

***Vaqif Məmmədov
xatirələrdə***

VƏQİF MƏMMƏDOV XATIRƏLƏRDƏ

**“Elm və təhsil”
Bakı – 2017**

Tərtibçi və
ön sözün müəllifləri:

Aypara Behbudova
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent

Səbuhi Məmmədov
Hüquqşünas

Redaktor:

Səbuhi Məmmədov

VAQIF MƏMMƏDOV XATİRƏLƏRDƏ.

Bakı: “Elm və təhsil”, 2017, 356 səh.

Bu kitab ömrünün 40 ilini Azərbaycan təhsilinə, elminə, mədəniyyətinə həsr edən tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, şair-publisist Vaqif Məmmədovun keşməkeşli və nailiyyətlərlə zəngin olan həyatına, elm aləmindəki uğurlu axtarışlarına həsr olunub.

Alim, şair, naşir, pedaqoq, ictimai xadim və ən əsası, İNSAN Vaqif Məmmədovun həyat və yaradıcılığı xatirələrin, sənədlərin dili ilə tam dolğunluqla canlandırılmışdır.

Kitabda Vaqif Məmmədovun həyat və yaradıcılığı haqqında görkəmli şəxslərin fikirləri, ithaf olunan şeirlər və ömrünün bir çox anlarını yaşadan fotosəkillər də verilmişdir.

ISBN 978-9952-8176-2-1

© “Elm və təhsil”, 2017

ÖN SÖZ

Doğurdan da hamımızın sonu axirət olduğu üçün insan oğlunun dünyada qoyub getdiyi bir mənəvi miras var ki, o da insanlıq və yaxşılıqdır. Ulular bunu çox gözəl dərk etdikləri üçün insanlara nümunə olacaq müdrik kəlamlar söyləmişlər. Böyük sufi Hacı Bektaş Vəli demişdir ki, mənim üç dostum var: mən öləndən sonra biri evdə qalar, biri yolda qalar, biri də mənimlə gedər. Evdə qalan malımdır, yolda qalan yaxınlarımdır, mənimlə gedən isə mənim yaxşılıqlarımdır.

Yaddaşımızı vərəqləyə-vərəqləyə, Vaqif Məmmədovu tanıdığımız illər ərzində onun bu dünyada qoyub getdiyi malının, mülkünün, dostlarının, qohumlarının, onu sevən insanların çoxunun şahidiyik. Bunların içərisində isə onun bu dünyada qazandığı ən qiymətli şey insanlara etdiyi xeyirxahlıqlar, yaxşılıqlardır.

Həyatda elə nadir şəxsiyyətlər olur ki, onlar sadəcə yaşayırlar, bütün ömürləri boyu şam kimi yanır, insanların ürəklərini, şüurlarını işıqlandırır, necə yaşamağı, ülvəi əməllər uğrunda necə mübarizə etməyi, vətən üçün faydalı vətəndaş olmağın yollarını onlara öyrədir. Belələri insanları həmişə xəşbəxt görmək arzusuyla yaşayırlar. Vaqif müəllim də sadəcə olaraq yaşamamışdır, bütün ömrü boyu şam kimi yanıb, ətafdakıların ürəyini işıqlandırmışdır.

Belə bir ömür yaşayan Vaqif Məmmədovla bağlı xatirə kitabı tərtib etmək, onun 67 illik ömür tarixini vərəqləmək və bu illərdə gördüyü uğurlu, sanballı işləri ilə oxucuları tanış etmək istədikdə, belə qərara gəldik ki, onu yaxından tanıyan, onunla təmasda olan, bir yerdə işləyən, dostluq, əməkdaşlıq edən insanlara müraciət edək. Fikirləşdik ki, onların dedikləri kitabı daha

rəngarəng, oxunaqlı və maraqlı edər. İlk əvvəl bu insanların siyahısını tutduq, amma bu siyahı çox geniş oldu, açığı buna sevindik ki, Vaqif müəllim haqqında söz demək, fikir söyləmək istəyənlər olduqca coxdur. Həm də xatirə yazan insanlar öz sahələrində tanınmış alimlər, elm və incəsənət xadimləri, müəllimləri, iş yoldaşları, tələbəlik dostları, öz tələbələri və oxucularıdır. Kitabı oxuyan zaman siz də bunun şahidi olacaqsınız ki, xatirə yazan hər bir müəllimin fikirləri çox orjinal, məntiqli və maraqlıdır. Və biz də bu qənaətə gəldik ki, həqiqətən insanı yaşadan onun xeyirxah əməlləridir. Gördük ki, Vaqif Məmmədov özünün xeyirxah, təmənnəsiz əməlləri ilə ətrafına yüzlərlə, minlərlə insanları toplayıb. Maraqlıdır, bəs o, bunları necə əldə edib? Axı, insanların çoxu ömrünün böyük hissəsini özü üçün, övladları və gələcək nəsli üçün var-dövlət yığmağa həsr edir. Bir də ayılır ki, ömür keçib, bu fani dünyada bir iz qoymayıb. Vaqif müəllimsə bunların tam əksinə olaraq “Dövlətim, varım” adlı şeirində də də dediyi kimi, ancaq onun bu dünyada dövləti, varı şeirləri olub.

Henri Adams demişdir: “Müəllim əbədiyyətə qovuşur, heç kəs deyə bilməz ki, onun ömrü nə zaman qurtaracaqdır.” Vaqif Məmmədov bu mənada, uzunömürlü pedaqoq idi, insan psixologiyasının mühəndisi idi. Onun xatirəsi zaman-zaman nəsildən-nəslə keçəcək və onu tanıyanların qəlbində həmişə yaşayacaq. Ona görə ki, özündən sonra sanballı bir irs qoyub getmişdir. Onun keçdiyi çətin, eyni zamanda, şərəfli yol böyük bir məktəb, mükəmməl bir nümunədir. Bu yola nəzər salmaq, onu öyrənmək və davam etdirmək yalnız gənc nəsillər üçün deyil, vətəni, xalqını sevən hər bir azərbaycanlı üçün böyük şərəfdir.

Vaqif müəllim həqiqətən, elə bir həyat yolu keçmişdir ki, onun elmi-bədii yaradıcılığı o qədər genişdir ki, bu həyat yolu araşdırılmağa, tədqiq edilməyə, öyrənilməyə və örnək göstərilməyə layiqdir. Çünki, belə şəxsiyyətlər dünyaya az-az gəlir və özlərindən sonra isə böyük bir ədəbi irs qoyub gedirlər. Şair Adil Babayev “Təzədən doğulur şair ölən gün” adlı şeirində yazdığı kimi:

*Təzədən doğulur şair ölən gün.
O gündən başlanır təzə həyatı,
Ya düşür yoluna ölümsüzlüyün
Ya da unudulur biryolluq adı.*

Vaqif müəllim də ölən günü yenidən doğulan şairlərdəndi. O, tabutda xalqın çiyində qəbristanlığa doğru addımladıqca, arxasınca baxan minlərlə təəssüf dolu nigaran baxışlar, tökülən göz yaşları elə bil uzaq səfərə-əbədiyyətə gedən insanın arxasınca atılan büllur su idi!

Vaqif müəllim son mənzilə yola salınanda tək-cə doğmaları, qohumları, onu tanıyanlar, sözün həqiqi mənasında, böyük hərf-lərlə SEVƏNLƏR ağlamır, qoca təbiət də ağlayır, sanki, göydən yerə göz yaşları çiləyirdi. Həmin gün onun qəlbində daim ən yüksəkdə bərqərar olan, cismən, ruhən bağlı olduğu, son nəfəsin də belə həsrətini çəkdiyi Sədərək kəndinin əsrarəngiz gözəllik-lərə malik təbiəti də ağlayırdı.

Çünki, Vaqif müəllim ictimai tariximizin yetişdirdiyi nadir şəxsiyyətlərdəndir. Onun tərcümeyi-halı ilə tanış olanda görürük ki, o, fəaliyyəti dövründə heç də hamar yollarla getməmiş, əzab-lı, ağır çətinliklərlə üz-üzə gəlmiş, lakin heç vaxt müvazinətin itirməmiş, həmişə düşdüyü vəziyyətdən asılı olmayaraq şəxsi-yətini, insanlıq vüqarını və ləyaqətini qoruyub saxlamışdır.

“Vaqif Məmmədov xatirələrində” adlı kitabı oxuyanda siz də bunun şahidi olacaqsınız ki, xatirə yazan hır bir kəs onun xeyir-xahlığı barədə ürəkaçıqlıq ilə yazır. Xeyirxah adamlar ancaq yaxşı məsləhətlər verə bilər. Vaqif müəllim xalq miqyasında, qlobal şəkildə düşünə bilən insan idi. Belə bir müdrik ziyalı istənilən məsələ barədə düzgün yol göstərə bilərdi. Qərəzsizlik, ziyansızlıq, təmənnəsizlik, obyektivlik, hərtərəfli və dərin biliyə malik olmaq onu böyük məsləhətçiyə çevirmişdi. O, tək-cə tarix-çi alim, şair olduğu üçün məsləhət almırdılar. Müdrikliyinə, böyük məsuliyyət hissinə malik olduğuna görə ondan məsləhət alırdılar. Xatirə yazan müəlliflər də bunu təsdiq edir ki, Vaqif müəllimdən onun özündən qat-qat böyük titulları, vəzifələri,

imkanları yüksək olanlar da məsləhət alırdılar. Bəlkə də o, yeganə insanlardan biri idi ki, akademiklə də, çobanla da, nazirlə də, kolxozçu ilə də eyni səviyyədə-titul, vəzifə qarşısında halını pozmadan, kasıb, əlsiz-ayaqsız qarşısın da qürrələnmədən danışdı. Hamıya bir gözlə baxmaq ona xas olan keyfiyyət idi. Günəş verdiyi işıqdan pay ummadığı kimi, o, da heç kəsdən heç nə ummazdı.

Qeyd edək ki, bu kitaba daxil etdiyimiz xatirə yazılarını redaktə səciyyəli düzəlişlər nəzərə alınmasa, olduğu kimi saxladıq. Göründüyü kimi, xatirələrin hamısı bir-birindən maraqlı və gözəldir. Yazılarda oxşar motivlərin olmasını biz müəlliflərin Vaqif müəllimin şəxsiyyətinə, yaradıcılığına obyektiv yanaşmalarının nəticəsi hesab edərək təkrardan qorxmadan onları ixtisar etmədik. Oxucu dönə-dönə Vaqif Məmmədovun 17 il Naxçıvan Dövlət Universitetində, “Qeyrət” nəşriyyatında işləməsini, Sədrək döyüşləri zamanı özünün iki mərtəbəli evini döyüşçülərə təhvil verib, ailəsini başqa yerə köçürməsini dəfələrlə oxumaqdan bezə bilər. Ancaq hər bir müəllifin bu fakta istinad edərək öz şəxsi mülahizəsini onun əsasında qurması haqqını onun əlindən almağa müəllif olaraq bizim də haqqımız yoxdur. Çünki, hər xatirədən müəllifin öz Vaqif Məmmədovu boylanır. Fəlsəfi mənə versək, hər kəs onu fərdi cizgilərlə, öz firçasının boyası ilə təsvir etmiş, kitabda isə bu fərdiləşmiş obraz ümumiləşdirilərək bütöv, tam obraza çevrilmişdir.

Bu kitab üzərində işlədiyimiz müddətdə Vətəni iman əsəri bilən alimin, şairin, müəllimin keçdiyi həyat yoluna, ömrünün akkordlarına nəzər saldıqca, bu illəri vərəqlədikcə, sanki, Vaqif Məmmədovu yenidən kəşf etdik. Bu kəşfi siz oxucularla da bölüşmək istədik.

Əziz oxucu!

Gəlin, Vaqif Məmmədovun 67 illik ömrünə sizlərlə birlikdə nəzər salaq. Onun həyatının acılı-şirinli anlarını, nəsillərə örnək olan keşməkeşli ömür yolunu sizlərlə birgə vərəqləyək.

Artıq iki ilə yaxındır ki, amansız ölüm Vaqif müəllimi bizim sıralarımızdan qoparmışdır. Lakin buna baxmayaraq onun adı tələbələrinin, iş yoldaşlarının, həmkarlarının, dostlarının, qohum-əqrabalarının, hətta onu şəxsən tanımayan çoxsaylı oxucularının dilindən düşmür.

Hörmətli oxucu, istərdik ki, bu suala siz cavab verəsiniz! Bu, əbədiyyətə qovuşmaq deyil, bəs nədir ?!

Dünyasını dəyişənlərin yenidən həyata qayıtması möcüzəsi heç vaxt baş tutmayıb və bundan sonra da olmayacaqdır. Vaqif müəllim kimi bənzərsiz insanlar əbədi yaşamalması və yeni nəsillərə nümunə olmalıdır. “Vaqif Məmmədov xatirələrində” adlı kitabı məhz bu məqsədlə tərtib etdik. Bəlkə kitabda bəzi qüsurlarımız, çatışmamazlıqlarımız oldu, nəyisə kifayət qədər onun adına layiq yaxşı əks etdirə bilmədik. Ancaq əminik ki, geniş ürək sahibi olan Vaqif Məmmədovun ruhu buna görə bizi bağışlayar.

Bir də bunu qeyd etməyi özümüzə mənəvi bir borc bilirik ki, bəlkə də Vaqif müəllimlə yaxın olan elə insanlar var ki, biz onları tanımadığımız və bu münasibətdən xəbərdar olmadığımız üçün onların xatirələri bu kitabda yer almayıb. Yəqin ki, buna görə o insanlar da bizi bağışlayar. Kitabın ərsəyə gəlməsində isə əməyi olan hər bir kəsə xüsusi minnətdarlığımızı bildiririk.

VAQIFANƏ ÖMRÜN ANLARI

Tanınmış şair və pedaqoq Vaqif Məmmədovu XX əsrin altmışıncı illərindən tanıyıram. Biz Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Naxçıvan filialında oxuyanda o, Naxçıvan Pedaqoji Texnikumunda təhsilini davam etdirirdi. Eşitmişdim ki, həm yaxşı oxuyur, həm də texnikumda “Ədəbiyyat dərnəyi” yaradaraq bədii istedadı olan tələbələrin inkişafına kömək edir. Onu ilk dəfə Naxçıvan Pedaqoji Texnikumunun tələbələri ilə birlikdə 1967-ci ilin payızında yeni açılmış ADPI-nin Naxçıvan filialının həyatında görmüşdüm. Sonralar bir neçə dəfə tədbirlərdə bir yerdə olmuş, yaxınlaşmışdıq. Vaqif Məmmədov Pedaqoji Texnikumu bitirib, doğma Sədərkə kəndində müəllimlik fəaliyyətinə başlamışdı. Mətbuatda yazılarına rast gəlirdim. O zaman Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının Naxçıvan filialının rəhbəri olan və Naxçıvandakı ali məktəbdə bizə rus ədəbiyyatından dərs deyən şair Müzəffər Nəsirli dərslərdə arabir muxtar respublikadakı yeni ədəbi qüvvələrdən söz açır, onların adlarını çəkirdi. Vaqif Məmmədovun bədii yaradıcılıq qabiliyyəti və xarakteri haqqında ilk ciddi fikri müəllimim Müzəffər Nəsirliyə eşitmişdim. Müzəffər müəllimin fikri belə idi: –Vaqif həm istedadlı, həm də tərbiyəli gənkdir. Kənd məktəbində çalışan bu cavan şairin böyük gələcəyi var.

XX əsrin yetmişinci illərində xalq yazıçısı Hüseyn İbrahimovun “Şərq qapısı” qəzetində çap olunmuş bir məqaləsində gənc istedadların içərisində Vaqif Məmmədovdan da bəhs olunurdu. Hüseyn İbrahimova görə Vaqif Məmmədov nəzakətli və istedadlı cavan şairdir. O, Vaqifin şeirlərindəki səmimiyyəti və obrazlı fikir demək qabiliyyətini diqqət mərkəzinə çəkmişdi. Bir az sonra artıq mənim yaxından tanıdığım illərdə Hüseyn İbrahimov “Şərq qapısı” qəzetinin 8 oktyabr 1977-ci il tarixli sayında

Vaqif Məmmədova həsr edilmiş “Gənclik nədir, dinclik nədir” adlı xüsusi məqalə yazıb çap etdirmişdi. Hüseyn İbrahimov kimi tələbkar bir yazıçının cavan bir şair haqqında məqalə yazıb ictimaiyyəyə çatdırması ədəbi mühitdə əks-səda doğura biləcək hadisə idi. Məqalədə Hüseyn müəllim Vaqif Məmmədovun yaradıcılığına yüksək qiymət verərək yazmışdı: “O, həssas bir rəssam kimi kiçik bir tabloda geniş bir tablo çəkə bilir, az sözlə oxucusunu düşündürən, xəyala dalmağa məcbur edən poetik təsvirlər canlandırmağı bacarır Vaqifin bir şair kimi yaxşı müşahidə qabiliyyəti vardır. Şair cavan olsa da, onu həmişə xeyirxah əməllər düşündürür Şair oxucunu düşünməyə, şeirini döndöndə oxumağa vadar edir. Şeirlərində ictimai motivlər də güclüdür. Onun şeirləri, yığcamlığı, dolğunluğu və orijinallığı ilə diqqəti cəlb edir”.

Hələ texnikum tələbəsi ikən ara-sıra “Şərq qapısı” qəzetində şeirləri çap olunurdu. Gənclərə qarşı çox tələbkarlıq göstərən və yeni nəslin istedadlı nümayəndələrinə qayğıkeş olan Hüseyn Razi də Vaqifin şeir yaradıcılığına böyük ümid bəsləmişdir: “Vaqif Məmmədov maraqlı mövzular axtarışındadır. Onu əxlaq məsələləri, adət və ənənələr, təbiət romantikası daha çox düşündürür. Onun şeirləri forma və məzmununa görə seçilir. O, təsvir vasitələrinin təzəliyinə və əlvanlığına diqqət yetirir”.

Naxçıvan ədəbi mühitində adlarını çəkdiyim həmin üç nəfər nüfuzlu yazıçı və şairin münasibəti bədii yaradıcılığa “yaşıl işıq” qazanmaq üçün tam yetərli idi. Vaqif Məmmədov çox gənc yaşlarında onlardan hər birinin nəinki diqqətini cəlb etmiş, hətta dərin rəğbətini qazana bilmişdi.

Qeyd etdiyim kimi, Vaqif Məmmədovla ilk görüşümüz tələbəlik illərində olmuşdu. Bu görüşlərdən biri indiki kimi yadımdadır. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Naxçıvan filialının 30 iyun 1971-ci il tarixdə Naxçıvan şəhərindəki Böyük Bağ adlanan görkəmli yerində yerləşən Mədəniyyət sarayında keçirilmiş “Məzun günü”ndə mən ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş gənc kimi məzunlar adından çıxış etmişdim. Çıxışım yaxşı alınmışdı. Müəllimlərimdən başqa, Azərbaycan

Dövlət Pedaqoji İnstitutundan gəlmiş qonaqlar da diqqəti cəlb edən çıxışıma görə məni çağıraraq təbrik etmişdilər. Bakıdan gəlmiş Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun rəhbər heyəti arasında Mirzə Ələkbər Sabirin oğlu, qiyabi işləri üzrə prorektor Məmədsəlim Tahirlinin təbriki məni iqiqat həyəcanlandırmışdı. "Məzun günü" bitməmiş gənc bir tələbə də yaxınlaşıb təbrik etdi: ---Təbrik edirəm, İsa Həbibbəyli! Çıxışın əla idi. Yazılarını da oxuyuram. Görək səni institutda müəllim saxlayaydılar.

Bu, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Naxçıvan filialının tarix ixtisası üzrə qiyabi şöbəsinin tələbəsi Vaqif Məmmədov idi.

O zaman Naxçıvan filialının ehtiyacına görə riyaziyyatçı məzunları ali məktəbdə müəllim kimi saxlamışdılar. Bir neçə tələbəyə, o cümlədən də mənə aspiranturaya (indiki doktoranturaya) qəbul olmaq üçün zəmanət vermişdilər. Naxçıvan filialının rəhbərliyinin və müəllimlərinin fikri bundan ibarət idi ki, aspiranturaya qəbul olan kimi məni Naxçıvan filialında işə qəbul edəcəklər. Bu iş 1975-ci ildə baş tutdu.

Artıq ADPI-nin Naxçıvan filialının tarix fakültəsində qiyabi tələbə olan Vaqif Məmmədov istedadı, təhsil səviyyəsi, davranışı etibarilə gənc ziyalı kimi qəbul olunurdu. Onu həm də təmkinli və düşüncəli bir gənc yaradıcı ziyalı hesab edirdilər. Naxçıvanın yaradıcı qüvvələri və müəllimləri, həm də tələbə yoldaşları Vaqif Məmmədovda cavan yaşlarından müdriklik qabiliyyəti görürdülər. O, insanlar arasında, ədəbi mühitdə tarazlıq yaradır, münasibətlərin gərginləşməsinə yol verməməyə çalışırdı. Ətrafi onun sözüne inanır və əməl edirdi. Naxçıvanda ədəbi mühitin normal məcrada inkişafında və o dövrün ədəbi qüvvələri arasında sağlam münasibətlərin formalaşmasında Vaqif Məmmədovun özünəməxsus xidmətləri olmuşdur. Bundan başqa, Vaqif qısa müddətdə özünü yaxşı müəllim kimi də təsdiq etdi. Çox keçmədi ki, onu Sədrək kənd orta məktəbinin direktoru vəzifəsinə irəli çəkildilər. Və Vaqif Məmmədov Naxçıvan Muxtar Respublikasının ən yaxşı tarix müəllimi kimi tanınmaqla bərabər, həm də məktəb direktoru kimi də ad-san qazandı. Vaqif

Məmmədovu Sədərək camaatı sözün əsl mənasında, cavan ağsaqqal kimi qəbul etdi. Doğma kəndlərində də, Şərur rayonunda da, muxtar respublika səviyyəsində də onun özünəməxsus nüfuzu formalaşmışdı. Vaqif Məmmədov hələ Naxçıvan Dövlət Universitetinə işə gəlməmiş dəfələrlə muxtar respublika səviyyəsində keçirilən məsuliyyətli yığıncaqlarda ziyalıları yüksək səviyyədə təmsil etmişdi. Böyük etimad qazanan Vaqif Məmmədov Sədərəkdən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə deputat seçilmişdi. O, deputat kimi də xalqın etimadını qazana bilmişdi. Məktəbin direktoru, maarifçi ziyalı kimi elinobanın elçisinə çevrilmişdi. Sədərək rayonunun sözünü Vaqif Məmmədov ən müxtəlif səviyyələrdə keçərlilə şəkildə deyə bilirdi. XX əsrin doxsanıncı illərinin əvvəllərində millətlərarası münasibətlərin qızıxdığı zaman sərhəd kəndi olan Sədərəkdə baş verən hadisələr, yaxud gözlənilən təhlükələr haqqında ən etibarlı sözü deyənlərin içərisində Vaqif Məmmədovun münasibəti ictimai fikrin reallıqlarını diqqət mərkəzinə çəkməyə xidmət edirdi. O, həm aydın vətəndaşlıq mövqeyi, həm də çoxusu “Sədərək harayı” kitabında toplanan mübariz şeirləri və publisist sözü ilə Sədərəkdə Vətən torpağının keşiyində dayanmışdı. Yazıçı-vətəndaşın “Cəbhə gündəlikləri” Sədərək döyüşlərinin ən obyektiv salnaməsidir.

Qeyd etdiyim bütün bu proseslərin hamısında mən Naxçıvan Dövlət Universitetində, Şərurda və Sədərəkdə Vaqif müəllimlə dəfələrlə görüşüb söhbətlər etmişdim. Naxçıvana gələrkən Vaqif Məmmədovla daha çox müxtəlif tədbirlərdə, həm də Naxçıvan Dövlət Universitetində həmişə görüşüb qayğılarımızı, baxışlarımızı bölüşürdük. Bu görüşlərin hamısında Vaqifi aydın mövqeyə malik, yüksək ziyalı-vətəndaş kimi görmüşdüm. Onun bütöv, aydın şəxsiyyəti ilə mövqeyi, baxışları bir-birini tamamlayırdı. Həmin illərdə Vaqif Məmmədovun kitabları haqqında mətbuatda çap etdirdiyim yazılarımda bir məqsədim də yaşayış-çalışdığı çətin mühitdəki fəaliyyətində Vaqif Məmmədova dəstək verməkdən ibarət olmuşdu. Döyüş bölgəsində yaşayan hər hansı bir ziyalı çətin şəraitdə necə fəaliyyət göstərə bilərdisə,

Vaqif Məmmədov bunun mümkün ola biləcək ən yaxşı nümunəsini göstərmişdir.

Vaqif Məmmədov 1996-cı ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasında Sahibkarlıq Komitəsində vəzifəyə dəvət olunmuş, müavin statusunda fəaliyyətə başlamışdı. Heç şübhəsiz, bu onun üçün keçid bir vəzifə idi, ixtisasına uyğun başqa işlə təmin ediləcəyi gözlənilən idi. Lakin hiss edirdim ki, Vaqif daşdığı vəzifədə özünü rahat hiss edə bilmir, ehtimal olunan növbəti şans üçün gözləməyə onun səbri çatmır. Daha çox isə həyatının mənasına çevrilmiş bədii yaradıcılıqla normal məşğul ola bilməməsi, ədəbi-elmi mühit ilə əlaqə üçün vaxtının çatmaması onu darıxdırırdı. Bunu dərindən hiss etdiyim üçün yuxarı orqanla razılaşıaraq Vaqif Məmmədovu 11 iyun 1998-ci il tarixdə Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru vəzifəsinə dəvət etdim.

Məlum olduğu kimi, “Qeyrət” adlanan ilk nəşriyyatı 1905-ci ildə böyük demokrat yazıçı Cəlil Məmmədquluzadə yaratmışdır. “Qeyrət” nəşriyyatı mollanəsrəddinçilərin əsərlərini kitab halında çap etmiş, Azərbaycanın nəşriyyat tarixində mühüm bir mərhələ yaratmışdır. Lakin “Molla Nəsrəddin” jurnalı Tiflisdə fəaliyyətini dayandırdıqdan sonra “Qeyrət” nəşriyyatı da ömrünü başa vurmuşdur. Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəşriyyatına “Qeyrət” adının verilməsi böyük demokrat ədib Cəlil Məmmədquluzadənin xatirəsinə ehtiramın ifadəsi olmaqla bərabər, həm də yeni tarixi mərhələdə mətbuat və nəşriyyat işini formalaşdırarkən ustad sənətkarın adı ilə bağlı olan ənənələri yaradıcılıqla davam edirmək yolunu tutmaq demək idi. Bu, həm də Azərbaycandakı elm yönlü az saylı nəşriyyatlardan biri kimi də mühüm əhəmiyyət daşıyırdı. Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Vaqif Məmmədov bu şərəfli və məsuliyyətli yolu böyük ləyaqətlə davam etdirmişdir. Vaqif Məmmədovun rəhbərliyi ilə “Qeyrət” nəşriyyatının ətrafında cəmləşmiş kollektiv Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Elmi əsərlər” jurnalını, ali məktəb müəllimlərinin zəruri elmi əsərlərini, metodiki ədəbiy-

yatı, konfrans materiallarını çap etmiş, əsl universitet statusunun formalaşmasına və inkişafına böyük təkan vermişdir. Vaqif Məmmədov Naxçıvan Dövlət Universitetində və “Qeyrət” nəşriyyatında özünün əsl yaradıcılıq dünyasına qovuşmuşdu. O, burada sadəcə vəzifə borcunu yerinə yetirmək mənasında yox, əqidəsi ilə çalışmış, qətiyyənlə yorulmaq bilməmiş, gördüyü işlərdən mənəvi rahatlıq tapmışdır. Heç yadımdan çıxara bilmərəm ki, Vaqif bir neçə dəfə universitet üçün zəruri olan nəşrləri bütün gecəni “Qeyrət” nəşriyyatında keçirərək vaxtında icra olunmasını təmin etmişdi. Vaqif Məmmədovun gündəliyində belə unudulmaz anlardan bir neçə məqam günü və saati ilə qeyd olunmuşdur.---- “Naxçıvan Dövlət Universitetinin mühüm elmi əhəmiyyətə malik olan “Elmi əsərlər” jurnalının birinci sayının çapı “Qeyrət” nəşriyyatında 13 iyul 1998-ci il tarixdə başa çatmış və həmin gün saat 23.17 də rektora təqdim olunmuşdu. Naxçıvanda birinci elmi jurnalın çap olunmasının qeyri-adi həyəcəni və sevincini birlikdə yaşamışdıq.”

İndi Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Naxçıvan Bölməsinin sədri vəzifəsində çalışan, o vaxtlar Naxçıvan Dövlət Universitetinin tədris işləri üzrə prorektoru işləyən İsmayıl Hacıyevin universitetdə keçirilməsi nəzərdə tutulan doktorluq dissertasiyasının müdafiəsində iştirak etmək üçün dünya şöhrətli alim Azad Mirzəcanzadənin rəhbərliyi ilə Bakıdan gələcək heyətdə təmsil olunan alimlərə təqdim edilməsi nəzərdə tutulan Türkiyə Cümhuriyyətinin cavan tarixçisi İbrahim Etnurun “Muxtariyyat ərəfəsində Naxçıvan” monoqrafiyasını “Qeyrət” nəşriyyatının kollektivi 4 sentyabr 1999-cu il tarixdə, sabah açılmamış gecə saat 4.40-da cildləyib rektorluğa təhvil vermişdilər. Gecənin o saatlarında Vaqif müəllimin gətirdiyi kitabları sübh tezdən açılan ilk dan şəfəqləri kimi qarşılamışdıq. Cəmi 5-6 saatdan sonra “Muxtariyyat ərəfəsində Naxçıvan” kitabını Azərbaycanın tanınmış elm adamlarına təqdim etməklə biz məntiqi mənada Naxçıvanda doktorluq dissertasiyasının hazırlanmasının və müdafiə şurasının təşkil edilməsinin təsadüfi olmadığını, bunun üçün real imkanların, elmi zəminin mövcudluğunu

bir daha ictimaiyyətə çatdırmaq istəyirdik. Bu cəhətdən Vaqif Məmmədovla məni zəhmətdən doymamaqla yanaşı, həm də çox dərin ortaq daxili qürur hissi birləşdirirdi.

Uzun illər ərzində səfərlərdə olduğum zaman Vaqif Məmmədovun bir çox digər yüksək insani və ziyalı keyfiyyətlərini də müşahidə etmişdim. Biz müxtəlif illərdə İranda, İraqda, Türkiyədə, Rusiyada səfərlərdə olarkən onun nə qədər nəzakətli, səmimi, mənəviyyətli, çox səliqəli bir insan olduğunu dərinləndirən hiss etmişdim. Eyni zamanda, Vaqif Məmmədovun demək olar ki, bütün səfərlərdə rast gəldiyimiz hadisələrdən təsirlənib elə oradaca şeirlər yazdığını və neçə deyərlər, səhər açılmamış mənə oxuduğunu da ədəbiyyata, sənətə ortaq baxışlarımızın bir-birini tamamlaması kimi izah edirəm. O, universitet həyatı, müəllim yoldaşlarımız haqqında yazdığı şeirləri də çox vaxt ilk olaraq mənimlə bölüşərək oxumuşdu. Mən də öz növbəmdə dinlədiyim şeirə həmişə öz münasibətimi bildirmişdim. Aramızda qarşılıqlı və zəruri bir dialoq formalaşmışdı. Bu münasibətlər iki tərəf üçün cəlbədicə və əhəmiyyətli idi. Biz Vaqif müəllimlə bir çox ictimai münasibətləri və şəxsi məsələlərimizi də etibarlı şəkildə müzakirə etmişik.

Naxçıvan Dövlət Universitetində Vaqif Məmmədov həyatının və yaradıcılığının ən coşğun inkişaf dövrünü yaşadı. Bu illərdə Vaqif müəllim Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun fəaliyyətinə həsr olunmuş elmi əsər yazıb dissertasiya müdafiə edərək, tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsinə qazandı. Universitetin “Qeyrət” nəşriyyatını ölkə miqyasında tanıdan nəşrlərinə imza atdı. “Əməkdar Mədəniyyət işçisi” fəxri adına layiq görüldü. Bir çox şeir kitablarını yazıb çap etdirdi. İki cildə “Seçilmiş əsərləri”ni oxuculara təqdim etdi. Naxçıvan Dövlət Universitetində anadan olmasının 60 illiyi böyük səmimiyyətlə qeyd olundu. Ən başlıcası isə Vaqif Məmmədov geniş dünyagörüşə, aydın mövqeyə və dərin səmimiyyətlə malik bir ziyalı kimi özünü təsdiq etdi, yaddaşlara yazıldı.

Vaqif Məmmədovla son görüşümüzü heç xatırlamaq istəmirəm. 2015-ci ilin qış günlərindən birində Bakıda müalicə alarkən

səhhətinin ağır olduğunu hiss etdim. Buna baxmayaraq, təkcə keçmiş günləri xatırlamadıq, həm də yaradıcılıq işlərindən, bəzi qayğılardan danışdıq. Vaqif müəllim xəstəxanada yazdığı bir şeirini oxudu. Böyük ümidlə yazılmış şeirdə xəstəliyə inanmadığını ifadə etmişdi. Bu, nikbin notları olan Vaqifanə bir şeir idi.

Sözün əsl mənasında, açıq baxışlı, səmimi insan olan Vaqif Məmmədov təmkinli, ağıllı və mənəviyyatlı Vaqifanə bir ömür yaşamışdır.

İstedadlı şair, mükəmməl ziyalı, əsl müəllim və etibarlı dost olan Vaqif Məmmədovun dünyasını dəyişməsinə son şeirində özünün yazdığı kimi, hələ də tam inana bilmirəm. O, unudulmaz xatirələri, ictimai fəaliyyəti və əsərləri ilə yaddaşlarda əbədi olaraq yaşayacaqdır.

UNUDULMAZ TƏLƏBƏM VAQIF MƏMMƏDOV

Qədim mədəniyyət beşiyi Naxçıvan diyarının Şərur-Sədərək bölgələrində tarix, mədəniyyət abidələrini qeydə almaq məqsədilə 1960-cı ildən etibarən apardığım arxeoloji səfərlər həmişə uğurlu olurdu. Anadolu ilə qonşuluqda, Ağrı dağının şərqində, Araz çayının sol sahilində strateji cəhətdən çox əlverişli coğrafi mövqedə, ön Asiyadan gələn qədim karvan ticarət yolunun əsas keçid məntəqəsində yerləşən Sədərək abidələrindən aşkar etdiyim arxeoloji materiallar bu bölgədə nadir tarixi abidələrin olduğundan xəbər verirdi. Doğrusu, Sədərəkdə mənə kömək göstərəcək bir dost tapıb, bu bölgəni addım-addım gəzmək, məni heyran edən vadiləri, Vəlidağı, Tejgarı, Sədərək düzünü gəzib dəyərli tarixi abidələri tədqiq etmək arzusu ilə yaşayırdım.

Naxçıvanın qədim tarixi abidələrini maraqlı, elmi nəticələrimlə təbliğ etdiyim bir vaxtda, məni Azərbaycan Elmlər Akademiyasının İctimai Elmlər Bölməsinə dəvət etdilər. Burada akademik Əlisəhbət müəllim bildirdi ki, Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun yeni yaradılan Naxçıvan filialının direktoru Əli Əliyev məni yüksək ixtisaslı kadr kimi dərslər deməyə dəvət edir. Razılıq verdim, böyük həvəslə Naxçıvana gəlib pedaqoji institutda dərslər deməyə başladım. Auditoriyaya daxil olduğum ilk günlərdən diqqətimi sonuncu partada əyləşən, hündürboylu, ciddi və xoş təbəssümlü bir oğlan cəlb etdi. Qədim dünya və arxeologiya fənnlərindən müəhazirələr söyləyərkən tələbələrə müəyyən məqamlarda sualla müraciət edib, onların qavrama qabiliyyətini, məsələnin şərhində fəal iştirakını təşkil edirdim. Yaxşı xatırlayıram ki, ibtidai cəmiyyətin mədəni inkişaf təkamülü ilə bağlı sualıma bir neçə tələbənin verdiyi cavablardan razı qalmadım. Axırncı partadan Vaqif Məmmədov əl qaldırıb ayağa qalxdı. Özünəməxsus məzmunu və məntiqli cavabı, nitq mədəniyyəti ilə məni valeh etdi. Onun məharətini tərif edib, dedim: "Vaqif, lap şairənə danışdın, çox sağol."

Qızlardan biri: – Müəllim, o, elə şairdir! Tələbələr gülüşdülər. Vaqifə otur dedim, həmin tələbəni məzəmmət etmək istədikdə, hamı bir səsle: – Müəllim, Vaqif həqiqətən şairdir, çoxlu şeirlər yazır, söylədilər. Vaqif, sən doğurdan şeir yaza bilirsən soruşduqda, ayağa qalxdı, çöhrəsində utancaqlıq qızartısı göründü və dedi: – Müəllim, mən şair deyiləm, yazdıqlarım sandıq şeirləridir.

Mən təkid etdim, soruşdum ki, nə kimi, hansı janrda şeirlər yazırsan. O, bir neçə şeirlərinin, eləcə də “Təndir” şeirinin adını söylədi və bu şeiri söylədi, çox xoşuma gəldi. Digər şeirlərindən bir neçəsini əzbərdən dedi. İnanı bilmədim ki, şeirləri o, özü yazıb. Soruşdum ki, şeirlərin nəşr olunubmu? Söylədi ki, yox, Vəli müəllim, mənim şeirimi kim çap edə bilər axı? Sabah bir neçə şeirlərini gətirməsini xahiş etdim. Bir dəftərdə yazılmış şeirlərini gətirdi, oxudum xoşum gəldi. Sabah “Şərq qapısı” qəzetinə zəng vurub şair Hüseyn Razidən xahiş etdim ki, mənim istedadlı tələbəm Vaqif Məmmədovu qəbul et, şeirlərini oxu və çox xahiş edirəm ki, nəşrinə köməklik göstər.

Vaqifin şeirləri “Şərq qapısı” qəzetində nəşr olundu, Naxçıvan oxucularının ruhunu, zövqünü oxşadı. Bir il keçmədi ki, Vaqif Məmmədov gənc şair kimi nəinki Naxçıvanda, bütövlükdə Azərbaycanda tanındı. Bakıda onun şeirləri nəşr olundu, oxucuların bədii zövqünü oxşadı. Müxtəlif janrlarda yazdığı dəyərli şeirlərinə görə geniş ictimaiyyət tərəfindən sevildi. O, öz yaradıcılıq istedadı ilə Azərbaycanın mənəvi mədəniyyət xəzinəsinə öz dəyərli şeirlər töhfəsini verə bildi.

Vaqif Məmmədov Sədərək ərazisində tarixi abidələrin aşkara çıxarılıb, tədqiq olunmasında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Naxçıvan arxeoloji ekspedisiyasına yaxından köməklik göstərmiş, Sədərək şəhər yerindən, Kərki, Tejgar ətrafındakı tunc dövrü abidələrindən topladığı materiallar, eləcə də Sədərəyin etnoqrafik mədəniyyət abidələri əsasında zəngin Sədərək diyarşünaslıq muzeyini yaradıb Naxçıvanın maddi mədəniyyət tarixinə dəyərli ərimə gətirdi.

Vaqif qeyrət, qüdrət diyarı Sədərəyin əbədiyaşar övladı olaraq mənim, eləcə də Azərbaycan ziyalılarının qəlbində yaşayır və gələcək nəsillər onu daim xatırlayıb yaşadacaqlar.

MÜƏLLİMLİKDƏN ŞAİRLİYƏ VƏ ALİMLİYƏ KEÇDİYİ ŞƏRƏFLİ YOL

Sədərək kənd məktəbinin müəllimi, sonra həmin məktəbin direktoru olan Vaqif Məmmədovun adı keçən əsrin 70-80-ci illərində muxtar respublikanın pedaqoji ictimaiyyəti arasında çox məşhur idi. Onu pedaqoji ictimaiyyətə tanıdan müəllim kimi yenilikçi fəaliyyəti, direktor kimi yüksək təşkilatçılıq bacarığı ilə bağlı idi. Sədərək kənd orta məktəbi Vaqif müəllimin simasında, onun fəaliyyəti sayəsində respublika məktəbləri arasında nümunəvi bir məktəb kimi təqdir olunur, təcrübəsi yayılırdı. Bu sahədə Vaqif Məmmədovun fəaliyyəti diqqəti xüsusilə cəlb edirdi. 70-ci illərin sonları, 80-ci illərdə müəllim işləyərkən respublika tədbirlərində, pedaqoji müşavirələrdə və konfranslarda Sədərək kənd orta məktəbinin iş təcrübəsi, onun direktoru Vaqif Məmmədovun təşkilatçılıq fəaliyyəti, məktəbin təcrübə sahəsindəki uğurları dönə-dönə qeyd edilirdi. Sonradan bildik ki, Vaqif müəllim Naxçıvan Pedaqoji Texnikumu (o vaxt Pedaqoji Məktəb adlanırdı), sonra isə Naxçıvan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun tarix fakültəsini bitirmişdir.

Qiyabi olaraq müəllim kimi tanıdığım Vaqif Məmmədovun şeirlərini “Şərq qapısı” qəzetində (bir müddət “Sovet Naxçıvanı” adı ilə nəşr edilmişdi), respublikamızın digər qəzet səhifələrində oxuyur, onun bir şair kimi istedadına qibtə hissi ilə yanaşırdıq. Mətbuatdan biləndə ki, şair Vaqif Məmmədov 1983-cü ildə “Daşkənd təranəsi” beynəlxalq poeziya müsabiqəsinin qalibi olub, istər-istəməz onunla görüşmək, təbrik etmək arzusu ürəyimizdən keçirdi, lakin hələlik onunla tanış deyildik və görüşməmişdik.

Vaqif müəllimlə tanışlığımız 80-ci illərin sonunda erməni millətçilərinin Azərbaycana qarşı ərazi iddialarına etiraz əlaməti

olaraq keçirilən mitinqlərin birində baş tutdu. Bu vaxtlar mən artıq Naxçıvan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun müəllimi kimi fəaliyyət göstərirdim. Vaqif müəllimə müəllim, direktor, şair kimi də böyük hörmət bəsləyirdim, bunu onun özünə də bildirmişdim.

Sədrək hadisələrində məkrli düşmənlərimizin 1990-cı il yanvarın 19-da Sədrəyi aramsız top atəşinə tutanda Vaqif müəllimin yeni keyfiyyətlərini-vətənə, torpağa bağlılığını, qələmini silahla əvəz etməsini, şagirdlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsini, bir sözlə, milli təəssübkeşliyini müşahidə etdik. Sonradan, 2010-cu ildə onun nəşr edilmiş “Sədrəkdə yazılan gündəlik” əsərində bir daha hiss etdik. Vaqif Məmmədovun “Cəbhə gündəlikləri” yeni dövr Azərbaycan publisistikasının dəyərli nümunəsidir. Ermənistanla sərhəddə yerləşən Sədrək kəndində və ön atəş xəttində 1988-1992-ci illərdə baş vermiş hadisələri əks etdirən bu gündəliklər konkret dövrün mükəmməl tarixi-publisistik salnaməsidir.

Vaqif müəllimin Sədrək məktəbində fəaliyyətinin müəyyən dövrü çətin illərə təsadüf edir. O, 22 il bu məktəbin direktor müavini və direktoru olmuş, son illərdə isə erməni daşnaklarının Sədrəyə hücumu ilə qarşılaşmışdır. Sədrəyin müdafiəsində onun əvəzolunmaz xidmətləri olmuşdur ki, bu gün də o, minnətdarlıqla yad edilir. Biz həm də Sədrək rayonunun və qəsəbəsinin tarixini, Sədrəyin erməni qanıçənlərinə qarşı mübarizə tarixini Vaqif Məmmədovun əsərlərindən-gündəliyindən, publisistik yazılarından, şeirlərindən öyrənirik.

Vaqif müəllim ilk növbədə müəllim idi. Klassik müəllimlərə xas olan keyfiyyətlər onda tam cəmləşmişdi. V. Məmmədov nüfuzunun böyük əksəriyyətini müəllim işlədiyi illərdə qazanmışdı. O, ixtisasca müəllim idi. Bu hələ hər şey demək deyildi. Onun davranışı, insanlara qarşı münasibəti, fəaliyyəti, öz üzərində işləməsi, səliqə sahmanı müəllim keyfiyyətlərini tamamlayırdı. O, başqa sahədə çalışdığı az müddət ərzində yenə də müəllim idi. Özü dəfələrlə qeyd edirdi ki, “mən müəllim əməyi ilə tanınmışam. Şairlikdən daha çox müəllimliyimə borcluyam”.

Vaqif müəllim Naxçıvan Dövlət Universitetində “Qeyrət” nəşriyyatına rəhbərlik edəndə də müəllimlik fəaliyyətindən kənarda qalmadı. Universitetin nüfuzlu, səriştəli, hörmətli müəllimlərindən biri idi. Təsadüfi deyildir ki, onun namizədlik dissertasiyası da Naxçıvan Dövlət Müəllimlər İnstitutunun tarixinə həsr edilmişdi. İlk dəfə olaraq o, 1939-1954-cü illərdə fəaliyyət göstərmiş İkiillik Müəllimlər İnstitutunun fəaliyyətini sistemli olaraq tədqiq etmiş və ona monoqrafiya həsr etmişdi. Vaqif müəllim orta və ali təhsil müəssisələrində çalışdığından təhsil sistemini mükəmməl öyrənmişdi və bu sahələrin kamil bilicisi idi. “Naxçıvan tarixi” çoxcildliyi hazırlanarkən Vaqif müəllimin həmin keyfiyyətlərini bildiyimizdən müxtəlif dövrlərin maarif və təhsil yarımfəsillərinin yazılmasını ondan xahiş etmişdik. Vaqif müəllim Naxçıvan Muxtar Respublikasının XX əsrin böyük bir dövrünü (1920-1991-ci illər) maarif və təhsilin inkişafını vaxtında yazmış və “Naxçıvan tarixi” çoxcildliyinin II və III cildlərinə daxil edilmişdir.

Vaqif Məmmədov istedadlı və vətənpərvər bir şair kimi tanınırdı. O, respublikamızın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən yüksək səviyyəli milli ziyalı, dəyərli şair və xalqımızın taleyi ilə yaşayan, onun təəssübünü çəkən vətəndaş-vətən övladı idi. Onun respublikamızda baş verən ictimai-siyasi və tarixi hadisələrlə bağlı yüzlərlə şeiri vardır. Adamın inanmağı gəlmir ki, o, qısa müddətdə vaxt tapıb bu qədər şeirləri necə yaza bilmişdir.

Bu, onun xarakterindən, vətənə, torpağa bağlılığından, əlbəttə ki, ilk növbədə fitri istedad və qabiliyyətindən irəli gəlirdi. Respublikamızda az-az şairləri qeyd edə bilərik ki, onların yaradıcılığında Vaqif Məmmədovdakı kimi ictimai motivli şeirlər üstünlük təşkil etsin. Fikrimizcə, bu, Vaqif Məmmədovun doğulduğu, ilk təhsil aldığı Sədərək kəndi ilə də bağlıdır. Sədərək kəndi dünyanın nadir yaşayış məntəqələrindəndir ki, dünyanın 3 dövlətinin sərhədlərinin qovuşduğu ərəzidə yerləşir. Belə bir kənddə böyüyən Vaqif Məmmədovun yaradıcılığında “ictimai düşüncənin poetikləşdirilməsi, vətəndaş mövqeyinin

bədii inikası, onun bədii yaradıcılığının əsasən ictimai motivlər üstündə köklənməsi” özünü xüsusilə qabarıq gösərirdi.

Vaqif Məmmədovu biz həm də mükəmməl, ciddi tədqiqatçı-alim kimi tanıyıırıq. Onun bir sıra əsərləri alim əməyinin nəticəsi kimi ortaya çıxmışdır. “Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Müəllimlər İnstitutu”, “Heydər Əliyev və Sədərək rayonu”, “Erməni xəyanəti” kimi kitab və monoqrafiyaları, ümummillə lider Heydər Əliyevin 90 illiyi ilə əlaqədar hazırladığı “Qalib gəldi, qalib getdi” kitabı, 100-dən artıq elmi məqalələri V. Məmmədovun elmi fəaliyyətinin tam olmayan göstəricisidir.

V. Məmmədov qəzet redaktoru (“Oğuz yurdu” qəzetinin redaktoru idi), nəşriyyat direktoru (NDU-nun “Qeyrət” nəşriyyatının 17 il direktoru olmuşdu) kimi də səmərəli fəaliyyət göstərmiş, 1995-2000-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatı olmuşdur.

Əsl müəllim, şair, publisist, alim, tərcüməçi, redaktor, nəşir, böyük hərflərlə yazılacaq İNSAN... Vaqif müəllim haqqında fikirlərimi yekunlaşdıraraq demək istəyirəm ki, Vaqif Məmmədovu tanıyan onu heç vaxt unuda bilməz, çünki o, qəlblərə nüfuz etmək qabiliyyətinə malik yüksək əxlaqlı, hər şeyin yerini bilən, sözü, fəaliyyəti və münasibətləri ilə yüksək səviyyəli ziyalı idi. Nə yaxşı ki, Vaqif müəllim kimi insanlar bu həyatda olmuş və qəlbimizdə özünə əbədi heykəl ucaltmışdır!

XEYİRXAH ƏMƏLLƏRİ, ƏDƏBİ VƏ ELMİ İRSİ İLƏ ÜRƏKLƏRDƏ YAŞAYAN VƏTƏNSEVƏR İNSAN

28 fevral 2017-ci ildə, saat 10³⁰-da telefonuma zəng gəldi. Zəng vuran gözəl pedaqoq, vətənsəvər ziyalı, nəcib insan, mərhum Vaqif Məmmədovun oğlu Səbuhi Məmmədov idi. Səbuhi müəllim atasının xatirəsinə nəşr etdirmək istədiyi kitabda mənim də xatirələrimin yer alması arzusunda olduğunu bildirdi. Mən qısa zaman çərçivəsində Vaqif müəllim haqqında ürək sözlərimi yazıb göndərəcəyimi bildirdim.

Bəri başdan demək istərdim ki, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin, Türkiyə Elm və Ədəbiyyat Əsəri Sahibləri Məslək Birliyinin (İLESAM) və Avrasiya Yazarlar Birliyinin üzvü, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, gözəl şair, mərhum Vaqif Cəfər oğlu Məmmədov haqqında düşüncəyə nəzərimdə ilk öncə vətəninə bağlı, qayğıkeş, səmimi bir insan, təmkinli və müdrik bir ağsaqqal, yüksək səviyyəli ziyalı, istedadlı şair, zəhmətkeş alim, ümumiyyətlə, özündə bir sıra müsbət keyfiyyətləri birləşdirən şəxsiyyət canlanır.

Vaqif müəllimi qiyabi olaraq lap gənc yaşlarından, müxtəlif mətbuat orqanlarında nəşr olunan şeirlərinin altında qoyduğu imzadan tanıyırdım. Ancaq 1970-ci illərin sonlarında elmi işimlə əlaqədar material toplamaq üçün Sədərkə kəndində olarkən onunla şəxsən tanış oldum. Bu tanışılıqla aramızda yaranan xoş münasibətlər getdikcə yüksələn xətt üzrə inkişaf etdi və onun Naxçıvan Dövlət Universitetində yaradılan “Qeyrət” nəşriyyatına direktor təyin olunmasından sonra tez-tez görüşməyimiz səbəbindən daha da möhkəmləndi. Asudə vaxtlarımda Vaqif müəllimin universitetin əsas korpusunun I mərtəbəsində yerləşən otağına gedər, müxtəlif mövzularda söhbətlər edərdik.

Yaxından tanıdığımıza və müşahidələrimə əsasən deyə bilərəm ki, Vaqif müəllim qayğıkeş bir ailə başçısı, etibarlı dost, Mövlana Cəlaləddin Ruminin təbirincə desək “olduğu kimi görünən” bir insan idi. Paxıllıq, gözügötürməzlik, başqasının haqqında danışmaq, qeybət, söz gəzdirmək və s. bunlar kimi mənfi xüsusiyyətlər ona yad idi.

Artıq Vaqif müəllim həyatının kamillik dövrünü yaşayırdı. Hər bir kamil insana məxsus bir sıra müsbət keyfiyyətləri özündə birləşdirən Vaqif müəllim hərtərəfli yetkin bir insan idi. Ona görə də onun bir insan, ziyalı, vətəndaş kimi özünəməxsus xarakterik xüsusiyyətləri haqqında danışmaq, kiçik bir yazıda onları təhlil etmək çox çətindir. Heç şübhəsiz ki, Vaqif müəllimin müxtəlif peşə sahibləri olan dostları və yaxınları onun bu xüsusiyyətləri haqqında yazacaqlar. Mən isə onun haqqında bəzi məqamlara çox yığcam şəkildə toxunmaq istərdim.

Vaqif müəllim çox vətənsəvər insan idi. Onun xarakterindəki bu cəhət 1988-ci ildə bədnam qonşularımız tərəfindən ortaya atılan Dağlıq Qarabağ problemi, ermənilərin Azərbaycanın bütün sərhədyanı bölgələrində olduğu kimi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin “qeyrət qalası” adlandırdığı Sədərəkə hücumları zamanı özünü qabarıq şəkildə büruzə verdi. O erməni quldarlarının Sədərəkə hücumlarının qarşısının alınması üçün istər Sədərək kəndi əhalisindən, istərsə də qonşu kəndlərdən, muxtar respublikanın müxtəlif yaşayış məskənlərindən, hətta Azərbaycanın bir sıra rayonlarından gələn insanların düşmən hücumlarının dəf olunması, ermənilərə qarşı mübarizə üçün təşkilatlanması sahəsində xüsusi rol oynadı. Mən Vaqif müəllimin Sədərək hadisələri ilə əlaqədar çox səliqə ilə yazdığı və müəyyən bir hissəsini nəşr etdirdiyi “Sədərəkdə yazılan gündəlik”lə tanışam. Tam qətiyyətlə deyə bilərəm ki, bu gündəlik Sədərək hadisələri haqqında obyektiv və ətraflı məlumat verən çox sanballı qaynaqdır.

Qeyd etmək istərdim ki, Vaqif müəllimin qəlbində bir “Kərki nisgili” vardı. Sədərək kəndindən 8-10 km aralıda yerləşən, qohum əqrəbası yaşayan Kərki kəndində baş verən hadisə-

ləri, ermənilərin orada törətdikləri faciələri bütün ağrı-acısı ilə yaşayan kövrək insan Vaqif müəllim bu kəndə çoxlu şeirlər həsr etsə də, bunlarla kifayətlənmədi. Canlı şahidi və iştirakçısı olduğu hadisələri yazıya köçürüb Kərki kəndi haqqında kitab yazdı. Həmin kitabın əlyazmasını mənə təqdim edərək “bu kitabı Kərki kəndinin ermənilər tərəfindən işğal edilməsinin 25 illiyinədək (18 yanvar 2015-ci ilədək) nəşr etdirmək istəyirəm. İstərdim ki, kitaba ön sözü sən yazasan”. Mən məmuniyyətlə bu təklifi qəbul etdim və kitaba “Kərkisiz 25 il... yaxud “Kərkinin taleyi” haqqında düşüncələrim” başlığı ilə ön söz yazdım. Kitab 2015-ci ilin yanvar ayının əvvəllərində, Kərki kəndinin işğal edildiyi gün ərəfəsində “Kərkinin taleyi” adı ilə nəşr olundu. Qeyd etmək istəyirəm ki, kitabın ön sözündə yazdığım kimi “Kərki kəndində baş verən hadisələrin canlı şahidi, fəal iştirakçısı, kəndin müdafiəsinin təşkilatçılarından biri, həmin vaxt ömrünün 42 yaşlı cavanlıq çağlarını yaşayan, məktəb direktoru işləyən Vaqif müəllimin topladığı materiallar, yazdığı gündəliklər əsasında 25 il sonra, 67 yaşlı müdrik insan, artıq yaşının kamillik dövrünü yaşayan el ağsaqqalı, püxtələşmiş tarixçi alim, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Vaqif Cəfər oğlu Məmmədov tərəfindən yazılan və özünün mənə tutumu, məzmunu, oxunaqlığı və oxucuya təsir gücü ilə seçilən əsər” özündə geniş oxucu kütləsinə məlum olmayan çoxlu faktları əks etdirir və Kərkidə baş verən hadisələrlə əlaqədar bir sıra məsələlərə aydınlıq gətirir.

Fikrimcə, Vaqif müəllim bu kitabı yazmaqla sanki ürəyini boşaltmaq, daim qəlbini sıxan Kərki dər-dini bir az yüngülləşdirmək istəmişdi. Ancaq bu kövrək insan dağ boyda Kərki dər-dinə dözə bilmədi və mən deyərdim ki, bu dərd onun ağır xəstəliyə dücar olmasında, dünyasını dəyişməsində öz mənfi təsirini göstərdi.

Vaqif müəllim Azərbaycanın, xüsusilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının ictimai-siyasi və mədəni həyatında əsasən bir yaradıcı insan, görkəmli şair kimi xüsusi yer tutsa da, bir alim kimi fəaliyyəti də çox səmərəli olmuşdur. Onun “Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun yaran-

ması və inkişafı yolu”na həsr olunmuş namizədlik dissertasiyası və bu dissertasiya əsasında nəşr etdirdiyi monoqrafiya Naxçıvan Muxtar Respublikasında ali təhsilin inkişafına həsr olunmuş çox sanballı bir əsər kimi diqqəti cəlb edir.

Hər bir insanın ölümü onun ailəsi, yaxınları üçün ağır itkidir. Vaqif müəllimin ölümü həm də Azərbaycanın ədəbi və elmi ictimaiyyəti üçün ağır itki oldu. Böyük və uca Yaradan müqəddəs kitabımız Qurani-Kərim vasitəsi ilə bizə “Hər bir kəs (hər bir canlı) ölümü dadacaqdır. Sonra da (qiyamət günü) hüzurumuza qaytarılacaqsınız!” (“Ənkəbut” surəsi, 57-ci ayə) gerçəkliyini bizə xəbər verir. Bəli, hər bir yaranmışın ölüm şərbətini içməsi labüddür və şəxsizdir. Burada yaddaşımda vaxtilə Ordubad şəhərində tədqiq edərək nəşr etdirdiyim sənduqə tipli bir qəbirüstü xatirə abidəsi üzərində həkk edilmiş mənzum kitabənin mətni canlanır:

*Ey ölüm, minlərlə ev viran etdin,
Vücut mülkündə canımı qarət etdin,
Dünyada gördüyün hər qiymətli gövhəri,
Aparдын, torpaq altında pünhan etdin!*

Bəli, amansız ölüm 6 fevral 2016-cı ildə Vaqif müəllimi də həyatdan apardı. O, fani dünyadan əbədi dünyaya köçdü.

Fikrimcə, Vaqif müəllim yaşadığı 67 illik ömrünü şəərəflə başa vurdu və son şeirlərindən birində “Şərəfli bir ömür qoyub gedirəm” misrasını yazdı. Tam əminliklə deyə bilərəm ki, Vaqif müəllim, Siz həm də zəngin bir ədəbi və elmi irs qoyub getdiniz. Xeyirxah əməllərinizlə yanaşı irsiniz–qələminizdən çıxan 15-ə yaxın şeir kitabınız, “Səderək şəhidləri”, “Unutsaq unudularıq”, “Erməni xəyanəti”, “Səderkdə yazılan gündəlik”, “Kərkinin taleyi” və s. elmi, elmi-publisistik əsərləriniz Sizin əbədi olaraq ürəklərdə yaşamanızın zəmanətidir.

QƏDİM NAXÇIVANIN NƏĞMƏKAR OĞLU

Vaqif Məmmədovla ilk tanışlığımız Şərur rayonunda oldu. XX əsrin 80-ci illəri idi. O zaman Vaqif Məmmədovun doğma kəndi olan Sədərək Şərur rayonunun tərkibində idi. Şərur rayonu isə “İliç” rayonu adlanırdı. Lakin yurdumuzun vətənpərvər oğulları yurdumuzun qədim yurd adlarını yaşatmağa çalışırdı. Elə bu məqsədlə də “Şərur qədim diyardır” adlı konfrans keçirməyə hazırlaşırıdık. Konfransın təşkilatçısı Abdulla Qurbani idi. Vaqif müəllimlə tanışlığımız həmin konfransda oldu. O, Şərur rayonunun qədim abidələri, o cümlədən, “Fərhad arxı” ilə bağlı maraqlı məruzə etdi. Düzü o vaxt Vaqif müəllimin şair olduğunu bilmirdim. Zaman keçdikcə bir-birimizi yaxından tanıdıq. Qismət elə gətirdi ki, onunla Naxçıvan Dövlət Universitetində müəllim yoldaşı olduq. O, həm yaxın yoldaş, həm gözəl insan və bacarıqlı müəllim idi. Vaqif müəllimlə bir neçə dəfə elmi müzakirələrdə iştirak etmişdik. O, həm yoldaşlarına güzəşt etməyi bacarırdı, həm də olduqca təlbkar bir alim idi. Vaqif müəllim “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru olduqda onunla tez-tez görüşürdük. Həm öz məqalələrimi, həm də tələbələrimin məqalələrini ona təqdim edirdim. Vaqif müəllim çox tələbkar və təəssübkeş bir insan idi. Tutduğu vəzifəni layiqincə yerinə yetirməyə çalışırdı. Onunla sosial şəbəkələrdə də dostluğumuz var idi. Arada yazışırdıq. Vaqif müəllim doğulduğu torpağın alim və ziyalılarına qiymət verməyi bacaran insan idi və Naxçıvanın yetirmələri ilə qürur duyurdu. Bu duyğular onun bədii-publisistik kitablarında öz əksini tapmışdı. “Sədərək şəhidləri”, “Unutsaq unudularıq” kitabları bu baxımdan diqqəti daha çox cəlb edir. Azərbaycan Respublikasına qarşı əsassız ərazi iddiaları sürən bəd-xah qonşularımıza onun münasibəti “Erməni xəyanəti” kitabında əks olunmuşdu. Vətənpərvər şair öz xalqına qarşı törədilən cinayətlərə laqeyd qala bilmir, şəhidlərimizi, Vətən uğrunda canından keçənləri şeirlərində tərənnüm edir, şəhid məzarını qıblə hesab edirdi:

*Hansı torpağın ki, şəhidi varsa,
Orda daş üstünə daş qoymaq olar.
Qiblənin yolları boransa, qarsa,
Şəhid məzarına baş qoymaq olar.*

Vaqif müəllimi tanıdıqdan sonra mənə məlum oldu ki, o, xalqımızın gözəl şairlərindən biridir. Onun elmi müvəffəqiyyətlərində də şairlik istedadının böyük rolu olmuşdu. Onun rəngarəng bədii yaradıcılığı həm həyatının bir parçası, həm də həyatının mənası idi. Vaqif müəllimin şeirləri axarlı və mənalı olması ilə diqqəti çəkirdi. Onun şeirlərində Vətən sevgisi, yurd sevgisi, insanlığa olan sevgi əsas yer tutur.

İnsan hansı yaşda olursa olsun onun ürəyində həmişə bir sevgi olur. Vaqif müəllim bu saf sevgidən doğan hissləri özünəməxsus bacarıqla və ustalıqla ifadə edə bilib, onunla yaşamağı bacarırdı. “Sən mənim ömrümün payız nəğməsi” şeirində gözəl və mükəmməl qadının obrazını yaradaraq onu aşağıdakı şəkildə vəsf etmişdir:

*Sən mənim ömrümün payız nəğməsi,
Mənim payızında açan çiçəksən,
Sən mənim dünyamın bayatı səsi,
Kövrəksən, zərifsən, tənhasan, təksən.*

*Sən elə yağışsan bir dəfə yağsan,
Quruyan budağın butası çıxar.
Sən elə gözəlsən bir dəfə baxsan,
Sənin baxışının xatası çıxar...*

Vaqif müəllim yurdunun gözəlliklərini də yüksək poetik bacarıqla ifadə etmiş, öz şeirlərində həm romantik, həm də realist bir tablo yarada bilmişdir:

*Yenə də başladı payız yağışı,
Gecəli, gündüzlü narın yağacaq.
Yenə də başladı payız yağışı,
Yenə sevənlərin günü doğacaq...*

*Təbiət rəngbərəng, boya üstündə...
Sənən ocaqlarda göz qalacaqdır.
Xınası islanan qaya üstündə,
Kəklik ayağından iz qalacaqdır.*

Bu cür bitkin poetik ifadə yalnız təbiətin qoynunda yaşayan, Vətəninin ağrı-acısı ilə yaşayan, yurdunun gözəlliyinə heyran olan, onun sonsuz gözəlliklərindən ilham alan istedadlı bir şairə məxsus ola bilərdi. Vaqif müəllim məhz belə istedadlı şairlərimizdən idi. Vaqif müəllim bizim elə şairlərimizdəndir ki, onun şeirlərində ürəyə yatmayan heç nə yoxdur.

Hər bir insan ictimai varlıqdır və heç vaxt ətrafında baş verənlərə biganə qala bilməz. Vaqif müəllim də yüksək duyğulu bir insan kimi həyatda baş verənlərə münasibətsiz qala bilmirdi. Bu hisslər onun “Bizi serialdan qoru, İlahi” şerində də öz əksini tapmışdı. İnformasiyanın genişləndiyi, radio, televiziya və internetin həyatımıza təsirinin artdığı bir zamanda cəmiyyətə müsbət fikirlər aşılayan verilişlərlə bərabər ona mənfi təsir edən, bəzən isə onları yanlış yola sövq edən verilişlər də olur. Klassik dünya ədəbiyyatında yüksək insani hissləri, insanların mənəvi tərbiyəsinə təsir edən əsərlər üstünlük təşkil edirdisə, müasir ədəbiyyatda bəzən biz bunları görmürük və realizm adı altında bəzən cəmiyyətin mənəvi yüksəlişini bərbad edən əsərlər də ortaya çıxır və bəzən də onlar səhnələşdirilir. Əlbəttə, həyatda hər cür hadisə ola bilər. Ancaq biz tərbiyəvi hadisələri, insanların mənəvi saflığını yaşadan və inkişaf etdirən hadisələri qələmə almalı və təbliğ etməliyik. Bu baxımdan, Vaqif müəllimin bədii yaradıcılıq nümunələri insanlığa xidmət edən, insanların mənəvi yüksəlişinə təkan verən, onları daima saflaşdıran, yaşadan əsil sənət əsərləridir.

Əlbəttə, kiçik bir yazı ilə Vaqif Məmmədov kimi böyük insanın insani keyfiyyətlərini və yaradıcılığını tam xarakterizə etmək olmaz. Gün gələcək ki, onun bədii irsi daha böyük kitabların mövzusu olacaq. Yüksək insani hissləri təbliğ edən bədii yaradıcılığı ilə Vaqif müəllim öz sağlığında özünə əbədi, nurlu və uca bir abidə qoymuşdur. Bu abidə xalqımızı uğurlu gələcəyə səsliyə.

SƏDAQƏTLİ DOST, UNUDULMAZ ŞƏXSİYYƏT

Əlli ilə yaxındır ki, Naxçıvan Dövlət Universitetinin ictimai həyatında, təhsil prosesində çalışmağım məni insani, intellektual keyfiyyətləri ilə fərqlənən zəngin bir mühitdə yetişdirib, formalaşdırıb, böyük mədəniyyətə və əxlaqi dəyərlərə malik insanlarla təmasda olmağıma imkan yaradıb. Bu sırada duran kamil şəxsiyyətlərdən biri Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, Naxçıvan MR-nın “Əməkdar Mədəniyyət işçisi”, “Qabaqcıl təhsil işçisi”, şair Vaqif Məmmədovdur.

Vaqif müəllim universitetimizin tarix fakültəsini bitirmişdir. Uzun illər Sədərək kənd orta məktəbində böyük bir kollektivə rəhbərlik etmiş, mükəmməl bir pedaqoq heyəti formalaşdırmışdı. Sədərəyin çətin günlərində qəhrəman əsgər kimi kəndin müdafiəsində dayanmışdı. 1998-ci ildə Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru vəzifəsinə təyin olunmuş, ömrünün sonuna qədər bu vəzifədə fədakarlıqla çalışmışdır. Elə o vaxtdan da Vaqiflə dostlaşmış, həmsöhbət, həmfikir olmuşdum. Onunla Türkiyə, İran və Rusiya səfərlərimizdə isə bir-birimizi daha dərindən tanıdıq.

Vaqif müəllim həyatda ucaldıqca sadələşmiş, addım-addım qarşısına çıxan maneələri aşdıqca möhkəmlənmiş, qarşısına çıxan çətinliklərlə dəyanətlə mübarizə aparmış, zəhməti ilə ucalmış, hamının sevimsinə çevrilmişdi.

“Zəhmət” kəlməsini xüsusi qeyd etmək istərdim, ona görə ki, bu söz onun həyatını, məqsədlərini, uğurlarını daima izləmiş və onun şöhrət zirvəsinə yüksəldilməsində əsas, aparıcı məqama çevrilmişdir. Vaqif müəllimin həyat yolundakı nailiyyətlərində, onun ədəbi yaradıcılığının formalaşmasında, elmi-publisistik əsərlərinin ərsəyə gəlməsində “zəhmət” adlanan məfhumun və bu sözlə yığrulmuş həyat tərzinin xüsusi önəmi olmuşdur. O,

həqiqətə və layiq olduğu mərtəbəyə çatmaq üçün biliyi, çalışqanlıığı ilə qarşısında qoyduğu məqsədlərə addım-addım nail olmuşdur.

Bəlkə də belə olmasaydı o, kamil şəxsiyyət, dəyanətli dost, gözəl ailə başçısı, vətənpərvər şair, alim və tədqiqatçı kimi yetişməzdi.

Vaqif müəllimi başqalarından fərqləndirən mühüm xüsusiyyətlərdən biri, bəlkə də ən önəmlisi, onun həyatda əqidəli və prinsipial mövqeyə malik olması idi. Vaqif müəllim o insanlardan idi ki, sakit xarakterinə baxmayaraq, kiməsə xoş görünmək xatirinə deyil, öz həyat mənliliyini, mənəviyyatını, saf gen yaddaşını dəyişə bilmədiyinə görə şeirlərində də, dilində də həqiqəti deyirdi.

Bu gözəl insanın mənəvi dünyasının bəzəyi dostlarının, ümumiyyətlə, tanıdığı insanların uğurlarına sevinməsi idi. O, dəyərli, qabliyyətli insanlar haqqında fikrini bəziləri kimi heç də “çətinliklə”, qısqanlıqla deyil, məhz qəlbinin hökmü ilə, sevinci ilə bildirirdi.

Vaqif müəllimin mənəviyyatına hakim kəsilən nəcib keyfiyyətlərindən biri insanlara humanist, xeyirxah münasibəti idi. Böyük rus yazıçısı Lev Tolstoy deyirdi: “Əsl xeyirxah o insanlar deyildir ki, başqalarına sadəcə olaraq xeyirxahlıq edir, əsl xeyirxah o şəxslərdir ki, etdiyi xeyirxahlıqdan zövq alır”. Vaqif məhz belə xeyirxah insan idi.

Uzun illərdən bəri tanıdığım Vaqif müəllimi sədəqətli bir insan kimi də qiymətləndirirəm. O, doğma torpağa, xalqına, ömrünü həsr etdiyi ədəbi və elmi yaradıcılığına, dostlarına sədəqəti ilə seçilirdi. Bir şair kimi zəngin yaradıcılığı, alim kimi elmi əsərləri, çoxsahəli elmi məqalələri və kitabları da göstərirdi ki, o, yorulmaq bilmədən işləyən, işin ağırlığından qorxmayan poeziya adamı və zəhmətkeş bir alimdir. Təsadüfə deyil ki, Vaqif 2001-ci ildə “Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun yaranması və inkişaf yolu” mövzusunda dissertasiya müdafiə etmiş, tarix elmləri namizədi (fəlsəfə doktoru) elmi dərəcəsi almışdı.

Vaqif müəllim həmişə deyirdi ki, “xalq üçün çörəkdən və sudan sonra ən vacibi məktəbdir. Hər bir insan təhsil prosesində, məktəbdə tərbiyə olunur. Buna görə də təhsil tam, aydın və sabit olmalıdır.” Bir pedaqoq kimi tez-tez fransız yazıçısı A. Barbusun aşağıdakı sözlərini xatırladırdı “Məktəb yetişməkdə olan nəslin formalaşdığı emalatxanadır. əgər sən gələcəyi əldən vermək istəmirsənsə, onu əldə möhkəm saxlamaq lazımdır”.

Onun müəllimliyində tələbkarlıqla qayğı üzvü bağlılıq təşkil edirdi. Dərstdə çox ciddi, tələbkar görünən Vaqif “Jurnalistika və dünya ədəbiyyatı” kafedrasının sevilən müəllimlərindən idi. O, tələbələri ilə dostluq etməyi bacarır, onlara dəyərli məsləhətlər verir, elm və həyat yollarında onların əsl qayğıkeşi, yol göstərəni olurdu.

Peşəsinin qəlbən vurğunu olan Vaqif müəllim öz müəllimliyini Vətəninə, xalqına xidmət etmək vasitəsinə çevirmişdi. Onun dediyi sözlər, atdığı addımlar, apardığı dərslər bir pedaqoq kimi cəmiyyət üçün faydalı məqsədlər güdür, mənəvi keyfiyyətləri isə xalqımızın tarix boyu qazandığı dəyərlər olduğundan cəmiyyətin sonrakı inkişafı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edirdi.

Ömrünü müəllimlik kimi müqəddəs bir peşəyə həsr etmiş Vaqif həm həyatı, həm də elmi-pedaqoji fəaliyyəti ilə bir ziyalı örnəyi idi. Həyatının mənasını insanlara xidmətdə görən Vaqif təvazökar, xeyirxah və alicənab insan idi. Onun dost kimi sədaqətinə, insan kimi kamilliyinə, ziyalı kimi alicənablığına, ağsaqqal kimi nüfuzuna, vətəndaş kimi xalqına, torpağına bağlılığına hamımız şahid idik.

Vaqif müəllim sadə, zövqlə geyinən bir şəxsiyyət idi. Onun insanlarla rəftarında, cəmiyyət hadisələrinə münasibətində son dərəcə səmimi bir ziyalı mövqeyi formalaşmış, rəftarında, oturuşunda, duruşunda, ədəb-ərkanında gözəl bir müəllim qüruru cəmləşmişdi.

Hər kəsə bir ömür verilib deyiblər. Hərə də bir cür yaşayır bu ömrü. Elə buna görə də dilimizdə ömür, şərəfli ömür ifadələri yaranıb. Faydalı, xeyirxah, gənc nəslin inkişafına təkan verən, xalqına və millətinə xidmətdə keşən ömrə dəyərli ömür deyiblər.

Cəsarətlə, sözübütöv, sədaqətli, şərəfli ömür sahibinə çevrilib bu cür şəxsiyyətlər. Vaqif müəllim də belə mənalı və şərəfi ömür sahiblərindən idi.

Vaqif müəllimin bədi, elmi və pedaqoji fəaliyyətindən, onun insani keyfiyyətlərindən günlərlə danışmaq olar. Onun haqqında şair, pedaqoq, alim, ziyalı, kamil şəxsiyyət kimi düşündə fəxr edirsən ki, belə bir insanla dostluq etmişən. Çünki cəmiyyətin tərəqqisinə, onun təhsilinin inkişafına, gənc nəslin tərbiyəsinə sərf edilmiş ömür şərəfli ömürdür.

Qanlı qış günlərinin birində, 6 fevral 2016-cı ildə Vaqif müəllim qəflətən, gözlənilmədən, heç kəsə xəstə olduğunu demədən, heç kəsə şikayətlənmədən, ölümdən qorxmayaraq, ölümün gözlərinə dik baxaraq, mərdi-mərdanə, ləyaqətlə, öz mənliyinə, ləyaqətinə və şəxsiyyətinə xas tərzdə dünyasını dəyişdi.

Vaxtilə özü yazmışdı:

*Vədələr, niyyətlər demək boş imiş,
Səadət göylərdə uçan quş imiş.
Sənin də ürəyin demək boş imiş
Dünyada heç kəsdə gözüüm qalmayıb.*

*Dünya yalan üstə qurulub mənçə,
Yalanlar içində gerçək var təkçə.
Ölümdür, başqa şey deyil o gerçək
Yaranan hər varlıq bir gün köçəcəkdir.*

Ölümün fəlsəfəsi mənası bütün dünyanın yeniləşməsi anlarından biridir. Əgər ölüm olmasaydı, insan əbədilik haqqında düşünə bilməzdi. Ölməzlik ölümün inkarıdır, ölüm isə həyatın inkarıdır. Deməli ölməzlik inkarı inkardır, ikiqat inkardır. Bununla belə, əbədilik ölümdən keçmək vasitəsilə mümkün olur, ölüm dünyada bütün insanların qismətidir. O, var-dövlətə baxmır.

Lakin ölüm öz işini görərkən ölümlər deyil, dirilər əzab çəkir. Bu mənada, Vaqif müəllimin ölümü böyük əzab və qəm yükü olsa da, biz bu insanın ölməzliyinə, xatirəsinin daima qəlbimizdə qalacağına inanırıq. Çünki, bu ölməzliyi o, özü qazanmışdır.

Əlbəttə, Vaqif müəllimin mənalı həyatı, ədəbi yaradıcılığı və elmi-pedaqoji fəaliyyəti haqqında yazdıqlarım kiçik qeydlərdir. Əminəm ki, onu tanıyan və xatirəsini əziz tutan dost və qohumlarının da gözəl şair, kamil tarixçi alim, əsl müəllim, müdrik şəxsiyyət haqqında yazdıqları Vaqifin əsl portretini tamamlayacaq, Vaqif müəllim haqqda zəngin bir xatirə kitabı yaranacaqdır. Ancaq Əməkdar Mədəniyyət və Qabaqcıl Təhsil işçisi gözəl şair və kamil şəxsiyyət Vaqif Məmmədova ən böyük abidə onun dostlarının, çoxsaylı tələbələrinin, qohumalarının, qəlbində, yaddaşında öz əməlləri ilə yaratdığı əsl insan, gözəl şair, bacarıqlı müəllim və həqiqi alim obrazıdır.

Allah ruhunu şad etsin.

Hüseyn Həşimli

*Filologiya elmləri doktoru,
professor, Əməkdar Elm Xadimi*

“BİR GÜN OLAR, İTİRƏRSİZ VAQIFI...”

Bənzərsiz istedadla və yüksək insani ləyaqətə malik olan Vaqif müəllimin özünü şəxsən tanımazdan əvvəl müxtəlif qəzet və jurnallarda dərc olunmuş bir sıra əsərlərini oxumuşam, qəlbə yatan çoxsaylı şeirlərindən bir qismini hələ tələbəlik dövründə əzbərləmişəm. Bitirdiyim ali məktəbdə əmək fəaliyyətimə başlayandan iki il sonra isə şairi yaxından görmək, tanımaq qismət oldu. 1988-ci ilin sentyabr ayının sonları idi. Fakültə dekanı, mərhum dosent Arif Əliyev bildirdi ki, hazırlaşın, Sədərəyə səfərimiz olacaq, şair Vaqif Məmmədovla da görüşəcəyik... Belə ki, bir neçə gün əvvəl ustad Məhəmməd Hüseyin Şəhriyar dünyasını dəyişmişdi və Arif müəllimin təklifi ilə mən böyük şairin əsərləri, həmçinin ona həsr olunan poetik örnəklər əsasında bir ədəbi kompozisiya hazırlamışdım. Tələbələrin iştirakı ilə həmin musiqili-ədəbi kompozisiyanı ali məktəbin böyük zalında nümayiş etdirmişdik. Yaxşı qarşılanmış bu tədbirdən sonra Arif müəllim bizə demişdi ki, rayonların birinə səfər edib kompozisiyanı orada da göstərmək üçün çalışacağam. Və o zaman Sədərək kəndində orta məktəb direktoru işləyən Vaqif müəllimlə əlaqə saxlamışdı. Biz B.Vahabzadənin, M. Arazın, B. Azəroğlunun və digər müəlliflərin də müvafiq şeirlərini əlavə etməklə kompozisiyanı genişləndirdik. “Elə oğul istəyir vətən” adlı bu kompozisiyanı Sədərək məktəbində müəllim və şagirdlərə nümayiş etdirdik. Tədbirdə məktəbin direktoru Vaqif Məmmədov da çıxış etdi, vətənpərvərlik ruhunda bir neçə şeirini oxudu. Onun sadəliyi, səmimiyyəti, təşkilatçılıq məharəti hamımızda rəğbət oyatdı...

Sonrakı illərdə Naxçıvan şəhərində Vaqif müəllimlə müxtəlif ədəbi-mədəni tədbirlərdə görüşüb hal-əhval tuturduq. 1998-ci ildən isə o, vaxtı ilə məzunu olduğu ali məktəbdə işləməyə başlayandan sonra iş yoldaşı kimi tez-tez görüşürdük. Beləcə, bu

dəyərli şairi, yetkin, kamil bir Azərbaycan ziyalisını daha yaxından tanıdım, onun barəsində ilk görüşdən yaddaşımda formalaşmış qənaətlərin doğruluğunu dəfələrlə müşahidə etdim. Onu da yəqinləşdirdim ki, Vaqif müəllim təbii, kamil və bütöv şəxsiyyətdir, xəbis deyil, xeyirxahdır, istedadların qənimi yox, hamisidir, sağlam tənqidi də, səmimi tərifləri də şəstlə insanın üzünə deyə bilir. Şəxsiyyətin bütövlüyünün, vüqar və əzəmətinin əsas göstəricilərindən olan bu keyfiyyətləri Vaqif müəllim ömrünün sonunadək qoruyub saxladı...

Bu yerdə şairin misralarını xatırlayıram:

*İçində xoşbəxtlik, səadət varsa,
Bir kiçik daxma da saray kimidir...*

*Yaxşılıq ucaldar, öyər insanı,
Pis əməl qarğıyar, söyər insanı.*

Vaqif müəllim məhz yaxşıqla ucalan, xeyirxahlıqdan güc alan, halallıqla qurulmuş daxmanı saray bilən böyük mənəviyyət adamı idi. Bütün varlığı ilə vətənə, xalqa bağlıydı, əsərlərindəki yurd sevgisi, vətənpərvərlik qayəsi də ürəyinin səsi kimi üzə çıxaraq poetikləşir, qəlblərə yol tapırdı.

Vaqif Məmmədov çoxşaxəli və məhsuldar yaradıcılıq yolu keçmişdi. Hər şeydən öncə, o, istedadlı Azərbaycan şairi idi, qələmi ilə ədəbiyyatımıza layiqli xidmətlər göstərmişdi. İkincisi, kamil tərcüməçi idi, uğurlu tərcümələri ilə də tanınmışdı. Üçüncüsü, professional publisist, təcrübəli mətbuat xadimi idi. Dördüncüsü, səmərəli araşdırmalar aparmış alim idi, geniş mütaliəsi, təhlil qabiliyyəti aşkar şəkildə nəzərə çarpırdı. Beşincisi, böyük pedaqoji məharətə malik müəllim idi, tələbələrə nəyi və necə çatdırmağın metodikasını çox yaxşı bilirdi. Altıncısı, bütün bunların hamısını tamamlayan sadə, təvazökar xarakteri, yetkin mənəviyyəti var idi, uşaqla uşaq, gəncə gənc, böyüklə böyük idi...

Vaqif Məmmədov ədəbiyyata təsadüfi gəlməmişdi. Daxilində qaynayan yazmaq təşnəliyi, yaradıcılıq yanğısı onu sənət yolunun sadıq yolçusuna çevirmişdi. On illər boyu fasiləsiz

şəkildə çoxşaxəli yaradıcılıq fəaliyyəti ilə məşğul olan Vaqif Məmmədovun imzası oxuculara yaxşı tanışdır, həm də təkcə Azərbaycan oxucularına yox. Onun qələmindən çıxmış əsərlər zaman-zaman respublikamızdan kənar da nəşr olunub, ədəbi ictimaiyyətin diqqətini çəkib, yüksək qiymətləndirilib.

Otuz beşdən artıq bədii, publisistik və elmi kitabın müəllifi, Avrasiya Yazarlar Birliyinin üzvü olan Vaqif müəllimin şeirləri ingilis, rus, türk, fransız, ərəb, fars, özbək və s. dillərə tərcümə olunaraq dünyanın müxtəlif ölkələrində də (Türkiyə, ABŞ, Rusiya, İran, Almaniya, Özbəkistan, İraq, Ukrayna, Bolqarıstan, Belarus, Yunanıstan və s.) nəşr edilib. Şair ölkəmizdə və xaricdə bir sıra nüfuzlu mükafat və təltiflərə də layiq görülüb.

İstedadın, halal zəhmətin gücü ilə pillə-pillə ucalan şair regionda yaşayıb böyük ədəbiyyata layiqli xidmət göstərməyin mümkünlüyünü hələ ilk gənclik illərindən nümayiş etdirmişdi. Sədərkədə yaşayan bir gənc şairin hələ 1983-cü ildə Özbəkistanda keçirilən “Daşkənd təranəsi” beynəlxalq poeziya müsabiqəsinin qalibi olması da bunun ilk sübutlarından biri kimi geniş əks-səda oyatmışdı. Sonralar İraq, İran, Türkiyə, Hollandiya, Pakistan və digər ölkələrdə keçirilən ədəbi-mədəni tədbirlərdə iştirakı, çıxışları da rəğbətlə qarşılanmışdı. Müxtəlif vaxtlarda Azərbaycanın, eləcə də bir sıra xarici ölkələrin nüfuzlu alimlərinin, tanınmış ədiblərinin onun əsərləri haqqında mətbuatda yer alan dəyərli fikirləri də təsadüfi olmayıb, Vaqif müəllimin çoxşaxəli yaradıcılığına verilən qiymətin ifadəsidir.

Təxminən qırx illik zəngin və dəyərli sənət yolu keçən Vaqif Məmmədovun yaradıcılığında əsas yeri poeziya tutur. Müdriklik xəzinəsi olan folklorumuzun və çoxəsrlik yazılı ədəbiyyatımızın möhtəşəm ənənələrindən daima yaradıcılıqla bəhrələnən Vaqif müəllim belə bir zəngin ədəbi zəmin üzərində pərvəriş tapmış, şeirdən şeirə püxtələşərək çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatında öz səsi, öz nəfəsi olan, orijinal duym və deyim tərzilə seçilən qələm sahibi kimi tanınmışdır.

Şairin poetik axtarışları çoxşaxəli, zəngin və dolğundur. Heca vəzninin geniş imkanlarından məharətlə istifadə edən

sənətkar müxtəlif janrlarda yazdığı şeirləri ilə ürəyini, zehni məşğul edən duyğuları, düşüncələri ustalıqla misralara düzməyi bacarırdı. Başqa sözlə desək, bu şeirlərdə müraciət olunan poetik forma və ölçülər təsadüfi xarakter daşımır, ötəri seçim statusunda deyil. Vaqif müəllim mövzunun, ovqatın mahiyyətinə uyğun janrlardan, poetik formalardan, bədii təsvir və ifadə vasitələrindən yerli-yerində istifadə edirdi. Yəni şair daima çalışırdı ki, qələmindən çıxmış bədii nümunələrdə məzmunla formanın üzvi vəhdətinə, bir-birini tamamlamasına nail olsun. Hətta onun bir çox şeirlərini oxuyandan sonra düşünürsən ki, həmin poetik mətnin əsasında dayanan duyğu və düşüncələr başqa bir formada üzə çıxıbilməzdi, məhz müraciət olunan bədii biçim ən düzgün vasitədir.

Vaqif müəllimin poetik istedadı onun tərcümələrində də özünü bariz şəkildə göstərir. Xüsusən qardaş türk ədəbiyyatından çevirmələri bu baxımdan maraqlıdır.

V. Məmmədov uzun illər mətbuat, nəşriyyat sahəsində çalışmış, zəngin təcrübə toplamışdı. Rayon qəzetində redaktor, ali məktəb nəşriyyatında direktor kimi səmərəli fəaliyyət göstərmişdi. O, eyni zamanda, müxtəlif qəzet və jurnallarda aktual mövzulu publisistik məqalələrlə də müntəzəm çıxış edirdi. “Heydər Əliyev və Sədərək rayonu” kitabını ayrıca vurğulamaq istərdim. Həmin kitabda dahi rəhbərin yurdumuzun bu bölgəsinin inkişafı, qorunması, müdafiəsinin təşkili və s. məsələlər özünün müvafiq təcəssümünü tapmışdır. Sədərək döyüşləri, o cümlədən Sədərək şəhidləri barədəki kitabları da özünün səviyyəsi və əhatəsi ilə seçilir. Xarici ölkələrə səfər təəssüratlarından yaranmış “Arazdan keçə bildim” publisistik kitabını da xatırlamaq yerinə düşər.

V. Məmmədov tarixçi alim idi, onun elmi fəaliyyətində ilk növbədə, erməni fitnəkarlığının tarixi faktlar əsasında ifşasına həsr olunmuş əsərlər diqqəti çəkir. Bununla yanaşı, o, Naxçıvanda təhsil tarixinin yaxşı araşdırıcılarından biri idi. V. Məmmədovun elmi-bədii təfəkküründən qaynaqlanan ədəbi-tənqidi yazıları da maraqla qarşılanırdı.

O həm də səriştəli pedaqoq kimi tanınmışdı. Uzun illər Sədərəkdə orta məktəbdə tarix fənnini yüksək məharətlə tədris etmişdi. Son on beş ildən artıq müddətdə isə çalışdığı ali məktəbin nəşriyyatına rəhbərlik etməklə yanaşı, “Jurnalistika” ixtisasında bir neçə fənni tədris edir, gənc jurnalist kadrların hazırlığı işində də qüvvəsini əsirgəmir, illər boyu topladığı zəngin təcrübəni və nəzəri biliyi tələbələrə həvəslə öyrədirdi.

Vaqif Məmmədov təkcə bilavasitə dərslər verdiyi tələbələrin müəllimi deyildi, bütövlükdə yaradıcı gəncliyin yol göstərənlərindən biri idi. Bədii yaradıcılığa meyl göstərən bir çox gənclərin muxtar respublikanın müxtəlif şəhər, qəsəbə və kəndlərindən Vaqif müəllimin yanına gələrək ondan məsləhət (əslində sənət dərsi) almasının dəfələrlə şahidi olmuşam. Naxçıvan televiziya-sında apardığı ədəbi verilişlərə dəvət etdiyi gənc ədəbiyyat həvəskarları sırasından istedadlı qələm sahiblərinin yetişməsi də çəkilən əməyin nəticəsi idi.

Ümumiyyətlə, Vaqif müəllimi tanıyanların hamısı ona böyük ehtiram bəsləyirdi. Xüsusən gəncliyin qaynar sevgisini ayrıca vurğulamaq istərdim. Bunun arxasında şairin bənzərsiz sənəti və yetkin, nurlu şəxsiyyəti dayanırdı. Vaqif müəllim kimi istedadlı, vicdanlı, ləyaqətli ziyalılar təkcə mənsub olduqları ailənin, yaxud nəslin deyil, bütövlükdə xalqın hörmətini qazanırlar.

Vaqif Məmmədov son illərdə daha məhsuldar işləyirdi. Sanki amansız əcəlin onu qəfildən yaxalayacağını hiss etmişdi. Ürəyindən keçən nəcib duyğuları, fikrini məşğul edən düşüncələri poetikləşdirib oxuculara çatdırmağa, indiki və gələcək nəsillər üçün ərməğan qoymağa can atırdı... İndi düşünürəm ki, son əsərlərində, xüsusən “Yüz rübai” və “Dəniz də nigaran, sən də nigaran” kitablarındakı bir sıra şeirlərdə kədər, niskil və həsrət notlarının qabarıqlaşması da səbəbsiz deyilmiş...

Heç yadımdan çıxmır: dünyasını dəyişməsindən təxminən yeddi-səkkiz ay əvvəl Vaqif müəllimin iş otağına getmişdim. Arabir belə ziyarətlərim olurdu və hər dəfə də ədəbiyyatdan maraqlı söhbətlər edirdik. Şairin həmişə qayğılı görünən baxışlarında bu dəfə boy verən dərin bir kədər də sezdim. Səbəbini

soruşdum, sadəcə: “Heç”, – deməklə kifayətləndi. Amma beş-on dəqiqədən sonra söhbət heç gözləmədiyim axara yönəldi. Vaqif müəllim özünəməxsus bir aramla, həm də həzin səsle ədəbiyyatımızdakı klassik və müasir şair Vaqifləri sadalamağa başladı. Və onların ikisinin hər birindən iki misra şeir də dedi. Məni heyrləndirən bu oldu ki, Molla Pənah Vaqifin-bu nikbin ruhlu klassikimizin şən ovqatlı şeirləri bir yana, görəsən, hansı ilahi hökmün diqtəsiylə Vaqif Məmmədov aşağıdakı misraları xatırlamışdı:

*Bir gün olar, itirərsiz Vaqifi,
O qədər gəzərsiz əli çıraqlı.*

Və Vaqif Səmədoğlunun misraları:

*Atamı səslədim dara düşəndə
Gördüm ki, arada qəbir dayanıb.*

Bu görüşün sarsıntısının mahiyyətini aylar sonra əziz Vaqif müəllimin vaxtsız vəfatı xəbərini eşidəndə daha dərinəndən anladım və yaşadım. Və mənə elə gəldi ki, Vaqif müəllim o zaman həmin misraları asta səsle təkrarlayarkən yaxınlaşan əcəlin ayaq səslərini eşitmiş, hənirtisini şair həssaslığı ilə duymuşdu.

Çox təəssüf... Vaqif müəllimi də itirdik. Yanılmıramsa, rus ədibi O. Mandelştamın sözləridir: “Ədəbiyyat tarixi həm də ədəbi itkilərin tarixidir”. Beləcə, Vaqif Məmmədov itkisi də ədəbiyyat tarixinin kədrli faktına çevrildi, əsərlərinin ideya-bədii dəyəri isə bu itkinin acısına təsəlli qatmaq gücündədir. 1987-ci ildə çapdan çıxmış ilk kitabını “Yaşadacaq bu yol məni” adlandıran şairin cismani həyatı başa çatsa da, mənəvi ömrü davam etməkdədir, – əsərlərində, unudulmayan xeyirxah əməllərində, onu tanıyanların, doğmalarının yaddaşlarına köçən nurlu xatirəsində və bir də böyüdü bəyabaşa çatdırdığı övladlarının simasında...

Ruhu şad olsun!

GÖZƏL İNSAN, İSTEDADLI ŞAİR, FƏDAKAR ALİM

Dostum, həmkarım, gözəl insan Vaqif Məmmədovu universitet həyatına gəlməmişdən əvvəl qiyabi tanıyırdım. Onun müxtəlif qəzet və jurnallarda yaxşı müəllim, təcrübəli məktəb direktoru, vətənpərvər bir şair kimi imzalarına tez-tez rast gəlirdim. Universitetimizə gələndən sonra əlaqələrimiz daha da artdı, elmi, bədii, publisistik söhbətlərdə, konfrans və görüşlərdə daha tez-tez görüşürdük. “Çinar ömrü” ədəbi birliyinə rəhbərlik etməsi, həmin adda bir neçə almanax nəşr etdirməsi, televiziya verilişlərində birgə çıxışlarımız bizi daha da yaxınlaşdırdı.

Vaqif müəllim bir çox keyfiyyətləri ilə səmimiliyi, işgüzarlığı, yaxşı yoldaşlığı, müxtəlif mövzularda qələmə aldığı orijinal, təbii, düşündürücü yazıları, sakit, gözəl nitqi, verdiyi sözsədaqəti, dəqiqliyi, vətənpərvərliyi və s. ilə başqalarından fərqlənirdi. Bütün bu müsbət keyfiyyətləri özündə əks etdirən Vaqif Məmmədovla yoldaşlığımız sonradan yaxın və möhkəm dostluq əlaqələrinə çevrildi.

Vaqif müəllim sözün həqiqi mənasında ustad pedaqoq idi. Müəllim əməyini çox yüksək dəyərləndirir, onun bütün peşə sahiblərindən yüksəkdə dayandığını, ömrünü, gözünün nurunu gələcək nəsillər üçün sərf etdiyini qürur hissi ilə qeyd edir. Onun gördüyü işlərin, çəkdiyi zəhmətin heç bir formada çəkiyə gəlmədiyini söyləyir:

*Müəllim ömrü hər ömürdən uludur,
Ləkə nədir, qara nədir bilməz o.
Müəllim ömrü səbahların yoludur,
Nə çəkiyə, nə ölçüyə gəlməz o.*

Dostum Vaqif Məmmədov yorulmaz tədqiqatçı, tarixçi alim kimi də xeyli araşdırmalar aparmışdır. Onun “Sədərək harayı”, “Sədərək şəhidləri”, ”Unutsaq unudularıq” kitablarındakı poetik dillə verilmiş şeirləri müqəddəs torpaqlarımızın qəhrəmanlıq məskəni olduğunu, Vətən uğrunda şəhid olmuş ərənlərimizin mübarizlik məktəbi keçdiyini gənclərimizə təlqin edir.

“Diz çökürəm bu qeyrətin önündə” şeiri 19 yanvar 1990-cı ilin qanlı-qadalı günlərində Naxçıvan əhalisinin birliyindən, düşməyə qarşı amansızlığından, soyuq, şaxtalı səngərlərdə əsgərlərimizin vətən uğrunda döyüşlərindən böyük qürur hissi ilə yazırdı:

*Mərd igidlər al qana and içdilər,
Cavan yaşda canlarından keçdilər.
“Vətən” deyib ürəklərə köçdülər,
Bir şam kimi alışanda, sönəndə,
Diz çökürəm bu qeyrətin önündə.*

Vaqif müəllim istedadlı şair kimi bu torpağın bütün gözəlliklərini, təbii sərvətlərini, mərd, mübariz insanlarını poetik dillə verməyi bacaran tarixçi olmuşdur. Onun bu istedadı “Sədərək qalası”, “Şərurum”, “Bura Naxçıvandır”, “Ordubad lövhələri”, “Qarabağ”, “Gəmiqayada düşüncələr” silsiləsindən olan şeirləri Vaqif müəllimin Vətən torpaqları, onun tarixi abidələri, hər dərəsi, dağı, çayı, bulağı haqqında tədqiqatçı bir alimin poetik dillə yazılmış araşdırmaları və həyat salnaməsidir.

Şair Vaqif Məmmədovun müxtəlif mövzulu lirik şeirləri ilə yanaşı “Zəfər”, “Xatın harayı”, “Şəruru axtarıram”, “Rionidə yanan ulduz kimi” poemaları da geniş oxucu auditoriyalarında böyük sevgi və məhəbbətlə qarşılanır.

Böyük ürək sahibi, geniş dünyagörüşlü, hərtərəfli istedadla malik Vaqif müəllim universitetimizdə və respublikamızda sayılıb-seçilən alim, şair, təcrübəli pedaqoq olmaqla yanaşı, həm də gözəl publisistik əsərlər müəllifidir. Əsərlərində elmi düşüncə ilə müxtəlif yönlü araşdırmaların sintezi oxucunu düşündürür,

onun maraqlı dünyasının tələblərinə cavab verir və axıradək bu yazıları oxumağa məcbur edirik. İstedadlı şair, “Əməkdar mədəniyyət işçisi”, Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliklərinin üzvü, gözəl tarixçi alim Vaqif Məmmədovun əsərləri və həyatı gələcək nəsillər üçün əsil ziyalılıq nümunəsidir. Sən həmişə bizim yoldaşımızda, qəlbimizdəsən. “Karvanım tez getdi” demə, sən yazdıqların, yaratdıqların sənsiz də olsa, sən söz, sənət karvanını, gələcək nəsillərə qədər apara biləcəkdir.

*Sinəsi dağlıyam mən,
Qolları bağlıyam mən,
Karvanım tez getsə də,
Bu elin oğluyam mən-*

deyən Vaqif qardaşım, Siz öz insani keyfiyyətlərinizlə, Vətən nəğməli, Səderək haraylı, sevgi təranəli, Qarabağ yangılı, vətəndaş çağırışlı şeirlərinizlə bu elin, bu torpağın, bu diyarın əziz, sevimli, unudulmaz, qeyrətli bir oğlu kimi həmişə qəlblərdə, könlələrdə yaşayacaqsınız.

Allah sənə rəhmət etsin, VAQİF müəllim!

VAQIF MƏMMƏDOV HAQQINDA DÜŞÜNDÜKLƏRİM

“Vaqif Məmmədov” deyəndə gözlərim önündə sakit, ifallı, mərifətli və mədəni bir insanın surəti dayanır. Mən Vaqif müəllimi hər dəfə görəndən, salamlayıb söhbət edəndən sonra, nədənsə belə düşünərdim: görəsən o, kiməsə pislik edə bilər? Görəsən o, pis danışa bilər və ya pis düşünə bilər? Və öz-özümə cavab verirdim: Yox!

Vaqif müəllimin NDU-da nəşriyyatın direktoru olduğu ilk zamanlarda bir dəfə mən ehtiyatla onun yanına getdim. Bu ehtiyatın iki səbəbi var idi. Əvvəla, yeni vəzifəyə keçmiş insanın fərqli olacağını düşünürdüm. İkincisi, bir məqalənin çapını xahiş edəcəkdim, lakin gecikdirmişdim. Və o məqalənin çapı önəmli idi. Vaxtında təqdim etmədiyim üçün müsbət qarşılanacağıma inamım yox idi. Lakin Vaqif müəllim məni o qədər səmimiyyət və mehribanlıqla qarşıladı ki, düşündüklərimə görə utandım. Həmin zamandan sonra əvvəllər ancaq salamlayıb keçdiyim iş yoldaşımız Vaqif müəllimlə ünsiyyətim gücləndi və mən onu gözəl bir dost kimi qəbul etdim. Vaqif müəllimlə söhbət, onun səbirlə insanı dinləməyi adamın qəlbinə rahatlıq gətirirdi.

Nədənsə, mən həmişə Vaqif müəllimi gördükdən sonra ağlıma qəribə fəlsəfi fikirlər gəlirdi. Mənə elə gəlirdi ki, Allah insanlara vəzifəni iki cəhətdən qismət edir. Birinci, həmin insan vəzifəyə layiqdir, niyyəti təmizdir, bu işdə adamlara köməyi dəyəcək. İkinci, layiq deyil, ona vəzifə verilir ki, iç üzü tanınsın, xisləti üzə çıxsın, hörmətdən düşsün. Vaqif müəllim birincilərdən idi. Onu həmişə kiməsə kömək edən, yaxşı yol göstərən görmüşəm. O sadə adamın sadə, lakin işgüzarlıq tələb edən bir vəzifəsi var idi. O, bu işi insanlıq vəzifəsi səviyyəsinə qaldırmışdır. Onun insanlığı həyatı boyu daşdığı vəzifələrdən qat-qat böyük olmuşdur.

İnsanlar həyatdan köçdükdən sonra qeyri-ixtiyari dalınca rəhmət oxuyurlar. Bu, müsəlmanlığın etik qaydalarından biridir. Lakin bir şey həqiqi bir gerçəklikdir ki, Vaqif müəllim rəhmətini sağlığında qazanan adamlardandır.

Vaqif müəllim az danışardı. Özü dediyi kimi, öz sözlərini misralarla deyərdi. O, müəllim kimi də, şair kimi də təvazökar və düzgün adam idi. Sözübütöv, dürüst, təmkinli və mehriban idi. Arxivlərdə çalışdığı tələb edən tarixi bir elmi iş yazmışdı, çox zəhmət çəkmişdi, lakin heç vaxt gileyini eşitmədik. Vaqif müəllim hiylədən, riyadan, yalandan çox-çox uzaq olan təbii bir insan kimi yaddaşlarda qalıb. Onun insanlarla ünsiyyət və rəftarı xarakterinə uyğun olaraq gözəl idi. Təəssüf ki, bu gün onun haqqında keçmiş zaman anlayışı yaradan “idi” ilə danışırıq. Bir tərəfdən də, taleyimizdən razı qalırıq: nə yaxşı ki, həyatda Vaqif müəllim kimi adamlar olub və var, nə yaxşı ki, belə adamlar içərisində dostumuz, tanışımız, iş yoldaşlarımız olub. Bu, bizim Allah tərəfindən verilən mükafatımızdır. Yaxşı adamlarsız dünya heç nəyə dəyməz.

Vaqif müəllimin dünyaya, insanlara, hadisələrə, ümumiyyətlə, həyata baxışı özünə xas idi. Axı o, şair idi. Dünyanın söz dəyənləri çoxdur. Sözün də meydanı genişdir. Bu meydanda at səyirdən çox olub. Kiminin atı büdrəyib meydandan çıxıb, kiminin atı baş sallayıb ağır-ağır, yorğa gedib, kimininki şahə qalxıb, daha geniş meydana yiyələnib. Nəticədə, o meydana girənlərin hamısı söz adlı sirlə, sehrlə bir aləmə düşüb. Azərbaycan xalqının da söz mülkü uca, geniş və möhtəşəmdir. Əlinə qələm alanların hərəsi bu mülkə bir daş qoyub. Hərə sözə bir cür baxıb. Vaqif müəllim gözəl bilirdi ki, sözə ehtiyatla yanaşmaq lazımdır. Və o, deyirdi: “Söz var açıb deyir, söz var, danıram”. Onun poetik dilində “yarpaqlar nisgildən ağlayır”, “ağacla ruhları saxlayır”:

*Şehmi, göz yaşımı axan, süzülən?
Yarpaqlar nisgildən ağlayır, bəlkə?
Sibir tayqasında səf-səf düzülən
Ağacla ruhları saxlayır bəlkə?*

“Ağacların ruhları saxlamağı” tamamilə yeni, təzə-tər ifadədir. Vaqif Məmmədovun dilində sözlər şairin qələminə xas olan bir axıcılıqla süzülür. Oxucuya elə gəlir ki, həzin bir nəğmə oxunur. Həmin misralarda şairin öz səsi eşidilir, öz nəfəsi duyulur. Şair kimi onun tövsiyəsi bu idi: “İçindən göyərən sözlərə tapın”. Vaqif müəllim şeirlərinin birində deyir:

*Ər əməllər kişiləri ər etdi,
Ürəklərdə yaşamağa yer etdi.*

Vaqif müəllimin bir insan kimi ürəklərdə yeri və sözü, bir şair kimi qədim Naxçıvanın, Azərbaycanın söz qalasında izi vardır.

FƏDAKAR ZİYALI, GÖRKƏMLİ YAZAR, TƏDQIQATÇI ALİM

Vaqif Məmmədov... Bu insan haqqında keçmiş zamanda danışmağın nə qədər ağır olduğunu anlamaq elə də çətin deyil. Çünki, qəlbimizdə daim yaşayan fədakar ziyalı, sədaqətli dost, görkəmli alim-yazar Vaqif müəllimin bizimlə yanaşı addımlayan saf ruhu və əməlləri ətrafımıza işıq saçır. Əbədiyyətə qovuşmasına baxmayaraq, o insanın xatirələri həmişə diqqət mərkəzində olur ki, onun yaradıcılığının, insanlığının şöləsi ətrafa nur ələyir. Vaqif müəllim belə insanlardan idi və bu gün də vardır. İnsanın cismi bu dünyadan köçsə də, “mən”i övladlarının, nəvələrinin, dostlarının, qohumlarının, bir sözlə, onu sevənlərin qəlbində öz yerini daha da möhkəmləndirir.

İnsanlar daima bir-biriləriylə münasibətlərdə olurlar. Onların arasında müvəqqəti və daimi, təmənnalı və təmənnasız olanları da olur. Amma elə münasibətlər də vardır ki, insanın mənəvi ehtiyacından yaranır. Bu cür münasibətlər insanı ömrünün sonunadək izləyir və dəyişməz qalır. Vaqif müəllim daimi, təmənnasız və mənəvi ehtiyacdən doğan bir alim, dost idi.

Vaqif müəllimlə ilk tanışlığımızın tarixi 30 oktyabr 1988-ci ilə təsadüf edir. Mən o vaxtlar Naxçıvan Dövlət Universitetində (Nax.DPI) müəllim işləyirdim. Nankor qonşularımızla ixtilafı nəzərə alıb, planlaşdırdıq ki, vətənpərvərlik mövzusunda çıxışlar etmək üçün universitetimizin tələbələri ilə Sədərək kənd 1 nömrəli orta məktəbi kollektivinin birlikdə “Elə oğul istəyir Vətən” adlı elmi-tematik bədii gecəsi keçirilsin. Professor-müəllim və tələbə heyətindən ibarət qrupumuz avtobusla Sədərəyə yollandı. 1 nömrəli orta məktəb Sədərək kəndinin qərb qurtaracağında-Ermənistan Respublikasının sərhədinə yaxın ərazidə, “Koroğlu” bulağının yaxınlığında yerləşirdi.

Məktəbə çatar-çatmaq kollektivin bizi çox isti münasibətlə qarşılamasının şahidi olduq. O zaman Vaqif müəllim bu təhsil ocağının direktoru idi. Onun yaradıcılığı ilə maraqlanmağıma, qiyabi şəkildə mətbuat və televiziyaadan tanımağıma baxmayaraq, bu insanla ilk dəfə bu görüşdə yaxından tanış oldum. Və bu tanışlıq getdikcə möhkəmləndi. Əvvəl dostluğa, sonra isə qohumluğa çevrilməklə, bizi bir-birimizə daha möhkəm bağlarla bağladı.

Məktəbdə keçirdiyimiz ilk görüş zamanı giriş sözü ilə çıxış edən Vaqif müəllimin söylədiyi bir neçə söz onun xalqını, Vətəninə nə qədər böyük məhəbbətlə sevdiyinin göstəricisi idi. Vaqif müəllim bildirdi ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ermənistan Respublikası ilə olan qərb sərhədi bizim məktəbimizin kəndərindən başlayır. Mən də başda olmaqla, burada təhsil alan şagirdlər, müəllimlər torpağa, xalqa məhəbbət ruhunda yaşayırıq. Vətən sərhəddən başlayır. Bu məktəb düşmən üçün göz dağı, alınmaz səngər, dost üçün açıq qapı, təhsil ocağı, tərbiyə mərkəzidir.

Beləliklə, Vaqif müəllimlə əqidə birliyimiz, amalımız 30 ilə yaxın dostluğumuz sayəsində yüksələn xətlə davam etdi.

Bugünkü kimi yadımdadır. 2010-cu ilin iyul-avqust aylarında arxeoloq dostum Vəli Baxşəliyevlə Sədərək rayonunda yerləşən “Şəhər yeri” adlanan ərazidə arxeoloji qazıntı işləri aparırdıq. İsti yay günlərindən biri idi. Tədqiqatlarımız çox uğurlu alınmışdı. Sədərək və ətraf ərazilərin 9000 ilə yaxın yaşının olması haqda əlimizdə maddi dəlillər var idi. Çox sevindirici hal idi. Elə bu sevinc içərisində idik ki, bizim orada apardığımız qazıntılardan xəbər tutan Vaqif müəllim oraya gəldi. Qayğımıza qalmağı, diqqət göstərməyi öz yerində, aşkar olunmuş maddi-mədəniyyət qalıqları ilə tanış oldu. Məndən soruşdu: “Bu tapıntıları mətbuat səhifələrində işıqlandıracaqsız”? Dedim ki, hörmətli Vaqif müəllim, bu günə qədər Naxçıvan Muxtar Respublikasında bir neolit abidəsi məlum idi – I Kültəpə. İndi bu dövrə aid ikinci abidə Sədərək oldu. Çox nadir tapıntılardı. Nəinki ölkə mətbuatında və televiziyasında, həmçinin xarici ölkələrin kütləvi

informasiya vasitələrində bu tapıntılar işıqlandırılacaq. Ona görə ki, aşkar olunan daş baltalar analoqu olmayan nüsxələrdir. Həm də qeyd etdim ki, bu haqda mütləq monoqrafiya da yazmağı nəzərdə tuturuq. Vaqif müəllim israrla bildirdi ki, kitaba ön sözü mən yazacağam.

Elə də oldu, 2011-ci ildə “Elm” nəşriyyatında V. Baxşəliyevlə birlikdə yazdığımız “Sədərək” adlı kitabımız işıq üzü gördü. Kitaba ön sözü Vaqif müəllim yazmışdı. Başlıq ümum-millî lider Heydər Əliyevin 1990-cı ildə söylədiyi kəlamdan götürülmüş “Sədərək Naxçıvanın qeyrət qalasıdır” sözü ilə başlayırdı. Vaqif müəllim bir cümlədə Sədərək bölgəsinin qədim tarixini belə işıqlandırmışdı: – “30-40 min hektar sahəni əhatə edən Sədərək ərazisində bu günə qədər “Əjdəkan”, “Cin təndiri”, “Cəhənnəm dəre”, “Dev hörən”, “Şir arxı”, “Dəhnə”, “Ağ oğlan”, “Fərhad arxı”, “Qara burun”, “Aladin”, “Qırmızılar”, “Çapan”, “Qara çay”, “Bulaq başı” və s. toponimləri ilə yanaşı, “Şəhər yeri”, “Karvansaray”, “Kültəpə” kimi qədim yer adlarının da mövcud olması deyilənləri təsdiqləyir”....

Vaqif müəllimin Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliyinin, İLESAM-ın (Türkiyə Elm və Ədəbiyyat Əsəri Sahibləri Məslək Birliyi), Avrasiya Yazarlar Birliyinin üzvü kimi elm, sənət adamları arasında böyük nüfuzu olub. O, tanınmış bir ziyalı idi. Mətbuat səhifələrindən izlədiklərimdən və şəxsi söhbətlərimizdən məlum olurdu ki, onun bədii yazıları hələ 1970-ci ildən mətbuatda çap olunur. Dünyanın bir sıra ölkələrində – Türkiyə, İran, İraq, Rusiya, Ukrayna, Belarus, Özbəkistan, Almaniya, Bolqarıstan, Yunanıstan və ABŞ-da şeirləri çap olunub.

Vaqif müəllimin fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. O, 1995-2000-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatı olub. 2005-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının “Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adına layiq görülüb və 2007-ci ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı ilə təltif olunub.

Onunla son vaxtlar daha çox 1998-ci ildən "Qeyrət" nəşriyyatının direktoru, həmçinin "Elmi əsərlər" jurnalının redaktoru olduğu Naxçıvan Dövlət Universitetində görüşürdük. Birinci mərtəbədə yerləşən otağında maraqlı elmi söhbətlər edirdik.

2016-cı ildə aldığımız bir gözlənilməz xəbər bütün Vaqif-sevərləri sarsıtdı. Türkiyə mətbuatında belə Vaqif Məmmədovun dünyasını dəyişməsiylə bağlı silsilə yazılar dərc olundu. Vaqif müəllim gözlərini əbədi yumsa da, onun yazıb-yaratdığı, bizlər üçün ərməğan olan şeir kitabları, bədii-publisistik kitabları gələcək nəsillərimiz üçün əbədi yaşayacaqdır. Ruhun şad olsun, ustad!

BİR VAQIF DƏ KÖÇ EYLƏDİ DÜNYADAN...

Ədəbi-elmi fikrimizin böyük təəssübkeşi və cəfəkeş tədqiqatçısı olan akademik İsa Həbibbəyli istedadlı şair, tarixçi alim, Naxçıvan MR-in “Əməkdar mədəniyyət işçisi”, Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliyinin, həmçinin İLESAM-ın (Türkiyə Elm və Ədəbiyyat Əsəri Sahibləri Məslək Birliyi), Avrasiya Yazıçılar Birliyinin üzvü Vaqif Məmmədov haqqında yazdığı “Sənətə Vaqiflik” adlı kitab bu cümlələrlə başlayır: “Azərbaycan ədəbiyyatında Molla Pənah Vaqifdən başlayaraq Vaqiflər ədəbi nəsiləri ənənəsi davam etməkdədir. Vaqiflərin demək olar ki, hamısında bənzərsiz sənətkarlıq imkanları, özünəməxsus istedad və ilham, ədəbiyyata, şeirə sənətə vaqiflik müşahidə olunmaqdadır. ...İstedadlı şair Vaqif Məmmədovun da Molla Pənah Vaqifdən Səmədoğluna qədərki Vaqiflərin sırasında Vaqifliyi bir daha nümayiş etdirmək və təsdiqləmək mənasında öz yeri, mövqeyi və xidmətləri vardır. Hətta şeirimizdəki çoxsaylı Vaqiflər arasında elmi fəaliyyətlə məşğul olan, tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi qazanan tək Vaqif Məmmədovdur”.

Mən Vaqif Məmmədovun imzasını yerli mətbuat səhifələrindən hələ ötən əsrin 80-ci illərindən tanısam da, onunla şəxsi tanışlığım 1998-ci ilin iyunundan başladı. O zaman Naxçıvan Dövlət Universitetinə yenidən rektor (16.10.1996) təyin olunan, indi AMEA-nın vitse-prezidenti, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, millət vəkili, akademik İsa Həbibbəyli universitetdə çox ciddi quruculuq işlərinə başladı ki, bu işlərdən biri də universitetdə müstəqil, müasir tələblərə cavab verən nəşriyyat açmaq işi oldu. Düzdür, universitet həyatını vaxtılı-vaxtında işıqlandıran və 1991-ci ilin oktyabr ayının 15-dən bu sətirlərin müəllifinin redaktorluğu ilə nəşr edilən “Fikir” qəzeti (bu qəzet də birbaşa o vaxt universitetin Elmi işlər üzrə prorek-

toru İsa Həbibbəylinin ciddi nəzarəti altında idi) çıxırdı. Amma, təbii ki, yeni və həm də inamlı bir inkişaf yoluna çıxmaqda olan universitet üçün ayda bir dəfə nəşr edilən bu qəzetin gücü hər şeyi həll etmək imkanına malik deyildir. Buna görə də az bir zamanda universitetdə nəşriyyat açıldı və bu nəşriyyat Mirzə Cəlilin əbədi xatirəsinə hörmət əlaməti olaraq “Qeyrət” adlandırıldı. Nəşriyyata direktor vəzifəsinə haqqında yazmaq özümə həmişə borc bildiyim və İsa müəllimin də illərlə yaxından tanıdığı, sənətinə və şəxsiyyətinə yüksək dəyər verdiyi Vaqif Məmmədov təyin olundu. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, Vaqiflə şəxsi tanışlığım da o vaxtdan başladı. Sonralar Vaqif mənim haqqımda qələmə aldığı “Kimin ki, qəlbində Tanrı eşqi var, yaxud, Xanəli Kərimlinin portret cizgiləri” məqaləsində tanışlığımızın tarixi haqqında yazacaqdı: “Xanəli Kərimli imzası ilə qiyabi tanışlığımın 20-25 illik tarixi olsa da, onunla şəxsi tanışlığım 1998-ci ildən başlayıb. Həmin ilin iyun ayının əvvəllərində Naxçıvan Dövlət Unversitetinin rektoru, akademik (onda professor idi) İsa Həbibbəylinin dəvəti və qayğısı ilə universitetin yeni yaranmış “Qeyrət” nəşriyyatına direktor təyin olduğum gün iş otağıma ilk dəfə gəlib məni təbrik edən Xanəli Kərimli oldu. Maraqlıdır ki, mən o vaxt onu şəxsən tanımasam da, o, məni tanıyırmış və elə ilk görüşdəcə ən doğma adamı kimi mənimlə əl verib çox mehribancasına görüşdü.” “Xoş gəlibsən, qardaş, işində uğurlar arzulayıram!”-dedi... Mən bu səmimi münasibətə görə minnətdarlıq edib onu tanımadığımı bildirəndə bərkdən şaqqa çəkib güldü, gülə-gülə də əlavə etdi ki, bəs şairlər özləri bir-birini tanımayanda kənardan onları kim tanıyacaq?

Beləcə başlandı ilk tanışlığımız...”

On yeddi illik şəxsi tanışlığımız bizim üçün əbədi tanışlığa, doğmalığa çevrildi. Vaqiflə hər görüşüm şirin bir duyğu kimi indi tarixə dönsə də, taleyimdən, həyatımdan keçən unudulmaz bir xətt kimi yaşamaqdadır.

Tale elə gətirdi ki, Vaqiflə mən Hollandiyada, Pakistanda, Türkiyədə, İranda və Azərbaycan daxilində bir sıra beynəlxalq elmi konfranslarda, ədəbi-mədəni tədbirlərdə həm universiteti-

mizi, həm də geniş mənada, Vətənimizi ləyaqətlə təmsil etmişik. Geniş milli düşüncəyə, yüksək əxlaqi-mənəvi dəyərlərə malik olan Vaqifin çox ləyaqətli yol yoldaşlığı vardı. Vaqif çox səbirli, təmkinli, həm də ifallı davranışı ilə mənim üçün də bir nümunə idi. Köhnə kişilər kimi yaxın və uzaqlığına baxmayaraq hər bir səfərində ehtiyat üçün yol çörəyi götürərdi və onun götürdüyü yol çörəyinin şirinliyi, dadı hələ də unudulmaz bir dad, ləzzət kimi damaqlardan getməyib.

Vaqifdə özünəməxsus bir ağsaqqalyanəlik vardı. Heç vaxtı kimsənin sözünü kəsməz, kimsəyə toxunan, kimsənin ləyaqət və şəxsiyyətini aşağılayan hərəkət etməzdi. Bu, da onun, hər şeydən əvvəl, şairliyindən, insan dünyasının sirlərinə bələdliyindən irəli gəlirdi. Vaqif bəlkə də, yeganə şair, qəlb adamıdır ki, onunla mənim ailə tərbiyəm, ailə mühitim üst-üstə düşürdü. Vaqifin özü də haqqında yazdığı məqaləsində bunu xüsusi vurğulayır: “Hər ikimiz ayrı-ayrı rayonlarda, ucqar bir kənddə (o, Şahbuz rayonunun Mahmudoba kəndində, mən Sədərək rayonunun Sədərək kəndində) on nəfərlik böyük bir ailədə doğulub boya-başa çatmışıq. Hər ikimizin atası Böyük Vətən Müharibəsində ağır döyüş yolu keçib, ikimiz də məktəb illərində ailəyə kömək etmək məcburiyyətində qalmışıq. Hər ikimiz...” və Vaqif bu kimi oxşarlıqların sayını daha da artırır ki, bu da bizim aramızda təkcə şəxsi münasibətlərdə deyil, həm də yaradıcılıq münasibətlərində də özünü göstərirdi. Vaqif mənim, mən Vaqifin yaradıcılığı haqqında məqalələr yazmaqla bərabər, bir-birimizə ithaf şeirlərimiz də az olmayıb...

Vaqiflə bağlı bu yazını işləyərkən gördüm ki, çağdaş elmi, ədəbi və ictimai mühitimizdə fəal həyat mövqeyi olan və “Vaqif Məmmədov” adı və soyadı ilə tanınan bir sıra soydaşımız var ki, onların hamısı Vətənə, millətə xidmət naminə bir amal, bir qayədə birləşirlər. Vaqif Məmmədovlardan biri texnika elmləri üzrə akademik, biri fizika-riyaziyyat elmləri namizədi, başqa biri kino rəssamı, həm də ssenarist, digər biri rejissor və biri də ssenarist olduğu kimi, mənim dostum və qələmdaşım Vaqif Məmmədov da qeyd etdiyim kimi-şair, tərcüməçi, publisist,

tarixçi alim idi. Ədəbi içtimayətə 30-a yaxın elmi-bədii dəyərli kitab, 100-dən çox elmi-publisist məqalə bəxş edən qələm dostumun gözlənilməz qəfil ölümü, çoxları kimi məni də sarstdı... və bu sarsıntı həzin bir duyğu kimi ölümündən bir gün sonra (07.02.2016) son xatirə şeirinə çevrildi.

1968-ci ildə Naxçıvan şəhər pedaqoji məktəbini və 1975-ci ildə Naxçıvan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun tarix müəllimliyi ixtisasını bitirən Vaqif Məmmədov əsl vətəndaş ömrü, müəllim və şair ömrü yaşadı. O, doğma Sədərək kənd məktəbində ilk pedaqoji fəaliyyətə sırası müəllim kimi başlasa da, az sonra gənc kadr kimi uzun müddət bu məktəbin direktoru vəzifəsində çalışdı və ömrünü Naxçıvan Dövlət Unversitetinin müəllimi, dosenti kimi də başa vurdu.

1995-2000-ci illərdə xalqın etimadı ilə Sədərəkdən 1-ci çağırış Naxçıvan MR Ali Məclisinə deputat seçilən Vaqif bu etimadı və etibarını hələ 1990-cı ilin yanvar ayının 18-19-da mən-fur erməni faşistlərinin Sədərəyə azğın hücumları zamanı “müsəlləh bir əsgər kimi” başladığı bir vətəndaş, müəllim, şair fəaliyyəti ilə qazanmışdı. 1990-1993-cü illər arasında erməni faşistləri Sədərəyə 14 dəfə ağır hücum əməliyyatı keçirdiyi və bu hücumlar zamanı 100-dən çox şəhidin, 500-dən çox yaralının olduğu bir vaxtda Vaqifin Sədərəkdəki şəxsi evi öz arzusıyla Vətən və millət naminə hərbi qərargaha çevrildi, üç ilə yaxın davam edən Sədərək döyüşləri də bu qərargahdan idarə olunurdu. Təkcə Vaqifin bu fədakarlığı, mənəcə, onun kimliyi haqqında aydın təsəvvür yaradır. Sonralar Vaqifin yazıb nəşr etdirdiyi kitablarda, “Sədərək şəhidləri” (1998), “Qeyrət qalası” (şeyrlər) (1999), “Erməni xəyanəti” (2000), “Heydər Əliyev və Sədərək rayonu” (2003), “Sədərəkdə yazılan gündəlik” (2010) 90-cı illər Azərbaycan tarixinin şanlı səhifələrindən birini təşkil edən Sədərək hadisələri geniş təfəsilatı ilə istər bədii, istərsə də elmi-xronoloji baxımdan öz əksini tapmışdır. Buna görə də Vaqif Məmmədov ictimai xadim olmaqla həm də Vətən əskəri kimi yaddaşlarda yaşayan Vətən oğludur.

Deyirlər ki, sənətkarlar iki ömür yaşayır: biri sağlığında həm sənətkar ömrü, həm də sıradan “adi” insan ömrü-ata ömrü, qardaş ömrü, dost-tanış ömrü və s. Mənim fikrimcə, əsl sənətkarlar dörd ömür yaşayırlar ki, onların ikisi də ölümündən sonrakı ömrlərdir: biri əsərlərinin yaddaşında əbədiləşən ömür, digəri isə onu tanıyan, qəlbində bir ümid, arzu kimi yaşadan sonuncu insanın bu dünyadan köçdüyü ana qədər davam edən ömürdür. Vaqif belə bir çeşidli ömrə layiq olan Allahın əziz bəndəsi kimi sələfləri Molla Pənah Vaqifin, Vaqif Səmədoğlunun... ardınca əbədiyyətə qovuşdu.

Beləcə, bir Vaqif də köç eyelədi dünyadan!..

Ancaq onun xatirəsi, S.Vurğun demişkən, “şirin bir xatirə tək qalacaqdır dünyada”-sevənlərinin və sevdiklərinin yaddaşında...

Allah sənə rəhmət etsin, əziz qələmdaş dostum, əziz qardaşım!...

VAQIF MÜƏLLİM HAQQINDA KİÇİK BİR XATİRƏ

Vaqif müəllim haqqında xatirə yazısı üzərində düşünüb danışanda, yaddaş kitabımı vərəqləyəndə hiss etdim ki, məsələyə insan ömrü üçün uzun bir vaxt sayıla biləcək zaman kəsiyindən baxmaq, başlamaq lazımdır. Çox yaxın münasibətlərdə olmasam da, onunla tanışlığımın tarixi ötən əsrin 70-ci illərinə gedib çıxır. Vaqifi bu illərdə Şərur şəhərində nəşr olunan “İşıqlı yol” qəzetinin nəzdində yaradılmış “Şərur qönçələri” ədəbi birliyinin məclislərinin birində tanıdım. O, ədəbi birliyin qabaqcıl, ən fəal üzvlərindən biri idi. Adı şairlərdən Altay Tağızadə, Əhməd Sədərəkli ilə bir sırada çəkilirdi. Artıq bu zaman Vaqifin gənc şair kimi imzası respublika mətbuatında tez-tez görünürdü. Yaxşı yadımdadır, mətbuatda xalq şairi Nəbi Xəzri Vaqif müəllimin poetik dünyasını yüksək qiymətləndirmiş, obrazlı şəkildə onun “şərin sirlərinə vaqif” şair olduğu fikrini söyləmişdi.

Maraqlıdır ki, Vaqif Məmmədov ədəbi mühitə ədəbiyyatçı (filoloji ali təhsil alması anlamında) kimi yox, necə deyərlər, tarixçi kimi gəlmişdi. O, Naxçıvan Dövlət İnstitutunda (indiki Naxçıvan Dövlət Universitetində) tarix müəllimi ixtisasına yiyələnmiş, ömrü boyu sevdiyi, seçdiyi bu ixtisasa sadıq qalmışdı. Sonralar dogma ali təhsil müəssisəsində işlədiyi zaman tarix elmi üzrə mühazirələr oxumuş, tarix üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün dissertasiya müdafiə etmişdir.

Müəllimlik ən şərəfli, müqəddəs sənətdir. Müəllimlik sənəti insanın və deməli cəmiyyətin yarandığı ilk dövrlərdən bugünkü durumuna qədərki yolu aydınlaşdıran, ona işıq saçan bir sənətdir. Adətən yaradıcı adamlarımızın fəaliyyətinin çoxşaxəliyi haqqında söz düşəndə “Qoşa qanad” ifadəsini tez-tez işlədirik. Bu ifadəni Vaqif müəllimin də həyat fəaliyyətinə, işıqlı əməllərinə aid etmək olar. Müəllimlik və şairlik - Vaqif müəl-

limin həyat məqsədləri və amalları bu qoşa qanadın üzərində yüksəlmişdir. Onun şair təbiəti və müəllim mənliliyi və keyfiyyətləri düzə əyri deyənlərin, haqqı əyənlərin qarşısına sipər çəkirdi. Özünəməxsusluqla pis niyyətlərə, məqsədli münasibətlərə, xoşa gəlməyən hərəkətlərə dözümsüzlük göstərməyi bacarırdı.

Pedaqoji işə gənclik illərindən – 20 yaşından başlamışdır. Onun yetkin bir müəllim kimi fəaliyyəti, geniş dünyagörüşə sahib olması, bölgənin tarixinə, mədəniyyətinə aid məlumatlarla dərinədən, hərtərəfli tanışlığı ötən əsrin sonlarına təsadüf edir. Bu elə bir dövr idi ki, rus sovet imperiyası özünün son günlərini yaşayır, insanların gözü qarşısında süqut edirdi. Ermənilər isə xislətinə uyğun olaraq tarixin müxtəlif zamanlarında olduğu kimi, yenidən baş qaldırdı. Rus havadarlarına arxalanaraq Qarabağa və Naxçıvana torpaq iddiaları ilə işğalçılıq niyyətlərini həyata keçirməyə başladılar. Kərki kəndi hiylə yolu ilə boşaldıldı. Sədərək kəndinə aramsız hücumlar edildi. Kənd dağıntılar, güllə yağışı içərisində, işıqsız, qışın sərt günlərində yanacaqsız qalmışdı. Müharibə nəticəsində ölənlər, yaralananlar var idi.

Lakin Vaqif müəllim xalqını sevən, yurduna, elinə sədaqətli olan bir ziyalı-vətəndaş kimi böyüyüb boya başa çatdığı dogma Sədərəyi tərək etmədi. Əhali ilə birlikdə hər cür çətinliklərə qatlaşdı, başqalarına nümunə oldu. Müharibənin canlı şahidi kimi erməni xislətini tarixiliyin və bədiliyin vəhdətini təcəssüm etdirən çoxlu şerlər və publisistik əsərlər vasitəsi ilə qələmə aldı. “Erməni xəyanəti”, “Cəbhə gündəlikləri”, “Sədərək şəhidləri” və digər əsərlər görüb müşahidə etdiyi hadisələrin real, həyati təsvirləri idi, o müdhiş günlərin müasirlərimizin və gələcək nəsillərin yaddaşlarına köçürülməsi idi. Bu əsərlər Kərki və Sədərək hadisələri haqqında öz əhəmiyyətini itirməyəcək mənbələrdir. Və nəhayət, bu əsərlər akademik İsa Həbibbəylinin yazdığı kimi “Yeni dövr Azərbaycan publisistikasının dəyərli nümunələridir”.

Vaqif müəllimin bu dövrün hadisələri ilə bağlı publisistik əsərləri sırasında “Kərki: İtirilmiş torpaqlarımız və tarixi reallıqlar” adlı əsəri mənim fikrimcə, xüsusi olaraq qeyd olunmalıdır. Bu əsəri Kərki hadisələri haqqında salnamə də adlandır-

maq olar. Yazı ilk dəfə “Vedibasər” qəzetinin bir neçə sayında nəşr olunmuşdu. Bir gün Vaqif müəllimlə Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatında, onun otağında (o nəşriyyatın direktoru idi) söhbət edirdik. Söhbət əsnasında Vaqif müəllimin stolunun üstündəki “Vedibasər” qəzeti diqqətimi cəlb etdi. Birinci səhifədə verilən məlumatdan aydın olurdu ki, qəzetin bu sayında Vaqif müəllimin Kərki hadisələri ilə bağlı məqaləsi də yer almışdır. Qəzeti vərəqləyib məqalə ilə tanış olmaq istəyirdim ki, bu zaman telefonuna zəng gəldi. Vaqif müəllim “Rektorun yanına gedirəm, sən məqaləni oxu, gəlirəm”-dedi. Vaqif müəllim qayıdanda artıq məqalənin qəzetin bu sayındakı hissəsini oxuyub qurtarmışdım. Xahiş etdim ki, məqalənin tam halda üzünü çıxarmaq üçün qəzetin digər saylarını da versin. Vaqif müəllim dedi ki, qəzətdən iki nüsxə əldə etmişəm, bir nüsxəni sənə bağışlayıram.

Ədəbi və ümumən ictimai fikrin marağına səbəb olan bu əsər Kərki kəndinin hansı şəraitdə, kimlər tərəfindən ermənilərin əlinə keçməsi haqqında fakt və hadisələrin geniş, hərtərəfli təsviri ilə diqqəti cəlb edən çox əhəmiyyətli məlumatlar məcmusu idi. Bu publisistik yazını təkə keçilmiş yolun acı həqiqətləri, erməni vandalizmin törətdiyi vəhşilikləri təsvir edən əsər kimi qiymətləndirmək azdır. Əsər həm də özümüzünkülərin, yuxarı dairələrin, rəhbər işçilərin hadisələrin gedişinə soyuq, biganə münasibətini ifadə edən çox dəyərli, ibrətamiz sənədlər toplusudur. Həcminə görə o qədər də böyük olmayan yazı “Mötəbər komisiyaların” xalqı necə aldatdığını, hadisələrin real, həqiqi mahiyyətini gizlətməklə düşmən dəyirmanına su tökdüyünü açıb göstərən ittihamnamə təsiri bağışlayır. Ümumən, bu yazı Vaqif müəllimin yüksək vətəndaş mövqeyini, vətənpərvərlik hisslərini layiqincə ifadə edən bir əsərdir.

Əlbəttə ki, Vaqif müəllimin həyatı, fəaliyyəti, geniş və zəngin yaradıcılıq yolu kiçik xatirə yazılarına sığmayan bir yoldur. Onun həyat amalı, poetik irsi, ədəbi-publisistik düşüncələri adına layiq, əsaslı şəkildə öyrənilməli və yayılmalıdır ki, gələcək nəsillərdə bundan faydalana bilsin.

YARPAQ TÖKÜMÜ

Nədənsə dünyasını vaxtsız dəyişən bir dostun acı xəbərini eşidəndə yadıma qeyri-ixtiyari Nazim Hikmətin “Nəslimin yarpaq tökümü başladı” misrası düşür. Bu misranın ağrısı-acısı köz kimi sinəmi yandırır. Düşünürəm ki, illərdən bəri yaxından tanıdığım, ağrı-acımızı, sevincimizi bir bölüşdüyümüz bir dost da dünyaya əlvıda dedi. Təbiidir ki, bu dostlar, doğmalar içərisində şair dostum Vaqif Məmmədovun da yoxluğu ilə barışmaq çətindir.

Vaqif Məmmədovun imzasına mətbuatda ilk dəfə 70-ci illərin əvvəllərində rast gəlmişəm. Sonralar isə Şərur rayonunda fəaliyyət göstərən “Şərur qönçələri” ədəbi birliyində tanış olduq. Və bu tanışlıq uzun bir yol keçərək dostluğa çevrildi. Demək olar ki, elə o vaxtdan mən Vaqifin yaradıcılığını izləməyə, uğurlarına sevinməyə başladım.

Şərur rayonunun (İndi Kəngərli) Qıvraq kənd orta məktəbində Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi işləyirdim. “İşıqlı yol” (İndi “Şərurun səsi”) və “Şərq qapısı”, “Azərbaycan müəllimi”, “Azərbaycan gəncləri” qəzetlərində ilk şeirlərimiz dərc olunurdu. Qəzetdə bir şeirimizin belə çap olunması bizə hədsiz sevinc bəxş edirdi. 8 oktyabr 1977-ci ildə “Şərq qapısı” qəzetində görkəmli yazıçı Hüseyn İbrahimovun Vaqif Məmmədovun yaradıcılığı ilə bağlı “Gənclik nədir, dinclik nədir” adlı bir məqaləsi dərc olundu. Bu məqalə “Uğurlu yol” idi. Hüseyn müəllimin Vaqif haqqında ürəklə, məhəbbətlə danışması, ona böyük ümidlər bəsləməsi bizi çox sevindirirdi. Hüseyn İbrahimov Vaqifin “Acı” şeiri üzərində xüsusilə dayanmışdı. Həmin şeir Rəsul Rzanın “Rənglər” şeirinin təsiri ilə yazılsa da, şairin yeni söz deməyi nəzər-diqqətdən yayınmamışdı. Hüseyn müəllim yazırdı: “Açı” şeirində oxuyuruq:

*Namus ləkəsi,
Ögey ana səsi,
Təmənnalı kömək,
Dost matəmində verilən yemək,
Övlad itkisinin dadı,
Ana fəryadı.
Qəmdən doğan güliş,
Namərd əli ilə düzələn iş,
Bəzi insanların dili,
Bəzilərinin üzü,
Bir də anasız körpənin
İlk "Ana" sözü.*

Tutarlı deyilmişdir! Oxucu cavan müəllifin ürəyindəki nəçib hissləri dərhal duyur, onu şəxsən tanımasa da (bu sətirlərin müəllifi kimi) rəğbət bəsləyir, razı qalır. Çünki, şair oxucunu düşünməyə, şeirini dönə-dönə oxumağa vadar edir. Bu isə müəllifin nailiyyəti və xoşbəxtliyidir.

Bu yazıdan sonra Hüseyn İbrahimov Vaqiflə tanış oldu. Sonralar da Vaqifin uğurlarına ən çox sevinən insanlardan biri oldu. 1980-ci il yanvar ayının 1-də Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının Naxçıvan şöbəsinin məsul katibi, şair Müzəffər Nəsirli dünyasını dəyişdi və həmin vəzifəyə yazıçı Hüseyn İbrahimov seçildi. Hüseyn müəllim düz 27 il (2007-ci ilin yanvarına kimi) bu vəzifədə çalışdı, Naxçıvan ədəbi mühitinin inkişafına öz qayğısını əsirgəmədi. Vaqiflə Hüseyn müəllim arasındakı bu dostluq 40 ildən artıq davam etdi. Sonralar Vaqif müəllim Hüseyn İbrahimova gözəl bir şeir də həsr etmişdi.

İş elə gətirdi ki, 1982-ci ilin oktyabr ayının 1-dən mən də Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının Naxçıvan şöbəsində məsləhətçi vəzifəsində iş başladım. Mən deyərdim ki, həmin vaxtdan mənim gənc şairlərlə, o cümlədən, Vaqif Məmmədovla da yaxınlığım başladı. Müxtəlif tədbirlər olanda rayonlarda yaşayan şair və yazıçıları Naxçıvana dəvət edirdik. Həmin dövrdə əlaqə yaratmaq çətin olduğu üçün şair və yazıçılara məktub göndərir-

dik. Bir neçə dəfə Vaqifə də belə məktublar göndərdik. Bəzən Vaqifə göndərəcəyimiz məktubu Sədərəyə gedən avtobusa verirdim ki, Vaqif müəllimə çatdırsınlar. Vaqif əvvəl Sədərək kənd orta məktəbində tarix müəllimi işləyirdi. Sonralar isə məktəbin direktoru kimi səmərəli fəaliyyət göstərdi. Bir dəfə Vaqif müəllim mənə dedi ki, sənin 80-ci illərdə mənə göndərdiyin o kiçik vərəqləri də arxivimdə saxlamışam. Həqiqətən də Vaqifin yaxşı arxivi var idi. Özü haqqında yazılan hər bir yazını, çap olunan hər bir şeirini də qoruyub arxivində saxlayırdı.

Vaqif müəllim şəxsiyyət idi. Düzlüyü sevən, ləyaqətini qoruyan bir insan idi. Onu tanıdığım illər ərzində onun dilindən kiminsə haqqında qeybət, başqa bir söz eşitmədim. Onun şair dostları haqqında həmişə xoş sözlərini eşitdim. O, bir neçə il Naxçıvan televiziyasında “Çinar ömrü” adlı veriliş apardı. Bu verilişin qonaqları şairlər olardı. Sonralar Vaqif müəllim həm Naxçıvan Dövlət Universitetində oxuyan tələbələrin, həm də “Çinar ömrü” verilişində iştirak edən şairlərin şeirlərini bir yerə toplayaraq “Çinar ömrü” adlı 3 almanax da nəşr etdirdi. Bu, Vaqifin bir şair kimi özündən sonra ədəbiyyata gələn gənclərə qayğısı, köməyi idi. O, özü də vaxtı ilə ədəbiyyata gələndə Hüseyn İbrahimovun, Nəbi Xəzrinin, Bəxtiyar Vahabzadənin, İsmayıl Şıxlının, Ziya Bünyadovun, Fərman Kərimzadənin, Yavuz Axundlunun, İmamverdi Əbilovun, Məmməd Aslanın, Hüseyn Razinin, Əliyar Yusiflinin ona qarşı diqqətini, qayğısını öz üzərində hiss etmişdi. Digər tərəfdən xeyirxahlıq onun qanında, canında idi. Sonralar akademik İsa Həbibbəyli Vaqif Məmmədov haqqında “Sənətə vaqiflik” adlı bir kitab yazaraq onun yaradıcılığını bir daha süzgəcdən keçirdi. Vaqif də İsa Həbibbəyli haqqında “Böyük alim haqqında kiçik xatirələrim” adlı bir kitab yazaraq çap etdirdi. Yeri gəlmişkən İsa Həbibbəylinin Vaqif Məmmədova diqqət və qayğısından da söz açmaq istərdim. İsa müəllim Naxçıvan Dövlət Universitetinə rektor təyin olunandan sonra universitetdə “Qeyrət” adlı nəşriyyat yaratdı və həmin nəşriyyata Vaqif Məmmədovu direktor təyin etdi. Həmin nəşriyyatın fəaliyyətində Vaqifin özünəməxsus

xidməti oldu və bu gün də bu xidmət danılmazdır. Naxçıvan Dövlət Universitetində İsa Həbibbəylinin təşəbbüsü ilə şairin 60 illik yubileyi çox gözəl bir şəkildə keçirildi. Həmin yubiley tədbirində mən də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Yazıçılar Birliyinin sədri kimi iştirak etdim, hətta yubileydən sonra Vaqifin dostlarının, doğmalarının yığıldığı qonaqlığın aparıcılığını da mən etdim.

80-ci illərdə şair dostumuz Daşkəndin yaranmasının 2000 illiyinə həsr olunmuş müsabiqəyə Daşkənd haqqında yazdığı 5 şeirini göndərmişdi. 1983-cü ildə Vaqif Məmmədov da həmin müsabiqənin qaliblərindən biri oldu. Mirzə İbrahimov, Yevgeni Yevtuşenko kimi böyük ədəbi simaların sırasında qələm dostumuzun da belə bir mükafata layiq görülməsi bizi də çox sevindirirdi. 1987-ci ildə isə şairin “Yaşadacaq bu yol məni” adlı iki çap vərəqi həcmində ilk şeirlər kitabı “Yazıçı” nəşriyyatında çap olundu. Vaqif kitabının ilk siqnal nüsxəsini şöbəyə gətirmişdi. Mən “Şərq qapısı” qəzetinə kitabla bağlı bir yazı hazırladım. “Dolğun misralar sorağında” adlı həmin yazı “Sovet Naxçıvanı” qəzetinin 11 sentyabr 1987-ci il tarixli nömrəsində dərc olundu. Sonrakı dövrlərdə də mən Vaqif müəllimlə bağlı çoxlu sayda televiziya verilişləri apardım. 1989-cu ildə mən Naxçıvan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində işə başladım. Həmin dövrdən dəfələrlə şair dostumuzu televiziya verilişlərinə dəvət etdim. Ümumiyyətlə, Vaqif Naxçıvan televiziyasına, radiosuna bağlı insan idi. Ona görə də həmişə verilişlərə dəvət alır, özü də bu verilişlərdə ürəklə, məhəbbətlə iştirak edirdi.

Biz vətəndaş şair ifadəsini bəzən yerli-yersiz çox işlədirik. Ancaq mən belə düşünürəm ki, bu söz mənim şair dostuma daha çox yaraşır. 1990-cı ilin qanlı-qadalı yanvar günlərindən başlayaraq, 1994-cü ilin may ayına kimi Sədərək kəndi (sonralar rayon oldu) çox ağrı-açılarla üzləşdi. Həmin dövrdə Vaqif Məmmədov Sədərək kəndində ən böyük məktəbin direktoru idi. Məsuliyyətli bir vəzifə daşıyırdı. Hər gün ermənilər kəndi atəşə tuturdu. Həmin dövrdə sədərəkliklər, bir sözlə, muxtar respublikanın əhalisi mərdlik nümunəsi göstərərək mənfur düşməne

qarşı mərdliklə vuruşdu, düşmən qarşısından qaçmadı. Həmin dövrdə Vaqif məktəb direktoru yox, əsgər-şair idi. O da döyüşçülərlə birlikdə səngərlərdə yatırdı. Vaqif müəllimin şagirdləri isə Sədərəyin dağına-daşına, hər bir cığırına yaxşı bələd olduqları üçün əsgərlərə, könüllülərə su, ərzaq, patron çatdırırdılar. Məktəblilər vətənpərvərlik dərslərini səngərlərdə, öz kəndlərində güllələrin, mərmilərin, raketlərin atəşləri altında müəllimləri ilə birlikdə keçirirdilər. Mən televiziya jurnalisti kimi 90-cı illərdə Sədərəyə tez-tez gedirdim. Bir dəfə həmin günlərdə Vaqifgilə getdim. Onda Vaqif ikimərtəbəli evini əsgərlərin ixtiyarına vermişdi. Mən düşündüm ki, əsl vətənpərvər şair belə olar. Həmin dövrdə Əhməd Sədərəkli, Vaqif Məmmədov, Kəmaləddin Qədim, Kəmalə Nəsrin kimi şairlər od-alov içərisində şeirlərini yazırdılar. Sonralar Vaqif Məmmədovun “Sədərək harayı” şeirlər kitabı, “Sədərək şəhidləri” (Bu kitab sonralar Rusiyada da çap olundu), “Heydər Əliyev və Sədərək rayonu”, “Sədərəkdə yazılan gündəlik” kitabları bir daha göstərdi ki, o, bir şair kimi vətənin dar günündə öz qələmini süngüyə çevirə bildi. Vaqifin “Sədərək harayı” kitabında toplanan şeirlərini bu gün də həyəcənsiz oxumaq mümkün deyil.

*Taxıl zəmisinə düşmən od atıb,
Yanır, tabağında çörəyim yanır.
Alov dilimləri lap ərşə çatıb,
Elə bil cızhacız ürəyim yanır...
 (“Çörəyim yanır” şeirindən)*

*Şaxta vurdu hər çiçəyi, hər bağı,
Xəzan oldu çox güllərin yarpağı.
Qanınızla qorudunuz torpağı,
Sədərəyə qara bulud enəndə,
Diz çökürəm bu qeyrətin önündə.
 (“Diz çökürəm bu qeyrətin önündə” şeirindən)*

Vaqif Məmmədovla bir neçə dəfə yol yoldaşı da olmuşam. 2006-cı ildə ustad şair M. Şəhriyarın 100 illik yubileyi ilə əlaqədar Tehran və Təbriz şəhərlərində olmuşuq. Həmin səfərdə qələm dostlarım Həmid Arzulu, rəhmətlik Elman Həbib, Məmməd Məmmədov, Vaqif Məmmədov və başqa yoldaşlarla 4 gün Tehrandə, Təbrizdə keçirilən yubiley tədbirlərində iştirak etdik, bir sıra muzeylərdə olduq. Şəhriyarın ev muzeyində Vaqiflə birlikdə şəkil də çəkdirdik. Şəhriyarın 100 illiyi yada düşəndə, xatırlananda xatirələr dilə gəlir, dünyasını dəyişən dostlarım bir daha yada düşür.

Vaqiflə Dünya Azərbaycanlılarının III qurultayında, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin XII qurultayında da bir yerdə olmuşuq. O, həmişə dostu, yoldaşa diqqəti ilə seçilirdi.

Mən Vaqifin nakam qardaşı Müşfiqə Naxçıvan Politeknik Texnikumunda dərslər demişdim. 2008-ci ildə Müşfiq 41 yaşında dünyasını dəyişəndə Vaqif xahiş etdi ki, qardaşı haqqında bir xatirə yazım. “Haqq dünyasına qovuşdu” adlı həmin yazımı Vaqif “Səni kim unudar” adlı kitabına daxil etmişdi. Və bu gün mən haqq dünyasına qovuşan dostum haqqında çətin də olsa fikirlərimi, düşüncələrimi yazdım. Bu çox çətin idi. İllər boyu tanıdığın, ürək qızdırdığın bir insan haqqında, bir dost haqqında ölümündən sonra söz demək həqiqətən də, çətin və ağırlı olur.

Allah Vaqif müəllimə rəhmət eləsin. O, ədəbiyyata “Yaşadaçaq bu yol məni” şeirlər kitabı ilə gəldi. Sonralar 35-dən artıq kitabı çap olundu. Şeirləri ingilis, fransız, türk, rus, ərəb, fars, özbək, belarus və sair dillərə tərcümə olundu. Kitabları bir neçə dildə işıq üzü gördü.

Vaqif müəllim “Qızıl qələm” mükafatı laureatı idi. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatı olmuşdu. 2005-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Sərəncamı ilə Vaqif müəllimlə mən eyni gündə “Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adına layiq görülmüşdük.

Bəli, Vaqif şeirlə özünə əbədi ömür qazanacağına inanırdı. Bu inamla da dünyadan köçdü. Poeziyası özünün dediyi kimi, onu əbədi yaşadacaqdır. Allah rəhmət eləsin. Qəbri nurla dolsun.

ÖMRÜN SON PAYIZI

V. Məmmədovun vəfatından sonra işıq üzü görən “Ömrün payız nəğməsi” kitabı haqqında düşüncələrim

Vaqif Məmmədov kimdir? Bu suala cavab vermək yəqin ki, oxucularımız üçün də çətindir. Onun şəxsiyyətindən, bir müəllif olaraq yaradıcılıq dünyasından, ən başlıcası, onun elmi-bədii yaradıcılığından danışmaq məsuliyyət, ədəbi-elmi cəsarət tələb edir. Mən, Vaqif müəllimdə bir insan kimi, müəllimim kimi qibtə edib dəyərləndirdiyim onun saf və təmiz mənəvi aləmi, sonra isə şairlik dünyasıdır. O, sözü ilə əməli bir olan insan idi. Onun şeirlərində insanın hissələrinə, arzularına, duyğularına qarşı durmuş olan dünyanın özü ilə üz bəüz danışmaq gücü var idi. Vaqif Məmmədov poeziya tarixində nadir hissələrin ifadəsinə görə, yaşamaq haqqını qoruyub saxlaya bilən şairlərdən idi. O, şair olmaqdan başqa, publisist, nəşir, alim və tədqiqatçıdır. Vaqif Məmmədov ən əsası, bu dünyaya ancaq səmimiyyət gətirdiyini təsdiq edən ziyalıdır. Elə bu anda düşünürəm ki, görəsən, yalanın ayaq tutub yeridiyi bir vaxtda səmimiyyətdən üstün daha nə vermək olardı bu dünyaya, oxucuya?

Və heç şübhəsiz, heç vaxt Vaqif Məmmədovun səmimiyyətini onun şairliyindən ayırmaq olmaz. Bəlkə də, onu insanlara, oxucularına sevdiren ən üstün məziyyətlərindən elə birincisi, səmimiyyətidir-həyata, insanlara, eləcə də keçmişə və gələcəyə səmimiyyəti.

Oxucu Vaqif Məmmədovun ən azı hədsiz səmimiyyəti qarşısında qibtə hissi ilə düşünməli olur. Çünki, onun şeirləri insan qəlbinin dərinliklərindən süzülüb gələn dumduzu dağ selinə bənzəyir.

Həm də ürəkdən qopan hər kəlmə, hər söz səmimidirsə, hissini, duyğunun ifadəsidirsə, o zaman şeir oxucunu çəkəcək, düşündürəcək, müəlliflə oxucu arasında isti bir bağlılıq, ab-hava

yaradacaq. Vaqif müəllimi oxucuya sevdiren də məhz qeyd edilən cəhətdir. Onun şeirlərində hay-küy, gurultu yoxdur. Yaşanmış mənəvi ağrılar, əzablar, kövrək hisslərlə qələmə alınıb. Misralarda ürəyinin səsi eşidilir. Bu səs oxucunu düşündürür, dünənə, keçmişə aparır, vaxtsız itkilərin, vədəsiz ayrılıqların od-aldovunda yandırır, qarşılayır:

*Elə bil, tilsimə, daşa düşübdü,
Kədər sevinc ilə qoşa düşübdü
Könlümə bir az da Şuşa düşübdü
Torpaq, Vətən hara, əsirlik hara?
Mütləq dönəcəyik o torpaqlara.*

Vətən anlayışı Vaqif Məmmədovun yaradıcılığında özünəməxsus orijinal deyimlərlə tərənnüm olunub, toxunulmazlıq simvolu kimi bir daha təsdiqlənir. “Ürəyimə təkcə Vətən yerləşir”, “Vətənsizi qızıla bük, dərd olur”, “Yavan çörək belə baldı vətəndə”, hətta həyatının son günlərində qələmə aldığı “Nə Vətən məndən doydun, nə mən Vətəndən” kimi misralar Vətənə cismani-ruhani bağlılığın poetik ifadəsidir. “Vətənim”, “Qara çadırlar”, “Azərbaycan”, “Bu kənd niyə yetimdir”, “Səderək harayı”, “Qürbətdə yaşamaq yamandı, qardaş!” və s. şeirlərinin hər biri şairin tükənməz Vətən məhəbbətindən xəbər verir. O, sadəcə Vətən torpağını tərənnüm etmir, həm də bu torpağın qədrini bilməyə, onu qorumağa, ona dikilən yad gözlərə qarşı amansız olmağa çağırır. Torpaq dərdini, vətənin bölünməsinin böyük faciəsini həssaslıqla duyan şair bədii sözün qüdrəti ilə xalqın parçalanmasına etirazını bildirir. “Ağır gündü, bərki sən” deyərək xalqı birliyə səsləyir. Vaqif Məmmədovun “Bizim ellər yaylağından dönmədi”, “Nədir, bu körpənin günah, Allah?”, “Bu torpağın ahı səni tutacaq”, “Xocalı”, “Çörəyim yanır” və s. şeirlərində bəlkə də dünyanın özündən də ağır bir kədər yükü var. Zalım düşmənlər tərəfindən taxıl zəmisinə od vurulduğunu görən şair:

*Taxıl zəmisinə düşməən od atıb
Yanır, tabağımda çörəyim yanır.
Alov dilimləri lap ərşə çatıb,
Elə bil, cızhacız ürəyim yanır.*

Dərdlərini dilə gətirməkdə şairin məqsədi o deyil ki, oxucularını kövrəltsin, ağlatsın. Məqsəd dərdin böyüklüyünü oxucuya çatdırmaq, biganəlik, laqeydlik zülmətində olan insanları bu zülmətdən qurtarmaqdır. Həm də dünya poeziya tarixi də göstərir ki, əsil şeirin mayası elə dərddir. Mənim üçünsə, şeir dərdin dilidir, göz yaşlarının sözə çevrilmiş formasıdır.

Elə insanlar var ki, ulu tanrı onlara şairlik istedadı ilə bərabər, həm də bütöv bir xalqın adından danışmaq kimi səlahiyyət də bəxş edir. Bütöv bir xalqın adından danışmaq işinin nə qədər çətin, məsuliyyətli və şərəfli olduğu artıq hər birimizə məlumdur. Düşünürəm ki, nə yaxşı ki, erməni işğalçıları tərəfindən 14 dəfə hücumla məruz qalan Sədərək kəndində Vaqif Məmmədov kimi şairlərimiz olub. Həm silah götürüb xalqla birgə səngərlərdə döyüşüb, həm xalqın adından danışib, onların haqqını, hüququnu müdafiə edib, həm də xalqın gün-güzəranını olduğu kimi qələmə alıb, gələcək nəsillərə çatdırıb. Vaqif Məmmədov yaşadığı o illərin mühüm ictimai-siyasi, mədəni hadisələrini “Heydər Əliyev və Sədərək rayonu”, “Sədərək harayı”, “Sədərəkdə yazılan gündəlik”, “Unutsaq unudularıq, “Sədərək şəhidləri”, “ Kərkinin taleyi” və sair kitablarında elə dəqiq şəkildə əks etdirmişdir ki, hər hansı bir tarixçi onların əsasında dövrün salnaməsini yarada bilər.

Vaqif Məmmədov kifayət qədər mütaliəsi olan, klassik və müasir ədəbiyyatımızdan, Şərq və Qərb mənəvi dəyərlərindən xəbərdar olan intellektual səviyyəli qələm sahibidir. Məhz bunun nəticəsidir ki, 16 il Naxçıvan Dövlət Universitetinə rəhbərlik edən, Vaqif müəllimin ən yaxın dostu, hazırda AMEA-nın Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru, akademik İsa Həbibbəyli Vaqif Məmmədov haqqında yazdığı “Sənətə vaqiflik” adlı kitabında şairin yaradıcılığına yüksək qiymət verərək yazıb: “Şeirimizdəki çoxsaylı

Vaqıflar arasında elmi fəaliyyətlə məşğul olan, tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alan tək Vaqif Məmmədovdur. Vaqif Məmmədovun şeirlərində poetik baxışla bir sırada ziyalılıq, zəngin dünyagörüş vəhdət təşkil edir”. Həqiqətən, 18 il NDU “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru kimi fəaliyyəti, 100-dən artıq elmi, publisist, bədii kitabların, ildə 4 seriyada çıxan “Elmi əsərlər”, “Fikir” jurnallarının redaktəsinin Vaqif Məmmədova tapşırılması, 10 il “Oğuz yurdu” qəzetinin redaktoru işləməsi, uzun illərin axtarışından sonra “Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Müəllimlər İnstitutu” kimi dəyərli bir mövzunu tədqiq edib araşdıraraq tarix üzrə fəlsəfə doktoru alimlik dərəcəsi alması, 40-a yaxın bədii, elmi kitabların müəllifi olması onun yüksək savad və dünyagörüşə malik olmasına canlı sübutdur. Şübhəsiz ki, bu materialları redaktə edən şəxs bunların hər biri haqqında geniş məlumata malik olmalıdır. Vaqif Məmmədovun dərin elmi potensialı belə bir işin müvəffəqiyyətinə zəmin yaradıb və bütün bunlar, Vaqif Məmmədovun həm də mətnşünaslıq məharətinin nümunəsidir.

Vaqif Məmmədovun bütün yaradıcılığında olduğu kimi, son “Ömrün payız nəğməsi” kitabında toplanan şeirlərində də təsadüfi misralar yoxdur. Şairin yazdığı şeirlər sanki onun ətindən, qanından yoğrulmuşdur. Şair sadə bir dillə yaşadığı cəmiyyətin problemlərini əks etdirir, şair-vətəndaş münasibətini bildirir, ən başlıcası isə, çoxəsrlik Azərbaycan poeziyasının ən yaxşı ənənələrini ləyaqətlə davam etdirir.

Məlumdur ki, hər şairin öz yolu, mövzusu, ən əsası özünəməxsus yaradıcılıq xüsusiyyətləri olur. Dahi alman şairi Hötenin poeziya haqqında və xüsusən, öz bədii təcrübəsi barəsindəki fikirlərini xatırlatmaq yerinə düşərdi: “Mənim bütün yaradıcılığım-həyatı vəziyyətlər haqqındakı şeirlərdir. Onlar gerçəklikdən ilhamlanaraq, təsirlənərək yazılıb, onların əsasında yaranıb. Mən heç nəyə əsaslanmayan şeirləri sadəcə olaraq yazıya bilmirəm”. Vaqif Məmmədovun bütün kitabları, o cümlədən “Ömrün payız nəğməsi” kitabındakı şeirləri dahi alman şairinin vurğuladığı poeziyanın və sənətin bu qızıl qaydası əsasında yaranıb desək, əsla yanılmazıq.

“Şirvannəşr”in direktoru, şair Qəşəm İsabəylinin və şairin oğlu Səbuhü müəllimin ön sözündən sonra ilk bölmə “Dəniz mənim, mən dənizin içində” adlanır. Silsiləyə daxil olan onlarla şeiri nəzərdən keçirərkən, heç vaxt müəllifin hardasa şeir qoşmaq, orijinal və təzə görünmək xatirinə qələm çaldığını müşahidə etmirik. Şairin şeirlərində dəniz, ay, günəş kimi aparıcı obrazlara dəfələrlə rast gəlsək də, onlar heç də təkrar təsiri bağışlamır. Əksinə, biz hər dəfə onların yeni və daha emosional çalarları ilə rastlaşırıq. Şairin bu obrazları özünəməxsus bədii-fəlsəfi semantikasını ilə diqqəti çəkir. Öncə qeyd etməliyəm ki, şair özünün bütün duyğularını həmişə həyati ifadə etməyə çalışıb. “Dəniz mənim, mən dənizin içində” silsiləsində dəniz, ay, günəş obrazlarının sıx-sıx uğurlu ifadəsi çox təbii görünür. Ümumiyyətlə, əbədi həsrət və ayrılıq şeirlərində bu obrazlara tez-tez müraciət zəruri və qaçılmazdır. Vaqif müəllim də bu ənənəvi obrazlara yeni can verə bilib. “Dəniz də nigaran, sən də nigaran” şeirində olduğu kimi:

*Hər günəş çıxanda, hər ay batanda
Ləpələr rəsmini hörür, bilirəm.
Sənin həsrətinlə dəniz yatanda,
Səni yuxuda da görür bilirəm.*

*Çox dərdi dənizlə sən bölüşübsən,
Sirdaşın, həmdəmin o olub hər an
Nə vaxtdı, dənizdən ayrı düşübsən,
Dəniz də nigaran, sən də nigaran.*

Vaqif Məmmədov sanki öz kövrək duğularını, ürəyinin səsinə qələmə almışdır. Onun hər kəlməsində biz onun qəlb çırıntılarını, ürək döyüntülərinin səsinə eşidirik. Onun yaşadığı hisslərin təbiiyi misralara hopmuşdur. Buna görə də bədii mətləb olduqca səmimi və təsirli çıxmışdır. O, dərdlərini, könül çırıntılarını bədii lövhələrə çevirə bilmişdir. Ona görə də şeirlər oxucu qəlbə asanlıqla sirayət edir:

*Buludlar toqquşdu, ildırım çaxdı,
Elə bil, dağ çayı tərsinə axdı.
Ömrümün kövrələn bu payız vaxtı
Gəl qovaq yollardan dumanı, çəni,
Sən məni bağışla, mən də ki, səni.*

“Alın yazısı” bölməsində yer alan “Yada salarsan” şeirində şair iztirab və duyğularını o qədər məharətlə ifadə edib ki, sanki iki bəndlik bir şeir yox, məhəbbət faciəsi haqqında gərgin bir qüسسəni oxuyursan. Əgər şair poeziyanın son dərəcə məhdud forması və ifadə imkanları daxilində nəsrin ininkas effektini reallaşıdır bilirsə bu, müəllifin son dərəcə böyük qələbəsidir. Dəfələrlə oxuduğumuz yiğcam şeir lirik və qıssəli bir hekayə təəssüratı yaradır:

*Bir zaman gələr ki, yada salarsan
Oturub doyunca ağlayarsan sən.
Atıb getməyinə peşiman olarsan,
Sonra da qaramı bağlayarsan sən.*

*Dəstə bağlayarsan çiçəkdən-güldən,
Üç-dörd gün gələrsən qəbrimin üstə.
Kimmişəm soruşub bilərsən eldən,
Yasa inanmazsan qulağın səsdə...*

Vaqif Məmmədovun son kitabında toplanan sevgi şeirləri də soyuq nəfəslə yoğrulmayıb. Hər misrada sevginin, məhəbbətin odu, istisi var və oxucu bu odu, istini özü hiss edir. Təəssüf ki, şairin məhəbbət mövzularının əksəriyyətində kədər notları, eşqdə vüsəla yetməmək, ayrılıqla, hicran əzabından doğan güclü bir sarsıntı var:

*Dedin ayrı ünvan seçirik daha
Yəqin ki, yoruldu xatirələrdən...
Dedin sabah burdan köçürük daha,
Elə bil, başıma çökdü duman, çən
Dənizi tək qoyub hara gedirsən?*

Şair iki gəncin ən yüksək ülvü duyğuları yaşamasına baxmayaraq, vüsala çatmaması, bir-birilərinə qovuşmaması və sonunda ayrılışlar da qarşılıqlı yaşanan gözəl dəqiqələrin, saatların, günlərin ömürdə bir iz qoyub xatirə kimi qalmasının təsəlli notlarını qələmə almışdır:

*Havam da, suyum da, çörəyim də sən
Qəlbimdə çox sənli xatirəm yadır...
Uzaqda deyilsən, ürəyimdəsən,
Nə ünüm yetişir, nə əlim çatır.*

Bir faktı xüsusi vurğulamaq yerinə düşər ki, Vaqif Məmmədovun məhəbbət lirikasını fəlsəfi lirikadan ayırmaq çətindir, onlar çox vaxt bir-birinin davamı kimi çıxış edir, qırılmaz vəhdət təşkil edir. Məhəbbət sətirləri arxasında fəlsəfi fikirlər, fəlsəfi sətirlər arxasında məhəbbət duyğuları “gizlənilir” və onlar bir-birini tamamlayır. “Ürəyimdəsən” şeiri Vaqif Məmmədovun lirikasında əhəmiyyətli yer tutur. Bu şeir məhəbbət lirikası ilə fəlsəfi lirikanın vəhdətindən yaranmışdır. Bunlardan hansının üstünlük təşkil etdiyini söyləmək çətindir. Onun yaradıcılığı o qədər dərin, o qədər fəlsəfidir ki, eyni şeyi hər dəfə oxuduqda yeni bir hikmət, yeni bir məna kəşf edirsən. Hər dəfəsində də düşünürsən ki, məhz bu mənanı mən keçən dəfə niyə görməmişəm. Dörd bənddən ibarət olan şeirdə məhəbbətlə fəlsəfi motivlər elə çulğalanmış, elə birləşmişdir ki, onları bir-birindən ayırmaq çətindir:

*Bu nə qismət idi, tuş oldu bizə
Taleyə gözlərim yaşarasıdır.
Həm yaxın, həm həsrət bir-birimizə,
Aramız göz ilə qaş arasıdır.*

Şairin yaradıcılığı üçün səciyyəvi olan bir cəhəti də vurğulamaq yerinə düşərdi. Onun şeirlərində ictimai kədərlə şəxsi kədər birləşir və bütövlük, tamlıq yaradır. Hətta bir çox məqamlarda “ictimai ilə şəxsinə” ayırmaq çətin olur. Bu da Vaqif Məmmədovun şeirinin sözün yaxşı mənasında, təəccüb doğuracaq dərəcədəki tamlığından, bütövlüyündən irəli gəlir.

Bu baxımdan, Vaqif Məmmədovun şair kimi fərdi keyfiyyətlərini əks etdirən digər xüsusiyyətlərinin də şahidi oluruq. Bu xüsusiyyət, ilk növbədə, şairin yaradıcılığında və xüsusilə də lirik şeirlərində özünü bariz şəkildə göstərən bədii keçidlə bağlıdır. Vaqif Məmmədov böyük məharətlə, ustalıqla şeirdən şeirə, misradan misraya, bənddən bəndə keçməyi bacarır. Və bu zaman hər hansı bir qafiyə pozulmasına, məna itkisinə qətiyyən yol verilmir. Ən yaxşı nümunələrdən biri kimi “Dəniz darıxır sənsiz” şeirinin son bəndini misal göstərə bilirik:

*Dənizin sahilində
Dayanıb qalmasan da,
O dənizli günləri
Sən yada salmasan da,
Darıxmasan da mənsiz,
Dəniz darıxır sənsiz.*

Çağdaş poeziyamızda sevilib seçilən, insanı öz dünyasından alan, onu fikirlərə qərq edən, düşündürən, kamilləşdirən, bəzən də nələrisə öyrətməyə çalışan, nəsilərə örnək olan bir qüdrətli poeziyadır Vaqif Məmmədovun poeziyası.

“Xəstəxana şeirləri” silsiləsində yer alan şeirlərdə daha çox şairin qəlbinin sarsıntıları əks olunur. Onun ürəyindən və mühakimələrindən keçənlər söz libasında oxucunun ruhuna və fikirlərinə yol tapır. Duyğularının emosional təsviri şeirlərin məna yükünün, bədii sanbalının güclənməsinə xidmət edir. “Əməliyyatdan sonra” şeirində olduğu kimi:

*Bu da bir ömrün son dayanacağı,
Olmaya dartınıb dayanır qatar?
Nə tez gəlib çatdı bu qürub çağı,
Qışın gəlməyinə axı hələ var?!*

*Bu qədər ömrü də tez sayıram mən
Yarımçıq arzular çox qalır hələ..
Hələ yazdığımı az sayıram mən,
Neçə şeirim var ki, düşərdi dilə.*

Bu şeirlərdə yaşamaqla ölüm arasında qalan və iztirablar içərisində qovrulan bir insanın acı fəryadını duymamaq mümkün deyil. Ömrünün sön günlərini yaşadığını hiss edən, ancaq hələ yaşayıb, yaratmaqdan doymayan şair “Mənə kağız verin, qələm gətrin” deyərək sanki haray çəkir:

*Demirəm xəstəyəm ağrı, acım var...
Yanımda qohumlar, qardaş-bacım var.
Tək kağız, qələmə ehtiyacım var...
Mənə kağız verin, qələm gətrin...*

Şeirlərdəki müəyyən detallar və ştrixlər imkan verir ki, oxucu müəllifin, onun iztirablarını bütün incəliklərilə dərk etsin. Hər şeydən və hamıdan əli üzülən şair sonda “Mən küsüb gedirəm, bu yer üzündən” – deyib əbədi olaraq həyata göz yumdu. İnsan tənhalığının ən tragik ifadəsi əbədləşib bu misrada. Bu şeir onun çıxılmaz vəziyyətini, ümitsizliyin dəhşətlərini, dözülməz əhvalını gözlərimiz önündə canlandırır.

Vaqif müəllimlə son dəfə fakültənin foyesində qarşılaşdıq. İkimiz də dərslərə girəcəydik. Əməliyyat üçün Bakıya gedəcəyini eşitmişdim. Hal-əhval tutduq, uşaqları soruşdu: –Əsgər balan hardadı, nə vaxt gəlir, gəlib bir çay içək?

--- Sədərəkdə xidmət edir, 6 aydan sonar gələcək-dedim. Sədərək adın eşidəndə elə bil dərdi təzələndi.

--Müəllimə, Sədərək, dağların o üzünü mənə kəndimdi, uşaqlığı keçən, gəncliyim ötən yurd yerimdi. Canımın ağırları artıqca, gözlərimin nuru zəiflədikcə, ömrüm sona yaxınlaşdıqca, o yerlər üçün daha çox darıxıram. O yerləri qarış-qarış gəzməyi, havasını ciyərlərimə çəkməyi, ağzımı bulağın gözüne dirəyib suyunu doyunca içməyi necə istəyirəm. Sözü düz, elə bil ürəyimə də damıb ki, mən o yurdu, o ocağı bir də görə bilməyəcəm, o kəndi görmək qismətin bir də yaşamayacam..

Elə bilirəm ki, kəndə gedib yamaqların yovşan ətrini ciyərlərimə çəksəm, bədənimin bütün ağrı-acıları yoxa çıxar, yüngülləşərəm..

Elə bilirəm ki, o kəndin xəzan çağında xəzəlin üstü ilə yerisəm, ətrafa yayılan səsdən güc alaram, azar-bezardan xilas olaram, bu dünyadan nigaran köçmərəm..

Elə bilirəm ki, o kəndin payızında gur yağışa düşüb, cum-culuq olsam, bir daş koğuşuna sığınıb, orada yağış yağana qədər oturub xəyala dalsam, bu dünyadan nigaran köçmərəm...

Elə bilirəm ki... zəng vuruldu, sözü kimi ömrü də yarımçıq qaldı. Bu görüşdən üç ay sonar çarəsiz xəstəlik onu bizdən həmişəlik alıb apardı. Oğlu Səbuhi gözünün önündə atasının günbəgün şam tək əridiyini görüb və onun arzusunu nəzərə alıb son kitabın çapına nə qədər çox çalışsa da qismət olmadı...

Oğlunun təsəllisi o oldu ki, “heç olmasa atam son kitabının tərtibatını və adını özü verdi. “Ömrün payız nəğməsi”... O, payız fəslini çox sevirdi, həmişə payız fəslilə həyatım arasında bir oxşarlıq var-deyirdi:

*Bu payız günündə, xəzan günündə
Elə qəribsədim, sanki xəyalsan.
Bir az da geciksən, bir az da qalsan
Surətin gözümdən çəkilə bilər.
Ya da sənsizliyə dözə bilməyib,
Ömrüm yarpaq-yarpaq tökülə bilər.*

Bəli, bu ayrılığa, qəribliyə dözə bilməyib, ömrü yarpaq-yarpaq töküldü, amma xəzəl olmadı. Anar müəllimin sözləri ilə desək: “İnsanlar ölərkən birdəfəlik ölmürlər, tamam yox olmur-lar, nə qədər ki, onları xatırlayan, onların sifətlərini, səslərini yaddaşında saxlayan insanlar olur bu ölənlər də hələ yaşayır-fikirlərdə, xəyallarda, təsəvvürlərdə”. Sən də yaşayacaqsan, Vaqif müəllim, çünki səni də xatirələrdə yaşadanlar var. Onlar əsrdən-əsrə, nəslədən- nəsle ötrüb səni daim yaşadacaqlar. Ruhun şad olsun!

26.05.2016, 525-ci qəzet

ÖMRÜNÜ MİLLƏTİNƏ HƏSR EDƏN VƏTƏN SEVDALISI

Həyatda çox az insanlar məni əməli fəaliyyəti ilə heyrətləndirə bilib. Çox az insanların həyat yolundan örnək almağa çalışmışam. Haqqında böyük qürur və hörmətlə yazmaq istədiyim Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliyinin, İLESAM-ın (Türkiyə Elm və Ədəbiyyat Əsəri Sahibləri Məslək Birliyi) və Avrasiya Yazarlar Birliyinin üzvü, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Vaqif Məmmədov mənim üçün həqiqi müəllim, fədakar vətəndaş idi.

Xalq şairi Məmməd Arazın qələmindən çıxmış və məşhur zərb-məsələ çevrilmiş "vətən daşı olmayandan olmaz ölkə vətəndaşı" misrasını Vaqif Məmmədov dönə-dönə gənclərə xatırladaraq, torpağa bağlı, gərəkli olmağı, əsl vətəndaşlıq nümunəsi göstərməyi tövsiyyə edirdi. Əgər bunu bacarmırıqsa, heç “vətənin daşı” olmağa da layiq deyilik, deyirdi Vaqif Məmmədov.

Vaqif müəllimi ilk dəfə tələbəlik illərimdə tanımışam. Elə ilk dərində öz işinin ustası kimi bizi heyrətləndirmişdi. Daha sonralar Vaqif müəllimlə iş yoldaşı olmaq nəsim oldu mənə. İşimlə əlaqədar olaraq onunla tez-tez görüşərdim. Həm nəşriyyat məsələlərini uğurla idarə edər Vaqif müəllim, həm də elmi-publisistik və bədii yaradıcılığı müvəffəqiyyətlə davam etdirirdi. O, bir neçə şerlər kitabının və tarixi əsərlərin, qeydlərin müəllifidir. O şeirlər kitabının ki, əlinə qələm alıb yazdığı ilk şerindən son şeirlərinə qədər elinə, obasına, Vətəninə bağlı vətəndaş duyğularının tərənnümündən ibarətdir. Şairə bu duyğuları, vətənə məhəbbətini, el-oba sevgisini isə doğma Naxçıvanımızın əsrarəngiz təbiəti, saf bulaqları, məğrur qayaları, əsrlər qocaldan zirvələri aşılıb. Yazdığı tarixi əsərlər, hər zaman

real hadisələrə, tarixi faktlara əsaslanmaqla qələmə alınmışdır. Hər dəfə işıq üzü görən bu kitabların ilk təqdim olunduğu və ilk oxucusu olan insanlardan idim.

Müəllimlik şərəfli bir sənətdir. Ona görə də bu sənəti gərək doğrulda biləsən. Mənlərlə tələbənin hörmət və rəğbətini qazanmaq, yaddaşlarında hər zaman zirvədə dayanmaq asan məsələ deyil. Vaqif müəllim sözün əsl mənasında, fədakar müəllim idi. Onun dərs dediyi tələbələr onu daim obyektiv, milli dəyərlərə sahib olan uca şəxsiyyət, öz bilik və bacarığını sevə-sevə tələbələrində aşılamaqdan yorulmayan böyük insan kimi dəyərləndirirdi. Ən çətin günlərdə belə, müəllimlik şərəfini daim uca tutmaqla, əsl ziyalılıq nümunəsi göstərirdi.

Vaqif müəllimin düşüncəsində müəllim yüksək əqidə, məslək sahibi, müəllim-Vətəndaş olmalı idi. O, xalqın, vətənin problemləri ilə yaşmalı, gəncliyi də bu ruhda yetişdirməlidir. Müəllimlik-vətənpərvərlik peşəsidir. Məhz Vaqif müəllim də tələbələri, gəncləri vətənə məhəbbət ruhunda tərbiyə edir, onları vətənin müdafiəsinə hazırlayırdı. Onun tərcümeyi halına diqqət yetirdikdə bir daha şahidi oluruq ki, bu uca şəxsiyyət bir sıra fərqli sahələrdə çalışsa da, təhsil sahəsi və müəllimlik peşəsi onun üçün prioritet sahə idi. O, 1968-1975-ci illərdə Sədərək kənd orta məktəbində müəllim, 1975-1978-ci illərdə Sədərək kənd 1 nömrəli orta məktəbində ibtidai siniflər üzrə direktor müavini, 1978-1982-ci illərdə təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavini, 1982-1995-ci illərdə həmin məktəbdə direktor vəzifələrində çalışmışdır. 1998-ci ildən isə universitetin “Azərbaycan tarixi” və “Jurnalistika və dünya ədəbiyyatı” kafedralarında müəllim kimi uğurla fəaliyyət göstərmişdir.

Vaqif Məmmədov tələbə gənclərin bədii düşüncə qabiliyyətinin formalaşması və inkişafında daim çalışırdı. İş otağında o qədər yaradıcılıq mühiti olurdu ki, oradan əliboş ayrılmmaq mümkün idi.

Vaqif müəllimin vətəndaşlıq mövqeyi, vətənpərvərliyi özünəməxsus idi. 1990-cı illərin ağır müharibə günlərində öz yaşadığı evini belə hərbiçilərimizə verərək, silah çiyində cəbhə

bölgəsindəki mübariz davranışı bir tarixdir. Ziyalı o insandı ki, xalqın, dövlətinin çətin günlərində öndərlik edib vətən torpağının müdafiəsinə bütün insanları səfərbər edə bilsin. Vaqif müəllim sanki vətəninə xalqına xidmət üçün doğulmuş şəxsiyyət idi. Lazım olanda əsgər, lazım olanda şair, lazım olanda müəllim, lazım olanda alim idi. Onu tanıyan insanlar yaxşı bilirlər ki, Vaqif müəllim yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik şəxsiyyət idi. O qədər sadə, səmimi, müdrik insan idi ki, onunla ünsiyyətdə olmaq insanı sanki kamilliyə səsləyirdi.

Vaqif müəllim mənim tanıdığım insanlar içərisində mükəmməl gündəlik yazan ziyalı idi. Xatirimdədir ki, 2001-ci ildə Naxçıvan televiziyasında qədim Naxçıvan torpağı olan Kərki haqqında veriliş hazırlayırdım. Təəssüf ki, o zaman Kərki və onun taleyi haqqında çox az informasiya tapa bildim. Hər zamanki kimi ilk məsləhət alacağım insanlardan biri olaraq Vaqif müəllimə müraciət etdim. İlk dəfə dəyərli müəllimimin tarixi gündəliyini məhz o gün gördüm. Kərkinin işğalı ərəfəsindəki hadisələri o qədər dəqiq işləmişdi ki, mən deyərdim ki, Sədərək hadisələri haqqında bəlkə də yeganə təfərrüatlı və dəqiq informasiya mənbəyidir bu gündəlik. Həmin gündəliyin 10 ili “Sədərəkdə yazılan gündəlik” adı ilə kitab şəklində çap olunmuşdur. Söhbət zamanı aydın oldu ki, gündəliyi 1966-cı ildə Naxçıvan Pədoqoji məktəbinə qəbul olduğu vaxtdan yazmağa başlayıb. Vaqif müəllim gündəliyi həyatı haqqında deyil, özü şahid olduğu, müşahidə etdiyi hadisələr, ictimai-siyasi proseslər, ədəbi-mədəni mühit haqqında məlumatı gələcək nəsillərə çatdırmaq məqsədilə yazmışdır.

Vaqif Məmmədov respublikamızı dünyanın bir çox mötəbər konfrans və qurultaylarında, müsabiqələrində uğurla təmsil edirdi. Şeirləri Türkiyədə, İranda, İraqda, Rusiyada, Ukraynada, Belorusiyada, Özbəkistanda, Almaniyada, Bolqarıstanda, Yunanıstanda, ABŞ-da çap olunmuşdur.

YUNESKO xətti ilə Bağdadda keçirilən “Füzuli günlərində”, Bayburtda keçirilən “7-ci Uluslararası Dədə-Qorqud Kültür-Sənət Şölnin”də, Ankarada keçirilən “Erməni iddiaları və

Azərbaycan gerçəyi” beynəlxalq simpoziumunda, Tehranda və Təbrizdə keçirilən “Şəhriyar günləri”ndə, Hollandiyada keçirilən “Xocalı soyqırımı”na aid beynəlxalq simpoziumda, Pakistanda keçirilən “Sufizm və sülh” beynəlxalq konfransında iştirak və çıxış etmiş, “Daşkənd tərənəsi” beynəlxalq poeziya müsabiqəsinin və digər bir neçə beynəlxalq şeir müsabiqələrinin qalibi olmuşdur.

İnanıram ki, Vaqif Məmmədovun yaratdığı mükəmməl tədqiqat əsərləri, böyük oxucu auditoriyası qazanmış poetik düşüncələri, ustad qələmindən çıxmış elmi-publisistik yazıları, miras qoyub getdiyi zəngin şəxsi arxiv materialları bundan sonra da elmimizə, cəmiyyətimizə faydalı olacaq, yüksək insanlıq və vətənpərvərlik nümunəsi kimi gələcək nəsillərin yoluna işıq salacaqdır.

KODALI QOŞAYARPAQ MİSRALARIN SİRRİ, YAXUD SABAHA ÜNVANLANAN SEVGİ

Ümumiyyətlə, insanların, xüsusən də daima insanlığın tale-yini düşünən zəka sahibləri nə zamansa ömür yollarını başa vuraraq bizdən ayrılmaları fikri ilə razılığa bilmirəm. Və kəsinliklə bu barışmazlığın səbəbi Nizami Gəncəvi, Məhəmməd Füzuli, Fransua Rable, Conatan Svift, Mirzə Fətəli Axundzadə, Viktor Hüqo, Cəlil Məmmədquluzadə kimi qüdrətli söz sahiblərinin müdrik deyimlərinə əsaslı şəkildə bağlılığımdır. Əlbət də, ziya yoldaşım Vaqif Məmmədovun digər klassiklərdən biri kimi qiymətli deyimləri ilə mənə bir daha yaxın olacağına inanmazdım. Halbuki, Vaqif Məmmədovun arabir asta-asta mənim iş otağıma gəlişi, yaxud mənim “Qeyrət” nəşriyyatında şairlə atüstü görüşməyim məhz mənəvi tamlığın kamilliyinə xidmət edirdi. Şübhəsiz ki, Vaqif Məmmədov həmişə yeni bir şeirini, hətta hələ mürəkkəbi qurumamış bir lirik əsərini oxumaq üçün 4-cü mərtəbəyə qalxırdı. Heç düşünməzdim ki, günlərin bir günü Vaqif müəllimsiz şairin tam yeni şeirlərini mənə gətirəcəklər. Və həmin misraların arasından Vaqif Məmmədovun işıqlı portreti canlanacaq, portretin alt yazısında isə şairin aşağıdakı misralarını oxuyacağam:

*İncidən, sədəfdən pak, təmiz insan,
Nuru bir okean, bir dəniz insan...*

Əslində bu misraları şair Vaqif Məmmədovun sənət axtarışlarının məntiqi yekunu da adlandırmaq mümkündür. Vaqif Məmmədov sənəti-şairin müxtəlif mövzulu və müxtəlif janrlı əsərləri mənim üçün son dərəcə doğma olub. Azərbaycan adlı bir məmləkətin şanlı dünənini, işıqlı bu gününü və daha qüdrətli sabahını tərənnüm edən sənət əsərlərinin bədii qıraət müsabiqə-

lərində dönə-dönə tələbələrə Vaqif Məmmədovun şeirərini əzbərləməyi, o şeirlərdən müsbət enerji almağı məsləhət görmüşəm. Şairin bir neçə kitabına “Ön söz” yazmışam. Amma qismətimdə şairin qoşayarpaq misralarla yaratdığı labrintdə sonuc axdarmaq da varmış. O sonuc ki, şairin sənət dünyası üçün xarakterik olan sonsuzluqdan boylanırdı.

Mənim düşüncəmə görə, dünya, həyat və insan haqqında şair konsepsiyasının qoşayarpaq misralarla təqdimi əslində söz sahibindən xüsusi poetik cəsarət tələb edir. Bir ömürlük sənətdə zirvə yolu qət edərək özünü uca poetik məqamda görəndən Vaqif Məmmədovun bu yeni əsəri üç hissədən ibarətdir.

Birinci hissədə hər qoşa yarpaq misranın əvvəlincisində “N” ikincisində isə “Ə” hərfi ilə başlayan söz gəlir. İkinci hissədə eyni düzümlərdə “Z” və “R” hərfləri ilə başlayan sözlərlə qarşılaşırıq. Üçüncü hissənin əsas göstəricisi isə “İ” və “N” mənbəli sözlərdir. Bu kodları acmaqla şairin yeni kitabını “Nəzrinmə” də adlandırmaq mümkündür. Əslində Vaqif Məmmədov sənəti üçün hər hansı bir ad şərtidir. Bu sənət hüdudları sonsuzluqla müəyyənləşən insanın mənəvi dünyasına ünvanlanmışdır. Elə bir dünya ki, orada insan bütün aydınlıqları, eləcə də bütün təzadları ilə öz monumentallığını təmin etməkdədir. Daha maraqlısı isə şairin təqdim etdiyi insanın mənəvi dünyasında günahla-günahsızlığın, sevinclə kədərin, qışla yazın sərhədləri ayrılmazdır. Yaxud şairin mənəvi ucalığıdır ki, həmdəmlərinin günahını belə özünə doğmalaşdırma bilir və yazır:

*Nəsibim, pənahım-könül sirdaşım,
Ən böyük günahım-könül sirdaşım*

*Nazını-qəmzəni görəydim kaş ki...
Əlimi əlinə verəydim kaş ki...*

Adətən sözlə oynamaq, sözü cilalamaq, sözü sözə hörmək şairlərin sənəti sayılır. Vaqif Məmmədov sanki şairlik sənətində oxucuya güzəştə gedir, onu da yeni dünyanın təzadları fonunda

söz oyununa dəvət edir və asanlıq naminə hazır misraların təqdimini lazım bilir. Diqqət edilərsə, yuxarıdakı misraların yerini dəyişməklə bizim üçün daha asan qavranılan poetik bənd də yaratmaq da mümkündür:

*Nəsibim, pənahım-könül sirdaşım,
Nazını-qəmzəni görəydim kaş ki...
Ən böyük günahım-könül sirdaşım...
Əlimi əlinə verəydim kaş ki...*

Bəli, Vaqif Məmmədovun qoşayarpaq misraları göz önündə əsrarəngiz bir dünyanı canlandırmaqdadır. Sadəcə oxucunun poetik mənə baş başa qalmasına, bütün gözəlliklərə sevgi ilə yanaşmasına ehtiyac vardır. Başqa sözlə, təqdim olunan qoşayarpaq misralar hər bir insan üçün sanki bədii tərcümeyi-hal göstəricisidir. Və həmin tərcümeyi-halın bütün mətni sevgi nəğmələrindən ibarətdir.

*Noğulum, şərbətim, şəkərim, qəndim,
Ən gizli bir sirrim, ən zərif bəndim...*

*Nağılım, dastanım, qoşmam, bayatım,
Əlim yetişməyən ömrüm, həyatım.*

Nəhayət, Vaqif Məmmədov qoşayarpaq misraları ilə bir daha təsdiqlədi ki, nəzmin istənilən formasında böyük sənət yaratmaq, ölməzliyə qovuşmaq, insanlara sevinc bəxş etmək mümkündür.

TELLİ TEJGARIN ŞAİR OĞLU

Vaqif Məmmədov haqqında xatirə yazmağa gecikmişəm. Lap doğrusunu desəm, yazmaq çətindir. Dünənə qədər yoldaşlıq etdiyim, səmimi söhbətə ehtiyac duyduğum, dərdləşdiyim, elə sənətkar, şair, alim kimi qədrini bildiyim bir insan haqqında söz demək, yaranın qaysağını qopartmaq kimi çətindir.

Onunla nə vaxt tanış olduğumu dəqiq deyə bilmərəm, ancaq onu bilirəm ki, 70-ci illərdə ikimiz də məktəb direktoru işləyirdik; Vaqif Sədərəkədə, mən Tənənəmdə. Yəqin ki, elə o zamanlar olub bu tanışlıq. Elə o zaman da “Şərur” Ədəbi Birliyinin sayılıb-seçilən vaxtı idi. Altay Tağızadə Vaqifin yaradıcılığına böyük önəm verirdi. Sonra öyrəndim ki, Vaqif tarix müəllimidir. Amma daha çox şair kimi tanınırdı. Elə mövzularında da tarix görünürdü:

Tarixdə ara qaldı

Tarixdə yara qaldı

41-45 arası.

Bu deyim sadə bir söz deyilmiş, sən demə. Sonralar dünya ədiblərinin “itirilmiş nəsil”, yəni müharibəyə həsr edilmiş ömür sahibləri, daha doğrusu vuruşmuş əsgər ömrü ifadəsini eşidəndə, Vaqifin poetik sözünün dəyəri haqqında bir daha düşündüm. O zaman cavan idik, çox məsələlərin üstündən keçirdik. Amma sonra birdən-birə hiss etdik ki, yaşlanmışıq.

Vaqiflə birlikdə yol yoldaşı da olmuşam. Qatarla Bakıya gedib-gələndə belə “təsadüflərə” təəccüblənməzdik. Amma bir yoldaşlıq heç unudulmaz. Naxçıvan Dövlət Universitetinin nümayəndə heyəti ilə Maku Universitetinin dəvətinə görə daşların ətəyindəki Makuya, Şəhriyar konfransına getdik. Şəhriyarın oğlu Hadi və böyük şairin səmimi həmsüfrəsi, dostu, yaradıcılığını əzbər bilən Böyük (Böyükağa) Nikəndiş də konfransın işində iştirak edirdilər. Mən də məruzçılərdən idim. Gecə kiminlə

bir otaqda qalacağımızı soruşanda tərəddüd etmədən Vaqif müəllimlə bir otağa düşməyimizi xahiş etdim. Yoldaşlar xahiş etdilər ki, Vaqif müəllim Şəhriyara bir şeir həsr etsin. O gecə o şeirin yaranması mənim gözlərim qarşısında baş verdi. Səhərisi şeir oxunanda alqış sədaları onun qiymətini müəyyən etdi.

Naxçıvan Dövlət Universitetində elmi-tədqiqat işi olaraq Naxçıvan ədiblərinin yaradıcılığı haqqında yazı yazmaq istəyimi Vaqifə bildirib öz yaradıcılığı haqqında mənə bilgi verməsini xahiş etdim. Bir az fikirləşib, “Sağ ol, vallah, indiyə qədər öz yaradıcılığımı sistemləşdirməmişəm, gedim, bir qaydaya qoyum” dedi. Və bu “arayış” əsasında yazdıqlarımı “Şəhur Ədəbi Birliyi” kitabımda (2002) Vaqif Məmmədova həsr olunmuş bölmədə verdim.

Daha sonra keçən il təsisçisi və redaktoru olduğum “İnam işığı” qəzetimdə “Vaqif Məmmədov haqqında söz” adlı vida yazısı yazdım. (05 may 2016) Orada da qeyd etdiyim kimi, universitetə daxil olanda ərklə onun otağına daxil olar, hal-əhval tutub kafedraya qalxardım.

Vaqif Məmmədov erkən yaşlarından sayılıb-seçildi. Bunun iki səbəbi var idi: Birincisi, Vaqif sözünə düz, dilinə yaraşmayan ifadələr alan adam deyildi, onun ağır təbiəti buna yol verməzdi. Əxlaq və mənəviyyatca yüksək adam idi. İkincisi, şair idi, yaradıcılığı onu tanıdırdı. “Sədərəkli şair” desəydin, hamı sözün leksik anlamına görə Vaqif müəllimi düşünərdi.

Sədərəyin ağır günlərində evini qərargah etdi, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatı oldu. Ona xalq inamı var idi. Sədərək şəhidlərinə kitab həsr etdi, bu vuruşun salnaməsinin əsasını qoydu.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru kimi özünün “İkinci nəfəs”ini yaşadı, səmərəli fəaliyyət göstərdi. Tarix elmini də unutmadı, müdafiə edərək tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent oldu. Bir fakültənin müəllimləri idik.

Hər oxuyan Molla Pənah olmaz demişlər, amma sən oxudun, Vaqif oldun!

Bu yazının məşhur deyimlərdən alt qatı da var: “Nəslimizin yarpaq töküümü”, “Bizim dost itirən vaxtımız deyil” və s. amma heyhat!

Ölümündən bir az qabaq qış tətildə Bilgəhdə dincəlirdi, müalicə olunurdu, bilmirəm, amma bir başqa dostumu orada görməyə gedəndə Vaqif müəllimlə də görüşdüm. Sonra qəfildən xəstəlik və inanmaq istəmədiyimiz xəbər..

Vaqif şair idi və yaddaşlarda da əsasən şair kimi qalacaq. Mən “Şəhur Ədəbi Birliyi” kitabımda onun haqqındakı səhifəyə baxdım və oradakı, habelə, qəzetdəki yazdıqlarımı təkrar etmək istəmədim. Çünki, o kitabı həm də elmi məqsədlə yazmışam və Vaqif müəllimin əsərləri orada xatırlanır. Amma onun haqqında hazırlanacaq kitabda Vaqifin yaradıcılığının əks olunması yaxşı olardı. Məsələn, onun məqalə və kitablarının siyahısı, məşhur şeirlərindən seçmələr və s. Onun publisistikası dəyərli fikirlərlə doludur. “Kərük yadigarı Kərki” bu qəbildəndir. İndi işğal altında olan Kərki kəndinin ən yaxşı anlamını Vaqif müəllim verib.

Hər kəsə ölümsüzlük verən onun əsərləridir. Vaqif müəllimi də yaşadan SÖZü var. (Oğul-uşağı da Allah var eləsin) Amma sözün yaşarı gücü daha önəmlidir .

İndi onun xatirəsini əziz tutan bir neçə mənbə var: Sədərək-lilər, şagirdləri, Şəhur Ədəbi Birliyinin üzvləri, Naxçıvan Dövlət Universitetinin kollektivi, tələbələri, Naxçıvan və Azərbaycan Yazıçılar Birliyində onu tanıyan sənət yoldaşları və.s bu siyahını daha da uzatmaq olar. Onu hətta yaradıcılığına görə Özbəkistanda da tanıyırdılar. Vaqif Məmmədov Azərbaycan ədəbiyyatında öz sözünü demiş şairdir.

Bir dost və yaradıcılıq yoldaşı olaraq bildirirəm: Vaqif Məmmədov kimi insanlar ölmürlər, çünki onlar daim yaşayacaq ruh adamlarıdır. Ruhun şad olsun, Vaqif!

P.S. Dunən (18.05.2017) Naxçıvan Dövlət Universitetinin 50 illiyi ilə əlaqədar olaraq Sədərək kənd 1 nömrəli orta məktəbdə görüş keçirilirdi. O məktəb ki, Vaqif Məmmədov uzun müddət orada dərs hissə müdiri və məktəb direktoru işləmişdi. Vaqif müəllimin yaxın qohumu, NDU-nun “Qeyrət” nəşriyyatının mətbəə müdiri Vidadi Kazımov da iştirakçı idi. Mən çıxışıma belə başladım: Bu gün gərək bu tribunadan Vaqif Məmmədov danışaydı... Amma o gözəl insan indi Allahın rəhmətindədir. Yerdən hamı “Allah rəhmət eləsin” dedi. Məncə, haqq yerini tapdı.

“OT KÖKÜ ÜSTƏ BİTƏR”

Vaqif müəllimlə mənim ilk tanışlığım gənclik illərində "Şərq qapısı" qəzetində onun şeirlərini oxumaqla olmuşdur. Sentyabr 1988-ci ilin sentyabr ayından mən Şərur rayon partiya komitəsinin birinci katibi vəzifəsində işləməyə başladıqdan sonra isə biz əyani olaraq yaxından tanış olduq.

O zamanlar Dağlıq Qarabağda baş verən hadisələr öz təsirini rayonun Ermənistanla sərhəddə olan bütün kəndlərində, xüsusilə də, Sədərək kəndində özünü birüzə verirdi. Ermənilər bütün vasitələrlə Kərki və Sədərək kəndlərini ələ keçirməyə cəhd göstərirdilər. Sədərəyin "Qarağac" adlanan ərazisinə hücum edərək, vəziyyəti gərginləşdirirdilər. Məqsəd təxribatla münafişə yaratmaq idi. Ona görə də mənim bir katib kimi əsas iş vaxtım demək olar ki, Sədərək kəndində keçirdi. Kənd əhalisi ilə mütəmadi söhbətlər aparıb, təxribata uymamağa, ayıq-sayıq olmağa çalışırıdım. Həmçinin mövcud problemlərin həlli ilə də məşğul olurduq.

Kənd əhalisi ilə görüşlərimiz kəndin mərkəzində, çayçılarda və əsasən, məktəbdə, Vaqif müəllimin direktor işlədiyi məktəbdə keçirilirdi. Vaqif müəllim yığıncaqların keçirilməsində təşkilati işlərlə bərabər, həm də yığıncaqlarda fəal iştirak edirdi. Bizim də tanışlığımız o zaman baş verdi. Sonrakı illərdə də yaranmış isti münasibətlər, görüşlər mütəmadi xarakter aldı.

Vaqif müəllim ən gərgin anlarda insanlar qarşısında öz vətəni, torpağını sevən bir ziyalı kimi çıxış edərdi. Həqiqət tərəfdarı idi. Onun danışığında bayağılıq, yaltaqlıq yox idi. Kəndin müdafiəsində, əhalinin səfərbər olunmasında nümunə göstərirdi. Döyüşlər zamanı onun şəxsi yaşayış mənzili döyüşçülərin qərərgahı, sığınacağı olmuşdur. O dövrdə (1988-1991) ölkə daxilində hakimiyyət uğrunda gedən çirkin oyunların qarşısının alınmasında mübarizə aparardı.

1990-cı ildə qanlı yanvar hadisələri ərəfəsində Şərur rayonunda ermənilərin mütəmadi təxribatları nəticəsində gərginlik son həddə çatmışdır. Xalq cəbhəsindən bir qrupu mitinq keçirərək, rayon partiya komitəsinin birinci katibinin istefasını tələb etdilər. Onu əsas gətirdilər ki, bunlar Türkiyə ilə olan sərhəddəki məfəsiləri sökməyə cəhd edən zaman sərhədçilər onların cəhdinin qarşısını alıb və guya sərhədçilərə göstərişi I katib verib. Mən mitinqdə çıxış edərək bildirdim ki, bu yalan və uydurma bir cəhddir.

Rus hərbiçilərinin rayonun katibinə heç bir təbəçiliyi yoxdur. İstefaya gəldikdə isə, bu mitinqdə iştirak edən 50-60 nəfərin yersiz tələbinə görə mən istefa vermərəm, rayon əhalisinin toplantısını çağırıram, orada məsləhət olarsa istefa verərəm. Rayon əhalisinin ümumi toplantısında raykomun plenum üzvləri, rayon sovetinin deputatları kəndlərin xalq cəbhəsi başçıları və idarə heyətinin üzvləri iştirak edirdilər. Yığıncaq 6 saata yaxın davam etdi. Cəbhəçilərin heç bir əsaslı dəlilləri yox idi. Xalq cəbhəsi idarə heyətinin üzvü Hidayət həkim çıxışında bildirirdi ki, biz 1-ci katiblə siyasi müharibədə həmişə çıxılmaz vəziyyətdə qalırıq, onun ağılına, təfəkkürünə üstün gələ bilmirik. Ona görə onun vəzifədən getməsini istəyirik.

Toplantıda Sədərəkdən 5 nəfər, o cümlədən, Vaqif müəllim də iştirak edirdi. O, söz alıb, geniş çıxış etdi. Bildirdi ki, belə bir gərgin vaxtda düşmənlərimizin bizə qarşı hücumu hazırlaşdığı vaxtda, sizin ağıllı bir rəhbərin istefa verməsi tələbiniz nə qədər yersizdir.

Bu misalı çəkməklə onu bildirmək istəyirəm ki, o zaman hər kəs cəsarət edib, cəbhəçilərə qarşı çıxıb bilməzdi. O, Sədərəkliyə adından cəbhəçilərin tələbinin qəbul olunmayacağını bildirdi. Vaqif müəllim öz əqidəsinə, mənliyinə hörmət edən bir ziyalı mövqeyi göstərdi. Məsələn mənim vəzifədə qalmağımdan ibarət deyildi, rayonun taleyindən söhbət gedirdi.

Mən iş yerimi dəyişəndən sonra Baş Nazirin müavini işlədiyim dövrdə də biz onunla mütəmadi görüşüb, dərdləşərdik. O, mənə "Arazdan keçə bildim", "Ata ömrü", "Bu dünyanın sevinci nə, qəmi nə", "Zirvədən baxanda", "Sədərəkdə yazılan

gündəlik", "Seçilmiş əsərləri"nin 2 cildliyini vermişdi. O kitablar müəllifin avtoqrafı ilə təqdim olunmuşdur. Onlardan bir neçəsini nəzərinizə çatdırıram. "Arazdan keçə bildim" kitabına yazılan: "Zamanın küləklərinin əyə bilmədiyi, sabit xarakterli böyük ürək sahibinə, şəxsiyyətinə hörmət bəslədiyim Məmməd müəllimə müəllifdən xoş arzularla." (18.06.2008) "Zirvədən baxanda" kitabına: "Həyatda ən sabit xarakterli insan, mənliliyini və şəxsiyyətini daim uca tutmağı bacaran ziyalı, lap gənclik illərindən tanıyıb, hörmətlə yanaşdığım və hörmət gördüyüm Məmməd Abbasova xoş arzularla." (21.11.2012) "Sədərəkə yazılan gündəlik" kitabında: "Bu kitabda təsvir olunan hadisələrin bir çox ağırlıqlarını çiyində daşımaqla, Sədərək əhalisi arasında çox böyük nüfuz qazanmış hörmətli Məmməd Abbasova müəllifdən xatirə." (21.11.2012)

Ba avtoqrafları qeyd etməklə onu bildirmək istəyirəm ki, bizim qarşılıqlı hörmətimiz var idi, digər tərəfdən mənəvi cəhətdən saf, vicdanlı Vaqif müəllim kimi ziyalının mənə ünvanladığı bu sözlərlə fəxr edirəm.

Mən 32 ildən artıq dövlət qulluğunda olub bir çox dövlət məmurları ilə işləyib, çörək kəsib, yoldaşlıq etmişəm, hətta onların bəzilərinin şəxsi həyatında, karyerasında rolum da oldu. Təəssüflər olsun ki, onların əksəriyyəti çətin anlarda sınaqdan çıxmədılar. Çünki, onların münasibəti süni və təmənnalı idi. Vaqif müəllim təmənnasız, sədaqətli insan idi.

Vaqif müəllim vaxtı ilə rayon partiya komitəsinin üzvü olmuş, rayon sovetinin və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatı seçilmiş, muxtar respublikanın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etmişdir.

El arasında belə bir deyim var: "Hər kəs öz kökü üstə böyüyər". Vaqif müəllimin atası Cəfər dayı partiya, müharibə və əmək veteranı olmuşdur. Bütün həyatı zəhmətlə yoğrulmuş bir nüfuz sahibi olub. Övladlarını da vətənə, torpağa məhəbbət ruhunda tərbiyə edib.

Şairin yaradıcılığına gəldikdə onu deyə bilərəm ki, şeirlərinin, əsərlərinin məğzini insana, vətənə, torpağa olan məhəbbət

təşkil edir. "Seçilmiş əsərləri"nin I cildinin ön sözündə "Sənətə Vaqiflik" başlığı ilə olan yazıda Əməkdar Elm xadimi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti İsa Həbibbəyli Vaqif müəllimin sənətini, elmi yaradıcılığını peşəkarlıqla təhlil etmiş və yüksək qiymətləndirmişdir.

Həyat davam edir. Şükürlər olsun ki, Vaqif müəllimin ocağında Səbuhi və Tural kimi oğlanları vardır. Onlar atalarının irsini qoruyur, saxlayır və ləyaqətlə təmsil edir.

Xeyirxah, sadə, pak və ziyalı insan olan Vaqif Məmmədov onu sevənlərin, Sədərk camaatının qəlbində əbədi yaşayacaqdır. Ruhu şad olsun...

DOST İTKİSİ

Vaqif müəllimlə ilk görüşümüz “Vedibasər” qəzetinin redaksiyasında olub. Bu görüşün təşəbbüskarı, müəllifi olan böyük söz sahibinin elimizlə, bu torpağın tanınmış övladları ilə olan dostluğu və bu dostluğa böyük hörməti, sədaqəti təşrifinin səbəbi olduğunu sonra bildim.

Uca boyu, ağıllı baxışları, bir də heç vaxt unutmayacağım səs tembri, savadlı nitqi ilə bir an içərisində bizi “işğal elədi” Vaqif müəllim. O, danışdıqca içərisinin günəşi simasından açıq-aydın görünürdü. Ağılla dərin savadın, nəhayətsiz zəkanın harmoniyasından yaranan şirin danışığını dinlədikcə dinləmək, öyrəndikcə öyrənmək istəyirdi adam. Peşəmizlə əlaqədar müxtəlif xarakterli, seçimli savada, yazı qabiliyyətinə, bir sözlə istedadlı qələmə malik həmkarlarla görüşməli oluruq. Amma Vaqif müəllim başqa, bambaşqa ustad idi.

Söhbətimiz xeyli çəkdi. Vedibasər mahalından olan dostlarını, onlarla bağlı xatirələrini yada saldı, ürək dolusu danışdı. Danılmaz bir həqiqəti özümdə yəqin elədim:--Vaqif Məmmədov Vedibasər mahalını sevən və hörmət edən ziyalıdır. Söhbətimizin sonunda xahiş etdim ki, respublikamızda nəşr olunan onlarla, yüzlərlə mətbu orqanlarda dəyərli yazıları ilə iştirak edən Vaqif müəllim gözəl yazıları ilə bizi də sevindirsin. Bir-birimizdən neçə illərin yaxın dostları kimi ayrıldıq.

Bu illər ərzində “Vedibasər” qəzetinin səhifələrində Vaqif müəllimin qiymətli publisistik yazılarını, dərin fəlsəfi məzmunlu rübailərini, lirik şeirlərini böyük həvəslə çap etdik.

Vaqif müəllim həm “Vedibasər” qəzetinin, həm də qəzetimizin ayrı-ayrı illər üzrə kitab şəklində nəşrinin abunəçisi idi. “Vedibasər” qəzeti tutduğu yol, məramı, məqsədi və s. haqqında

ilk alim sözünü də məhz tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Vaqif Məmmədov demişdir.

Alim qardaşımızın ““Vedibasar”- Qərbi Azərbaycanın tarix, mədəniyyət və qəhrəmanlıq salnaməsi” adlı məqaləsi Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Elmi əsərlər”ində (Tarix və ictimai elmlər №5, (25), 2008) nəşr olundu.

Vaqif müəllim zəngin söz ehtiyatına malik idi. Bu da onun davamlı müəllimliyindən xəbər verirdi. Fikrini bir deyil, bir neçə formada oxucuya çatdırırdı. Alim-yazıçı-publisist qələmi qarşısında heç bir mane ola bilməzdi.

İki il əvvəl redaksiyamızda görüşümüz zamanı Vaqif müəllimdən xahiş etdim ki, 550 səhifəlik “Xal düşən ömür...” kitabının redaktoru olsun. O, bir anlığa susdu, sonra dedi:

- Tələsmirsən ki?
- Xeyr, – dedim.

Səhifələnməmiş kitabı Naxçıvana göndərdim. Bir müddətdən sonra kitab ön sözü də yazılmaqla, redaktə olunmuş şəkildə ünvanımıza gəldi. Vaqif müəllimin əsl qələm sahibinə məxsus düzəliş və məsləhətlərini məmuniyyətlə qəbul etdim.

Redaksiyamızda ikən bir anlığa susmasının açmasını isə “Xal düşən ömrün göynətiləri” adlı ön sözdə belə yazmışdı: - Günlərin birində qələminə və şəxsiyyətinə böyük hörmət bəslədiyim yazıçı və jurnalist dostum Sərtib İslamoğlu ilə “Vedibasar” qəzetinin redaksiyasında görüşərkən “Xal düşən ömür...” kitabının əlyazmasını oxuyub fikrimi bildirməyi, həm də kitabın redaktoru olmağımı istədiyini deyəndə bir qədər təəccübləndim buna səbəb Sərtib müəllimin Bakıda kifayət qədər çox təcrübəli jurnalist, redaktor, nəşir dostları ola-ola niyə bu məsuliyyətli işi mənə həvalə edirdi? Bu sual xeyli düşündürdü məni. O anda Sərtib müəllimə heç nə hiss etdirmədən kitabın oxunuşunu və redaktəsini öhdəmə götürsəm də, məni düşündürən “niyə mən?” sualının cavabını kitabı oxuduqca tapdım və dərk etdim ki, mənim bu kitabın hələ əlyazma variantında ilk oxucusu olmağa və fikir bildirməyə mənəvi haqqım çatırmış. Demək, böyük Şəhriyarın “Heydər babaya salam” poeması qədər şirin dillə

yazılmış və milli dəyərlərimizi özündə yaşadan, böyük avar şairi Rəsul Həməzətovun “Mənim Dağıstanım” əsəri qədər bir elinobanın taleyini, adət-ənənələrini, insanların psixologiyasını bütün detallarına qədər təsvir edən bu əsərinin ilk oxunuşu üçün məni seçən müəllif ölçüb-biçib veribmiş bu qərarını...

P.S. Vaqif müəllimin Haqq dünyasına qovuşması xəbərini Naxçıvanda yaşayıb-yaradan qələm dostumuz Əbülfəz Ülvi verdi. Bu xəbəri eşidəndə, bizim Vedibasar mahalında deyilən kimi-lap şıqqım sındı. Bizlərdə doğmasını, əzizini itirənin şıqqı sınar. Mən də əziz dostumu itirmişdim – 2016-cı il fevralın 6-da.

Allah rəhmət eləsin!

VAQIF DUZDAĞ TALEYİ

Düz beş il bundan əvvəlın söhbətidir; Naxçıvanda yaşayıb-yaradan, Naxçıvan Dövlət Universitetində çalışan şair Vaqif haqqında “Vaqifliyin poetik sirri” adlı növbəti yazımı “Kredo” qəzetində dərc etmişdim. Aradan bir neçə gün ötmüşdü. Əlbəttə, işimin çoxluğu, gündəlik yazı axını, qəzeti yaşatmaq naminə əlavə yazılar yazmağım... Başımı elə qatır ki, Vaqif də, Vaqif haqqında yazdığım yazı da yadımdan çıxır və bir gün telefonu-mun ekranında Vaqifin adını və təxəllüsünü görürəm: Vaqif Duzdağ... Həmin yazıda Vaqifə təxəllüs təklifi vermişdim – “Duzdağ” əbədi təxəllüsünü. Yazını yazıb bitirən kimi telefonumda onun adının yanına elə həmin ədəbi təxəllüsü əlavə eləmişdim. Bir anlığa unudtum ki, telofonda görünən bu ad mənim öz qeydimdir, elə düşündüm ki, Vaqif elə bu adla zəng eləyir: “Hə, Vaqif Duzdağ zəng eləyir. Görək nə deyir?” Salam-kəlamdan, hal-əhvaldan sonra gördüm “Duzdağ” ədəbi təxəllüsü haqqında heç nə demir. Elə özüm münasibətini soruşmaq istəyirdim ki, o: – “bizim İsa müəllim səninlə danışmaq istəyir...”, – dedi. Və İsa müəllimi dinləyirəm.

İsa müəllim (akademik İsa Həbibbəyli) onda Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru idi. Bizim “Kredo” qəzetinə də həmişə diqqət və qayğı göstərirdi. İndi mənim üçün İsa müəllimlə danışmaq gözlənilməz deyildi, amma gözlənilməz olan sözləri elə İsa müəllim dedi: “Əli Rza “Vaqifliyin poetik sirri”ni oxudum, yaxşı yazmışan, Vaqifə də yaraşan bir ədəbi təxəllüs vermişən. Vaqifi də təbrik edirəm, səni də. Duzdağın mahiyyətinə də yaxşı varmışan. Ümumyətlə, duz haqqında, Duz dağı haqqında yazıların varsa göndər mənə. Həmin mövzu ətrafında yazıları bir kitabə cəm edəcəyəm. Qəzetin də müntəzəm gəlir, nə

kömək lazım olsa, əsirgəmərik. Çalış qəzetin dayanmasını. “Əlbəttə, bu, İsa müəllimin bizə sağlam ziyalı münasibəti idi. Bu, öz yerində... Hər halda həmin qeydləri dostum Vaqif də İsa müəllimə məmnunluqla göstərmişdi. Görünür, onun rəyini də bilmək istəyirmiş. Bu, Vaqifin səmimiyyəti, ağısaqqala ehtiramı ilə bağlı idi. Duzdağ barədə isə sonra söhbətimiz oldu. Bu barədə bir qədər sonra...

Vaqif təbiət etibarilə Naxçıvanın güzgüsü idi. Yaxşı yadımdadır, yaylağa gedəndə və yaylaq yerimiz Naxçıvana yaxın olanda atam Naxçıvandan sal duz gətirərdi. Atlara, dəvələrə yüklənmiş duz sallarını tərəkəmələr arasında elə sal-sal paylanardı. O duz sallarının arasında eləsi olardı ki, tam qatışıqsız, parlaq, şəffaf güzgü kimi görünərdi.

Vaqifin göyəm gözləri, nurlu sifəti, geniş alını, parlaqlığı ilə həmin qatışıqsız duz sallarını gözlərimin önünə gətirirdi. Və mən Vaqifdə bir duz şəffaflığı, duz ağılığı görürdüm. Tanrı ona uca boy, mütənasib bədən, qürurlu görkəm vermişdi. Təbiətən qürurlu olmağı da onun möhtəşəm formasına dolğun bir məzmun bəxş edirdi.

Vaqif şair idi. Özü də Məmməd Araz ədəbi məktəbinin artıq ustadlıq mərhələsinə yetmiş müdavimi idi. Hərdən mənə elə gəlirdi ki, Vaqifin bircə şerindən də ayrıca bir kitab yazmaq olar. Onun hər bir şerində dəqiq poetik obrazlar, yetkin və dolğun fikirlər zəngin ictimai məzmun daşıyır. Təkcə ayrı-ayrı şeirlər deyil, həm də bəndlər və misralar da ayrılıqda götürəndə dil açıb danışır. Vaqifə yazdığım məktublardan birində bu münasibətimi bildirməyə çalışmışdım: “Necə dəqiq həyat müşahidələri, necə həyatın bənzərsiz anlarını tapıb şeirə gətirmək gücü və bir çox hallarda, nadir poetik örnəklərlə heyrət yaratmaq gücü varmış sənənin poeziyanda!”

Əlbəttə, ictimai məzmun daşıyan şeirlərin hər birisi qayğı ilə təhlilə möhtacdır. Bəlkə, elə yurddan küsüb gedəni bir vaxt yurdun ahı tuta biləcək adamları günahdan qorumaq üçün sənənin poetik örnəklərini təhlilə çəkmək, fikirlərin alt qatında yatan mənaların dərinliyinə varmaq və bununla da şair intuisiyası ilə

sözə çevrilən, zaman-zaman öz gücünü və qüdrətini saxlayan hökmləri zəmanənin üzünə oxumaq bəs eləyərdi. Bu mənada, sənin yazığın gələn kişilərin ünvanı nə qədər dəqiqdir:

*Əzmindən alçalıb, ənən də kişi,
Xəbis tənəsindən sönən də kişi.
Çörək ağacına dönən də kişi,
Mənim kişilərə yazığım gəlir.*

Adam qorxur ki, verəcəyin izahat bu misraların siqlətini daşımaya bilər. Dəhşətli bir həyat mənzərəsi kimi zaman boyu, zamanın üzünə lənət oxuya biləcək İlahi qüdrət var bu misralarda. Və elə yeri gəlmişkən, onu da deyim ki, xalq yaradıcılığı ənənələrinin, klassik dəyərlərin əleyhdarları kor olmuş batinini gözlərilə bircə dəfə bu mənzərəni görə bilsəydilər, nitqləri tutulardı, qələmləri əllərindən düşərdi” (“Kredo” qəzeti №6(626), 12 fevral 2011-ci il). Budur, mənim Vaqif poeziyasına ədəbi münasibətim... Vaqif Allah vergisi olan şair idi. Elə ona görə də onun istər şəxsi həyatı, istərsə də ədəbi-mənəvi həyatı sözə bütün gücü ilə gəlir, söz o qədər durula-durula gəlir ki, sanki dağdan-daşdan süzülən bulaq suyu gəlir, bu, Vaqifin özünün ruhu deməkdir. Bakıya gələndə mütləq redaksiyaya baş çəkirdi. Bəlkə, elə də artıq olmayan imkanından qəzetə də pay ayırırdı. Mən deyə bilmərəm ki, yaradıcılığı, ədəbi taleyi ilə bağlı qeydlərimdə onu nə qədər sevindirmişəm... Amma, o, məni daha çox sevindirib: haqqında yazdığım yazıları toplayıb özünün rəhbərlik elədiyi “Qeyrət” nəşriyyatında “Vaqifliyin poetik sirri” adı ilə kitabça çap etdirib. Kitabçanın adını elə mənim məqaləmin adından götürüb. Yazıların kitabça halında nəşri müəllifi nə qədər sevindirir, bunu hər kəs özü yaxşı bilir. Ancaq məni daha çox sevindirdi. Ona görə ki, kitabçanı poçtla alanda gözlərimə inanmırdım. Bir də bu sevincin tərs üzünü Vaqif mənə təzədən yaşatdı – ölüm xəbəri ilə. İnanmadım, təkrar-təkrar soruşdum. Təəsüf ki, xəbər doğru idi. Ötən il dərc olunan “Söz və Qan” kitabımda Vaqifin yaradıcılığına bir də qayıtmışdım. “Vaqif Duzdağın şəhid şəri” adı ilə.

Bu şeirdə təkcə bir şəhid taleyi yox, həm də bir ziyalı şəhidliyinin də taleyinə güzgü tutulur: “Hər misrada, hər xitabda, hər obrazda Vətən uğrunda həlak olan oğlu gördüyümüz kimi, biz şairin özünü də görürük:

*Şəhidlər dünyadan cavan köçsə də,
Ömründə illəri daşıyanlardır.
Əsrlər dolanıb, zaman keçsə də,
Şəhidlər ədəbi yaşayanlardı.*

*Şəhid! Qərinələr saxlar bu səsi,
Qanı torpağımız, daşımız üstə.
Şəhidlər Tanrının ulu bəndəsi,
Ruhu da hər zaman başımız üstə.*

Göründüyü kimi, şair sonuncu bəndədə şerin əvvəlinə qayıdır. Əbədi yaşamağın fonunda Şəhidliyin zamandan ucalığına bir daha inamını ifadə edip...

“Duzdağ” təxəllüsünü də ona mən vermişdim. Və özü də bir məmnunluq duyğusu ilə qəbul etmişdi. Ancaq hiss elədim ki, bir təəssüf də duyulur onun razılığından. Bunu hiss etdim və özündən də soruşdum ki, nə üçün təəssüf edirsiniz? İstədi ki, təəssüfünü dansın. Amma təbiətindəki səmimiliklə tez də əlavə etdi: “Heyif, bu adı gərək gənclikdən götürmüş olaydım. Deyirəm, bəlkə, indi gecdir?..” Nə isə... yəqin ki, hərəməz üçün yazılan bir qəza-qədər var. Şərqi böyük mütəfəkkiri Həzrət Əli İbn Əbu Talib bir dəfə divar dibində yığılan adamlara dünya, həyat, insanlıq haqqında düşüncələrini danışmış. Sonra nə hiss edirsə, deyir ki, bu divarın dibindən o biri divarın dibinə keçək. Həzrətlə birgə adamlar yerini dəyişən kimi divar uçar. Soruşurlar ki, Həzrət, insan qəza-qədərdən qaça bilərmə? Həzrət də cavab verir ki, biz o qəza-qədərdən başqa qəza-qədərə pənah gətirdik. Bu da Vaqif Duzdağın qəzası-sözün, sənətin, şəhidliyindən keçən yolu... Amma ondan dünyamıza elmi əsərləri, zəngin, poetik yaradıcılığı, çoxlu sayda kitabları qaldı. Bir də qəhrəman döyüş-

çü Ceyhun Orucəliyevə həsr olunmuş bədii kamillik zirvəsi “Şəhid” adlı şeiri . Bütün zamanlarda ölməzləklə - Ceyhunun adı ilə birgə anılacaq dəyərli söz-söhbət nümunəsi”. (Əli Rza Xələfli “Söz və qan”. Bakı, 2016. cəh.214).

Elə bilirəm ki, bu yerdə Vaqiflə məni tanış eləmiş, aramızda dostluq körpüsü ədəbi əlaqələr yaratmış Xanəli Kərimliyə də minnətdarlığım yerinə düşər. Vaqiflə dostluq mənəvi zənginlik mənbəyi idi.

Vaqif Duzdağ (Məmmədov) kimi dostların qəzasını yaşamaq çox ağrıdır, ağrılıdır, nisgillidir.

... Bir dəfə redaksiyaya gəlmişdi. Hamı ilə doğmaları kimi görüşdü. Elə bil ki, 10 ilin yox, uzaq illərin yaxını məhrəmi idik. Çay, qənd, konfet də alıb gətirmişdi. Dostum Hafiz Rüstəm, Vaqif və mən üçlükdə bir şəkil də çəkirdik. İndi nə o şəkili çəkən-qəzetimizin fədakarı Nəcəf, nə də dostumuz Vaqif Duzdağ aramızda yoxdur. Amma o şəkil qalır... Hiss edirəm ki, heç bir cismani ayrılıq məni doğmalarımından qopara bilməz. Yene vaxtı ilə yazdığım və bu məqamda daha üstün bildiyim duyğular özünü bu sətirlərin arasına diqtə edir: “Görkəmi yaşından yuxarı, hərəkətləri yaşından cavan, sözü-söhbəti təmkin dağı, ölçüsü, meyarı birmənəlidir. İnsani dəyərlərə sədaqət, etibar. Vaqifliyin mahiyyəti insanın özü ilə yaşiddir... insanlıq üçün vaqiflik idealı həmişə təzədir. Vaqif şair Molla Pənahnın ədəbi təxəllüsüdür. Bəlkə də bu təxəllüsü ona Mövlana Füzuli verib: “Vaqifi-əsrari-söz” ifadəsi ilə. Sonra da Vaqif bu adı əmanətləyib sahib dura bilənlərə... Vaqiflər çoxdur. Vaqifliyin Vaqifləri çox azdır. Vaqif Səmədoğlu, Vaqif İbrahim. Vaqif Bayatlı...

Vaqif Duzdağ (Məmmədov) vaqifliyin böyük əmanət daşıyıcısıdır.

“Azadlığın qanı” kitabımı avtoqrafla sözünün qanı, canı, hissi, düşüncəsi, diriliyi olan Vaqifə bağışladım-Vaqif Duzdağa. Vaqifin poeziyası “Söz” qafiyə yuvasından uğurla pərvazlanır, qanadlanır, “göz” dolusu cilvələnir, “göz” üstündə yeriyə bilir, köz kimi közərir, “düz” onun meyarı, “duz” müqqəddəsliyidir.

Niyə Vaqifin ədəbi təxəllüsü yoxdur? Hərçənd ki, həqiqi şairliyin təxəllusu olub, olmamağa dəxli yoxdur. Milyon ildən bəri, Naxçıvanın Duz dağları əriməyib.

Duz müqəddəsliyi... Duz insanın həm maddi, həm də mənəvi tapınacağıdır. Duzsuzluq insanın faciəsidir.

Vaqif Duzdağ... Vaqifi belə gördüm, tanıdım, sevdim... Yazdım ruhuma” (“Kredo” qəzeti, №10 (675), 10 mart 2012). Vaqif Duzdağ mənim yaddaş kitabımda ruhumun, varlığımın doğma obrazıdır. Həm dost kimi, həm də çox istedadlı şair kimi. Vaqif dilini yaxşı bildiyim, ruhunu yaxşı duyduğum şairdi. İnənirəm ki, böyük sözü axtaranlar üçün də onu duymaq heç vaxt çətin olmayacaq yaradıcılığında asanlıqla görəcəklər, tapacaqar.

Vaqif Duzdağ-Məmmədovun ədəbi taleyi zaman-zaman öyrəniləcək.

Bu günlərdə bir zəng məni Vaqif unudulmazlığına daha çox inandırdı. Oğlu Səbuhi zəng eləmişdi: “Atam haqqında xatirələrinizi yaza bilsəydiniz... xatirələr kitabı hazırlamaq istəyirəm”. Oğul-övlad duyğusu ilə deyilən sözlər məni sevindirdi. Şair yolunun-şairin ədəbi taleyinin yaşarlığı üçün çoxlu yollar var. Bu yollardan biri-bəlkə də, birincisi də elə oğul istəyi ilə davam edən yoldur. Şair Vaqif Duzdağ-Məmmədovun oğlunun istəyi daha çox elə bu səbəbdən-ata yolunu davam etdirmək istəyindən sevindirmişdi.

Vaqif Duzdağın şair və insan obrazı mənəvi kamillik obrazı ədəbi yaddaşda əbədiyaşardır. Mən buna inanıram, çünki sözə inanıram.

NAXÇIVANLI ŞAİR DOSTUM VAQIF MƏMMƏDOV

2015-ci ilin 31 dekabr axşamı Vaqif müəllimə yazdığım Yeni il təbrikini yola salandan 10 dəqiqə ötər-ötməz cavab gəlmədiyini görəndə, istiləndim. Bu səbrin yiyəsi deyildi axı. Amma mən səbirsizləndim-bir saat keçdi, ikinci saat da... Bir gündən sonra isə bu “laqeyd”liyi min yerə yozdum və bir yerə çıxara bilmədim...

Məndən 1 ay, 17 gün böyük olduğu üçün, bayram günlərində Vaqif müəllimə mesaj yazıb-təbrik yollayanda sözümlün ayaq tozları yerə yatmamış, ondan ya zəng gələrdi, ya söz: “Mən də sənin bayramını təbrik edirəm. Yenə də məni qabaqladın, qardaş!”.

Bu dəfə isə... Günlər ötdükcə, cavabsız təbrikimin həyəcanı yatır, özüm də rahatlıq tapırdım. Amma hərdən ürək qanıyla yazdığım sözləri qardaşımın hörmətsiz etməsi yadıma düşəndə, fikrə gedirdim. Axırda haqq qazandırmalı da olurdum ona – görünür ya Türkiyəyə gedib, ya İrana.

Bizim Kürdəmirin Xəlsə kəndində bir Fatma qarı vardı. Rəhmətlik həmişə evdən çıxıb geri qayıdanda deyərmiş:

*“Çıxmışam kəndə,
Xəbər var məndə.”*

İndi baxıram ki, həyatımızı əqrəb caynaqlarıyla qamarlayıb sinəsinə sıxan “facebook” elə bizim Fatma qarının daha böyük missiyasını yerinə yetirməkdən o yana bir iş sahibi deyilmiş. Nəyimiz var, “facebook”un süfrəsindədir.

Bir gün də yazıçı Aygün Bünyadzadənin mənim “Facebook” səhifəmə girdiyini görüb, nəzərimi ona yönəltdim. Və birdən Vaqif müəllimlə üz-üzə gələndə diksindim-kimisi ona şəfa diləyirdi, kimisi cansağlığı arzulayırdı, kimisi...

Əlim gəlmədi özünə zəng etməyə. Götürüb kürəkəni Gündüz bəyi yığdım. Cavab gəlməyəndə əlacsız özünə üz tutdum – 050 334 69 03. Üçüncü çağırışda zəng qırıldı və ayrı bir nömrədən Səbuhinin-Vaqif müəllimin oğlunun səsini eşitdim:

- Salam, Qəşəm müəllim, necəsiniz?
  - Sağ ol, ay bala, Vaqif müəllim necədi?
  - Yaxşıdı, əməliyyat olunub.
  - Hardadı?
  - İndi evdə, müalicə alır.
  - Məndən salam de, sabah gəlirəm.
- Sabah-yanvarın 10-u idi.

Maşınla Qara Qarayev metrosunun qarşısından keçib sola buurdum. 100-150 metr getməmiş, gördüm Səbuhinə əl eləyir...

Otağa girəndə həmişə ayaqüstə üz-üzə gəlib görüşdüyüm qardaşımı çarpayıda uzanıqlı gördüm. Baxdım, heç xəstəyə oxşamırdı – hətta üz-gözündə sağlam bir ifadə vardı. Bir az da kök təsiri bağışladı mənə. Qardaşı Müzəffər müəllimlə, qayını Vidadi müəllim də yanında idi. Yadıma A. Ələsgər düşdü:

*Yadın oğlu yağlı aşa mehmandı,
Dar günündə görərsən ki, usandı.
Düşmənin günü düşməninlə düşməndi,
Yüz il keçsə qohum səndən yad olmaz.*

Bərk narahat idim, sizi yaxşı gördüm, ürəyim aram oldu, Vaqif müəllim, – əyilib əl uzatdım.

– Düzü, xəstəxananın adı heç xoşuma gəlmirdi. Amma son dərəcə müasir avadanlıqlarıyla, mükəmməl həkim personalıyla diqqətimi çəkdi.

– 35 il əvvəl, şair Rafiq Yusifoğlu eynən sizin kimi əməliyyat olunub. – Dedim.

Vaqif müəllim bir anlıq fikrə getdi və özünəməxsus təmkinlə, lap bir az da özünə təsəlli yeri tapmış kimi soruşdu:

- Rafiq Yusifoğlu?
- Düz 35 ildi.

Diqqətlə üzümə baxıb, dinmədi... Sanki xəstəxanada yazdığı bu misralar keçdi ürəyindən:

*Əsl möcüzələr çoxdu həyatda,
Yataq da çox olur, əməliyyat da.*

*Təyyarə qəzası, maşın qəzası...
Qəzalar çox olur... hey aşır-daşır.*

*Çoxu çox yerindən əməliyyat olur,
Şairə əməliyyat başdan yaraşır.*

Vaqif Məmmədovun qorxaq olmadığına əmin idim. Baxmayaraq ki, onun əlinin qabarını heç barmaqalarının ucuyla da hiss eləyə bilməzsən! Amma bu gün sənə yumşaq gələn ovcunun içi erməni qəsbkarlarına qarşı döyüzlərdə od saçan silahların qaba, qırtımlı və soyuq qundağının üstündə olmuşdu.

Öz səliqə-səhmanıyla diqqəti cəlb edən şair qardaşımın müharibə dövründə, Şəhriyar demişkən “Heykəlli, saqqalı Tolstoy baba” qiyafəsində çəkilməmiş fotolarını da görmüşəm.

O, cəbhədə necə soyuqqanlı idisə, illərlə, onillərlə canına yığılıb, indi birdən ona güc gəlmək istəyən xəstəliyə qarşı da olduqca soyuqqanlıydı. Təbiət hərdən bizi azarla-bezarla sınağa çəkməsə, vallah, ömrün qədrini bilmərik! Bəlkə də biz ateistlərin “təbiət” donu geydirdiyimiz bu qüvvə elə Allahın özüdür ki, var. Sınaq da onun sınağıdı.

– Xəstəlikdən və xəstəxanadan qorxmasam da, əməliyyatdan sonra gözümlü reanimasiyada açanda... üşəndim. Elə bildim ölmüşəm, məni də bura qoyublar. – Vaqif müəllim sol əlində təsbeh, sağ əliylə sol əlimdən yapışmış halda aramla dost hesabı verirdi. – Bu yandan da tərs kimi tibb bacısı girdi içəri, əlində də əsl çənə bağlamaq üçün sarğı. Dedim:

– Tez deyil? (Yəni hələ ölməmişəm axı!).

Dedi:

– Vaxtıdı.

Lap yəqin elədim ki, çənəmi bağlamağa gəlib. Day dinmədim. Fikirləşdim ki, “bu da bir taledi...”. Demə, zalımın qızı boyn-boğazımın tərini qurutmaq üçün sarğını çənəmin altından keçirtməliymiş.

*Sarğı nədir axı, Günel,
Baş əyib xətrinə dəymərəm.
Ölümə də baş əymərəm,
Zəhmətinizi bilirəm.*

Böyük mədəniyyət sahibi olan Vaqif müəllim, öz vəzifəsini (guya) yerinə yetirən qızın üstünə hirsələnmək əvəzinə, özünü onun ixtiyarına verməyi lazım bilir. Bax, qardaşımızın tibb bacısının bu hərəkətinə münasibətiylə necə böyük ürək sahibi olduğunu görə bilərsiniz – ölümə razılıq verir, qızın qəlbinə dəyməyə yox.

Hansı birimiz bu dəyanətdə ola bilərdik, inanmıram. Ən azından üsyan eləyərdik!

Bir hərəkət də mənə təəccüblü gəldi. Şair Vaqif Məmmədov iki daşın arasında – xəstəxanada qələmini dinc qoymayıb. Bir sıra şeirlər yazıb. Bu şeirləri oxuyandan sonra özümü onunla müqayisə elədim. Xasiyyətimdi, canım ağrıtıyanda, öldür, bir kəlmə də dilimə gəlməz. Necə deyim, azar-bezarı fikrimə-hissimə bələyib, başımı da qoyaram üstünə. Saatlarla gözüm açılmaz yuxudan. Özü də bu yaşda, köhnələr demişkən, hər “nazik əyiləndə” (yəni yanımdan yel ötəndə), lap elə qan təzyiqim sözümə baxmayanda ölüm gəlib durur gözümün qabağında. Mənim həyəcanlarımı da Vaqif müəllimin aşağıdakı misralarında görə bilərsiniz:

***Xəstəxanada yanıma gələn qohumlara,
həkim və tibb bacılarına***

*Mən bir bulaq idim, axdım çəmənə,
Daha qurumuşam, axa bilmirəm.
Elə yazıq-yazıq baxmayın mənə,
Vallah, üzünüzdə baxa bilmirəm!*

16.11.2015-ci ildə yazdığı bu nisgilli şeirdən bir həftə sonra həyat enerjili aşağıdakı misralara, orda ifadə olunan duyğulara nəzər salmaq pis olmaz:

*...Mən çox yaraşdırdım bunu özümə,
Dünyanı dərk etdim təzədən doldum.
Bu da qismət idi güldü üzümə,
Bu yaşda beynimdən əməliyyat oldum.*

*Demək, bundan sonra hələ yaşamaq,
Dərdləri bir az da təkləmək olar.
Hələ bir qədər də belə yaşamaq,
Beyini bir az da yükləmək olar.*

Gördüyü işin, elədiyi yaxşılığın, tutduğu əlin minnətində olmayan Vaqif müəllim, nümunə gətirdiyimiz şeirin son misralarında onu əməliyyata çəkib aparən beyninin boynuna hələ bir minnət də qoyur:

*Hələ bir qədər də belə yaşamaq,
Beyini bir az da yükləmək olar.*

Mən şair qardaşımın xəstəxana şeirlərinin qısa əhval-ruhiyyəsinə sizə çatdırmaq istədim. Amma deməliyəm ki, bu şeirlərin özü ayrıca bir tədqiqat obyektinə olmağa layiqdir. Çünki həmin şeirlərdə qəm-kədər, ümitsizlik, məyusluq və sonda həyata qayıtmış bir insanın sevinc, şadlıq, minnət, razılıq duyğuları var. Bu duyğuları məgər gündəlik həyatımızda yaşamırıqmı?! Sadəcə şair Vaqif Məmmədov bizdən qabağa düşüb, onları şeirə gətirib – hamımızın malı edib.

Çox sağ olsun!

SÖZARDI: Sözümlü “can sağlığı”yla bitirsəm də, bu arzu tezliklə “rəhmətlik” sözünə antonim olacaqmış, demə. Yola düşüb rayonumuza – xəstə yatan qohumum Xanbaba kişiyyə dəymək istədiyim bir vaxtda Vaqif müəllimin oğlu Səbuhidən zəng gəldiyini gördüm.

– Salam, Qəşəm müəllim!

– Salam, ay bala, Vaqif müəllim necədi?

Dayandı, sonra da ahını eşitdim:

– Vaqif müəllim o kitabı görə bilmədi...-səsi qırıldı-hönkürdü.

Məni də qəhər boğdu və gözlərim yaş içində oynamağa başladı. Bu ağrını Səbuhi balamızın ruhundan qopartmaq üçün özümdə təpər tapdım:

– Ağlama, ay bala, ağlama! Taleyi belə imiş. – Bir qədərdən sonra isə. – Dəfni haçandı?-soruşdum.

– Bu gün saat 03-də.

– Hardan götürüləcək?

– Mehdiabaddan-bizim evdən.

Şair dostum Tariyel Ümidə zəng elədim.

Getdik Səbuhigilə. Yarım saatdan sonra cənazəni həyətdən çıxardanda tabutun altında olan Səbuhiylə göz-gözə gəldik. Elə bil atasının ən yaxın beş-altı dostundan birini də görəndə ürəyi az da olsa təskinlik tapdı.

Naxçıvanda doğulub, Naxçıvanda yaşayıb-yaradan Vaqif müəllim Bakıda dünyasını dəyişdi. Onu doğma Şərura – Sədərəkə aparmadılar. Demə, Sədərək elə burda-Bakının özündəymiş. Nəinki özündəymiş, hətta bir deyil, bir neçəymiş. Əlbəttə “Sədərək” Ticarət Mərkəzini nəinki ölkəmizdə, hətta sərhədlərimizdən kənardada belə tanıyırlar. Amma bilməzdim ki, “Sədərək” adlı gorgah evi də varmış, yəni “Sədərək qəbiristanlığı”. Tariyel Ümidlə gedib biz də öz gözümüzlə gördük – böyük bir elat yatırmış bu qəbiristanlıqda.

Vaqif müəllimi də doğmalarının arasında-özündən əvvəl Bakıda rəhmətə getmiş qardaşı Müşfiqlə anasının yanında torpağa tapşırırdıq.

Nə yaşı vardı ki?! Yetmişə görə bilərdi, səksəni görə bilərdi, lap doxsanı da görərdi. Səxavət əli varmış-qalan ömrünü bizə-övladlarına, ailə üzvlərinə, dostlarına əmanət edib getdi. Nə dalınca su atmaq oldu, nə xeyir-dua vermək oldu, nə də “yaxşı yol!” demək. Bir el bayatısındakı kimi:

Elə getdi...

Qarışdı selə getdi.

Tükənməz çörək alıb,

Qurtarmaz yola getdi!

Şəhla Şirəliyeva

*NDU “Jurnalistika və dünya
ədəbiyyatı” kafedrasının müdiri,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru*

XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN GÖZƏL İNSAN

Həyatda müəllim çoxdur. Lakin əsl müəllim, həqiqi müəllim, bütün mənəviyyatı və varlığı ilə sənətinə ürəkdən bağlı olanlardır. Tələbələri tərəfindən sevilən, hörmət və ehtiramla yad edilən həqiqi müəllimlərdən biri də Vaqif müəllim haqqında keçmiş zamanda danışmaq mənim üçün nə qədər çətin olsa da, buna məcburam. Həyatın öz qanunları var. Lakin, məncə, insanlar ölmür, yalnız dünyasını dəyişir. Kimisi xeyirxah, nəcib, yaradıcı əməllərilə insanların yaddaşında xoş xatirələrdə yaşayır, kimisi isə “qara torpağa tapşırılan” anda unudulur. Və təbii ki, gözəl, mənəviyyatı təmiz bir insanı itirəndə daxildəki göynərtimiz, ağrımız daha böyük olur. Vaqif müəllim bizi göynədə-göynədə xatırlanan insanlardandır.

Vaqif Məmmədov onu tanıyanların yaddaşında yorulmaz, təşəbbüskar və bacarıqlı redaktor, savadlı, qayğıkeş, tələbkar bir müəllim, vətənpərvər bir şair, təmiz qəlblı, səmimi bir insan kimi qalmışdır. O, təvazökarlığı, təmkinliyi, sadəliyi ilə hamının dərin hörmətini qazanmışdı. Onun köksündə vətəni və xalqı ilə döyünən bir ürək var idi. O ürək həmişə xalqının sevinci ilə sevinmiş, kədəri ilə kədərlənmişdi. Ömrünün yarım əsrə yaxınını söz sənətinə, poeziyaya həsr etmiş, ədəbiyyatın müxtəlif janrlarında dəyərli sənət nümunələri yaradan Vaqif Məmmədovun yaradıcılığına nəzər salsaq, bunun bir daha şahidi olarıq. Onun prinsipiallığı, bacarığı incə qəlblı şair ruhu ilə qələmə aldığı əsərlərində bütün parlaqlığı ilə üzə çıxmışdır.

Azərbaycan mətbuatındakı xidmətlərinə görə Naxçıvan Muxtar Respublikasının “Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adı, Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin “Qabaqcıl təhsil

işçisi” döş nişanı ilə təltif edilmiş Vaqif Məmmədov eyni zamanda, Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəzdində yaradılan “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru olmuşdur. Fəaliyyətə başladığı ilk gündən etibarən bu nəşriyyatın bütün ağırlığını çiyinlərində daşıyan Vaqif müəllim ömrünün son günlərində bu mətbəəyə rəhbərlik etmişdir. “Qeyrət” nəşriyyatı və Vaqif Məmmədov adları universitetdə daim birlikdə çəkilmişdir. Burada çalışdığı illər ərzində təkcə universitetin mətbu orqanlarına, “Fikir” informasiya bülleteninə, “Elmi əsərlər” jurnalına deyil, eyni zamanda, Sədərək Rayon İcra Hakimiyyətinin orqanı olan “Oğuz yurdu” qəzetinə (2000-2008-ci illər) də redaktorluq etmişdir.

Vaqif Məmmədov “Jurnalistika və dünya ədəbiyyatı” kafedrası yarandığı gündən nəşriyyat işi ilə əlaqəli dərsləri mükəmməl tədris etmiş, tələbələrin sevimli müəllimlərindən olmuşdur. Kafedra əməkdaşları içərisində həmişə məsuliyyəti və dəqiqliyi ilə seçilmişdir. Kafedramızın bütün iclas, tədbir və müzakirələrində çox fəallıqla iştirak edən Vaqif müəllim əməkdaşlarımızı da daim örnək olmuşdur.

Vaqif müəllim həm kafedramızın əməkdaşı olduğundan, həm də qonşu otaqlarda oturduğumuzdan yoxluğunu daha çox hiss edənlərdən biri də mənəm. Hər gün işə gələndə universitetin I mərtəbəsinin foyesində ilk qarşılaşıb salamladığım insan, məhz Vaqif müəllim olurdu. Son zamanlar hündürboylu, ağ saçlı, həmişə çox səliqə ilə geyinmiş, üzündə nur olan bu insanla tez-tez müəyyən problemlər, yerinə yetirəcəyimiz işlərlə bağlı söhbət edib qısaca dərdləşmək, artıq adət halını almışdı. Vaqif müəllim mənim yaddaşımda əqidəli, düzgün, məsuliyyətli, sadə, eyni zamanda sağlam, gümrah, hər gün işinin başında olan bir insan kimi qalıb. Onun qəfil xəstəliyi və ölümü bizlər üçün çox gözlənilməz oldu. Çünki, biz heç vaxt onun səhhətində hər hansı bir problemin olduğunu hiss etməmişdik. Bəlkə də qüruru, qətiyyəti ilə fərqlənən Vaqif müəllim xəstəliyini bizlərə hiss etdirməmişdi.

Çox təəssüf ki, iki günlük müayinə üçün Bakıya gedən sevimli, unudulmaz müəllimimizi yenidən görmək bizə nəsib ol-

madı. Onun qəfil ölümü Naxçıvan ictimaiyyətini, universitet kollektivini, tələbələri, bir sözlə, onu tanıyanların hamısını dərindən sarsıtdı. Fədakar pedaqoq, təcrübəli mətbəə işçisi, şair-publisist, vətənpərvər insan Vaqif Məmmədov aramızda olmasa da, onun əməlləri və xoş xatirələri daima bizlərin qəlbində yaşayacaq. Onun “o dünya”sı da, “bu dünya”sı kimi nurlu və ibrətamiz olacaq.

XEYİRXAH ƏMƏLLƏRİ İLƏ YADDAŞLARDA DƏRİN İZ QOYMUŞ ALİM-ŞAİR

Bəzən bir yazıya başlamaq üçün günlərlə zaman keçsə də, elə mövzular vardır ki, onlar haqqında söhbətə başlamaq üçün bir anlıq kövrək duyğudan qopan kiçik qığılcım da yetər. Vaqif müəllim haqqında yazmaq istədiyim kəlmələr əslində bir ali təhsil müəssisəsində yenicə işə başlamış bir gəncin yaddaşında möhkəmcə özünə yer salmış ilk xatirələrdir. Bundan 17 il əvvəl Naxçıvan Dövlət Universitetinin “İqtisadiyyat” fakültəsində müəllim kimi fəaliyyətə başladığımda Vaqif müəllim burada ilk tanış olduğum insanlardan biri olub. Üzündə qayğılı siması olan, ancaq hər gün hamı ilə səmimi salamlayıb, görüşən bir müəllim kimi yadımda qalıb. Universitein əsas korpusunda yerləşən “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru vəzifəsində işləyən Vaqif müəllimin əslən Sədərəkdən olduğunu biləndə onunla yaxınlığım bir az da artmışdı. Yaxşı xatirimdədir, düşmənlərimizin Ağrı dağına olan iştahasını ifşa edən bir yazı materialımla bağlı Vaqif müəllimlə də birgə müzakirələr aparmışdıq. Sonra həmin araşdırmalarımı bir az da dərinləşdirib “Respublika” qəzetinin 12 may 2004-cü il nömrəsində çap etdirdim. Şübhəsiz, bu o zaman mənim üçün çox böyük uğur idi. İndi də şəxsi arxivimdə ayrıca bir bölümdə saxladığım həmin qəzətdəki məqaləmin sevincini rəhmətlik Vaqif müəllimlə də paylaşmışdım.

Vaqif müəllim ixtisasca tarixçi idi. Amma bir iqtisadçı kimi mənim onunla yaxınlığım rəhmətlik atamın da tarixçi olmağı və xüsusən Azərbaycan tarixinə dair bilmədiklərimə olan marağım idi. Xüsusən, 1990-cı ilin 20 yanvar hadisələri ərəfəsində Sədərəyə düşmənlərin hücumu zamanı sədərəkliələrin, naxçıvanlıların qəhrəmanlıqları haqqında onun xatirələrini üzbəüz dinləmək mənim üçün çox qiymətli anlar olub. Səhv etmərsə, 2012-ci ilin yanvar ayında onunla iş otağında görüşüb bu mövzuda yenicə

rəsmi əməkdaşlığa başladığım “Şər qapısı” qəzeti üçün müsahibə almışdım. Yaxşı da alınmışdı.

Vaqif müəllimin dissertasiya müdafiəsindəki iştirakım bu nəcib insanla bağlı ən yaddaqalan xatirələrimdən biridir. Dəqiq olaraq hansı ildə olduğunu deyə bilməsəm də, 2000-ci illərin əvvəlində keçirilmiş bu müdafiə çox uğurla keçdi. Həmin elmi məclisin sonunda universitetin rektoru, akademik İsa Həbibbəylinin Vaqif müəllimin elmi, pedaqoji və poetik fəaliyyəti barədə dediyi xoş sözləri çox yaxşı xatırlayıram.

Vaqif müəllimlə əslində üzbəüz və sosial şəbəkə vasitəsilə tez-tez görüşür və əlaqə saxlayırıdım. Şeirlərini oxumaq, onunla ünsiyyət saxlamaq xüsusilə xoş idi. Şeirləri ilə ürəyimizdən xəbər verir, bəzən bunu bizə də etdirirdi. Bu yazımı işləyərkən keçmişə, 12 aprel 2015-ci il tarixinə qayıtdım. O vaxt, ilk baharda kəndimizdə təzə boy atmış gözəl bənövşə şəkillərinə bir bənd şeir yazmağı xahiş etmişdim sosial şəbəkə vasitəsilə. İnanın bir neçə dəqiqə sonra “Əli müəllim, nə sənin sözümdən çıxmağa, nə də bu gözəlliyə bir bənd şeir yazmamağa haqqım yoxdur” -deyə, cavab verdi, Vaqif müəllim:

*Bu da bir ömürdü, bu da həyatdı,
Boylanır göz ilə qaş arasında.
Kükü bənövşəsi nə tez boy atdı,
Sal qaya üstündə, daş arasında.*

Boynubükük yaz bənövşəsinə deyilmiş bu kəlmələr o zaman mənə çox təsir etdi. Və bir xeyli fikirləşib:

*Şair qəlbli dost, bir nəğmə söylə,
Ağlasın bənövşə yaş qarasında.
Ətrindən məst olub, solmasın deyə.
Oxşayıb saçını xoş darasın da.*

– deyərək, birtəhər düzüb-qoşmağa çalışdım.

Vaqif müəllimin cavabı gecikmədi. Dərhal cavab yazdı:

*Bənövşə gözünü yola dikdi ki,
O yolda nə ağrı, nə də acı yox.
Bənövşə elə bir gözəllikdir ki,
Bəzəyə-düzəyə ehtiyacı yox.*

Vaqif müəllim bəzəyə-düzəyə ehtiyacı olmadan, sadə, vətənpərvər bir insan ömürü yaşadı. Sadəlikdən uzaq olan insanlardan xoşlanmazdı. Yadımdadır, 2014-cü ilin yayında 14 il işlədiyim universitetdən ayrılarkən ən son onunla otağında görüşdüm. Yenə həmin qayğılı baxışlarla mənə son sözü: Əli, sən getdin, bəs biz nə edək? – oldu.

Dünyasını dəyişmədən öncə, təqribən bir il əvvəl, tarixçi alimlərlə bərabər bizim kəndə, Küküyə, rəhmətlik atamın yas mərasiminə də gəlmişdi Vaqif müəllim. Nə qədər uzaq yerdə olsa da belə məclislərdən qalmazdı. Kim bilirdi ki, həmin qarlı yanvar günündə bu mənim üçün Vaqif müəllimlə son görüşümüz olacaqdı. Daha sonra...

2016-cı ilin bir fevral günü dostlarımızın paylaştığı acı xəbəri göz yaşı içində oxudum. Hər kəsə nəsib olmayan nəcibliklə yaşayıb, fəaliyyət göstərmiş müəllimimiz, dostumuz Vaqif Məmmədov Bakı şəhərində Allahın rəhmətinə qovuşmuşdu. Ağır xəstəlikdən əziyyət çəkmiş Vaqif müəllimi sağlığında ziyarət edib, görə bilmədiyim üçün çox sarsıldım. 6 fevral 2016-cı il tarixdə göz yaşı içində yaza bildiklərim indi mənim üçün bir təsəllidir. Allah rəhmət eləsin!

Həbibə Allahverdiyeva

Naxçıvan MR Ali Məclisinin deputatı

Naxçıvan Muxtar Respublikasının

Əməkdar rəssamı

HƏYAT RƏNGLƏRİNİ DUYAN ŞAİR

Həyatda elə insanlar var ki, nə qədər ömür yaşamağına baxmayaraq öz xarakteri və əməlləri ilə ürəklərdə, yaddaşlarda elə gözəl, dərin izlər salır ki, insan həyatı boyu yaddan çıxara bilmir. Vaqif müəllim də elə insanlardan idi.

Hələ tələbə olarkən tanıyırdım Vaqif müəllimi. 2002-ci ildə Naxçıvan Dövlət Universitetində keçirilən ilk fərdi sərgimdə. Çox səmimi, sadə, qayğıkeş insan idi. Sonralar onu NDU-da pedaqoji fəaliyyətimdə daha çox tanıdım. Ondan “Şəxsiyyətinizə çox böyük hörmətim var” ifadəsini dəfələrlə eşitmişdim. Yaradıcılığımıza yaxından maraqlı göstərirdi. Artıq “Rənglərin sehri” albom-katoloqum işıq üzünə görəndə, ona da hədiyyə etdiyimdə çox sevinmişdi. Mənə dedilər ki, Vaqif müəllim kataloqdakı əsərlərimi iş yoldaşları ilə saatlarla baxıb, öz fikirlərini onlarla bölüşüb, müzakirə edib. Sonra mənim və yaradıcılığım haqqımda geniş, maraqlı məqalə yazıb “Palitra” və “İki sahil” qəzetlərində çap etdirmişdi. Bu Naxçıvan MR B. Kəngərli adına sərgi salonunda keçirilən fərdi sərgim ərəfəsində, 2011-ci ilin noyabrında idi. Sərgimdə direktoru olduğu “Qeyrət” nəşriyyatının kollektivini də özü ilə gətirmişdi. Ad günündə onun kompazisiyalı portretini işləyib, hədiyyə etdim. Ona görə kompazisiyalı portret janrına müraciət etdim ki, burada onun xarakterindəki sadəlik, qayğıkeşlik, humanistlik, vətənpərvərlik, zəhmətkeşlik kimi xüsusiyyətlərlə yanaşı, onun həyat və yaradıcılığından da bəzi lövhələri göstərə bilim.

Onun yaradıcılığı ilə yaxından tanış idim. Şeirələrində dərin məzmunlu, fəlsəfi fikirlər vardır. Məhz bunun üçün də, onun əsərlərini çox bəyəniyəm. Növbəti şerlər kitabını nəşr etdirməyə hazırlayırdı. Kitabın adı “Dənizə qar yağır” olacaqdı. Kitabın

rəssamı olmağımı istəmişdi: “Sizin yaradıcılıq xüsusiyyətinizi, dəsti-xəttinizi o qədər bəyənirəm ki, istəyirəm bu kitabın üz qabığında, məhz, sizin yaradıcılığınızdan parçalar olsun” Məmnuniyyətlə qəbul etdim və bir neçə günə “Dənizə qar yağır” şerinə uyğun eskizləri hazırladım, müzakirə etdikdən sonra yekun variantı işləməyə başladım. Kitabın cildi üçün, bundan əlavə, bəzi şeirlərə çəkilmiş illüstrasiyalar şairin ürəyincə olmuşdu, çap olunduğu nəşriyyat tərəfindən də çox bəyənildiyini həvəslə danışdı.

Neçə vaxt idi görünmürdü. Sonra xəstə olduğunu öyrəndim. Çox narahat oldum... Zəng etdim. Vaqif müəllimin oğlu cavab verdi, onun Bakıda əməliyyat keçirdiyini, vəziyyətinin yaxşı olduğunu dedi. Onu tezliklə universitetdə görəcəyimizə şübhə etmirdik. Naxçıvan Dövlət Universitetində, nəşriyyatda, keçirilən tədbirlərdə görməyə öyrəşmişdik...yenidən hal-əhval tutmağa, söhbət etməyə, ondan məsləhət almağa, bəzən hətta dərdləşməyə...

O qədər döğmə, insan idi ki, aramızdan cismən ayrılığı böyük itki oldu. Artıq indi şeirləri təsəllidi...

Qafar Qərib

“Tusi” nəşriyyatının direktoru,
“Nuh yurdu” qəzetinin redaktoru,
şair-publisist

MƏRHUM QƏLƏM DOSTUMUZ VAQİF MƏMMƏDOVA...

Yaşasaydın bu gün 69 yaşını qeyd edəcəkdik... Daha doğru-
su, qeyd edirik... Amma Sənsiz... Tanrı növbəti dəfə dost itkisi
ilə bizi sınağa çəkdi. Əhliman Ərəfsəli ilə başladı bu itkilər,
Elman Həbiblə, Rafiq Babayevlə, səninlə davam edir, təəssüf
ki... İtirə-itirə gedirik... Kim qaldı ki, Səndən sonra?! Dərdimi
bölüşməli, ürəyimi açmalı, yazdığım şeirlərə rəy almalı elə bir
yaxınım qalmadı səndən sonra... Bizim tanışlığımızın 20 illik
tarixçəsi var idi. Universitetin birinci kursunda təhsil alanda,
1996-cı ildə şəxsən tanış olmuşdum səninlə-1990-cı ilin qanlı
hadisələri fonunda adını tez-tez eşitdiyim şair döyüşçü ilə... O
vaxta kimi qəzetlərdən tanıyırdım Səni... Düşünürdüm ki, əsl vətənpərvərlik şeirlərini ancaq səngərdə yazmaq olar-Sənin kimi...
Ancaq hələ 14 yaşım var idi onda... Sənin yazdığın səngər
şeirlərindən ilhamlanıb bir şeir də yazmışdım o zaman:

*Səngərim masadır, silahım qələm,
Bu gün çoxlarıyla yürüşməkdəyəm...
Öz doğma qardaşım kalasnikovla,
Mənsə sözlərimlə döyüşməkdəyəm.*

*Fabrik də, zavod da bu gün cəbhədir
O da fəhlələrin öz cəbhəsidir.
Bir kiçik vətəndə yüz-yüz cəbhə var
Bizim də cəbhəmiz söz cəbhəsidir.*

Sən isə o zaman hər iki cəbhədə eyni anda, eyni fədakarlıqla
döyüşürdün. Həm döyüş, həm də söz cəbhəsində... Döyüş dost-

larını öz şeirlərinlə o vaxt döyüşə necə ruhlandırıldığını hamı yaxşı bilir. Evini döyüşçülərin qərargahına çevirməyin də hamıya yaxşı məlumdur... Ancaq vətəni canından əziz bilənlər bu cür edə bilər, bu cür ola bilər həyatda... Sən elə bu keyfiyyətlərlə deyərdim ki, uşaqlıqdan mənim idelaima çevrilmişdin... Mən sənə “Sən” deyirəm... Çünki, mən 20 yaşında sənə tanış olanda, kəskin yaş fərquimizə baxmayaraq, mənə elə ilk günlərdən öz yaşının kimi münasibət bəslədin... Siz digər müəllimlərim kimi mənə tələbəniz kimi yox, həmyaşdımız kimi, dost kimi, sənət yoldaşı kimi münasibət bəslədiniz. Daha sonra rəhbəri olduğunuz ədəbi dərnəkdə mənə əsl sənət dərəsi verdiniz. Universitet qəzetində ilk şeirim çap olunması da, dərnək üzvlərinin şeirləri toplanan ilk almanaxda şeirim yer alması da sənə adınla bağlıdır. Bunu heç vaxt unutmam. Sən həm də mənim mənəvi baxımdan oxşamaq istədiyim bir insan, sənət adamı idin. O zaman Naxçıvan Muxtar Respublikası Yazıçılar Birliyinin sədri olan Xalq yazıçısı Hüseyn İbrahimov mənimlə söhbətlərinin birində demişdi ki, Vaqif Məmmədov şairlər içində ən abırlı insandır və bu cəhətdən mən səni ona çox oxşadıram. Mən də cavabında demişdim ki, o, həqiqətən də, mənim sənətdə və həyatda oxşamaq istədiyim insandır. Yəqin ki, bu istəyim və onunla olan dostluğum hardasa öz işini görüb... Sən həm də həyatda yol yoldaşı olduğum ən yaxşı yoldaşlarımdan biri idin. Həm Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin qurultaylarında, həm Dünya Azərbaycanlılarının qurultaylarında, həm də bir neçə ölkəyə olan səfərlərimizdə sənə necə bir yaxşı yoldaş olduğunu görmüşdüm. Sənə qayğıkeşliyin, diqqətin, səmimiyyətin heç vaxt yadımdan çıxmıyacaq. Yaxşı yadımdadır... Universitetin sonuncu kursunda oxuyanda məni yenicə yaranan “Qeyrət” nəşriyyatında işə dəvət etdin. Ancaq o vaxt mənim müəllimlik peşəsində olan marağım məni üstələsə də, çox çəkmədi ki, sənə yolunu tutdum. Rəhbəri olduğum “Tusi” nəşriyyatında işlərin qaydaya salınmasında mənə öz köməyini əsirgəmədin. Demək olar ki, bu sahədə də mənə əsl müəllimlik etdin, yol göstərdin... Qəzetçilik fəaliyyətimdə də sənədən az şey öyrənmədim... Bütün bunlar

üçün bu gün, bu doğum günündə sənə minnətdarlığımı bildirirəm, Vaqif müəllim!!! İndi həm həyatda, həm sənətdə, həm də işdə sənın yerin görünür. İndi dərdlər şahə qalxıb məni boğanda dərdləşmək üçün qeyri-ixtiyari sənın nömrəni yığırım... Ancaq nömrə cavab vermir... İndi şeirlərimi oxumaq üçün “ilk oxucu” problemi ilə tez-tez qarşılaşıram. Hələ mətbəədə yaranan problemlərin həllində çəkdiyim çətinlikləri demirəm... Bir sözlə, yerin yaman görünür, mənim ağsaqqal dostum! Yerın yaman görünür...

BİR ÖMÜR YAŞADIN

Qələm dostumuz Vaqif Məmmədov haqqında kövrək xatirələr

O vaxt ömrümüzün bahar çağıydı. O vaxt günəşin doğmasını, yağışın yağmasını, bülbülün baxışından, qızılıgülün pardaxlanmasını qəribəliklə süzər, qəlbimizin hərərətilə şeirə çevirərdik. Şagird dəftərinin vərəqlərinə köçürdüyümüz bu şeir parçalarını Şərur rayonunda dərc olunan “İşıqlı yol” (“Şərurun səsi”) qəzetinin nəzdində fəaliyyət göstərən “Şərur qönçələri” (indiki “Şərur Ədəbi Birliyi”) Ədəbi Birliyinin məşğələlərində ürək çırpıntısı ilə oxuyardıq. Sonra gözlərimiz məşğələlərdə iştirak edən istedadlı şairlərə, tənqidcilərə dikilərdi, onların xoş sözləri ilə yanaşı, iradlarını da eşidərdik. Ədəbi Birliyin məşğələlərində Vaqifin oxuduğu şeirlər dinlənilər, birlik üzvlərinin yazıları haqqında söylədiyi fikirlər razılıqla qarşılanardı. O, həmişə gənc yazarlardan öz qayğısını əsirgəməzdi. Elə ona görə də həyatı gördüyü kimi qələmə alar, hər bir şeirinin tablosunu yaradardı. “Şərur” Ədəbi Birliyində oxunub bəyənilən və “İşıqlı yol” qəzetində çap olunan yazıların içərisindən Vaqif Məmmədovun “Gün buralara, kölgə dağlara”, “Kəndə gəlmişəm”, “Belə yerdə nə var şair olmağa”, “Ürəyimə təkcə Vətən yerləşir” kimi şeirlərini seçər və əzbərləyərdik. Yaradıcılığı ilə heç vaxt öyünməzdi. Çox istəyərdi ki, birlik üzvlərinin hamısı onun oxuduğu şeirlər haqqında fikirlərini söyləsinlər. Deyilənləri dinləyər, yerli-yersiz etiraz etməzdi.

Vaqif Məmmədov ömrünün 67-ci baharını yaşadı. Bu baharın 52-nin şahidiyəm. Onun poeziya baxçasında çiçəkləyən hər bir ağacın, hər bir gülün ətrini iyləmişəm. İlk şeiri dərc olunan “İşıqlı yol” qəzetindən tutmuş, müxtəlif toplu və almanaxlardakı yazılarını, ilk kitabı olan “Yaşadacaq bu yol məni” dən, “Seçil-

miş əsərləri”nə və 65-yaşına həsr etdiyi “Bir ömür yaşadım” kitabına qədər hamısını oxumuşam. Elimizin-obamızın gözəlliklərini, adət-ənənələrini şeir və poemalarında tərənnüm edən V.Məmmədovun poeziyası səma kimi açıq, bulaq suyu kimi saf və durudur. O, doğma yurdu Odlar diyarı Azərbaycanla, onun ayrılmaz bir parçası olan Naxçıvanla həmişə fəxr etmişdir. 1970-ci ilin sonlarında Şərur rayonunun ən gözəl kəndlərindən olan Axurada müəllim işləyirdim. İlin bahar çağında “Şərur qönçələri” Ədəbi Birliyinin üzvlərini bulaqları çağlayan, dörd bir yanı yaşıl ormana bənzəyən kəndimizə qonaq dəvət etdim. Bulağın saf suyundan içən, dağları, düzləri, bağları seyr edən V.Məmmədov üzünü mənə tutub “Belə yerdə nə var şair olmağa” dedi və bu misra dillər əzbəri olan şeirə çevrildi. Onun bu səmimi misraları bu gün də hər birimizin sevdiyi şerlərdəndir:

*Azərbaycan –yarı nəğmə, yarı söz.
Hər qarışı yarı torpaq , yarı söz,
Bir diyar ki, yarı halal, yarı düz,
İstəyi yox yaddan tikə almağa,
Belə yerdə nə var şair olmağa?*

Vaqif Məmmədovun rəngarəng yaradıcılığında Naxçıvan Muxtar Respublikasının hər güşəsinə gözəl və poetik şerlər həsr edilmişdir. “Gəmiqayada düşüncələr” silsiləsindən olan şeirləri daha mənalı, daha oxunaqlıdır. Yaxşı yadımdadır, 2002-ci ildə Vaqif Məmmədov Gəmiqayada aparılan tədqiqat işləri ilə tanış olduqdan sonra, sanki, qəribə bir aləmə düşdüyünü heyranlıqla danışdı. Az bir müddətdə biz onun bu mövzudakı silsilə şeirlərinin oxucusu olduq:

*Dəli çeşmə dəli kimi çağladı,
Nəbi yurdu qəribsədi, ağladı,
Baldırğanlar Sirrançayı bağladı,
Bir zirvəyə həvəs duydum özümdə,
“Gəmiqaya” misralandı gözümdə.*

Vaqif Məmmədovun yaradıcılıq coğrafiyası təkcə doğma respublikamızın hüdudları ilə bitmir. Azərbaycanımızın “Qeyrət qalası” Sədərəkdən yüksələn bu səs Türkiyədə, İranda, İraqda, Özbəkistanda, Ukraynada, Belarusiyada, Bolqarıstanda, Yunanstanda, Almaniyada, ABŞ-da səslənmiş, müxtəlif mətbuat səhifələrində çap olunmuşdur. Şairin adları qeyd olunan ölkələrə səyahətlərinin poetik təsüratları, həmin ölkələrin tarixi, mədəniyyəti, insanların duyğu-düşüncəsi, adət-ənənələri yazdığı şeirlərdə öz əksini tapmışdır. “Elləri gəzə -gəzə”, “Salam, Oğuz elləri”, “Ustad Şəhriyarın yüz illiyinə”, “Səmərqənddə”, “Kərbəladada düşüncələr”, “Salam, İstanbul” kimi şeirləri məhz səyahətlərinin məhsuludur.

*Daşkənddə bir çiçək dərmək istədim,
“Əkə” söylədilər, gülüş, səs oldu.
Burda tarixləri görmək istədim,
Bircə Buxaranı gəzdim, bəs oldu.*

Özbəkstan respublikasına, onun paytaxtı Daşkəndə həsr etdiyi şeirlər Vaqif Məmmədova böyük şöhrət gətirmişdir. “Şəhur qönçələri” Ədəbi Birliyinin üzvü olan qələm dostumuz 1983-ci ildə Özbəkistanda keçirilən “Daşkənd təranəsi” Beynəlxalq poeziya günlərinin qalibi olmuşdur. Belə yüksək müsabiqələrin laureatı olmaq qələm sahibindən çox böyük istedad tələb etdiyindən Vaqif müəllimlə birgə onun qələm yoldaşlarının da sevincinin həddi-hüdudu yox idi. “Taşkənt okşamı” qəzetinin baş redaktoru Ş.Ubaydullayev qəzetin 09.09.1983-cü il tarixli sayında yazırdı: – Daşkəndin 2000 illiyi münasibətilə keçirilən “Daşkənd təranəsi” müsabiqəsinin poeziya üzrə qalibi Vaqif Məmmədovun şeirlərində özbək xalqının milli ənənələri, milli koloriti yaşayır. Onun “Daşkənd böyük eldi” silsilə şeirlərində həqiqi mənada Daşkəndin böyüklüyü, ululuğu və müqəddəsliyi əks olunur. Bu şad xəbəri mən “İşıqlı yol”, “Şərq qapısı” qəzetləri ilə birgə “Azərbaycan müəllimi” qəzetində də geniş şəkildə oxuculara çatdırdım. 1994-cü ildə Vaqif Məmmədova daha böyük etimad göstərildi. O,

Bağdadda YUNESKO-nun xətti ilə keçirilən “Füzuli-500” beynəlxalq festivalına dəvət olundu. Kərbalanı ziyarət etdi. Məhəməd Füzulinin məzarı önündə şeir söylədi:

*Dayanmışıq əllər göydən üzülü ,
Tarixlər dolanıb neçə yüz ili,
Başda İmam Hüseyin, ayaq Füzuli,
Ayağı müqəddəs, başı müqəddəs...*

Anar, İsa Həbibəyli, Nizami Xuduyev, Teymur Kərimli, Vasif Məmmədəliyev, Ağamusa Axundov, Qabil, İmamverdi Əbilov kimi tanınmış şəxsiyyətlərlə “Füzuli günləri”nin iştirakçısı olmaq V. Məmmədova göstərilən ən böyük etimad idi.

Filologiya elmləri doktoru, professor İmamverdi Əbilov yazırdı: “Əzizim Vaqif! 1994-cü ilin sentyabr ayında Bağdadda keçirilən “Füzuli günləri”ndə birgə iştirakımızdan sonra, müqəddəs Kərbalanı birgə ziyarətimizdən sonra, Azərbaycan yazıçılarının 1997-ci ildə keçirilən X qurultayındakı söhbətlərimizdən sonra sizin şeirlərinizi daha çox mütaliə etməyə, yaradıcılığımızı daha çox izləməyə ehtiyac duymuşam. “Mənə çiçək borclusan” şeirlər kitabını və “Arazdan keçə bildim” səyahətnamənizi oxudum, ilğımlı istilərdə təngənəfəs olsam da könlümə sərinxlik axdı, ümüdlərimə işıq çiləndi”.

Rəngarəng yaradıcılığa malik olan Vaqif Məmmədov poeziyasında və publisistikasında haqsızlıq və ədalətsizlik pislənilir, özgəsinin torpağına göz tikmək, müharibə törətmək kimi hallar lənətlənir. 1989-cu ildən Azərbaycanımızın və onun ən qədim ayrılmaz bir parçası olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının başının üstünü qara buludlar alanda Vaqif Məmmədovun doğma kəndi Sədərək də ən təhlükəli zonalardan biri oldu. Kənd məktəbinin direktoru olan Vaqif Məmmədovun yaşadığı ev qərargaha çevrildi, qələmi isə ermənilərə qarşı mübarizəyə qalxdı. Sədərək kəndinə keçmiş SSRİ-yə məxsus hərbi texnikadan atəş açan ermənilərin törətdikləri vəhşiliklər, qoca və qarıların, uşaq və xəstələrin minbir əzabla kənddən təhlükəsiz yerlərə köçürülmə-

ləri, yaralanan və şəhid olan könüllü döyüşçülərin taleləri, vətəni canı qədər sevən bir qələm sahibinin mövzusuna çevirilməyə bilməzdi. Doğma ocağından müvəqqəti olaraq köçürülmüş Sə-dərəkliyə öz evlərinə dönməmələri şair harayına, şair kədərinə qarışaraq göylərə yüksəlmişdi:

*Bağ-bağçalar yetim kimi boy atdı,
Uşaqları top səsləri oyatdı,
Pəyız gəldi, el arana qayıtdı,
Bizim ellər yaylağından dönmədi...*

Vaqif Məmmədov üçün elinin, obasının dar günündə hara isə qaçmaq, vətəni tərək etmək, döyüş yoldaşlarını tək qoymaq kimi halları, ən azı nankorluq hesab edirdi. Belə adamlara “Bu torpağın ahı səni tutacaq” şeiri ilə öz sözünü deyirdi:

*Atan, baban doğulmuşdu burada,
Məclislərdə durardın ön sırada,
Ağır gündə niyə çıxdın aradan?
Bu torpağın ahı səni tutacaq...*

Almaniyada dərc olunan “Milli qazetə” 05.02.2002-ci il tarixli 9413-sayında yazırdı: “Şair Vaqif Məmmədovun oxuculara təqdim etdiyimiz “Bizim ellər yaylağından dönmədi” və “Mənim anam” seirlərinin oxucu qəlbini rıqqətə gətirib ovsunlayacağına şübhə etmirik. Bu şeirlərdə rəngsiz, boyasız təbii həyat var.

Vaqif Məmmədov 1990-cı ilin yanvar ayında ermənilər tərəfindən işğal olunmuş Kərki kəndinin tarixindən, onun keşməkeşli taleyindən, Kərkinin işğal dövründə baş verən içtimai-siyasi proseslərdən dəqiq tarixi faktlara və rəsmi məlumatlara əsaslanaraq “Kərkinin taleyi” adlı kitab yazmışdı. Kitabdakı “Kərki xəritədən niyə silinib?” məqaləsini redaktoru olduğu Sə-dərək Rayon İcra Hakimiyyətinin orqanı “Oğuz yurdu” qəzetində dərc etdirmişdi. Məqalədə qeyd olunmuşdur ki, Sə-dərək rayonu-nun inzibati ərazi vahidinə daxil olan Kərki ANS və İctimai tele-

viziya tərəfindən xəritədən silinmiş və həmin saxtalaşdırılmış xəritəni də hər gün ərzində adı çəkilən televiziyalarda bir neçə dəfə ölkə əhalisinə reklam etdirilir.

Bu yazını oxuduqdan sonra və şair-jurnalist qardaşımızın harayına aşağıdakı şeirlə cavab verdim və bu şeir “Şərq qapısı” qəzetində dərc olundu.

Oğuz torpağıdır özü Kərkinin
Şair dostum Vaqif Məmmədovun
“Kərki xəritədən niyə silinib?” adlı məqaləsinə cavab

Adı xatırlanmır, dərdi çəkilmir,
Deyilmir dünyada sözü Kərkinin.
Bir nöqtə boyda da şərti çəkilmir,
Yoxdu xəritədə özü Kərkinin.

Yağya Tejgartək dağı qalıbdı,
Almalı, heyvalı bağı qalıbdı,
Nehrdə çalınan yağ qalıbdı,
Sönüb köksümüzə odu Kərkinin.

Baxır, Sədərəyə görə bilməyir,
Söyür, söydüyünü söyə bilməyir,
Dizinə, başına döyə bilməyir,
Tutulub hər iki gözü Kərkinin.

Qalıbdı köməksiz yad caynağında
Çəkir ürək yaxan dad caynağında,
Yaşayır gavurun ad caynağında,
Yamanca tutqundu üzü Kərkinin.

Adına ən gözəl kənd salınsa da.
Hər bir övladına ev alınsa da.
Boyu xəritədən lap salınsa da,
Oğuz torpağıdır özü Kərkinin.

Halı xatırlanmır, dərdi çəkilmir,
Tarlası şumlanmır, düzü əkilmir,
Nə günah eyləyib, şəkli çəkilmir,
Yoxdu xəritədə sözü Kərkinin.

Şeiri oxuyan Vaqif müəllim mənə zəng etdi, öz minnətdarlığını bildirdi. Və “Nə yaxşı ki, sənin kimi oxucular, mənim harayıma cavab verdi” – dedi. Görürdüm ki, bu yazıya etinasızlıq onun qəlbinə toxunmuşdu...

1998-ci ilin iyun ayından Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyatının direktoru, həmçinin universitetin “Elmi əsərlər” jurnalının redaktoru, “Fikir” jurnalının məsul redaktoru, universitetin “Jurnalistika və dünya ədəbiyyatı” kafedrasının müəllimi vəzifəsində çalışan Vaqif Məmmədovun yaradıcılığı və əmək fəaliyyəti haqqında akademik İsa Həbibbəyli 2007-ci ildə nəşr olunan “Naxçıvan Dövlət Universitetində nəşriyyat işi” kitabına ön sözdə yazırdı: “Sözün həqiqi mənasında Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatında çox səmimi bir ailəni xatırladan mütəşəkkil bir kollektiv formalaşmışdır. Nəşriyyatın direktoru Vaqif Məmmədovun tarixçi alim, tarix elmləri namizədi kimi fəaliyyəti də elmi əhəmiyyəti ilə yanaşı, həm də milli məzmunu, vətəndaşlıq mövqeyi ilə diqqəti cəlb edir. Heç tərəddüd etmədən Vaqif Məmmədovu ölkə miqyaslı bir nəşriyyatçı, hətta, necə deyərlər, nəşriyyatşunas kimi də dəyərləndirmək lazım gəlir”.

Uzun illər Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru olmuş akademik İsa Həbibbəyli Vaqif Məmmədovun yaradıcılığına, şəxsiyyətinə böyük hörmət bəsləyirdi. Onun “Qeyrət” nəşriyatının direktoru olması, elm sahəsinə gəlişi, onlarca kitaba tərtibçi və redaktorluq etməsi, dünya səviyyəli tədbirlərdə iştirakı İ.Həbibbəylinin təşəbbüslərinin nəticəsi idi. Yaxşı yadımdadır, 2008-ci ilin noyabrında V.Məmmədovun 60 illik yubleyi NDU-nin konservatoriyasının akt zalında keçirildi. Muxtar Respublikanın ziyalılarının, NDU-nun, Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun, “Naxçıvan” Universitetinin nümayəndələrinin, tanınmış qələm sahib-

lərinin, tələbələrin iştirak etdiyi tədbirdə İ.Həbibbəyli Vaqif Məmmədovun yaradıcılığından, qazandığı uğurlardan söz açdı, onun bütün sahələrdəki fəaliyyətini şərh etdi. İsa müəllimin redaktorluğu ilə universitetdə fəaliyyət göstərən televiziya studiyasının əməkdaşları tərəfindən hazırlanmış filim Vaqif Məmmədovun həyat və yaradıcılığını bütövlükdə əks etdirdi, onun sözlərinə bəstələnmiş mahnılar səsləndirildi. Hörmətli akademikın Vaqif müəllimin yaradıcılığına məhəbətinin nəticəsidir ki, 2008-ci ildə “Çənlibel” nəşriyyatında, “Sənətə Vaqiflik” adlı kitabı çap olundu.

Qeyrət” nəşriyyatındakı iş otağı onun qələm yoldaşlarının ən çox sevdikləri yer idi. Naxçıvan televiziyasında apdığı “Çinar ömrü” ədəbi-bədii verilişin senariləri yazırdı, “Çinar ömrü” toplusunun əlyazmaları bu otaqda oxunardı. Bu otaqda “hədiyyələrimiz” də olurdu. Yeni nəşr olunan qəzet və jurnalları, toplu və kitabları bizə hədiyyə edərdi. Hətta, xəbərimiz olmadan şeirlərimizin qonşu Türkiyə, İran, Rusiya və digər dövlətlərin mətbuat səhifələrində çapına nail olardı. Ankara şəhərində dərc olunan “Gümüş kalem” jurnalının 2010-cu il 10-cu sayı dediklərimizə nümunədir.

Gümüşkalem”e Nahçıvandan məktub

Sayın Mehmet bey merhabalar!

Azərbaycan”a bağlı kadim Nahçıvan diyarı, nahçıvan”ın Sederek ilçesi və Türkiyənin Iğdır vilayətiylə karadan 11 kilometrə sınırdadır. Nahçıvan toprağı Azərbaycan tarixinə Ecemi Abubekir oğlu qibi mimarlar, Behruz Kengerli qibi rəssamlar, Celil Memmedkuluzadə, Memmed Seid Ordubadi, Hüseyn Cavid, Memmed Araz qibi yazarlar, Haydar Aliyev qibi siyasətçilər kazandırmışdır.

Nahçıvan”da Azərbaycan Yazarlar Birliyi”nin 70-e qədər üzyesi var. Üyeler arasında Doc.Dr Haneli Kerimli 1951 yılında Nahçıvan”ın Şahbuz rayonunun Mahbudoba köyündə anadan olub. Nahçıvan Devlet Universitesi”nin “yabancı öğrenciler bölümü” başkanı olaraq xidmət etməkdədir. Haneli Kerimli”nin

“Ay işığında”, “Anamdan Mektub”, “Bu da Bir Nağıldı”? “Mene ele gelir ki...” kitabları basılıp.

Asim Yadigar Şerurun Püsyən köyündə anadan olub. İhtisasca Azərbaycan dili və edebiyatı öqretmenidir. Evveller orta okul öqretmeni, sonralar yıllarca Nahçıvan Devlet televiziyonunda redaktor, haliyede Nahçıvan Yazarlar Birliğı başkanı olaraq çalışmaktadır. Bir kaç kitabın müellifidir.

İbrahim Yusifoğlu geniş sanatkarlıq diapozonuna malik bir yazardır. 1954 yılında Şerurun Ahura köyündə anadan olub. 35 yıldır Şerur ilçə Milli Eğitım şubesinde mesul vazifelerde çalışıyor. 25-ten fazla şiir ve publisistik kitabın yazarıdır.,

Nahçıvan edebi mühitinin nümayendelerinden olan Haneli Kerimli”nin, Asim Yadigar”ın, Ve İbrahim Yusifoğlunun eserlerinden şiir örenklerini “Gümüşkalem” dergisine gönderiyorum.

**Sayqılarla, Vaqif Memmedov
Azərbaycan/Nahçıvan, 2010-cu il**

Vaqif Məmmədovun bu məktubundan sonra “Gümüş kalem” jurnalının növbəti 11-ci sayında Xanəli Kərimlinin, Asim Yadigarın, İbrahim Yusifoğlunun şeirləri türk dünyasının şeir sevrərlərinə çatdırıldı. Belə xeyirxah işlərdə müəlliflərdən daha çox sevinən Vaqif Məmmədov olurdu.

Vaqif Məmmədovla birgə Azərbaycan müəllimlərinin və yazıçıların qurultay nümayəndəsi və iştirakçısı olmuşuq. 2004-cü ilin sentyabr ayında anadan olmağımın 50 illik yubleyi münasibətilə Şerur şəhərində təşkil olunmuş tədirdə Muxtar Respublikanın yaradıcı adamları ilə birgə Vaqif müəllim də iştirak edirdi. Tədbirdə çıxış edən V. Məmmədov bu gün mənım üçün əziz olan “Səni kövrəldəcək kədər qalmadı” şeirini oxudu və bu şeiri sonradan “Şirvannəşr” də (2008) çap etdirdiyi “Seçilmiş əsərləri”nin birinci cilidində oxuculara təqdim etdi.

Ömrünün 65 illiyinə həsr etdiyi “Bir ömür yaşadım...” kitabında şair özü-özündən soruşur: “Necə keçib ömrüm, nə etmişəm, nə iz qoymuşam bu 65 ildə?...”

Biz bu gün fəxrlə deyirik: – Sən çox xeyirxah işlər görmüsən, ədəbi nümunələr yaratmışsan, əziz qardaşım! Sən şairsən, publisist-sən, alimsən, naşirsən, müəllimsən, atasan, babasan, dostsan və ən vəfalı, sədaqətli ömür yoldaşısan. Sən dünyanın yaxşı nəyi varsa onlara layiq idin, bircə ölümə layiq deyildin. Ulu Tanrıdan gələn bu qismətin qarşısını kəsməkdə hamı acizdir. Axı sən, qəlbinlə, ruh-unla Allah adamı idin və onun hər bir qismətini qəbul edərdin ...

Pərən-pərən düşmüş fikirlərimi “Ən uca zirvəsən...” seirim-də bir yerə toplayıb yenidən, sənə oxumaq istəyirəm:

*Bir yol başlamışdın üzün sabaha,
Gördün bu yollarda duman, çəni də.
Şöhrət zirvəsinə çatmışdın daha,
Dedin, “yaşadacaq bu yol məni” də.
Açdın ürəyini kağız, qələmə,
Ellərə, yayıldı qəlbinin səsi.
Oğuz torpağında ad verdi sənə,
“Daşkənd axşamları” müsabiqəsi.
Neçə yad ölkənin qonağı oldun,
Keçdin Araz adlı talesiz çayı.
Belarus kəndində kövrəlib-doldun,
Ağya çevrildi “Xatın harayı”.
Bu haray dərd idi, içindən gələn,
Bu haray gec çatdı bizim ellərə.
“Sədərək harayı” qəmlə ələnən,
Döndü göz yaşına, axdı qəlblərə.
Ən ağır günlərdə böyük dözümlə,
Çəkdi hər bir kəsin dərdi-sərini.
Gəzdin səngər-səngər, görüb gözünlə,
Tanıtdın “Sədərək şəhidləri”ni.
Bilirəm, işlərin çoxalıb yaman,
Alimsən, şairsən, naşirsən indi.
Səni xatirəyə daldırdı zaman,
“Ata ömrü” adlı yazdın bir inci.*

*Bu gün əsərlərin neçə ciliddə,
Hələ də ürəyin sözlə doludu.
Qardaş, gözlərimdə ən uca zirvə,
“Vaqif Məmmədovun ömür yolu”du.*

Çox istərdim ki, qəlb və qələm dostum Vaqif Məmmədovun 50 illik yubleyimdə oxuduğu şeiri də bu kövrək xatirələrdə dərc olunsun.

*Hər şeirin, hər misran Günəş nurludur,
Şeirə çevirdin könül varını.
Ürəyin o qədər, safdır durudur,
Sulara danışdın yuxularını.
Sənlə həmdəm oldu gülən, ağlayan,
Ömrünə çilənən yağışlar oldu.
Səni bu torpağa, elə bağlayan,
Arxanca boylanan baxışlar oldu.
Alın yazısıdı taleyin əmri,
Söztək xəzinəni çəkdin, daşıdın.
“Safdır, müqəddəsdir müəllim ömrü”
Sən də bir müqəddəs ömür yaşadın.
Qəlbinə doğmadı hər qaya, hər daş,
Ellərin yanında üz ağartdın sən.
Ürəyin hələ çox cavandı, qardaş,
Saçları vaxtından tez ağartdın sən...
Yolunda hər zaman çiçək bitmədi,
Ümüdün başına kül ələdilər.
“Bu həyat səninlə yola getmədi”,
“Sənin inamını güllələdilər”...
Hələ yüzə tərəf sənin yolun var,
Bu yaşın qoy qalsın, hədə qalmayıb.
Sənin ki, bu qədər elin-günün var,
Səni kövrəldəcək kədər qalmayıb.*

Vaqif Məmmədov

YAŞADACAQ BU YOL SƏNİ

Səbuhi mənə atam haqqında xatirələr kitabını çapa hazırlayıram deyib, mənim də öz xatirələrimi yazmamı istəyəndə, dərin fikrə getdim, birdən-birə, çox düşündüm...

Çünki, artıq Vaqif Məmmədov haqqında keçmiş zamanda danışmaq, yazmaq lazım idi. Bu çox ağır gəldi mənə. Vaqif müəllimin bu dünyadan ayrılmasının ağırlığını bir daha yaşamalı oldum...

Səbuhiyə öz təşəkkürümü bildirdim ki, Vaqif Məmmədovun sosial şəbəkədəki profilini, səhifəsini bu gün də işlək hala gətirməkdə, yaşatmaqdadır. Hər gün o səhifədə Vaqif müəllimin şeirlərini oxuyuruq. Hərdən mənə elə gəlir ki, paylaşdığı şeiri haqqında rəyimi soruşacaq məndən...

Bir gün facebook deyilən şəbəkədə dostlaşanda Vaqif müəllim: – Ay Kəmaləddin, biz uzun illərin yerlisi, qohumu, dostu, qardaşıydıq işə bax ki, bu gün burda yenidən dost olduq- deyə vurğulamışdı. Üzündəki təbəssümünü yazısından görmüşdüm Vaqif müəllimin...

Vaqif Məmmədovla əbədi dostluğumuzun yaşı isə 70-ci illərdən başlamışdı. Onda mən hələ orta məktəbdə oxuyurdum. İlk qələm təcrübələrim Sədərəkdə fəaliyyət göstərən “Yüzləng” ədəbi birliyində səslənirdi. Və ilk qələm təcrübələrimə ilk diqqət və qayğı da elə Vaqif müəllimdən gəlirdi.

Təsadüfi deyil ki, 80-cı illərdə şeirlərim haqqında ilk xeyirduanı da Vaqif müəllim verdi. Şeirlərim onun “Uğurlu yolu” ilə çap olundu. Belə demək mümkünsə, ədəbiyyata gəlişimdə bu “uğurlu yolun” böyük əhəmiyyəti oldu.

Vaqif müəllim gözəl şair olduğu kimi, həm də çox böyük abır həyanın, əxlaqın, mədəniyyətin yiyəsiydi. Şeirləri özü, özü də şeirlərinə bənzəyirdi. Çox səmimi, yaddaqalan, unudulmayan, sevilən, alqışlanan...

Vaqif Məmmədov hamımızın gördüyünü şeirə o şəkildə gətirdi ki, heyrət içində buraxırdı bizləri. Məsələn deyəndə ki:

Bəşərə nurunu necə bölürsə,

Bölgüdə heç kəsə fərq qoymur günəş.

heyrətlənməmək mümkün deyildi... günəşi hamı görürdü. Amma bu iki sətirdəki fikir Günəş haqqında deyilmiş bir tapıntıydı, poetik kəşf idi.

Yaxud, müharibələr görmüş Belarusiya meşələri haqqında:

Bu meşələr o qədər ki, od görüb,

İnanmıram sərin ola kölgəsi.

deyirdi Vaqif müəllim...

Mən bu gün bu xatirə yazımda onun yaradıcılığından geniş bəhs etmək fikirindən uzağam. Çünki bu cür saysız-hesabsız poetik nümunələri bir xatirə yazısına sığışdırmaq imkan xaricindədir...

Vaqif müəllim şeiri çox asanlıqla yazırdı, çətinlik çəkmədən. Bu onun anadan şair doğulduğuna bir daha əsaslı dəlil, sübut idi...

80-cı illər idi. Doğulduğumuz Sədərək kəndində Böyük Vətən müharibəsində həlak olan həmyerlilərimizin xatirəsinə bir abidə kompleksi tikilmişdi. Səhərisi gün bu abidənin açılışı olacaqdı. O vaxtı rayon rəhbərliyi biz şairləri bir yerə toplayıb abidənin açılışı ilə bağlı bir şeir yazmağımızı istədi. Mənimlə birlikdə bir neçə şair də var idi bu yığıncaqda. Səhərisi gün abidənin açılışında yalnız Vaqif Məmmədovun ürəkləri titrədən şeiri səsləndi.

Vaqif müəllim Sədərək döyüşlərinin də fəal iştirakçılarından biri oldu. 1990-1992-ci illərdə, eləcə də sonrakı illərdə öz evini qərərgaha çevirdi. Döyüşçülərin hərbi qərərgahı kimi fəaliyyət göstərdi bu ev...

Vaqif Məmmədova çox böyük minnətdarlıq borcum var. Ona görə ki, Sədərəkdə gedən döyüşlər haqqında gündəliyi də o yazdı. Sədərək döyüşləri, şəhidlər haqqında ilk kitabları da Vaqif müəllim çap elətdirdi. Bir qələm adamı kimi boynumdan böyük yük götürüldü sanki.

Vaqif müəllimi kənd camaatı çox sevirdi. Təsadüfi deyildi ki, o, uzun illər Sədərək kənd orta məktəbinin direktoru vəzifəsində çalışdı. Ömrünün böyük bir hissəsini təhsilimizin inşasına, uşaqlarımızın gələcəyinə həsr etdi. Və yenə də heç təsadüfi deyildi ki, Sədərəkdən Naxçıvan Ali Məclisinə deputat seçildi, doğulduğu eli, obanı layiqincə təmsil etdi bu məclisdə. Sonrakı işləri də həmçinin.

Göründüyü kimi, Vaqif Məmmədov hərtərəfli, çox mənalı bir həyat yaşadı. Bir şair ömrü, üstəgəl əsl insan ömrü. Şairlərin yaşı olmur deyirlər. Ölümüsə heç olmur. Çünki, bu qədər gözəl şeirlərin müəllifi haqqında ölümdən bəhs eləmək günah sayılırdı mənə. İlk şeirlər kitabının adı belə idi Vaqif müəllimin: “Yaşadacaq bu yol məni”.

Mən də yazsam bir kitaba sığmayacaq qədər xatirələrimi qısaltaraq bu qısa xatirə yazımda Vaqif Məmmədova Ulu Tanrıdan qəni-qəni rəhmət diləyərək demək istəyirəm ki, bu yolu özün seçmişən, Vaqif müəllim. Və nə yaxşı ki, seçmişən. Elə öz sözlünlə də yazımı yekunlaşdırıb deyirəm, bəli, “Yaşadacaq bu yol səni...”

Lütviyyə Əsgərzadə

*Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun
aparıcı elmi işçisi*

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

XATİRİMDƏ QALANLAR: VAQIF MƏMMƏDOV

Vaqif Məmmədov adı Türk dünyasında yaxşı tanınsa da, Naxçıvan və naxçıvanlılar üçün bu ad daha əzizdir. Vaqif müəllim Naxçıvan mühitində və mənim xatirimdə yüksək elmi, geniş intellekti ilə yadda qalıb. Bizim tanışlığımız Naxçıvan şəhərindəki Heydər Əliyev muzeyində oldu. O zaman mən muzeydə direktor vəzifəsində işləyirdim və demək olar ki, ümummillə liderin adını daşıyan muzey naxçıvanlı ziyalıların ən çox ziyarət etdikləri yerlərdən idi. Bir gün Vaqif Məmmədov muzeyə gəldi. Dedi ki, “Lütviyyə xanım, mən sizi “Şərq qapısı” qəzetinə verdiyiniz; “Siz mənə ismətli qadınlar verin, mən sizə gələcəyi bəxş edirəm” başlıqlı müsahibənizdən tanıyıram.” Eyni zamanda, özünü də təqdim etdi: – Mən MR Ali Məclisinin deputatıyam, həmdə, Naxçıvan Dövlət universitetində dərs deyirəm.

Bu tanışlığımızı rəhmətlik Vaqif müəllim ilk “Dünya başdan-başa nağılmış demə” adlı kitabıma yazdığı ön sözdə bu şəkildə ifadə edib: – “Muxtar Respublikada yaşayan yaradıcı şəxslərin əksəriyyətini tanısam da, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü olduğunu bilsəm də, onun bədii yaradıcılıqla məşğul olmasından, şeir yazmasından xəbərsiz idim. Məni təəccübləndirən odur ki, Lütviyyə Əsgərzadənin müsahibəsindən (“Şərq qapısı”, 4 yanvar, 2003-cü il) onun ilk şeirlər kitabının çapa hazırlanması barədə jurnalistə məlumat verməsi oldu.”

Beləcə, müsahibəmdən mənim də yaradıcılıqla məşğul olduğumdan xəbərdar olan Vaqif müəllim Heydər Əliyev muzeyində çəkiləcək “Çinar ömrü” adlı verilişə məni də dəvət etdi. Vaqif müəllimin muzeyə gəlməkdə məqsədi də verilişin çəkilişi üçün idi. Veriliş “Şeirimizdə Heydər Əliyev mövzusu”na həsr olunmuşdu. Çəkiliş başladı. Xatırlayıram ki, Vaqif müəllim

verilişdə mənə belə bir sual verdi: – Lütviyyə xanım, siz neçə ildir bu muzeydə çalışırsınız, necə oldu ki, ümummilli liderə-Heydər Əliyevə bir-birinin ardınca üç şeir yazdınız və bu şeirləri yazmaq üçün bu qədər gözlədiniz? Dedim, “Vaqif müəllim, demək ki, o şeirləri yazmaq üçün o müqəddəs hissləri yaşamaq lazım imiş. Ümummilli lideri yaxından görmək, o böyük şəxsiyyətin tövsiyələrini dinləmək, ondakı böyük səmimiyyətə heyran olmaqdan keçirmiş şeirin yaranma prosesi.” Çünki ümummilli liderin doğma vətənə –Naxçıvana hər gəlişində qədim diyarda el məhəbbəti, el sevgisi dəniz kimi çöşürdü. Mənim də ümummilli liderə həsr etdiyim üç şeir bu sevginin, bu məhəbbətin tərənnümü idi.” Veriliş boyu biz Vaqif müəllimlə bu mövzu ətrafında danışdıq. Veriliş bitmə də Vaqif müəllim yenə də yaradıcılığım ilə əlaqəli suallar verməyə başladı. Dedi ki, “İstərdim ki, kitabımızın əlyazmasını oxuyum, hətta ön söz yazım.” Bu mənim üçün böyük diqqət və hörmət idi. Vaqif müəllimin işi başından aşırıdı. O, Naxçıvan MR Ali Məclisinin deputatı, Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru, universitetin müəllimi idi. Yəni onun üçün vaxt qızıl dəyərində idi. Bu qədər işin içərisində Vaqif müəllim vaxt tapıb kitabı da oxudu, kitaba “Ana ürəyinin şeiriyyəti” adlı ön söz də yazdı (ruhu şad olsun).

Ön sözdə, yazdığım şeirlərə Vaqif müəllimin verdiyi dəyər mənim üçün çox qiymətlidir; “Ana ürəyi çox böyük olur, deyirlər. Bu mənada şair qəlbli ana ürəyində dünyanın bütün dərdisəri, ağrı-acıları, həsrəti, vüsali, qəmi, kədəri, şadlığı yerləşir. Lütviyyə Əsgərzadənin “Yalan dünya”, “Yarım adam”, “Qızıl balıq”, “Ay ana”, “Bayatılar”, “Düzəlt tərəzini dünya” və s. onlarla digər şeiri insan və zaman problemlərinə, bəşəri narahət edən məqamlara həsr olunub. Həmin şeirlərdə müəllif təsvir etdiyi hadisə və epizodu adi bir həyat hadisəsi kimi, çox sadə bir dillə təsvir etsə də mövzuya dərin ictimai-siyasi mənə verməyi bacarır, fəlsəfi ümumiləşdirmələrlə oxucuya çatdırır ki, mənə, sənə, ona aid olan adi bir həyat hadisəsi ümumilikdə götürüləndə ictimai mənə daşıyır və bəşəri problemə çevrilir.”

Vaqif müəllim bir tənqidçi kimi, kitabda toplanan şeirlərin uğurları ilə bərabər qüsurların da səmimi, özünəməxsus bir böyüklüklə dilə gətirmişdi; “Şübhəsiz ki, uzun illər yazdığı şeirləri oxucu müzakirəsinə verməyə bir növ tərəddüd edən və bu gün ilk kitabını oxuculara təqdim edən müəllimin əsərləri texniki cəhətdən və bədiilik baxımından bir sıra qüsurlar və nöqsanlardan da xali deyildir. Ancaq bilməliyik ki, əsl şeir-sənət yoluna çıxmaq üçün çap olunmaq, oxucu rəyləri eşitmək, zaman-zaman cillənlənib inkişaf etmək yaradıcılıq yolunun xüsusiyyətlərindəndir.” Hər şeyin ilki çox əziz və qiymətli, eyni zamanda, yadda qalandır. Vaqif müəllimin də ön sözü mənim üçün çox dəyərlidir.

Sonralar Vaqif müəllim “Çinar ömrü” adlı kitab almanaxları nəşr edəndə də məni unutmadı, mənim şeirlərimdən, üçlüklərimdən kitabda yer verdi.

Elə insanlar var ki, onlarla xatirələrində xoş anlar da olur, xoş olmayan anlar da. Mənim Vaqif müəllimlə tanışlığım, söhbətlərim hər zaman elm, yaradıcılıq üzərində qurulduğundan mən onu həmişə böyük hörmət və ehtiramla xatırlayıram.

Vaqif müəllimlə bir görüşümüz də mənim Naxçıvan televiziyasında yaradıcı insanlarla apardığım verilişdə olub. Vaqif müəllim verilişə qonaq kimi dəvət olunmuşdu. Suallar ətrafında qurulan söhbətimiz o qədər yüksək səviyyədə keçdi ki... Xüsusən də, mənim Vaqif müəllimə ünvanladığım; “Vaqif müəllim, nağıllarda həqiqət varmı?-sualı ətrafında o qədər geniş söhbət etdik ki... Verilişdən sonra Vaqif müəllim dedi ki, “Lütviyyə xanım, bu son sualla əlaqəli fikirlərimiz nə qədər üst-üstə düşdü. Bəzən verilişə çağırırlar, sual verirlər, cavab verəndə tək qalır-san, qarşı tərəf sənə sözünə rəvac vermir. Mümkünsə, bir verilişdə bu mövzudan danışaq.” “Olar, dedim, Vaqif müəllim. Təəssüf ki, bu bizim bir verilişdə son görüşümüz oldu. Söhbətimizin davamını gətirə bilmədik. Ömür vəfa etmədi. Mən Vaqif müəllimin ölümünü 2-3 ay sonra bir naxçıvanlıdan, Vaqif müəllimi sevən Fariz Yusiflidən eşitdiyimdə o qədər narahat oldum ki... “Heyif”-dedim, dünyadan bir xeyirxah insan da azaldı. “Fariz müəllim də, “Həqiqətən də, “heyif” dedi, yaxşı insan idi.”

“Yaxşı insan” kimi, anılmaq, hər dəfə adı keçəndə; “məkanı cənnət olsun”, deyə xatırlanmaqdan gözəl nə ola bilər ki, bu fani dünyada...

Deyirlər; “Dünya bir pəncərədir, hər gələn baxar, gedər.” “Olum”lu dünyada nə etmək olar ki, ölüm də var. Bu həyatın fəlsəfidir. Təsəllimiz odur ki, bu pəncərə dünyadan baxıb gədən də var, özünə əbədlilik qazananlar da var. Vaqif müəllimin bu gün cismən aramızda olmaması onun bu dünyadan getməsi deyildir. Çünki, yazdıqları, yaratdıqları, gördüyü işlərlə dünya var olduqca yaşayacaq, Vaqif müəllim.

Bir az poetik desək; insanlar var ki, bir müddət ağızlarda dolayan nəğmələrə bənzəyirlər, az sonra bu nəğmə unudulur, insanlar da var ki, hər zaman yaxşıqla, hörmətlə, səmimiyyətlə, ən önəmlisi isə, rəhmətlə anılır. Vaqif müəllim kimi... Məkanın cənnət olsun, Vaqif müəllim!

GÖZƏL NİYYƏTLİ İNSAN

Həyatda elə istedadlı və görkəmli şəxsiyyətlər olur ki, onların təvazökarlığı, səmimiliyi, yüksək insani keyfiyyətləri, prinsipiallığı qarşısında səcdə etməmək mümkün deyil. Belə insanlardan biri də şəxsiyyətinə dərin hörmət bəslədiyim, indi də böyük məhəbbətlə xatırladığım tarix elminin inkişafında, gənclərin tərbiyə olunması və formalaşmasında böyük xidmətləri olmuş alim, şair, pedaqoq və naşir Vaqif Məmmədovdur. Bu böyük şəxsiyyəti mən 2002-ci ildə tanıdım. Mən o vaxt Naxçıvanda yaşayırdım və işləyirdim. İş elə gətirdi ki, yazı-pozu işinə başladım: “Bəla” pyesi və “Zəhrimar” adlı hekayə yazdım. Yazdım amma bu pyes və hekayə nə gündə idi? Görəsən bunları adam üçün çıxarmaq olar, ya yox-deyə hey düşündüm. Ona görə də mənim bir məsləhətçiyə, yol göstərənə ehtiyacım var idi: Axtarısa başladım, günlərin birində gedib çıxdım Naxçıvan Dövlət universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatına. Qarşıma Vaqif müəllim çıxdı, onunla söhbət edib dərdimi danışdım. O, mənə diqqətlə qulaq asıb, dedi: –Yazılarını qoy, get bir həftədən sonra gəlsən. Mən deyilən vaxt gələndə onun yazdıqlarını diqqətlə oxuyub 7 bənddən ibarət tənqidi yazı hazırladığımı gördüm. Əlavə etdi ki, material yaxşıdı, maraqlıdı, amma sən bu təsvirçilikdən, qəzet cümlələrindən uzaq ola bilsən yaxşı olar. Mən Vaqif müəllimin o məsləhətinə əməl etməyə səy elədim, yazmağa inamım artdı. Onun mənə qayğı və diqqətlə yanaşacağı, bir insan kimi xeyirxahlığı məndə xoş duyğular oyatdı. Söz Vaqif Məmmədovdan düşəndə gözümün qabağında onun nurlu çöhrəsi, gözəl insani keyfiyyətləri canlanır. Mən indi də Vaqif müəllimin əlyazısını arxivimdə saxlayır və onu minnətdarlıqla yad edirəm.

Mən onun məsləhət verərkən nə qədər dərindən düşündüyünün şahidi olmuşam. Bu baxımdan, o, başqaları üçün yaşamağı bacaran adam idi. Baqalarının sevincini də, dərdini də özünü kimi yaşayırdı.

Allah Vaqif müəllimə rəhmət etsin. Məkanı cənnət olsun.

Elxan Yurdoğlu

*AMEA Naxçıvan Bölməsi İncəsənət,
Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun
“Folklorşünaslıq” şöbəsinin müdiri,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, şair*

ŞƏRƏFLİ BİR ÖMÜR QOYUB GEDƏN ŞAİR

Şair Vaqif Məmmədova ikinci məktub

Salam, Vaqif müəllim! Bu məktubu yazmazdan əvvəl, sizə altı il bundan əvvəl yazdığım “Yaxşı ki, varsınız” adlı birinci məktubumu xatırladım. Mənə o məktubu yazdıran səbəb ömrümün çətin vaxtlarında sizin mövqeyiniz olmuşdu. Bir yanlış anlaşılma üzündən ətrafımda olan və mənim dəyər verdiyim insanların çoxu 180 dərəcə dəyişildiyi halda, siz məni dəstəklədiniz, təsəlli verdiniz, məsləhətlərinizlə nəyi necə etməli olduğumun yollarını göstərdiniz.

İndi bu məktubu yazarkən sizin uzaqgörənliklə söylədiyiniz sadə sözlərin nə qədər əhəmiyyətli olduğunu bir daha anlayıram. Hətta həyat təcrübəsi kifayət qədər olan birinin müşahidə qabiliyyətinin mükəmməlliyinə bu gün də həsəd aparıram.

O zaman yazdığım məktubumu mətbuat vasitəsiylə sizə ünvanlamışdım. Oxumuşdunuz, öz təvazökar xarakterinizlə zəng etmişdiniz, nə qədər danışmışdıq. Səmimi təşəkkürünüz, sadə bir yazıya nə qədər həssaslıqla münasibət bildirməyiniz o vaxt məni çox duyğulandırmışdı.

Bu məktubu isə sizə necə göndərəcəyimi bilməsəm də, onun sizə çatacağına əminəm. Bir insanı əgər tez-tez xatırlayırsansa və bu adam yaradıcı adamdırsa, xüsusilə şairdisə bir zamanlar Tanrıdan vəhy kimi gələn sözlər dünyadan köçəndən sonra da yəqin ki, mələklər vasitəsiylə ona əyan olur. Bu korafəhm düşüncə nədənsə mənə həmişə inandırıcı gəlib. Ona görə də sizə bu ikinci məktubu yazarkən aramızda olmamağınızın təəssüfi ilə yazsam da, sizin kimi alicənab və sözün bütün mənalarında, əsl şairə yazmağın qüruru və həyacanını da hiss edirəm.

Vaqif müəllim, vəfatınızı eşidəndə çoxları kimi mən də inanmamışdım. Sizi ilk gördüyüm, Naxçıvan Dövlət Universitetinin ötən əsrin və minliyin son illərindəki rektorluq binasındakı simanız, sonralar Naxçıvan televiziyasında “Çinar ömrü” ədəbi-bədii verilişinizdə iştiraklarım, ondan sonrakı illərdə müxtəlif tədbirlərdə birlikdə müzakirələrimiz, söhbətlərimiz yaddaşımdan sürətlə və apaydın bir şəkildə keçib getdi. Yaxşı yadımdadı, 2014-cü ilin aprel ayından etibarən “Çinar ömrü”nü yenidən bərpa edərək çəkilişlərinə başlamışdıq. İlk verilişdə qonaqlarınızdan biri də mən idim. Naxçıvan şəhərinin möhtəşəm mənzərəsinin fonunda, Bayraq meydanındakı yüksəklikdə təbii dekorasiyaların önündə ədəbi-bədii yaradıcılıqdan, şeirdən, poeziyadan söhbət edirdik. İndi kompyuterimin yaddaşındakı 24 aprel 2014-cü il tarixli həmin şəkillərə baxanda kövrəlməmək mümkün deyil. Üzərinizdəki səmimi təvazökarlıq sizin təbii xarakterinizin ən diqqətçəkən cəhəti kimi daha aydın görünür.

Sağlığınıza tərtib edib nəşrə verdiyiniz, çox təəssüf ki, çapdan çıxmasını görmədiyiniz “Ömrün payız nəğməsi” adlı kitabınızı dəflərlə oxumuşam. Xüsusilə “Xəstəxana şeirləri” başlığı altında toplanmış şeirləri. Həmin şeirlərdə sizin ölümə məğlub olmamaq, həyat dolu yaşam istəyiniz nə qədər də özünü göstərir. Lakin həmin şeirlərin içərisində bəzən bədbin notlar üzərində köklənmiş kövrək şair duyğuları da var. Və bu, təkcə sizin kövrək dyğularınız deyil, bu həm də bizi–sizi sevən minlərlə oxucunuzu, yaxınlarınızı, dostlarınızı kövrəldən misralar, bəndlər, şeirlər kimi yadda qalır. “Mən bir dəniz idim”, “Şərəfli bir ömür qoyub gedirəm” kimi fikirlərin hakim kəsildiyi “İlk gün” adlı şeirinizdəki bu bənd bəlkə də sizin növbəti uzaqgörənliyiniz imiş. Sadəcə bizlər o anda anlamamışıq. Siz isə artıq yeni bir yola çıxdığınızı işarə edirmişsiniz, əbədiyyət yoluna:

*Yaxşılıq eyelədim ümid bilənə,
Tutduğum düz yoldan kənar çıxmadım.
Beş addım mən attım, birin gələnə,
Qapı bağlamadım, evlər yıxmadım.*

*Kimsənin yazığı gəlməsin mənə,
Sanmayın qəlblərə dəyib gedirəm.
Atımı sürmədim dumana-çənə,
Şərəfli bir ömür qoyub gedirəm.*

“Xəstəxana şeirləri”nizdə 67 illik bir ömür yaşamağınıza baxmayaraq, hələ də həyat dolu olduğunuzu, məhsuldar yaradıcılıq taleyi yaşadığınız halda, hələ də yazmaq istədiyiniz nə qədər şeirin var olduğunu duymamaq mümkün deyil:

*Bu qədər ömrü də tez sayıram mən,
Yarımçıq arzular çox qalır hələ.
Hələ yazdığımı az sayıram mən,
Hələ neçə şeirim var – düşəcək dilə.*

Bax, buna təkcə siz yox, hamımız inanırıq. Sizin yazdıqlarınız dillərə düşdüyü kimi, bundan sonra yazacaqlarınız da yaddaşlara həkk olunacaqdı. Amma hər kəsin ömür yolunun son dayanacağında bir “Ölüm” mənzili var. Lakin ömrünü xalqının, vətəninə bağlı olanlar, “Ellə gələn bəla toy-bayramdı” inamıyla yaşayanların vəfatından sonrakı ömürlərində “ölüm”ə yer olmur. Bu gün Vaqif Məmmədov doğulub boya-başa çatdığı Sədərəyin hər bir sakininin ürəyində xeyirxah, vətənpərvər, səmimi, əsl ziyalı kimi yaşadığı kimi, çoxsaylı oxucularının ürəyində də ən dəyərli şairlərdən biri kimi yaşayır.

Şairi yaşadan onun şeirləridir. Təkcə mənim yaddaşında sizin o qədər şeirləriniz yurd salıb ki. “Yaşadacaq bu yol məni”, “Sədərək harayı”, “Qeyrət qalası”, “Salam, Oğuz elləri”, “Mənə çiçək borclusan”, “Bu dünyanın sevinci nə, qəmi nə”, “Vətən sığır ürəyimə”, “Ömrümün yarpaqları”, iki cildlik “Seçilmiş əsərləri”niz, Ankarada nəşr olunan “Özüne dön halkım”, “Dənizə qar yağırdı”, “Kərkinin taleyi”, “Zirvədən baxanda”, “Dəniz də nigaran, sən də nigaran”, “Bura Naxçıvandır”, “Sədərəkdə yazılan gündəlik” və adalarını xatırlamadığım bir çox kitabınızdan yadımda qalan şeirləriniz, onlarla müdrik mənə

daşıyan misra və bəndləriniz dilimin əzbəridir. Ən çox isə bu iki bəndi tez-tez öz-özümə pıçıldayıram:

*Dar qafəsdə qala bilməz ürəyim,
Hər arzumu qalsa, ora yığmazdım.
Yumruq boyda ola bilməz ürəyim,
Belə olsa Vətən ora sığmazdı.*

*Ürəyimsiz ağlamıram, gülmürəm,
Hər istəyim ürəyimdə birləşir.
Böyükmüdür, kiçikmidir bilmirəm,
Ürəyimə təkcə Vətən yerləşir...*

Vaqif müəllim, ilk məktubumda da xatırlamışdım. Mənə xitabən yazığınız beş bəndlik, bütün sözləri “Y” hərfi ilə başlayan şeiriniz tanınmış bir şairin gənc həmkarına bəlkə də ən böyük və qiymətli hədiyyəsi kimi daim xatırlanacaq. Bu Vaqif Məmmədovun Elxan Yurdoğluna ağsaqqal xeyir-duası olmaqla bərabər, həm də gənclərə inamın ifadəsi, onlara sevginin nəticəsi idi:

*Yorğun yolun yüyəni yox, yalı yox,
Yay yetişdi, yağışı yox, yeli yox...
Yaşa, yarat, yorğunların yolu yox,
Yol yoxuşdu, yorularsan, Yurdoğlu.*

Özünüz də bu şeirdə çox yaxşı vurğulamırsınız ki, yaradıcılıq yolu yoxuşludu, yorur insanı. Amma bizə həm də yorulmamağı siz öyrətdiniz. Sizdən öyrəndiklərimiz bundan sonra da ömrümüzün son mənzilinə qədər qulağımızda sırğa olacaq.

Elə mənə aftografınızla verdiyiniz kitabları da dəyərli kitablar kimi saxlayıram. Həmin kitablarda yazdıqlarınızın bir neçəsini oxuyuram: “İstedadına inandığım və güvəndiyim gənc şair dostum Elxan Yurdoğluna xatirə olaraq”, “Şeir-sənət yolunu əbədi olaraq ömür yolu kimi qəbul edən istedadlı şair dostum Elxan Yurdoğluna”, “Şeir-sənət xiridarı kimi böyük ümid bəslə-

diyim Elxan Yurdoğluna xoş arzularla müəllifdən”, “İstedadına və şəxsiyyətinə böyük hörmət bəslədiyim şair dostum Elxan Yurdoğluna müəllifdən xatirə olaraq” və s.

Vaqif müəllim, Allah sizə rəhmət eləsin, ulu türk dünyasında ən əziz insanlar üçün söylənən “Məkanın uçmaq olsun” alqışını bu məktub vasitəsiylə sizə çatdırınsınlar deyə, mələklərə pıçıldayıram. Bilirəm ki, onlar bu məktubumu sizə çatdıracaqlar.

Sizə üçüncü məktubumda yenə yazacağam, siz də bizi unutmayın. Məktubunuzu mələklərə verin. Onlar fiziki mənada olmasa da, mənəvi mənada düşüncələrinizi bizə çatdıracaqlar.

İnanıram ki, siz haralardasa ucalardan, zirvələrdən bizə baxırsınız. Bəlkə elə buna görə çoxsaylı kitablarınızın arasından qeyri-ixtiyari olaraq “Zirvədən baxanda” kitabınızı götürüb bu bəndi təzədən oxuyuram:

*Qayalar səsimsə səs verər dinsəm,
Mahnı tək daşlara hoparam yenə.
Əgər bu zirvədə qartala dönsəm,
Uçub insanları taparam yenə.*

HƏYAT FORMULU VƏ YAXUD XOŞ TƏSADÜF

Fəlsəfə elmi bizim həyatımıza qanunauyğunluq və təsadüf kimi anlayışlar gətirib. İnsan həyatında məqsədini bilirsə, onun gələcəyi də məhz qanunauyğunluq xətti ilə inkişaf edir. Təsadüf isə təsadüfdür. Düzdür, hərdən təsadüf özünü qanunauyğunluq kimi də aparır. Bu tip mülahizələri buraxaq filosofların öhdəsinə.

2014-cü il idi. Ölkə Naxçıvan Muxtar Respublikasının yaranmasının 90 illik yubileyini qeyd etməyə hazırlaşdı. Respublikamızın Şirvan şəhərində fəaliyyət göstərən Tarix-diyarşünaslıq muzeyi də bu hadisəni keçirtmək üçün geniş tədbirlər planı hazırlamışdı. İlk tədbir “Azərbaycanın qədim diyarı-Naxçıvan” mövzusunda dəyirmi masa formasında keçirildi. Bütün hadisələr də elə bu tədbirdən sonra başladı. Dəyirmi masaya tək şəhərin ziyalıları yox, eyni zamanda əslən Naxçıvandan olan nümayəndələr də dəvət olunmuşdu. İnternet əsrində yaşayırıq. Bu səbəbdən hadisələr də ildırım sürəti ilə yayılır. Keçirilmiş tədbirin soracağı Naxçıvana da çatdı və orda xoş bir rezonansa səbəb oldu. “Azərbaycan” qəzetinin bölmə müdiri Elxan Yurdoğlu, Naxçıvan MR-ın elm adamları, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin mətbu orqanı olan “Şərq qapısı” qəzeti tərəfindən yüksək dəyərləndirildi. Əlbəttə, burada şəhərimizin tanınmış jurnalisti, Naxçıvan Dövlət Universitetinin məzunu və Vaqif müəllimin tələbəsi olmuş Yaqut xanımın zəhməti böyükdür. Məhz bu hadisələrdən sonra biz ilk dəfə mərhum Vaqif Məmmədovun özünü şəxsən tanıdıq. Vaqif müəllimlə münasibətlərimiz getdikcə sürətlə inkişaf edirdi. Onun muzeyimizə etdiyi ən qiymətli hədiyyəsi ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 90-illik yubileyinə həsr edilmiş “Qalib gəldi, qalib getdi” adlı altı cildlik miniatur kitab dəsti oldu. Biz bu hədiyyəni Tarix-diyarşünaslıq muzeyinə xüsusi diqqət və Şirvan şəhərinə göstərilən hörmət əlaməti kimi

qəbul etdik. Mən bu barədə yerli “İşiq” qəzetində “Muzeyə miniatur kitab hədiyyəsi.” adlı məqalə ilə çıxış etdim. (“İşiq” qəzeti №13 (7347) 12.07.2014). Kitab dəstinin təqdim etmə mərasimini isə Şirvan şəhər Heydər Əliyev Mərkəzində etdik. Tədbir 15 iyun-Qurtuluş gününə həsr olunmuşdur. Şəhər İcra Hakimiyyətinin nümayəndələri də iştirak edirdi. Sonralar bu kitab dəstindən Vaqif müəllim şəhərin Heydər Əliyev Mərkəzinə də hədiyyə etdi.

Vaqif müəllim tərəfindən bizə edilən hədiyyənin ən zirvəsi, onun 12 avqust 2014-cü ildə muzeyimizi ziyarət etməsi oldu. O, tək gəlməmişdi. Həyat yoldaşı, övladları və nəvələri ilə gəlmişdi. Muzeyin kollektivi üçün bu bir toy-bayram oldu. Çox səmimi və maraqlı görüş alındı. Vaqif müəllim öz kitablarını muzeyə və muzeyin kollektivinə hədiyyə etdi. Muzeyin kollektivi bu görüşü və Vaqif müəllimi hələ də xatırlayır. O, gözəl və işıqlı insan idi.

Vaqif Məmmədovun yaradıcılığına nəzər salsaq, burada biz mövzu sonsuzluğuna və janr zənginliyinə rast gələrik. Nədən yazmırdı Vaqif müəllim? Lirika, publisistika, nəşriyyat işi, dərslər vəsaitləri. Hətta rus və fransız dillərində çap olunmuş kitabları da var. (“Здраस्थ्य,земля Сибири”. Новосибирск, 2007, “Шехиды Sadaraka”.Новосибирск, 2007, “Guand on regarde du sommet. Zirvədən baxanda”. Azərbaycan və fransız dillərində. Nakhitchivan, ”Gueyrat”,2007).

Həmkarımız, Əməkdar Mədəniyyət İşçisi Vaqif Məmmədov respublikamızın tanınmış ictimai xadimi idi. Tarix üzrə fəlsəfə doktoru Vaqif müəllim Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin (1992), Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin (1995), Avrasiya Yazarlar Birliyinin (2010), İLESAM-ın (Türkiyə, 2005) üzvü, “Qızıl qələm “ (2012) və “Həsənbəy Zərdabi” (2013) mükafatı laureatı, 1995-2000-ci illərdə Naxçıvan MR Ali Məclisinin deputatı olmuşdur. 1983-cü ildə Özbəkistanda keçirilən “Daşkənd təranəsi” beynəlxalq poeziya müsabiqəsinin qalibi olmuş, 1994-cü ildə YUNESKO-nun xətti ilə Bağdadda keçirilən “Füzuli günləri”ndə, 2001-ci ildə Bayburtda “Uluslararası Dədə Qorqud Kültür-sənət şöləni”ndə, 2005-ci ildə Ankarada keçirilən “Erməni iddiaları və Azərbaycan gerçəyi”, 2010-cu ildə Ankarada “Türk dünyası iliş-

kilərində yeni bir addım: Naxçıvan ruhu“ mövzularında beynəlxalq simpoziumlarında, 2006-2010-cu illərdə Tehrandə, Təbrizdə və Makuda keçirilən “Şəhriyar günləri”ndə, 2007-ci ildə Hollandiyada keçirilən “Xocalı Soyqırımı”na həsr olunmuş, 2010-cu ildə Pakistanda keçirilən “Sufizm və süllh” beynəlxalq simpoziumlarında çıxış etmiş, Dünya azərbaycanlılarının iki qurultayına nümayəndə seçilmişdir. Nəhayət, 1998-ci ildən Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatına rəhbərlik etmiş və eyni zamanda, universitetdə “Jurnalistika və dünya ədəbiyyatı” kafedrasının dosenti vəzifəsində çalışmışdır.

Nə qədər maraqlı, məzmunlu, məqsədyönlü həyat yolu keçmişdir Vaqif müəllim! Demək onun həyat formulu bir sözdən ibarət idi-YARATMAQ.

Vaqif müəllimin ictimai fəaliyyətindən yazanda mənim yadıma nədənsə kiçik hekayə ustası olan, böyük rus yazıçısı Anton Pavloviç Çexov düşür. Məşhur sovet yazıçısı və publisisti İlya Erenburq A. Çexovun yaradıcılığını araşdırarkən qeyd edir ki, yazıçı, həkimlik fəaliyyəti ilə yanaşı, ictimai fəaliyyətlə də məşğul olurdu. Buna baxmayaraq, o, özündən həmişə narazı idi. Hesab edirdi ki, az iş görür. Vaqif müəllim də həyatı boyu çalışıb, yaradıb, özündən sonra iz qoyub.

Əgər hər birimiz Tanrıdan verilmiş həyatımızı fəal mövqə üzərində qursaq, yer kürəmiz gözəllik nümunəsi olardı.

Biz Vaqif müəllimi bir dəfə gördük. Amma, o, həmişəlik bizim ürəyimizdə əbədi bir xatirə kimi yaşayacaqdır. Onun kitabları bizim muzeyin ekspozisiyasını bəzəyir.

Deyirlər əvəzolunmaz insan yoxdur. Mən bu fikirlə razı deyiləm. Vaqif müəllimin yeri həmişə boş qalacaq. Bir təsəlli var: övladları, nəvələri. Onların hər birində azacıq da olsa Vaqif müəllimin izi qalıb. Mən onun həyat formuluunu öz sözləri ilə ifadə etmək istərdim:

*Sac üstündə yanıb közə dönsəm də,
Misra-misra alışısam da, sönsəm də,
Dağa qalxıb neçə eniş ensəmdə,
Əqidəmdə, məsləkimdə ucayam.*

YADDAŞLARA HƏKK OLUNMUŞ İNSAN

Hər bir insan öz əməlləri və fəaliyyəti ilə digərlərinin rəğbətini qazanmağa çalışsa da, ömrün kamillik zirvəsinə yetişmək, bu dünyada iz qoymaq xoşbəxtliyi heç də hamıya nəsib olmur. İnsanın həyat yolunu onun mənəvi dünyası, xarakteri müəyyən edir, daxili keyfiyyətləri onun əməllərində, fəaliyyətində real təəcəssümünü tapır. Xoşbəxtlik isə onun həyatda qarşısına qoyduğu məqsəd və hədəflərinin reallaşdırılması ilə ölçülür. Vaqif Məmmədov insanlığın zinəti sayılan saf dəyərləri öz xarakterində yaşatmağı qarşısına məqsəd qoyaraq, şəxsiyyətini, mənliyini, ad-sanını və həyat prinsiplərini qoruya bilən bir ziyalı oldu. O, zəngin mənəviyyəti, əxlaqı ilə ləyaqətli və şərəfli bir ömür yaşadığını sübuta yetirdi. Vaqif müəllimin ömür yolu onun cəmiyyətdəki layiqli mövqeyini, ictimai statusunu müəyyənləşdirdi.

Vaqif Məmmədov qələminin qüdrəti ilə qəzet redaktoru kimi publisistika zirvəsinə yüksələn, milli tariximizin sanballı araşdırıcılarından biri kimi elmdə sözünü deyən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının deputatı statusunda layiqli xidmətləri ilə seçilən, istər 14 ilə yaxın məktəb direktoru işlədiyi dövrdə, istərsə də Naxçıvan Dövlət Universitetinin dosenti vəzifəsində gəncliyin nurlu sabahına çalışan və ümumilikdə, Naxçıvan ədəbi mühitində xüsusi yeri olan şəxsiyyət idi. O, həyat amalını maddiyyata sahib olmaq kimi dar məqsədlər üzərində qurmayan, cəmiyyətin inkişafına, mənəvi yüksəlişinə çalışan, müstəqil düşüncəsi, azad dünyagörüşü ilə seçilən insan kimi xatırlanır. Vaqif müəllim yüksək əxlaqi keyfiyyətləri, təmənnəsizliyi, insanlara qayğıkeş münasibəti, sadəliyi, təvazökarlığı, prinsiplərinə sadiqliyi ilə daim ətrafındakıların yüksək rəğbətini, ehtiramını qazanmışdır. Onun ürəyinin hərərətindən, gözünün nurundan, zəkasının kamilliyindən neçə-neçə şagirdə, tələbəyə, oxucuya pay düşmüşdür.

Vaqif Məmmədov həm də vətənpərvər ictimai-siyasi fəaliyyəti ilə onu tanıyanların qəlbində silinməz iz qoymuşdur. Əbəs yerə deməyiblər ki, “vətən daşı olmayandan olmaz ölkə vətəndaşı”. Doğma Azərbaycan, eləcə də onun bir parçası olan Sədərək rayonu, onun üçün hər şeydən qiymətli idi. Sədərəyin üzləşdiyi ağırlı-acılı hadisələr bir vətəndaş kimi onu hər zaman narahat etmiş, taleyüklü məqamlarda xalqının mənafeyi baxımından ən doğru, dürüst olanı seçərək, qətiyyət, cəsarət nümayiş etdirmiş, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi və sərhədlərinin təhlükəsizliyinin qorunmasında yaxından iştirak etmişdir.

Vaqif müəllim acılı-şirinli, enişli-yoxuşlu, sevincli-kədərli, şərəfli və mənalı bir ömür yaşamaqla, bütün səy və bacarığını ədəbiyyatımızın zənginləşməsinə həsr etmişdir. Çox gözəl qələm təcrübəsinə malik olan Vaqif müəllimin dil, üslub və poetik təfəkkürü bir-birini tamamlayır. Şəxsiyyəti ilə sənəti, elmi düşüncəsi ilə bədii düşüncəsi vəhdət təşkil edən Vaqif Məmmədov elmyönümlü yaradıcı bir ziyalı idi. Vaqif müəllimin şeirləri onun iç dünyasını əks etdirməklə, oxucuya əhəmiyyətli ibrətamiz tövsiyələr bəxş edir. Onun yaradıcılığı çoxşaxəli olmaqla, bütün mövzulara müraciət edilir və poetik rəng qatılmaqla obrazlı düşüncə ilə məna verilir.

Vaqif Məmmədov ictimai-siyasi, elmi fəaliyyəti ilə kamil şəxsiyyət olmaqla yanaşı, həm də son dərəcə qayğıkeş və diqqətçil ailə başçısı idi. Onun böyüdüb boya-başa çatdırdığı, cəmiyyət üçün layiqli vətəndaş kimi yetişdirdiyi övladları Vaqif Məmmədov şəxsiyyətinin ucalığını əməllərində qoruyur.

Vaqif müəllim aramızdan çox tez, vaxtsız və qəfil ayrıldı. Ömür ona həqiqətən vəfa etmədi. Biz hər zaman, Naxçıvan Dövlət Universitetinin kollektivi olaraq, xalq və dövlət yolunda təmənnasız xidmət göstərmiş Vaqif müəllimlə qürur duymuşuq və duyuruq. Bütün həyatını xalqına fəda etmiş Vaqif Məmmədovun əziz xatirəsi qəlbimizdə daim yaşayacaqdır. Allah rəhmət etsin! Məkani cənnət olsun!

Arzu Abdullayev

NDU "Tarix" kafedrasının müəllimi,
Azərbaycan Tələbə Gənclər Təşkilatları
İttifaqının sədr müavini

GƏNCLİYƏ HƏSR OLUNMUŞ ZİYALI ÖMRÜ

Müdrüklərdən biri yazırdı ki, ciddi işlərdə insanlar necə görünmək lazımdırsa, elə görünürlər, xırda məsələlərdə isə necə vaxtırlarsa, elə. Qəribədir, haqqında söhbət açacağım insan yaşadığı mənalı həyat yolunda ciddi işlərdə də, xırda məsələlərdə də necə vaxtırsa, eləcə görünüb, yəni olduğu kimi. O, ömrünün sonuna kimi nə əqidəsindən dönüb, nə ətrafındakılara qarşı münasibəti dəyişib, nə də kiməsə nədən ötrüsə minnətçi düşüb. Dəyişən yalnız onun gördüyü gərəkli və əhəmiyyətli işlər, xeyirxah əməllər olub. Bu xeyirxah əməllərin nəticəsidir ki, haqqında danışdığım dəyərli ziyalı Vaqif Məmmədov hər bir tələbəsinin, hər bir dostunun, hər bir tanıdığı insanın qəlbində yer alıb.

Belə insanlar dünyasını dəyişdikdən sonra sanki daha artıq bir əzəmətlə vətəndaşların qəlbində yaşamağa başlayırlar. Sanki onlara qarşı yeni bir maraq oyanır, mübarizə tarixi, fəaliyyət və əməlləri, həyat yolu nəinki yalnız elmi məşğul edir, hətta onu tanıyan adı insanlar belə geriye dönərək bir daha bu yola nəzər salır, onu daha böyük məhəbbət və diqqətlə xatırlayırlar. Evlərdə, idarələrdə, küçələrdə, ictimai yerlərdə və ailələrdə onların həyat və fəaliyyətindən danışirlər. Vaqif Məmmədov kimi əsl ziyalıların ölümü ilə qüssələnlərin də sayı çox olur. Sənət və peşəsindən asılı olmayaraq bütün vətəndaşlar onların ölümünə təəssüf edir və kədərlənirlər. Bu isə uzun illərin zəhməti nəticəsində yaranmış, bütün məhəbbətlərdən yüksəkdə duran və fəthi çox çətin olan bir məhəbbətin-həqiqi insan məhəbbətinin ifadəsidir. Əsil ölməzlik, əbədi həyat da budur: insanların məhəbbəti! Xalqın ürəyində qaldırılan heykəl əbədi və yıxılmazdır. Xoşbəxt

o adamdır ki, öz həyat və mübarizələri ilə belə bir məhəbbəti qazanır. Onu tanıyan insanların ürəyinə yol tapan hər kəs gələcəyin qapısını açır. Görkəmli tarixçi alim, yazıçı, pedaqoq Vaqif Məmmədov da belə insanlardandır. Zəngin elmi, pedaqoji fəaliyyəti sayəsində şərəfli bir ömür yolu keçən tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Vaqif Məmmədovun saldıdığı izlər də elə bir zirvəyə çatır ki, bu zirvə biz tələbələri üçün bütöv bir məktəbdir. Maarifçilik məktəbi. Milli təəssübkeşlik məktəbi.

O müəllim xoşbəxtdir ki, öz şagirdlərinin qəlbində xoş duyğularla xatırlanır. Öz biliyini, ürəyinin hərarətini, gözünün nurunu böyük xeyirxahlıq və qayğıkeşliklə dərs dediyi şagirdlərinin qəlbinə hopdura bilir. Şagirdlərinin uğuru ilə uşaq kimi sevinir, bu şərəfli yolda saç ağardır. Bax, beləcə gənclikdən müdrilik, ahıllıq dövrünə qədər bir müqəddəs yol keçən mehriban və qayğıkeş müəllimlər ən xoşbəxt insanlardır. Onlar dünyagörüşləri, dərin zəkaları, bilikləri və zəngin həyat təcrübələri ilə hamıya nümunə olur və əməlləri ilə gənc nəslin tərbiyəsində mühüm rol oynayırlar. Vaqif müəllim də elə bu amala xidmət etdi.

Vaqif müəllimi ilk dəfə tələbəlik illərimdə tanıyısam. 2006-cı ilin sentyabr ayı idi. Universitetin birinci kursunda təhsil almağa başlamışdım. Şagird vaxtı bir çox məqalələrim işıq üzü görmüşdü, ən böyük arzularımdan biri də bu ənənəni davam etdirmək idi. Hələ heç kimi tanıyırdım, kənd həyatından gəlib böyük bir ziyalı mühitinə düşmüşdüm. Nəhayət, mənə dərs deyən müəllimlərə cəsarət tapıb fikrimi bildirdim, ən maraqlısı isə, kimə müraciət edirdimsə eyni cavabı verirdilər- Vaqif müəllimlə məsləhətləş. Beləliklə, ilk dəfə Vaqif müəllimin adını eşidirdim özünü tanımasamda... maraqlanıb Vaqif müəllimin otağını öyrəndim, salam verib içəri daxil olub fikrimi qısaca çatdırdım... söhbətimizdən neçə saat keçdiyini bilmirəm, bir onu bilirəm ki, səhər universitetə gələndə fərqli mövzuları əhatə edən iki məqalə ilə Vaqif müəllimin qapısı önündə dayanmışdım. Bəli, Vaqif müəllim belə bir ziyalı idi-gəncliyə dəstəy olan, onlara yol göstərən, hər çətinliyində yanında olan ziyalı.

Vaqif müəllim həm də bir neçə şeirlər kitabının və tarixi əsərlərin, müəllifidir. O şeirlər kitabının ki, əlinə qələm alıb yazdığı ilk şeirindən son şeirlərinə qədər elinə, obasına, vətəninə bağlı vətəndaş duyğularının tərənnümündən ibarətdir. Şairə bu duyğuları, vətənə məhəbbətini, el-oba sevgisini isə doğma Naxçıvanımızın əsrarəngiz təbiəti, saf bulaqları, məğrur qayaları, əsrlər qocaldan zirvələri aşılıb. Yazdığı tarixi əsərlər, qeydlər hər zaman real hadisələrə, tarixi faktlara əsaslanmaqla qələmə alınır. Hər dəfə işıq üzü görən kitablarının ilk oxucularından biri olmağımla qürur hissi keçirirdim.

Beləcə, nəinki təkcə mənəm, onu deyə bilərəm ki, minlərlə tələbəsinin həyat yolunu, Vaqif müəllimin dəyərli fikirləri, məsləhətləri, geniş əhatəli mühazirələri işıqlandırır.

Bəhmənyar deyirdi: “Elə adamlar axtarın ki, onlarla söhbət yaxşı kitabə bərabər olsun, elə kitablar da axtarın ki, mütaliəsi filosoflarla söhbətə dəysin”. Elə mən də vaxt tapan kimi Vaqif müəllimin söhbətlərini dinləməyə, tövsiyyələrini eşitməyə tələsirdim, 100-lərlə tələbəsi də mənəm kimi.

Bu gün Vaqif müəllimin çiyin-çiyinə çalışdığı pedaqoji kollektiv, dostlar və tələbələr yaxşı bilirlər ki, tələbələri Vaqif müəllimin hər bir dərslərini böyük maraq və həvəslə gözləyirdi. Çünki, Vaqif müəllim hər bir tələbəsinin əsl vətəndaş kimi mənəvi cəhətdən formalaşmasına çalışırdı. Onlarda milli şüurun, milli düşüncənin bütövlükdə azərbaycançılıq ideyasının təşəkkül tapmasına öz töhvələrini verirdi. Onun həm də iş yoldaşlarına, dostlarına, tələbə və magistrlərinə səmimi və mehriban davranışı, bir valideyn qaygısı ilə yanaşması bütün təhsil işçiləri üçün layiqli bir örnək idi.

Vaqif müəllimin vətəndaşlıq mövqeyi, vətənpərvərliyi özünəməxsus idi. Lazım olanda əsgər, lazım olanda şair, lazım olanda müəllim, lazım olanda alim idi. Onu tanıyan insanlar yaxşı bilirlər ki, Vaqif müəllim yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik şəxsiyyət idi. O qədər sadə, səmimi, müdrik insan idi ki, onunla ünsiyyətdə olmaq insanı sanki kamilliyə səsləyirdi.

Böyük şairimiz Nizami Gəncəvinin:

*Həmişə dünyada yaxşılıq axtar,
Yaxşı ad almaqda əbədiyyət var!*

– misraları Vaqif Məmmədovun keçdiyi ömür yoluna çox gözəl yaraşır. Dostluqda sədaqətli, qohumluqda mehriban, yaşadığı ömür payında xeyirxah, tələbələrinə qayğıkeş müəllim olmağı bacaran əsl ziyalı...

Tam əminliklə deyə bilərik ki, Vaqif Məmmədovun yaratdığı mükəmməl tədqiqat əsərləri, mənalı həyat yolu hər bir gəncin yoluna hələ uzun illər işıq salacaq.

Mirələkbər Seyidov
AQRA EİDİB-nin idarə
heyyyətinin sədri

GÖRKƏMLİ ZİYALI VAQİF MƏMMƏDOV VƏ SƏDƏRƏK KƏNDİ BARƏDƏ DÜŞÜNCƏLƏRİM...

Mən Vaqif müəllimi uşaq vaxtlarımdan, Naxçıvan şəhər internat məktəbində 1961-1967-ci illərdə qardaşı Vidadi ilə bir yerdə oxuduğum dövrlərdən tanıyıram. Sədərəkdən o dövrlər bizim məktəbdə oxuyanlar çox idi. Bizim sinifdə Vidadi, Həsən Abbasov, rəhmətlik Əli Nəcəfov, bizdən yuxarı siniflərdə İslam Kazımov, İslam Səlimov, Rəsul və.s aşağı siniflərdə qardaşı Məmmədlə bərabər digər uşaqlar var idi. O illər mən ara-sıra Sədərək kəndinə babamgildə gedərdim. Mənim anam Qüdrət Cəfər kişinin və Qara Cənnətin böyük qızı olduğundan və atam 1959-cu ildə vəfat etdiyindən, yay təttilində və dərstdən kənar başqa boş vaxtlarımda mənim qardaşımın və bacımın gedəcəyi əsas yer elə Sədərək idi. Cəfər babam gildən hazırlanmış səhəng, bardaq, çölmək və.s gətirib yaxın kəndlərdə satardı. Arabamız Cəfər əminin, Vaqif müəllimgilin evlərinin yanından keçərdi. Onların da kənd içinə keçən yolu nənəmgilin evinin yanından keçdiyindən, ara sıra bir-birimizi görərdik. Atası Cəfər Cəfərovu da çox yaxşı xatırlayıram. Ziyalı, işıqlı insan idi. İnstitutu bitirənə kimi Vaqifin yaradıcılığı ilə o qədər də məlumatım olmayıb. Əsas tanışlıq və görüşlərin bir hissəsi Vidadi memar kimi Rusiyada işləyib Naxçıvana qayıtdığı dövrdən sonraya təsadüf edir. Vidadinin yaşadığı ev o vaxt mən işlədiyim "Naxtorq" adlı ticarət idarəsinin yanında idi. Hərdən onlara gedəndə də orada görmüşəm. Bəzən dayıları Cabbar və Orucula, qohumları Vəli ilə bir yerdə görüşlərimiz olub. Lakin onun elmi və ədəbi yaradıcılığı ilə əsil tanışlığım, rəhmətlik Muşfiqin vəfatına ithaf etdiyi "Səni kim unudar" kitabından sonra başlayıb.

Doğrudan, o vaxt o ailəyə ağır itki üz vermişdi, 41 yaşında Müşfiq dünyasını dəyişmişdi. Mən də Vidadinin dostu və bir

Sədərəkli kimi həmin məclisə dəfələrlə getmişdim. Lakin həm Vaqiflə, həm də ailənin digər üzvləri ilə əsil tanışlığım yasdan sonra rəhmətlik Müşfiq haqqında 2009-cu ildə nəşr olunan həmin kitabla yenidən başladı. Həmin ailənin üzvlərini yenidən tanımağa başladım. Kitabın ilk səhifəsində verilən Mikayıl Müşfiqin şeiri, Müşfiq adını ürək qırıqlığı ilə qardaşına Şəhriyar və Müşfiq adları arasında tərəddüd içərisində qalan Vaqifin 1967-ci ildəki yaşantıları gətirib 20.08.2008 ci ildə yazdığı üç bayatıya və...

*Bu karvan rəvan gedir,
Yağlı da yavan gedir.
Nədirdisə bilmirəm
Müşfiqlər cavan gedir...*

yaşantısına çıxardı.

Dediyim kimi, Vaqif Məmmədovun yaradıcılığı ilə az-çox tanışlığım, rəhmətlik Müşfiqin haqqında çap olunan kitabla başladı. Onunla əsas elmi-ədəbi mənə daşıyan görüşlərimiz cəmi bir neçə dəfə olsa da, sanballı və mənalı olub.

2009-2010 cu illər də bir il Naxçıvanda işlərimlə əlaqəli çalışdığım dövrdə bir neçə dəfə rəhbəri olduğu nəşriyyatda görüşmüşəm. Bir neçə kitabını mənə hədiyyə edib: "Zirvədən baxanda", "Ömrümün yarpaqları", rus dilində nəşr olunan bir neçə kitabı, "Sədərəkdə yazılan gündəlik" kitabını da verəcəkdə, nə isə görüşüb ala bilmədim. "Ömrün payız nəğməsi" kitabını da oğlu Səbuhi verdi mənə.

Təsadüf elə gətirdi də deyə bilərəm, ancaq, mən təsadüfə yox, zərurətə inanıram. O zərurət baş verdi ki, ictimai birləşən qeydiyyatdan keçməsinə mən evdən çıxıb aereporta Naxçıvana uçmaq üçün hava limanına gedərkən edilən telefon zəngindən öyrəndim. Ona görə də NDU-da elmi müzakirəsi planlaşdırılan əslən naxçıvanlı Fikrət Rzayevin (1936-2013) "Söz və "Söz konstruktorluğu" kitabının təqdimatını "Aqra" EİDİB adından keçirilən tədbir kimi rəsmiləşdirmək qərarına gəldik.

Kitablar bir neçə ay öncə AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinə və NDU-ya göndərilmişdi ki, tanış olsunlar.

NDU-nun rektoru İ. Həbibbəyli məni səmimi qəbul etdi və proqram hazırlanması üçün Vaqif müəllimin yanına göndərdi. Beləliklə, “Aqra” EİDİB-nin ilk rəsmi tədbiri Naxçıvanda, NDU-da, Vaqif Məmmədovun rəhbərliyi ilə hazırlanmış proqram-bukletlə başlandı və uğurlu oldu.

Bundan sonra Vaqif müəllimlə elmi əməkdaşlığımız başladı. 2013-cü ilin may ayından başlayan və öz fəaliyyətini uğurla davam etdirən www.aqra.az saytında Vaqif Məmmədovun da məqaləsi, yazıları, kitabları öz əksini tapmağa başladı. Bu dövrdə Vaqifi özüm üçün bir daha kəşf etdim. Onun istedadlı, qabiliyyəti, yorulmaq bilmədən çalışmasını bir daha özüm üçün təsdiqlədim. Hazırda bizim saytda Vaqif Məmmədovun haqqında bir neçə material vardır:

1) Vaqif Məmmədov. “Klassik poeziyamızda Nuh və Nuh tufhanı”

2) Vaqif Məmmədov. (Azərbaycan və ingilis dillərində) “Vətən yangılı şair”

3) Səbuhi Məmmədov. “Müqəddəs borc”

4) Vaqif Məmmədov. “Ömrün payız nəğməsi” və.s

Nuh və Nuhun tufhanı məqaləsi haqqında sağlığında dəfələrlə söhbətlərimiz olub və onun bu araşdırması “Aqra” EİDİB-nin yaradılmasının ideya müəllifi, İH-nin üzvü Vahid Rzayev tərəfindən çox yüksək qiymətləndirilib.

Vaqif müəllim bu elmi məqaləsində Ə.Xaqani, F.Şirvani, N.Gəncəvi, M.Füzuli, Ş.İ.Xətai, S.Təbrizi, Q.B.Zakir, S.Ə.Şirvani, Heyran xanım, A.Bakıxanov, Xəstə Qasım, Aşıq Ələsgər, M.Ə.Sabir, H.Cavid, M.Hadinin irsini bir daha araşdırır, onlardan konkret misallar gətirərək sübut edir ki, araşdırdığı XII əsrdən XX əsrə qədər olan dövrdə Həqiqətən “Nuh” və “Nuh Tufanı” mövzusu Azərbaycan ədəbiyyatı klassiklərinin əsərlərində də öz əksini tapmışdır. Müəllif Həzrəti Nuhun bizim olduğunu, Həzrəti Nuh dövründə baş vermiş tufandan Naxçıvan ərazisindəki insanların xilas olmasını və II bəşər mədəniyyətinin

Naxçıvandan başlamasını, elmi qaynaqlar vasitəsilə sübut edir. Araşdırmanın çox önəmli olduğunu təsdiq edən Vahid Rzayevin də Həzrəti Nuhla xilas və ərazi bürclər ilk təqvimlərdəndir.

Qoç bürcündən başlamış, ikinci həyat məqalələri-Azərbaycanın həqiqi tarix salnaməsini əks etdirən yazıları olaraq və Vaqif Məmmədovun "Klassik poeziyamızda Nuh və Nuh tufanı" məqaləsi "Aqra" EİDİB tərəfindən ingilis dilinə tərcümə olunaraq saytımıza yerləşdirilmişdir. Qədim Azərbaycan tarixi mövzusu Vaqif müəllimə doğma, yaxın bir mövzu idi. Onun kitablarını vərəqlədikcə, bütün bunları görmək olur.

Ümumiyyətlə, adına səhvən erməni dediyimiz hayların bu ərazidə əsas iddiaları Həzrəti Nuha sahib çıxmaq məqsədi daşıyır. Onların əsl məqsədi budur və bunun çox uzağa gedən nəticələrini biz özümüz anlamalıyıq. Onun üçün həqiqi mənbələri oxumalı, öyrənməli, başa düşməli və gələcək nəsillərə çatdırmalıyıq.

Sözdardı: Bu mövzuda söhbətlərimizin birində söz gəlib Naxçıvanın tarixinin neçə il olmasına çıxdı. 5000 il yaşını nə Vaqif müəllim, nə də mən qəbul etmədik və gəldiyimiz nəticə bu oldu ki, Naxçıvanın yaşı Nuh Tufanının yaşına uyğun olmalıdır. Ona görə də tarixçilər, arxeoloqlar və digər humanitar elmlər burada geoloji, coğrafi, bioloji, etnoqrafik sahə alimlərini birləşdirən davamlı elmi ekspedisiyalar Gəmiqayadan başlayaraq üzü aşağı-yəni tufandan sonra suyun çəkilmə dövrlərini əhatə edən şəkildə öz alimlərimizin rəhbərliyi ilə həmişə davam edən elmi işlər, elmi tədqiqatlar aparılmalıdır.

Bu işin artıq təmali qoyulub. Naxçıvan MR-nın rəhbərliyinin göstərişi ilə Gəmiqayadakı yazılar yenidən qeydə alınıb. Mövcud 1000-2000 yazılı daş sayı 3-4 dəfə artır.

Vaqif müəllimin də sağlığında iştirak etdiyi Gəmiqaya səfərlərinin sonda uğurla nəticələnəcəyi və dünyanın II minillik tarixinin Naxçıvandan başlaması faktının öz əksini tapacağına inanırıq!

Gecəni rahat yata bilmədim, düşüncələrim məni Sədərək kəndi bərədə, yaxınlarım bərədə, dünyasını dəyişmişlər-anam,

xalam, uşaqlıq həyatım, orada, keçən günlərimlə üz-üzə Vaqif barədə yazdığım xatirələrimdə də öz əksini tapmalı olmasını anladım. Ona görə də onları da yazmaq qərarına gəldim. Bu yazını yazdığım gün həm də mənim anamın dünyasını dəyişdiyi gündür. (17.04.1999)

Vaqif müəllim haqqında xatirə yazmaq üçün özümü nə qədər toparlasam da, yazını başlaya bilmirdim. Ona görə iş elə gətirdi ki, bu yazını 16.04.2017-ci il tarixində ofisdə axşama yaxın başlasam da, hətta bitirdiyimi Səbuhiyə gecə 23:00-da desəm də, hansı səbəblərsə məni məcbur etdi ki, yenidən kağız qələm alıb onu davam etdirim.

Fikrim Vaqifin qardaşı Müzəffərin adından Müşfiq haqqında müəllifi olduğu kitaba yazdığı yazıya yönəldi. Onun necə sadə və təvazökar bir qardaş olduğu, niyə Müşfiq haqqında yaza bilməməsi səbəbləri həm böyük qardaş, həm şair-yazıçı, həm vətəndaş, həm vətənpərvər, sədaqətli azərbaycanlı olması gəlib gözümlün önündə durdu.

Sonda V.Rzayevin sözü ilə desək “Hər bir yaranmış, yazır özünə baş daşı” Vaqif müəllim həm həyatdakı tədqiqatlarında, yazılarında, kitablarında, məqalələrində, övladlarında, yaxınlarında, ətrafındakılarda özü öz baş daşını yazdı getdi!

Allah Vaqif müəllimə rəhmət eləsin.

Mədət Səfərov

NDU “Azərbaycan dilçiliyi”
kafedrasının baş müəllimi,
Azərbaycan Respublikasının
Qabaqcıl Maarif Xadimi

MÜDRİKLİK ZİRVƏSİNİ FƏTH ETMİŞ BƏNZƏRSİZ İNSAN

Bənzərsizliyin simvolu, ölməzlik rəmzi, müdrüklük piramidası, şair-şəxsiyyət qanında, canında, amalında, əqidəsində, mə-nəvi saflıq, təmənnasızlıq, humanistlik toxumlarını cücərtmiş, inkişaf etdirmiş, müdrüklük zirvəsini fəth etmiş, bənzərsiz, ilahi vergili şair – **Vaqif Məmmədov**

Bu adla, bu imza ilə mən keçən əsrin 70-ci illərindən tanışam. Bir bənd şeir ilə: bu şeirin adı “Qara kağız” idi.

*Gəlib çox ünvana, gəlib çox ada,
Şübhəli dərdləri dağ eyləyibdi.
Nədənsə, öz adı qara olsa da,
Çoxunun saçını ağ eyləyibdi.*

Tamamilə ictimai məna daşıyan, xəlqlilə, yoğrulmuş bu bir bənd şeir onun necə bir şair olduğunu konkret sübut edir.

V. Məmmədovla ilk canlı tanışlığım 1998-ci ildə Naxçıvan Dövlət Universitetində oldu. Düz qamətli, sakit, danışığı, düzlüyü, doğruluğu ilə yaddaşımda həkk olundu. Sonralar onunla isti münasibətlərlə yaxın oldum. Mən hərdən bir onun yanında şeirlər deyərdim. Bir dəfə şeir dedim.

*Saçına de şalalətək axmasın,
Baxışların şimşək olub çaxmasın.
Odun məni yandırmasın, yaxmasın
Bəlkə onda mən də səni unudam...*

Vaqif müəllim dedi ki, bu şeir kimindi?

Dedim ki,

Vallah bilmirəm.

Dedi ki,

Bu şeiri keçən əsr qələmə almışdım.

Üzrxahlıq etdim, ona görə ki, həmin şeirin o ana qədər müəllifinin Vaqif müəllim olduğunu bilmirdim.

Çoxtərəfli tədqiq olunmuş, şəxsiyyətinə, yaradıcılığına onlarca alim, professor, elm xadimi qiymət vermiş V.Məmmədovun dilçilik görüşünə, daha doğrusu, əsərlərinin dil və üslub xüsusiyyətləri az tədqiq olunub. Yəqin ki, bundan sonra görkəmli dilçilər, dilsevər alim-müəllimlər bu bənzərsiz şairin əsərlərinin dil və üslub xüsusiyyətlərini araşdıracaq, tədqiq edəcəklər.

Mən də bir dilsevər müəllim kimi, xeyli müddətdir ki, onun şeirləri üzərində apardığım təhlillərdən sonra bu qənaətə gəldim ki, o, şair olmaqla yanaşı, həm də gözəl dilçi, Azərbaycan dilinin kamil bilicisidir. Əsərlərinin dil xüsusiyyətlərinə nəzər saldıqda görürük ki, onun şeirlərində demək olar ki, dilimizin bütün fonetik, leksik, morfoloji və sintaktik xüsusiyyətləri genişliyi ilə əks olunub.

Düşünən olar ki, bütün şairlərin əsərləri dil vahidləri ilə zəngindir. Təkcə V. Məmmədov deyil ki? Bu sualın bir neçə cavabı var, daha doğrusu, mən belə cavab verərdim:

Birincisi, V. Məmmədovun şeirlərində dil xüsusiyyətləri ilə az məşğul olunub.

İkincisi, onun poeziya aləmində öz dəsti-xətti var.

Üçüncüsü, V. Məmmədovda söz kasadlığı yoxdur, mənaya, məzmuna uyğun söz “oynatmağı” ustalıqla bacarır. Bu da şairin şeir dilinin üslubu imkanlarını öyrənmək üçün daha çox imkan verir.

Dördüncüsü, şair var riyaziyyatçıdır, şair var həkim, şair var coğrafiya müəllimi, şairdə var ədəbiyyatçıdır. Mübaliğəsiz desək, Vaqif müəllim həm informasiya tutumunda, həm peşəsində, həm də şairliyində, ədəbiyyatçıdır, publisistdir, tarixçidir, nasirdir, ustad müəllimdir, coğrafiyaçıdır. Bir sözlə, o, hərtərəfli ustadır.

Beşincisi, Vaqif Məmmədov ömrünün çox hissəsini kənddə yaşayıb, kənd həyatına, torpağa, yurda bağlıdır. Vətənin torpağından, dağından, daşından, qayasından, gülündən, çiçəyindən ilham alıb. Şübhəsiz ki, Vətən eşqi, yurd məhəbbəti, müvəqqəti itirilmiş torpaq həsrəti onu şair edib, ata-ana ocağına hörmət və ehtiram, Vətənə məhəbbət onu bütövləşdirib, saflaşdırıb, büllurlaşdırıb. Buna görə də, o, vətənin uca dağlarına, özündə tarix yaradan, tarix yaşadan sərt qayalarına, sal daşlarına çevrilib, düşməne qarşı sərtləşib, dosta qarşı mərdləşib. Onun qələmindən çıxmış saysız- hesabsız şeirlərindən bir bənd:

*Ürəyimsiz ağlamıram, gülmürəm,
Hər istəyim ürəyimdə birləşir.
Böyük müdür, kiçik midir, bilmirəm,
Ürəyimə təkcə Vətən yerləşir.*

Yuxarıdakı sıranı daha da artırmaq olar. Çünki, onun şəxsiyyətini, bənzərsiz şairliyini, vətən məhəbbəti ilə yoğrulmuş şeirlərini araşdırmaq, tədqiqat aparmaq üçün oğul istəyirəm cild-cild əsər yazsın. O, buna layiqdir. İnşallah, o tədqiqat əsərlərini də yazıb gələcək nəsillərə ərmağan edəcəklər.

Sonda qeyd edirəm ki, bənzərsiz şair, müdrik insan, tanınmış alim, peşəkar jurnalist, nəşir, tarixçi, gözəl insan, qayğıkeş ata, səmimi yoldaş, təvazökar şəxsiyyət Vaqif Məmmədov haqqında cürət edib bir necə söz yazmaq, böyük məsuliyyət tələb edir.

Və nəhayət, sözdə cəsarətli, işdə məhəratli, əqidədə pak, əməldə büllur, uzun illər kənddə yaşayıb xarüqələr yaradan, təkcə Azərbaycanda deyil, türk dünyasında və dünyanın bir sıra ölkələrində tanınan Vaqif müəllim vaxtsız ölümü ilə ölüm-süzlüyə qovuşdu. Ruhu şad olsun!

BİR DOSTUN ARDINDAN

Fevral ayı aylar içində ən qısa ay və qış mövsümünün bahara doğru gedən yolunda son dayanacağı... Bəlkə də buna görə həmişə fırtınalı, yorucu keçir.

Anam da fevral ayını sevməzdi. Fevral gələndə: “kiçik çillə girdi, artıq qış özünü göstərəcək” – deyərdi. Bir il əvvəl 17 fevralda vəfat etdi. Qar yolları bağladı, külək, fırtına yolumuzu kəsdi, dəfninə yetişə bilmədim.

İki il əvvəl əziz dostum Tofiq Abdin də fevralın 24-də vəfat etdi. Bu il fevral ayı yenə dostlarımızın ürəyinə yas olaraq düşdü. Dostum Rəşad Məcidin atası da fevral günlərinin birində torpağa verildi. Şair Cahit Sıtkı Tarancı dediyi kimi: – **Həyata birlikdə başladığımız dostlarla da yollar ayrıldı bir-bir; Getdikcə artırıq yalnızlığımız...**

Artan təklük, ölümlərlə gələnlər ağır və dünyanın faniyi hamımızın başında... Muhiddin Ərəbi demiş, “Qaçıb can qurtarmağa yer yoxdur!” – Tək çarə xatirələrin qoynunda təsəlli axtarmaq və həyatın fərqli məkanlarında yeni ümidlərə doğru getmək...

Tanıdığım ən ümidli və gülərlər insanlardan biri şair Vaqif Məmmədovdu. Hündür boylu, yaraşlıq, xoş söhbət və ürəyi insanlıq, türklük sevgisi ilə dolu bu dostumu da vəfasız fevral ayında itirdik. Keçən il Bakıdan İğdır getdiyimdə, məni Naxçıvan hava limanında qarşılayıb, bütün gün yanımdan ayrılmamışdı. Naxçıvan universitetindəki kiçik, amma duyğu və kitab dolu otağında məni rahatlamaq üçün əlindən gələni etmişdi.

Onunla qiyabi tanış idik, birgə dostlarımız var idi. Naxçıvana gedən dostlar mütləq ona uğrayar, ondan kömək alardılar. 67 yaşında, amma gənc bir ürəyin sahibi idi. Türkiyədən gələnlərə səmimi bir sevgisi vardı. Oradan Naxçıvana gələnlərin Vaqif həm müəllimi, həm də abisiydi. İğdırda dostlarımla söhbət

etdiyimdə tez-tez onun adı keçərdi. Şeirləri də gözəl idi. Hələ lirik şeirlərindəki təzəlik və dərin hisslər oxuyanı duyğulandırır. Mikayıl Müşfiqin "Yenə o bağ olaydı" şeirinə yazdığı nəzirəsi isə sadə və duyğu doludur:

*O bağ... düşünmədin qalacaq sənsiz,
Əncir ağacları solacaq sənsiz,
Gözlərim həmişə dolacaq sənsiz.
Saçımda bir az da çoxalacaq dən,
Dənizi tək goyub hara gedirsən?*

Səmimi, saf və təmiz adamların sözləri də gözəldir. XVIII əsrdə yaşamış Ərzurumlu İbrahim Hakkı "Mərifətnamə" adlı əsərində yazır: "İnsanın duyğu və düşüncələri üzündə görünər". Bəzən çox gözəl görkəmi olan bir insan insana xoş gəlməz. Uşaqlar və heyvanlar bunu tez hiss edirlər. Baxarsınız həmişə gülərüzlü olan bir adamdan belə uşaq və ya heyvan qorxar, geri çəkilər.

Vaqif Məmmədovun gözəl ürəyi və ürəyindəki gözəl sözlər sanki, üzünə əks olunmuşdu. Gülümsərkən ürəkdən güldüyünü, danışarkən ürəkdən danışdığını dərhal anlardım. Dostlarımdan erkən ölənə olunca, sonradan "Niyə ona daha çox vaxt ayırmadım" deyə həmişə kədərlənirəm. Bu dostlarımdan biri də o, idi. İğdıra bir an əvvəl getmək üçün Naxçıvanda həmişə tələsərdim. Bir an əvvəl doğulduğum, böyüdüyüm torpaqlara keçmək istərdim. Bu səbəblə onunla da, təəssüf ki, uzun vaxt keçirə bilmədim. Amma Naxçıvan Dövlət Universitetinin müəllimlərindən gənc dostum Elbrus İsayevlə birlikdə Vaqif Məmmədovu da götürüb onların "Söyüdlü" restoran dedikləri, həqiqətən də, söyüd ağacları ilə bəzədilmiş gözəl bir yerə getdik. Orda iki saata qədər şeirdən, şairlərdən, insanlardan, ölkəmizdən və dərdlərimizdən danışdıq. Səsi, gözləri və rəngi o qədər canlı və rəngli idi ki, onun bir il sonra birdən xəstələnib vəfat edəcəyini haradan bilərdim?

Yeməkdən sonra xahiş etdim, iki şeir oxudu. Şeir oxuyarkən, gənc bir şair kimi utancaqdı. Səsi ilə ağızından çıxan sözlər

bir musiqi məqamı kimi uyğun idi. O şeirlərdən bir qismi hələ də yadımdadır:

*Tutub zirvələri bir soyuq təklik,
Duman dərələrə çökür, nədənsə.
Xınalı qayanı tapmayan kəklik,
Bu gün qar üstündə səkir, nədənsə.*

Əziz dostum, təəssüf ki, özünün həyat qayasını tapa bilmədi və qar üstündə bir kəklik kimi səkib getdi. Elə bir şeirində dediyi kimi...

*Kişnəyən atları minib gediblər,
Şam kimi əriyib, söniüb gediblər ,
Şirin xatirəyə dönüb gediblər,
Sən görən kişilər gedibdi daha...*

Bütün ölənlərimizlə birlikdə, onun da ruhu şad olsun!

AZERBAIJAN VE TÜRK EDEBİYYATI ARASINDA MANEVİ KÖPRÜ KURAN ŞAİR

Ben yazıma nasıl ve nereden başlayacağımı inanın bilmiyorum. Çünkü konu Vaqif müellim olunca sanırım okuyucular da bana hak vereceklerdir. Vaqif müellimi tanıyanlar bilir ki, onu birkaç cümle ve hatta birkaç kitapla anlatmak mümkün değil. Cennet mekan Vaqif müellim benim çok istekli ve aziz dostumdu aramızda konuşurken ben kendisine abi diye hitap ederdim ve gerçektende bu ünvan ona çok yakışıyordu zaten benim de bir abim olsaydı ancak Vaqif müellimi sevdiğim kadar seve bilirdim. Ben kendisinden çok şey öğrendim, Allah ondan razı olsun, mekanı cennet olsun. O çok farklı bir insandı onu tanımak ve onun dostluğunu kazanmak benim için iftihar vesilesiydi Günü çok yoğun geçtiği halde tüm dostlarınının facebook sayfalarını tek tek dikkatle ziyaret eder ve onların paylaşımlarına aralarında hiç ayırım yapmadan gereken ilgiyi gösterirdi. Defalarca benim paylaştığım şiirlerdeki hataları görüp bana Seyfullah şiirin felan yerinde yalnız olup onu bir daha kontrol et demiş, beni uyarmıştı. Hiç unutmam bir defasında eskilerden bir şairimizin bir şiirini paylaştım şiirle beraber bir de resmini paylaştım geç saatlerdeydi ama Allahtan Vaqif abi uyumamış ve sitesi açılmış baktım Vaqif abiden bir mesaj geldi mesajı açtım, mesajda Seyfullah şiirin düzdür amma paylaştığım resim şairin resmi değil sadece isim benzerliği var senin paylaştığın resim bir aktörün resmidir, demişti ben de hemen o resmi değiştirmiş ve Vaqif abi sayesinde rezil olmaktan kurtulmuştum. Bu kadar dikkatli, düzenli ve mükemmel birisydi Vaqif müellim. Hatta bir gün kendisine sordum, dedim Vaqif abi, sizin gününüzün her saati dolu ve programlı bu durumda nasıl bu kadar dikkatle ve hiç eksiksiz bütün dostlarınızla tek-tek ilgilene biliyorsunuz bunun sırrı ne? Güldü ve bana çok anlamlı tek kelimelik bir cevap verdi. Sevgi dedi.

Sadece bu kelime bile rahmetli Vaqif müellimin büyüklüğünü anlatmaya yeter diye düşünüyorum Onu sevenlerinin gözünde ölümsüzleştiren. İnsanlar arasında ayırım yapmadan onlara olan sevgisi, kendisine özgü tarzı, Dünyaya bakışı, vatan, millet ve insan ekseninde düşünceleri ve bunu da her fırsatta şiirlerine ve yazılarına desen-desen nakş ederek okuyucularının istifadesine sunmasıdır.

Vaqif müellim şiirleri ile Azərbaycan ve Türk edebiyatına çok değerli hizmetlerde bulunmuş kültür hazinemize eşsiz eseler armağan etmiştir, gelecek nesiller bu sanat eserleri ışığında geçmişi ile geleceği arasında çok daha kolay köprüler kurup yollarını aydınlatan bu sanat meşaleleri timsali eserlerle yollarına devam edeceklerdir. Ben burada bizim kültürümüzü çok mükemmel bir dille yeni yetişen gençlerimize aktaran iki tane şiir örnek vermek istiyorum. Ben kendimde bu şiirleri çok seviyorum "Gün Buralara, Kölgə Dağlara", ve "Yasəmənlər Niyə Belə Gec Açdı?"

67 yıllık yaşamını halkının ve milletin gönül dünyasına adayan müstesna şairimiz sadece Azərbaycan için bir kayıp değil bütün Türk dünyası için yeri doldurulamayacak kadar büyük bir kayıbımızdır. Türki cumhuriyetlerde ve Türkiyede kendisini tanımayan ve onu sevmeyen bir kişiye bile rastlayamazsınız. Çünkü o, hiç bir zaman etnik ve mesebi eksende düşünmezdi onun için Türk olmak her kimliğin üzerindeydi bunun en bariz örnekleri Vaqif müellimin Türkiye ziyaretlerinde görülebilir. Şöyle ki; Türkiyede Azeri kökenli insanlar sadece Kars ve Iğdırda yaşıyorlar ama Vaqif müellim Türkiye ziyaretlerinde hiç bir etnik köken gözetmeden Türkiyenin çeşitli illerinde Bayburt, Ankara, Iğdır, Kars, Erzurum, Van, Bingöl ve Elazığda Türk halkıyla kucaklaşarak onların gönlünde silinmez bir yere sahip oldu. Yazımın başlarında belirttiğim gibi Vaqif müellimi yaşarken tanıma ayrıcalığına erişen bahtiyar insanlardan biriyim ahirete irtihalinden sonra cap edilen bu kitapda birkaç satırlık metin yazmak onun eserlerini ve hayatını anlatmak manasında kifayetsiz kalır, lakin onun ruhu mukaddesine duydu-

ğum özlemin ölümsüzləşməsi manasında benim için dəyərlidir. 67 yıllık yaşamını türklük ve türk dünyasının bekası ve millətinin gönül dünyasına adayan aziz dostum, Vaqif müəllim, 70 yıllık sovyet rejminin kara bulut gibi halkını üzerine çöktüyü o talihsiz yıllarda halkına ve milletinə umut olan, milli ve manevi duyularını her dem canlı tutan müstesna bir şairdi. Şair olunmaz Şair doğulur şairlik öyle bir üstün makamdırki dini litaratürdə de şairlik bir tebliğ makamı olaraq kabul edilir. Allah c.c dünyada olduğu gibi ahirette de dəğərli şaririmizin makamını uca etsin amin.

Vaqif abi bəreketli ömrünün tamamını ədəbiyat və şiire adayaraq, ədəbiyat hazinəmizə sayısız əsərlər armağan edərək ölümsüzlük mertebəsinə ulaşmışdır. Onun ələm-i faniyeden ələm-i bəkaya irtihalindən sonra hazırlanan bu kitab da artıq Vaqif müəllimin gönül dünyamıza nurlu şafaklar saçan batmayan bir günəş olduğunun nişanesidir türk dünyasının şiir və ədəbiyat sahasında yetişirdiyi müstesna dəyərlərdən biri olan Vaqif müəllim halkının və millətinin öz milli və manevi dəyərlərinə dönmesi için yoğun çabalar sarf etmiş hayatını bu uğurda vakfətmişdir.

Ey mənim aziz dosdum, seni birkəç setirle nece anlatım mən? Mənevi ələmdən bir nezer et könnülərinə taht kurduğun millətinə, gör ki seni nece ruh-i revan çeşm-i giryan anladır senin bəhr-i umman məneviyatına təzim edip ruh-i mukkedesin önündə baş eyirəm mən.!

TÜRK DÜNYASININ KURURU VAQIF MEMMEDOV

Azərbaycanın tanınmış şairi Türk Dünyasının kururu Vaqif Memmedov hocamı saygı muhabbet və şükranla anıyorum.

O'nun kalemindən feyiz almak kendisini tanımak bilakis ondan ders almak hayatım da önemli bir evredir. Vatan, millet aşığı olan ve Türk Dünyasına değerli kalemler yetiştiren yegane bir eğitmendi

Saygı değer Sebuhi Memmedov'dan bir mail aldım ve şöyle yazıyordu. Saygı değer Habil bey, merhum babam hakkında anıları toplayıp kitap neşretmek istiyorum, Sizin de babam ile anılarınızı bu kitapta paylaşmanızı istiyorum..

Rahmet ve minnetle daima dualarımı okuduğum, metanetli, vefalı, kıymetli büyüğüm Vaqif Hocamın oğlu Sebuhi beyin bu anlamlı ve bir o kadar gerekli olan kitabın neşriyatında gerekli konulardan bir kaç örneği aşağıda sıralamak istiyorum..

Tarih 1992, Nahcivan Özerk Cumhuriyeti, Sederek köyünde güney cephesi, mil tepe bölgesinden yoğun bir ermeni taaruzu ve ermenilerin ilerleyişi söz konusuydu. Halk yerleşim yerlerini terkedip atış alanı dışında Tren istasyonunda terkedilmiş vagonlarda yaşamını sürdürmekteydi.

Ermeniler, Ruslardan aldığı silah desteyi ile çok daha güçlüydüler ve ilk önce okulları ve hastahaneleri tahrip etmişlerdi.

O zaman Nahcivan'ın Sederek köyünde okul müdürü görevinde olan Vaqif Memmedov köyün en uç noktasında ermenilerin atış alanına yakın olan evinde kalmakdaydı, ve bu şair, evini terketmemişti. “Ben toprağımı terketmem” diyordu ve o evde ben aylarca misafir oldum

Bir yandan sefalet içinde harap ve bitap düşmüş halkta Türklük şuurunu uyandırıp, cephe de vatan savunmasını anlatıp

halkı cephede savaşımağa yönləndirirdi. Aynı zamanda kendisi de cephede görevini yerine getiren, cesurca savaşan ve yıkılmış yerle bir olmuş okulun bahçesin de açık havda ders anlatan bir şahsiyetti Vaqif Memmedov. Anlatacak çok şey var, şunu iyi biliyorum ki, o günlerde Vaqif öğretmenler olmasaydı Azerbaycan'ın Nahcivan bölgesinin insanı şuan ki Suriye halkının olduğu gibi, yaşadığı toprakları terk edebilirdi. Fakat terketmeden cesurca savaştilar. Çünkü onların savaşı öğretecek bir öğretmenleri vardı.

Yüce Allahım Vaqif beye rahmet eylesin!

KAYBETTİĞİM EN DEĞERLİ DOSTUM

Cennetmekan Vaqif Memmedov ile 2001 yılı Temmuz ayında Türkiyenin Bayburt şehrinde tanış oldum. Möhterem Vaqif müellim 7. Dede Korkut kültür ve sanat şöleni kapsamında açtığım resim sergimi ziyaret etmişti, aynı akşam kültür merkezinde düzenlenen şiir gecesindeki sunumu ve okuduğu şiirlerini salondaki yüzlerce sanatsever ayakta alkışladı.

Törenden sonra tüm sanatkarlar uzun uzun sohbetler ettik, 7 gün boyunca birlikte gezip dolaştık, diğer etkinlikleri birlikte izledik.

Daha sonraki yıllarda dostluğumuzu ilerlettik, şiirlerini birçok mahalli ve ulusal edebiyat sitelerinde paylaştım. "İLESAM" ve "Türksav" üyesi olduğum için Türk dünyasından pek çok şair, ressam dostum oldu ama inanın Vaqif müellimin yeri bambaşkadır, bana yazmış olduğu duygu dolu yazı ve mektuplar benim en değer verdiğim hatıralarımdır.

Ömrü vefa etseydi 2016 Eylül ayında Nahçıvan da buluşacaktık... Nurlar içinde yatsın, kaybettiğim en değerli dostumdu, onu asla unutamam, makamı cennet olsun.

AMALI XEYİRXAHLIQDAN YOĞRULAN İNSAN

Dəyərli dosentimiz Vaqif Məmmədovla bağlı xatirələrim yalnız və yalnız müsbət mənada, baş verən hadisələrdən ibarətdir. Tarix ixtisasi üzrə tədqiqatla məşğul olmağım, elm sahəsində fəaliyyətim, üstəlik Sumqayıt Dövlət Universitetinin “Beynəlxalq əlaqələr” şöbəsində çalışmağım yerli və xarici, o cümlədən, region universitetləri ilə əməkdaşlıq mənim də taleyimdə Vaqif müəllimlə tanışlığımıza səbəb olmuşdur desəm, yanılmaram.

Biz yaşam boyunca neçə-neçə insanlara tanış olur, ünsiyyətdə oluruq, lakin hər insanla münasibət saxlamaq, əlaqələri qurub və bu münasibəti zirvədə saxlamaq mümkün olmur. Vaqif müəllim tanıdığımıza qurur duyduğum şəxsiyyətlərdəndir. Onun istər tarix bilikləri, məqalələri, istərsə də, şeir yaradıcılığı olduqca maraqlı və çoxşaxəlidir. Hesab edirəm ki, bu sahədəki sözüünü demiş mütəxəssislər kifayət qədər Vaqif müəllimin yaradıcılığı haqqında fikirlər yürütmüşlər. Bu baxımdan, mən daha çox müəllimimin insanı keyfiyyətlərindən danışmaq istərdim.

Vaqif müəllimi insanlara sevdiren mənə, ilk öncə, onda olan insana xoş münasibəti idi, insanları dinləməyi çox sevərdi. Adətən deyirlər müəllimlər danışmağı daha çox sevirlər. Vaqif müəllimdə bunun əksini göstərən keyfiyyətlər həddən artıq idi. Dəyərli ailəmizin müsbət keyfiyyətləri haqqında saatlarla, günlərlə danışmaq olar.

Vurgulamaq istərdim ki, addımladığım elm yolunda Vaqif müəllimin dəyərli məsləhətləri və istiqaməti mənə çox faydalı olmuşdur. Yuxarıda qeyd ediyim kimi, tanışlığım da elm çevrəsində, elm adamları ilə başlayıbdır. 2013-cü il idi. Hazır məqa-

ləm vardı, lakin hansı redaksiyaya zəng etdim müsbət cavab almadım. Yəni cavab bu olurdu ki, artıq gecdir, sizin məqaləni növbəti sayımızda nəşr edərək. Dissertasiyam ilkin müzakirəyə buraxılmışdı, sevincli idim və bu məqalənin jurnala daxil edilməsi mənim üçün çox vacib idi. Siyahıda təbii ki, Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Elmi xəbərlər” jurnalı da var idi. Bildiyiniz kimi, dosent Vaqif müəllim Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəşri olan “Elmi əsərlər” jurnalının redaktoru idi. Azərbaycan Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının siyahısında olan bu elmi jurnalda məqalənin nəşr olunması bir tədqiqatçı üçün şərt idi. Vaqif müəllimin sayəsində mənim elmi məqaləmin də bu jurnalda nəşr olunmaq şansı oldu. Bu istiqamətdə Vaqif müəllimin xüsusi əməyi və köməyi olmuşdur. Yazdığım məqalələr haqqında müəllimin dəyərli fikirlərini bilmək mənim üçün olduqca maraqlı idi və bu, özü bir şərəf idi, istiqamət idi. Elə mən deyərdim, bu, özü də bir kömək idi. Mənim NDU-nun “Elmi xəbərlər”ində 4 elmi məqaləm dərc olunub. Və hər dəfə işlədiyim müəssisənin Ümumi şöbəsindən mənə zəng gələndə ki, Samirə müəllimə, sənin adına Naxçıvandan poçt gəlib, sevincimin həddi hududu olmazdı. O günlər üçün darıxıram və hələ də darıxacam.

Gəlin etiraf edək ki, yaşlı naslin çoxu müasir texnikadan-kompüterdən, elektron məktublardan, sosial şəbəkələrdən istifadə etməyi bacarmır. Vaqif müəllimin müasir texnikanın sirlərini yaxşı bilməsini xüsusi vurğulamaq istərdim. Təcrübə etibarilə gənclərə dəstək olmaq baxımından Vaqif müəllim yaşlı nəsilə bir örnək idi, gənclərin nəinki müəllimi, həm də dostu idi. Müasir texnikadan, sosial şəbəkələrdən istifadə etməsi, biz gənclərin işini asanlaşdırırdı. Gedib saatlarla, yaxud, günlərlə Vaqif müəllimin iş otağının önündə gözləməyə ehtiyac olmurdu. Müəllim, məqalələri elektron ünvanı vasitəsilə qəbul edirdi, şəxsi facebook səhifəsindən ona və redaksiyaya ünvanlanan məktublara anındaca cavab yazırdı. Bu, onun sadəliyi idi. Məhz Vaqif müəllimi bizlərə sevdiren xüsusiyyəti onun sadəliyi idi. Müxtəlif yüksək vəzifələrdə işləməsinə baxmayaraq tələbələrle, tədqiqat-

çılarla ünsiyyətdən qaçmaz, əksinə, daha böyük maraq göstərər-
di, hörmət edərdi. İnsan Vaqif müəllimlə ünsiyyətdən çəkinməz-
di. Adətən vəzifə taxtının müxtəlifliyi insanlar arasında ünsiy-
yətə mane olur. El arasında bir məsəl var: bir insanı tanımaq
istəyirsənsə, onu vəzifəyə təyin et. Vaqif müəllim bunun tam
əksinə idi.

Elm sahəsində işləyənlər, xüsusilə, tədqiqatla məşğul olan-
lar, bu yolun nə qədər səbr istədiyini, bu insanların da nə qədər
həssas olduğunu bilirlər. Bu keşməkeşli yolda insana yardımı
toxunan insanlar görmək insanlara sevgi, hörmət, inam hissini
gücləndirir. Vaqif müəllim tez-tez məndən müdafiən nə zaman-
dır? deyər soruşardı. Müdafiyəm 2016-cı ilin oktyabr ayında
oldu. Mən Vaqif müəllimlə bu şad xəbəri, həyacanı bölüşə bil-
mədim. Bu yolda mənə dəstək olduğu üçün təşəkkür edə bilmə-
dim. Mən Vaqif müəllimin ailəsinə təşəkkür etmək istəyirəm ki,
bəlkə bununla öz mənəvi borcumu azaltmış olaram.

Müəllim o qədər insanı sevindirməyi sevərdi ki, yalnız xoş
günlərini paylaşardı. Xəstələndiyini, xəstəxanaya əməliyyata
gedəcəyini də deməmişdi tələbələrinə. Müəllim yazılara cavab
vermədiyi üçün mən telefonuna zəng etdim və oğlu Səbuhi
müəllim cavab verdi. Mən baş verənləri–müəllimin xəstə yatdı-
ğını, əməliyyat olduğunu, hazırda evdə müayinə olduğunu bil-
dim. Hökmən müəllimi ziyarət etməliydim və etdim. Səbuhi
müəllimdən atasını ziyarət etməyimiz üçün icazə istədim. İlk
öncə, Vaqif müəllimin qəbul etməyəcəyindən çəkindim. Lakin
çox çəkmədi ki, Sabuhi müəllim mənimlə əlaqə saxladı və
bildirdi ki, atam sizi görmək istəyir. Buna çox sevindim. Mənim
fikrimcə, mən Vaqif müəllimi əməliyyatdan sonra yox, əməliy-
yatdan öncə görməliydim, ziyarət etməliydim. Buna baxmaya-
raq, yenə də sevindim. Qızım Şəmsi götürüb Sumqayıtdan Bakı-
ya yola düşdüm. Niyə məhz Şəmslə? Qızım Vaqif müəllimin
kitablarını, şeirlərini oxuyardı, tədbirlərdə, çıxışlarında mütləq
Vaqif müəllimin şeirlərindən parçalar söyləyərdi. O, da artıq
qiyabi da olsa, Vaqif müəllimi öz müəllimi kimi qəbul etmişdi.
İndi isə əyani tanış olmağa gedirdi. Həmin gün müəllimin səmi-

mi söbətləri, şeirləri, zarafatları Şəmsin lap ürəyincə oldu. Vaqif müəllim uşaqların da qəlbinə fəth etmişdi. Həmin gün müəllimin nəvələri də xeyli şeirlər söylədilər. Vaqif müəllim mənə həmişə olduğu kimi, kitablarından hədiyyə etdi. Qeyd edim ki, “Xəbərlər” jurnalını göndərəndə müəllim onun şeirlərini nə qədər sevdiyimizi, bəyəndiyimizi bildiyi üçün şeirlər kitabından da zərfin arasına qoyardı. Yəni sevincimiz iki qat olardı. Vaqif müəllim sanki yer üzünə insanları sevindirmək üçün gəlmişdi. Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin. Qəbri nurla dolsun, məkanı cənnət olsun.

RUHUN O LEYLƏKLƏRƏ ƏMANƏT, ŞAİR...

Tanıdığımız insanlar; yaxın qohumlar, dostlar, nə vaxtsa, lap birçə dəfə ünsiyyətdə olduğumuz adamalar haqq evinə köçüb bizi həmişəlik tərک edəndə dünya boşalır, gözəlliyini, dadını-tamını itirir sanki. Bəzən qəfil yadına düşür, bəzən ani olaraq qarşından keçən bir adamın silueti onu xatırladır, bəzən yuxuna girir, bəzən də sözü, misrası beynini döyəcləyir...Və bəzən də içində baş qaldıran acı bir təəssüfə təskinlik tapa bilməyəndə bu dünyanı etibarsızlıqda, vəfasızlıqda, fanilikdə günahlandırır, köks ötürürsən.

Ömrünü sözün nazını çəkməyə həsr edənlərin, yüzlərlə insanın mənəvi yaddaşını kəlmənin, sözün, poeziyanın sehri ilə süsləyənlərin ölümü isə həm də mənəviyyatımızın, xatirələrimizin bir küncündəki mübhəm və zərif duyğuların üstünü qara buludla sarır, uzun müddət bu bulud əriyib getmir, zaman-zaman göz yaşlarına çevrilib xatirələrdə göyərir, hafizəndə, yaddaşında boy atır.

Vaqif Məmmədovun qəfil ölüm xəbəri də məni bu cür sarsıtdı. Doğma, yaxın bir insanın xəbərsiz-ətərsiz (iddaya bax e, guya ölüm gələndə xəbər eləməliymiş...) canını Əzrayıla təslim etməsinə heç cür inana bilmədim və bu gün də inanmıram.

Onu tanıyanda şairliyindən heç xəbərim yox idi. Bacım Sona Sədərəkdə yaşayırdı. O, da, həyat yoldaşı İdris də orta məktəbdə müəllim işləyirdilər və mən onlara qonaq gedəndə əsas söhbətimiz müəllimlərdən, məktəbdə görülən işlərdən, keçirilən tədbirlərdən, təhsilin keyfiyyətindən və daha çox da... Vaqif müəllimdən düşürdü. Onunla yaxından tanışlıqdan sonra mən, su kimi saf, dup-duru, kindən-küdurətdən, şərdən-şəbədədən uzaq bir şairin poeziya dünyasının qapısını açdım, mənəvi aləminin gözəlliyini duydum, danışanda yanaqları allanan bu insanın necə böyük daxili zənginliyə malik olduğunu hiss etdim. Vaqif müəllim o qədər mütəvazi, o qədər sadə, səmimi və mehriban insan idi ki, peşəmlə əlaqədar uzun illər bütün müsahiblərimə rahatlıqla sual

verməyə alışıq olsam da, onun bu utancaqlığı, həyası qarşısında özümü itirir, hər hansı bir məsələ və daha çox da yaradıcılığı ilə bağlı suallarında daha diqqətli və ifallı olmağa çalışırdım. Bil-mirəm niyə, amma mənə elə gəlirdi ki, Vaqif müəllim bu dünyada bir dəfə yaşayıb, həyatın bütün ağrı-acılarını dadıb, əzab və əziyyətlərinə bələd olub, necə deyərlər hər şeyin və hər kəsin gözü ilə baxıb bu dünyaya və müdrikcəsinə pıçıldayıb:

*Hər şeyin öz adı, öz havası var,
İstidi, soyuqdu, sirindi, şitdi,
İndi bu dünyanın yüz havası var,
Daha insanlar da çeşid-çəşiddi.*

Yaşadığı ömür sürəci bu çeşidli insanların arasında saf qalmaq, təmiz qalmaq, uşaq kimi hər yerdə ədalət, həqiqət, halallıq görmək istəyirdi Vaqif müəllim. Onun şeirləri ilə tanışlıqdan sonra bir daha əmin oldum ki, insan öz dilinin altında, fikrinin kölgəsində gizlənir. Kim nə boydadırsa, sözü də elə o ucalıqda, o mərtəbədə, o zirvədədir:

*Mən dünyayam, tufanlar var içimdə,
Kimliyimi mənliyimi bilmişəm.
Yaşayıram bu donda, bu biçimdə,
Yaranışdan elə belə gəlmişəm.*

*...Pisliyi də yaxşılıqla bələdim,
Xeyirxahlıq hər əməldən öncədir.
Neçəsinə arzu-murad dilədim,
Öz arzumsa ürəyimdə qönçədir.*

Dedim ki, sakit, rahat adam idi Vaqif müəllim. Həmişə başısağlı, həmişə fikirli-düşüncəli. İlk baxışdan bir az qaraqabaq, bir az adamayovuşmaz, ünsiyyətə “qıfıllı” görünürdü. Hər halda mənim aləmində belə idi və bir az əvvəl də qeyd etdiyim kimi, onun köhnə kişilərə xas o ağır, batman yerışı, ölçülü-biçili söz-söhbəti, sanbalı, ciddi görkəmi... sən demə içində ümid kimi göyərrib boy atan şeirləri ilə dərdləşdiyi anlara bağlı imiş. Şairin

də ki, nə qəlbi, nə hissi-düşüncəsi, nə də ki, poeziyaya sevgisi tükənər... beləcə bir canda iki dünyanın, bir ruhda iki havanın yükünü, əzabını yaşayır şairlər...

İllər keçdi... Vaqif müəllim Səderək kənd məktəbinin direktoru oldu, bu kəndin ən ağır günlərində əlinə silah alıb, doğma torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxdı, düşmən tərəfə güllə atdı, bir zamanlar gözəlliyini vəsf etdiyi çiçəklər üstünə çilənən şəhid qanını göz yaşları ilə yudu, qəddinin əyildiyi, belinin büküldüyü, dizinin qatlandığı günlər oldu. Ancaq ürəyindəki Vətən sevgisi azalmadı, onun uğrunda Şəhid olmaq istəyi korşalmadı.

*Şəhid!-qərinələr saxlar bu səsi,
Qanı torpağımız, daşımız üstə.
Şəhidlər Tanrının ulu bəndəsi,
Ruhu da hər zaman başımız üstə.*

Vaqif müəllim harada işləməsindən, hansı vəzifəni daşmasından asılı olmayaraq, həmişə saf, təmiz qaldı. Əminəm ki, heç vaxt da POEZİYAYA vədini, andını pozmadı, onunla bağladığı əhdi-peymanə sadıq qaldı:

*Bu payız günündə,
xəzan günündə
Elə qərubsədim,
sanki, xəyalsən.
Bir az da geciksən,
Bir az da qalsan,
Surətin gözümdən
çəkilə bilər.
Ya da sənsizliyə
dözə bilməyib,
Ömrüm yarpaq-yarpaq
tökülə bilər...*

Bax beləcə, ömrünü yarpaq-yarpaq, ləçək-ləçək, çiçək-çiçək çilədi şeirlərinə. Hər misra ilə ruhunun bir zərrəsi uçdu göylərə,

hər sətirlə havalandı Məcnun kimi... kitabları nəşr olundu, adı şeir, sənət məclislərində yada düşdü, şeirlərindən örnək götürənlər oldu, çəkdiyi zəhmət dəyərləndirildi. Hər dəfə yolu Bakıya düşəndə ərklə, Azərbaycan televiziyasının da qapısını döydü, apardığım proqramların qonağı oldu, mətbəə qoxulu kitablarını hədiyyə etdi, arzularından, istəklərindən söz açdı...

Sonra Bakıya gəldiyini, xəstələndiyini, sonra da... bu gün də inanmadığım xəbərini...

Qismət elə gətirdi ki, (xaricdə ezamiyyətdə idim) onun yas məclisində də iştirak edə bilmədim. Cümə axşamlarına, 40-na da gedə bilmədim. Və bu qeydləri yazarkən qəlbimin lap dərindən guşəsində düşünürəm ki, görünür Ulu Tanrı mənə Vaqif müəllimin yoxluğuna inanmamaq, o təziyə məclislərinə getməmək üçün hər dəfə bir mane yaradıb. Nə bilim, bəlkə bu, daha çox özümə təskinlik və toxtaqlıq vermək, onun ruhu qarşında, ailəsi, qohumları qarşısında “qəbahətimi” etirafım üçün uydurduğum nəsnədir. Bilmirəm, təkcə onu bilirəm ki, mənim tanıdığım o əziz insan, o söz və sənət xiridarı, mütavazi və təvazökar şair, yüzlərlə şagirdin yaddaşında yaşayan müəllim, o köhnə kişi-Vaqif Məmmədov kitablarında, şeirlərində, ürəklərdə, xatirələrdə, sevdalı köüllərdə və bir də hər bahar yolu səbirsizliklə gözlənilən bənövşələrin, yasəmənlərin pıçılısında yaşayacaqdır:

*Gələcəkdir, gəlişinə güman var,
Daha yazdı, nə bir çən var, duman var.
Bəlkə bilmir, ondan vəisal uman var,
Yasəmənlər niyə belə gec açdı...*

Xəyalən də olsa onun son mənzilinə bütün oxucuları adından bir qucaq yasəmən ünvanlayıram. Qoy ruhu sevensin, Vaqif müəllimin. Ayaqları Sədrəyin bəm-boz qayalarının xınasına boyanan kəkliklər, siz də o şəhid qanına bələnmiş çiçəklərin keşiyini çəkməyi unutmayın. Qar papağını heç vaxt soyunmayan Ağrı dağı, şairin Ruhu sənə və tənha yuvalı Leyləklərə əmanət! Axı, o, sizi çox sevirdi! Cavabsızsa sevgi olmaz!!!

ÖLÜMƏ BAŞ ƏYMƏYƏN ŞAİR

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Jurnalistlər Birliyinin üzvü, Naxçıvan MR-nın “Əməkdar mədəniyyət işçisi”, “Qabaqcıl təhsil işçisi”, şair Vaqif Məmmədovun imzası ilə tanışlığım orta məktəbdə oxuyarkən başlamışdı. 1990-cı ildə erməni təcavüzkarları tərəfindən Sədərək kəndinə hücum edilərkən kəndin qadın, qoca və uşaqları kənddən çıxarılmışdı. Vaqif müəllim də bu hadisədən təsirlənərək “Şərq qapısı” qəzetində “Bu kənd niyə yetimdir?” adlı şerini çap etdirmişdi. Qəlbi vətən eşqi ilə döyünən şairin qələmindən süzülüb gələn bu şeir, o qədər xoşuma gəlmişdi ki, dəfələrlə məktəb tədbirlərində bədii qiraət etmişdim. Bu misraların müəllifinə qəlbimdə dərin rəğbət hissi oyanmışdı.

Sonralar harada Vaqif Məmmədov imzasıyla yazılan şeirlər görürdüksə, mütləq onları kəsib saxlayır, əzbərləyirdim. İş elə gətirdi ki, NDU-da oxuyarkən Vaqif Məmmədovu şəxsən tanıdım. Şeirlərini sevə-sevə oxuduğum Vaqif Məmmədov xoş sifətli, qayğıkeş, alicənab bir insan idi. Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru vəzifəsində çalışan Vaqif müəllimlə hər dəfə rastlaşanda beynimdə bu misralar qeyri-ixtiyari olaraq səslənirdi: “Yenə göylərdədir şair xəyalın...”.

Tələbəklik illərimdə Vaqif müəllimin haqqında hazırlanan televiziya verilişlərində, kitablarının təqdimat mərasimlərində onun şeirlərini bədii qiraət etmişdim. Bu illər ərzində heç düşünməzdim ki, bu misraların müəllifi ilə bir kollektivdə çalışacağam.

2004-cü ildə magistraturanı bitirdikdən sonra akademik İsa Həbibəylinin qayğısı və dəstəyi ilə NDU-da fəaliyyətə başladım. Məni ilk təbrik edənlərdən biri Vaqif müəllim idi. Həmin vaxtan sonra misraları qədər həzin, sakit, ahəstə səsi, nüfuzu və səmimiyyəti ilə iş yoldaşlarının, tələbələrinin rəğbətini qazanan Vaqif müəllimi daha yaxından tanımağa başladım. Bir müəssisə-

də çalışdıqca, bu gözəl insanın mənəvi dünyasının zənginliklərini görürür, kamil şəxsiyyət, dəyanətli dost, gözəl ailə başçısı, vətənpərvər şair, alim və tədqiqatçı kimi müsbət keyfiyyətlərin bu insanın simasındakı vəhdətini müşahidə edirdim.

Bir gün Vaqif müəllim mənim iş otağım olan “Heydər Əliyev lektoriyası”ndakı videomaqnitofondan istifadə etmək istədiyini bildirdi. Bir neçə kaseti izləmək istəyirdi. Televiziya verilişi üçün ondan kadrlar istəmişdilər. O kasetlər 1990-cı ilin yanvarında Sədərək kəndinin düşmənlə ağır mübarizə aparan vaxtlarında çəkilmişdi. Sədərək kəndini müdafiə edən əsgər və könüllülərlə görüşləri, onlara ərzaq, isti paltar, ləvazimatlar aparmağa kömək etməsi, əsgərləri mübarizəyə ruhlandırması lentlərdə əks olunmuşdu. İzlədiyim kadrlar mənə məktəb illərindən əzbərlədiyim “Bu kənd niyə yetimdir” şerini yadıma saldı. Vətəni, doğma yurdu, kəndi üçün qələmi ilə vuruşan şair, əməli ilə də bu mübarizənin ön cəbhəsində dayanmışdı. Bu, şair şəxsiyyətinin bütövlüyünü, sözün və əməlin bir insanın simasında vəhdətinin aydın mənzərəsi idi.

Vaqif müəllim qayğıkeşliyin, təmənnasızlığın bariz nümunəsi idi. Elmi işimlə bağlı qarşısına nə material keçirdisə, hansı məqaləni, yazını oxuyurdusa, onu mənə çatdırar və deyərdi, “Düşünürəm ki, sənin üçün maraqlı olar”

Onun təmənnasız köməyini dissertasiyamın müzakirəsi zamanı da hiss etmişdim. Müzakirələrdə çox böyük həvəslə, qayğıkeşliklə iştirak etmiş, öz tövsiyyə və elmi məsləhətlərini, arzu və təbriklərini əsirgəməmişdi. Başqalarının uğurlarına qəlbən sevinən insan idi Vaqif müəllim. Etdiyi xeyirxahlıqlardan, yaxşılıqlardan zövq alaraq yaşayırdı Vaqif Məmmədov.

Peşəsinin qəlbən vurğunu olan Vaqif müəllim “Jurnalistika və dünya ədəbiyyatı” kafedrasının sevilən müəllimlərindən idi. O, tələbələri ilə dostluq edər, dəyərli məsləhətlərini əsirgəmədən elm və həyat yollarında tələbələrinə yol göstərərdi.

Vaqif Məmmədov yorulmaq bilmədən işləyən, poeziya adlı ağır yükü çiyinlərinə götürən, nəşriyyat direktoru vəzifəsini layiqincə yerinə yetirən, dəyərli araşdırmalarla məşğul olan

zəhmətkeş bir alim, sevimli müəllim, əsl ziyalı, lirik duyğuların tərənnümçüsü, ən əsası “şair-vətəndaş” idi.

Təvazökar, xeyirxah və alicənablığı ilə, müəllim adının, müəllimlik peşəsinin verdiyi qürurla, ədəb-ərkanla, insanlara səmimi münasibəti ilə fərqlənirdi Vaqif müəllim.

Bu sətirləri yazdıqca yadıma bir hadisə düşdü. 2015-ci ildə Vaqif müəllim fecebook səhifəsində bir şeir paylaşmışdı. Onu sarğı edərkən “başını aşağı əymə” deyən tibb bacısına, “Başımı heç əyməmişəm” adlı şeir həsr etmişdir:

*50 ildi ailə-uşaq böyüdürəm,
Başımı heç əyməmişəm.
Şair adın, bir şərəfli ata adın,
Bu zamanın qazanında.
Mən çoxdandı üyüdürəm.
Başımı heç əyməmişəm.*

*Nə çörəyə, nə şöhrətə,
Nə dövlətə, nə sərvətə,
Nə söhbətə, nə minnətə
Başımı heç əyməmişəm.
Ölümə də baş əymərəm!*

Bu şeir Vaqif müəllimin şəxsiyyətinin tam mənzərəsidir. “Elə bir ocağam sönən deyiləm” deyən, ziyalılığı, pedagoji fəaliyyəti, elmi yaradıcılığı, duyğulu şeirləri, ən əsası “şair-vətəndaş” obrazı ilə yaddaşlarda iz salan, sönməz ocaq çatan Vaqif müəllimə Allahdan rəhmət diləyirik.

HƏYAT QƏDƏR DƏYƏRLİ...

Həyatını xalqın xoşbəxtliyi üçün sərf etmiş, milli ruhlu, humanist, dürüst və vicdanlı insanlar var ki, onların bu dünyadan köçdüyünü qəbul etmək istəmirik, sanki, bununla o insanları geri qaytara biləcəyimizə ümid edirik. Belə dəyərli insanlardan biri də tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, 1998-ci ildən Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru, “Qızıl qələm” və “Həsən bəy Zərdabi” mükafatlarına layiq görülmüş, tanınmış şair Vaqif Məmmədovdur. 1948-ci ilin iyun ayının 28-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının “Qeyrət qalası” Sədərək kəndində dünyaya göz açan şair Vaqif Məmmədovun əgər yaşasaydı 2018-ci ildə 70 yaşı tamam olacaqdı. Tale buna imkan vermədi. İstedadlı şair 67 illik şərəfli bir ömrə 35-dən çox elmi, bədii, publisistik kitab yazdı.

*Ölüm sevinməsin qoy! Ömrünü vermir bada!
El qədrini canından daha əziz bilənlər.
Şirin bir xatirətək qalacaqdır dünyada
Sevərək yaşayanlar, sevilərək ölənlər.*

Mənim fikrimcə El qədrini canından daha əziz bilən, elini, yurdunu sevən bir şair və ziyalı kimi Vaqif Məmmədov Azərbaycan xalqının yaddaşında əbədi olaraq yaşamaq xoşbəxtliyinə nail olmuşdur. Qarşımda onun zəngin və çoxcəhətli yaradıcılığının bəzi məqamlarını canlandıran, tələbə gəncliyə qayğı və böyük inamını ifadə edən avtoqraflarla yazılmış bəzi kitabları vardır: “Yaşadacaq bu yol məni”, “Sədərək harayı”, “Sədərək şəhidləri”, “Arazdan keçə bildim”, “Vaqif Məmmədov-Ömür yolu”, “Bir ömür yaşadım”, “Dəniz də nigaran, sən də nigaran”, “Bura Naxçıvandır”, “Kərkinin taleyi” və s.

“Yaşadacaq bu yol məni” (1987) kitabındakı şeirlərdə biz onu Böyük Vətən müharibəsinin acı nəticələrindən təsirlənən, “Sədərək harayı” (1994), “Sədərək şəhidləri” (1998), “Qeyrət qalası” (1999), “Erməni xəyanəti” (2000), “Unutsaq unudularıq” (2000) kitablarında 1990-cı il hadisələrində bilavasitə iştirak edən və şahidi olduğu hadisələri qələmə alan, 18 may 1992-ci il faciəsindən sonra bütün sədərəklilər kimi qırx gün yas saxlayan, Xocalı və Sədərək harayını əks etdirən təsirli şeirlərini beynəlxalq simpoziumlardan dünyaya çatdıran, “Salam, Oğuz elləri” (2001), “Arazdan keçə bildim” (2004) kitablarında Türk dünyasını gəzən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının 90 illik yubileyinə həsr olunmuş “Bura Naxçıvandır” (2014) kitabında Naxçıvanın ictimai həyatında çox fəal iştirak edən vətənpərvər və humanist bir şair kimi görürük.

Vətənə sonsuz məhəbbət, türk xalqlarının birliyi və bir-birinə bağlılığı, müharibənin ağrı-acıları, günahsız xalqımıza qarşı ermənilərin törədikləri vəhşiliklər, torpaqlarımızın itirilməsi və s. onun yaradıcılığında öz bədii əksini tapmışdır. O, vətəndən bəhs edən şeirlərində onun yolunda canını belə qurban verməyə hazır olan bir vətəndaş; müharibə şeirlərində insanlarda bəşəri hisslər tərbiyə edən bir humanist; ictimai-fəlsəfi, siyasi şeirlərində həyatın ağrı-acılarını, sevincini, kədərini görmüş dünyagörüşlü bir insandır.

Şair Vaqif Məmmədovdan söz açılındakı ilk növbədə, xeyirxahlıq, insanpərvərlik, humanizm, orijinallıq, səmimilik, dərin müşahidə və ümumiləşdirmə qabiliyyəti, həssaslıq kimi müsbət keyfiyyətlər xatırlanır. Onu 2004-cü ildən tanımışam. Naxçıvan Dövlət Universitetində ali təhsilimin bakalavr pilləsində diplom işi üçün seçdiyim elmi rəhbərim filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, vətənpərvər şair Xanəli Kərimli və onun təklif etdiyi mövzunun, tədqiqat obyektini şair Vaqif Məmmədovun yaradıcılığı idi. Hər iki insanı o vaxtdan tanımağa başladım. Bunun üçün özümü xoşbəxt hesab edirəm. Hər ikisi yüksək mənəvi keyfiyyətlərlə seçilən, şəxsi mənafeyi üçün deyil, xalq üçün çalışan, “ürəyinə təkcə vətən yerləşən” sadə, böyük insanlardır. Vaqif

müəllim o zamana qədər dərc olunmuş bütün kitablarını, publisistik məqalələrini, haqqındakı ədəbi-tənqidi məqalələri mənə tədqiqat aparmaq üçün təqdim etdi. Kitabxanalarda kitab və ya məqalə axtarmaq üçün vaxtımı sərf etmədən, şəxsiyyəti və yaradıcılığını tanıdıqca daha çox dəyər verdiyim bir insan haqqında diplom işimi başa vurdum. Bakalavr pilləsi üçün diplom işinin həcmi 40-45 səhifə olmalı halda, mənim diplom işim 75 səhifə alınmışdı. Bu səbəbdən də müəyyən problem yaşanacağını düşünsəm də, böyük əmək sərf etdiyim yazımdan bir səhifəni belə çıxmaq istəməirdim. (Burada hörmətli müəllimim, ədəbiyyatşünas alim Yavuz Axundlunu minnətdarlıq hissi ilə xatırlayıram. O, bu barədə problem yaratmadı.) Sonralar bu mövzudakı tədqiqatlarımı daha da dərinləşdirib “Vaqif Məmmədovun yaradıcılıq yolu” adı ilə monoqrafiya nəşr etdirdim. Əsərin nəşri işində də Vaqif müəllimin çox köməyi olmuşdu. Sonrakı illərdə də şair Vaqif Məmmədovun yaradıcılığına tez-tez müraciət etmişəm. Haqqında dərc olunan elmi və ya publisistik məqalələri çox böyük səliqə ilə yığar, hətta ən adi bir qəzet məqaləsini belə, dəqiqliklə siyahıya alıb saxlayardı.

Çox sadə və təvazökar bir insan idi Vaqif müəllim. Heç vaxt unutmaram. AMEA Naxçıvan Bölməsində təzə işə başlamışdım. Hələ plan işi və ya elmi dərəcə almaq üçün dissertasiya mövzusu müəyyənləşməmişdi. Lakin elmi məqalə yazmaq lazım idi. Mən Vaqif Məmmədovun yaradıcılığından bəhs edən yaxşı bir məqalə hazırladım və rəy verməsi üçün hörmətli İsmayıl Hacıyevə təqdim etdim. İsmayıl müəllim məsləhət gördü ki, ədəbiyyatımızın müasir dövrünü gələcək nəsillər üçün saxlasaq, daha yaxşı olar. Bu barədə Vaqif müəllim biləndə bunu çox adi qarşılıyaraq: “İsmayıl müəllim düz deyir, Mirzə Cəlilin, Məmməd Səid Ordubadinin, Əliqulu Qəmküsarin yanında mən kiməm ki?” –dedi.

Nəşriyyat direktoru kimi də çox yaxşı bir insan olaraq xatırlayıram Vaqif müəllimi. İstər Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Xəbərlər” jurnalında, istərsə də beynəlxalq konfransların materiallarında gənc tədqiqatçıların məqalələrinin nəşrinə çox köməklik göstərirdi.

Onun haqqında Türkiyədə 2016-cı ilin yanvar ayının sonunda dərc olunmuş məqaləmin xəbərini verə bilmədim. Əlbəttə ki, buna çox sevinəcəkdik...

Cismən olmasa da, mənən, ruhən Vaqif Məmmədov bu gün də bizimlədir, gələcəkdə də – hər zaman xalqı ilə birlikdə olacaqdır. Harada şəhidlikdən, vətənpərvərlikdən, qürbətdən, səmimilikdən, böyüklərə hörmətdən, Vətənin dar günündə qələmini silahla əvəz etməkdən söz düşərsə, orada ilk əvvəl xatırlanan şair Vaqif Məmmədov olacaqdır! Buna görə də Vaqif Məmmədovun vəfatı “həyat qədər dəyərli”dir:

*Ölüm var ki, həyat qədər dəyərli,
Həyat var ki, ölümdən də zəhərli.*

Əli Səfərov

*Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının üzvü,
Naxçıvan Muxtar Respublikasının
Əməkdar rəssamı*

QƏLBİMİZDƏ YAŞAYACAQSAN!

Hamımıza yaxın, doğma olan bir şair var idi. Mətbuat səhifələrində tez-tez Vaqif Məmmədov imzası ilə şeirləri, publisistik yazıları dərc olunardı. Uşaqla uşaq, böyüklə böyük, sadədən sadə olan bu insanı uzun illərdi tanıyırdım. Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, “Əməkdar mədəniyyət işçisi” olan Vaqif Cəfər oğlu Məmmədovla Naxçıvanda keçirilən müxtəlif tədbirlərdə tez-tez görüşərdik. Bu səmimi və mehriban görüşlərimiz artıq dostluğa çevrilmişdi.

Günlərin birində Vaqif müəllimə zəng edib bildirdim ki, Azərbaycanın ilk şairə-dramaturq qadını Kəmalə Ağayevanın həyat və yaradıcılığından kitab yazırıq, sizin də onun haqqında xatirəniz olsa, gözəl olar...

“Mənim tanıdığım Kəmalə” adlı həmin xatirəsində Vaqif müəllim yazırdı: “Bu günlərdə istedadlı rəssam dostum Əli Səfərov telefonla dedi ki, şairə Kəmalə Ağayeva haqqında yeni kitab çapa hazırlanır, həmin kitabda sən də yazının yer almasını istərdik. Rəssam dostumun təklifini məmnuniyyətlə qəbul etdim”...

Həmin vaxtdan üç il keçib. Bu üç ildə çox şey dəyişdi, çox ağrı-acılarımız oldu. Bu acılı günlərimizdən biri də əzizimiz Vaqif müəllimin aramızdan çox tez getməsi, dünyasını dəyişməsi oldu. Onun yoxluğu bütün dostlara çox pis təsir etdi. Və bilməzdim ki, günlərin birində mən də Vaqif müəllimin əziz xatirəsinə nəsə yazacağam...

Heç yadımdan çıxmaz, C.Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Ədəbiyyat Muzeyində şairə Kəmalə Ağayeva ilə görüş keçirirdik. Bu tədbir mənə tapşırıldığından yenə də dostum

Vaqif müəllimə müraciət etməli oldum, bildirdim ki, Sizin də bu tədbirdə iştirakınızdan məmnun olardıq. Sözümlü yerə salmadı, böyük məmnuniyyətlə bu görüşdə iştirak etdi və özünün Kəmalə xanım haqqında maraqlı xatirələrindən danışdı. Bu xatirələri o qədər kövrək “notlarla” dilə gətirildi ki, hamımız təsirləndik. Tədbirin yüksək səviyyədə keçirilməsində Vaqif müəllimin böyük rolu oldu.

Şair 28 noyabr 2015-ci ildə qələmə aldığı “Əməliyyatdan sonar” adlı şeirində yazırdı:

*Bu da bir taleyin son dayanacağı,
Olmaya, dartınıb dayanır qatar?
Nə tez gəlib çatdı bu qürub çağı,
Qışın gəlməsinə axı hələ var?!*

*Bu qədər ömrü də tez sayıram mən,
Yarımçıq arzular çox qalır hələ.
Hələ yazdığımı az sayıram mən,
Hələ neçə şeirim var – düşəcək dilə.*

*Vətənə sevgimi açma bilmədim,
Vətənin başına dolandım gəndən.
Uca zirvələrdə uça bilmədim,
Nə Vətən məndən doydu,
Nə mən Vətəndən.*

Vaqif müəllimin bütün şeirlərində Vətən, ana, torpaq sevgisi ön planda oldu, ölməz şəhidlərimizin əziz xatirəsinə onlarla şeir yazdı. İtirilmiş torpaqlarımızın dərdinə dözməyərək, nankor qonşularımız ermənilərə şeirləriylə tutarlı cavablar verdi. Həyatda təmiz sevgini hər şeydən üstün tutdu, gənclərə daim xoşbəxtlik arzuladı, düz yol göstərdi. Duyğulu, həssas, incə qəlbli insan olduğundan lirik şeirlərində elə gözəl lövhələr yaratdı ki, bu gün də gənclərimiz həmin şeirləri sevə-sevə oxuyurlar:

*Sən elə yolsan ki, hər səhər-axşam,
Sinəndən adlayıb keçsəm doymaram.
Sən elə bulaqsan gündə neçə yol,
Ovcumu doldurub, içsəm doymaram...*

Vaqif Məmmədov dünyadan köçən dostlarının adını və telefon nömrəsini mobil telefonundan silməyən yazıçı dostu Qəşəm İsabəyliyə həsr etdiyi şeirin sonuncu bəndində yazır:

*Qorxmuram, mən əcəl şərbəti içsəm,
Mətləbi qoy deyim şeirin sonunda,
Yaxşı ki, sən varsan, dünyadan köçsəm
Adım qalacaqdır telefonunda...*

Şair, bu gün bütün dostlarının mobil telefonunda sənin telefon nömrən saxlanılır. Hərdən gözlərimiz həmin nömrəyə sataşır, qeyri ixtiyari olaraq 050 334 69 63 nömrəsinin düyməsini basırıq və birdən sənin çox-çox uzaq bir “səfərə” getdiyin yadımıza düşür, kövrəlirik, çünki, həmişə qəlbimizdəsən, nə qədər ürəyimiz döyünürsə, hər zaman qəlbimizdə yaşayacaqsan!

XATİRƏYƏ DÖNMÜŞ ÖMÜR

Vaqif müəllim haqqında xatirə yazmaq mənə çox çətindir. Ona görə ki, uşaqlığımız, gəncliyimiz və sonrakı dövrümüz çox zaman bir yerdə keçmişdir. Onunla olan görüşlərimiz təəssüf olsun ki, xatirəyə çevrilmişdir. Mərhum Vaqif Məmmədovun bütün əmək fəaliyyəti mənim gözümdən qarşısında baş vermişdir. Belə ki, kəndimizdə 14-15 yaşlarında təsərrüfatın ən ağır sahəsi olan tütüncülük təsərrüfatında çalışmış, gündüzlər işləyərək gecələr təhsilini gecə məktəbində davam etdirmişdir. Gənclik illərini çox ağır keçirən Vaqif Məmmədov daima öz üzərində çalışırdı.

Təhsilini davam etdirməklə bərabər, bədii yaradıcılıqla da məşğul olurdu. Məhz bunun nəticəsiydi ki, 90-cı illərdə artıq bir neçə sanballı kitabın müəllifi oldu Vaqif müəllim savadlı, geniş dünya görüşlü, iti zəkalı alim idi. Onun içtimai-siyasi fəaliyyəti, 40-a yaxın kitabı, qəzet, jurnal səhifələrində dərc olunmuş publisist yazıları xüsusi diqqət çəkirdi. O, gərgin həyatımızın saysız-hesabsız problemlərini qələmə alıb, çatışmazlıqları göz önünə çəkib, onların aradan qaldırılması yollarını axtarıb.

Vaqif müəllimi tanıyanlar bu nadir insanın hətta bu dəyişilməmiş, bəzən hər çür kriteriyası yoxa çıxmış dünyamızda belə təmənnasızlığını itirməyən insanın özünə, öz əqidəsinə qaldığına sevinir.

Vaqif müəllimi tanıyanlar bilirlər ki, o, çox təvazökar insan idi, heç vaxt öz işi üçün kiməsə xahiş etməzdi. Xatirimdədi, bir gün Bakı şəhərində Y.Məmmədəliyev küçəsindəki ofisimdə oturub Vaqif müəllimin şerlərin oxuyurdum, birdən qapı açıldı, mərhum dostum Ramiz Mirişli içəri daxil oldu. Əlimdəki kitabı görüb maraqlandı, alıb bir neçə şeri oxudu.

Sonra mənə dedi ki, bu kitabı verərsən mən də aparım oxuyaram. Əlbəttə mən kitabı verdim Ramiz Mirişliyə və bir neçə gündən sonra kitabı qaytarıb verdi və bildirdi ki, Vaqif müəlli-

min iki şeirinə mahnı yazdım “Yaşamaq gözəldir”, “Təmənnam yox idi”. Həmin mahnını Ramiz Mirişlinin bəstəsində mərhum Azərbaycanın xalq artisti İlhamə Quliyeva səsləndirdi və uzun müddət dinləyicilərin sevimli mahnısına çevrildi. Allah hər üçünə rəhmət eləsin.

Təəssüflər olsun ki, vaxtsız əcəl Vaqif müəllimi aramızdan tez apardı. Həmin vaxt mən 6 ay Azərbaycandan kənarı olduğum üçün yas mərasimində iştirak edə bilməmişdim. Bu, mənə həmişə narahat edirdi. Azərbaycana dönən günü axşam gecə saatları olduğu üçün qəbr üstünə gedə bilmədim. Səhər evdən çıxarkən sürücüyə yoldan gül alıb bir başa qəbristanlığa ziyarətə getməyi tapşırıdım. Yoldan qardaşı Vidadi ilə Məhəmmədidə zəngləşib çağırıdım. Vaqif müəllimin qəbrini ziyarət etdik, Quran oxutdurduqdan sonra, bir az rahatlıq tapdım. Gözlərimə inana bilmirdim, gözəl insan, görkəmli şair, əvəzolunmaz müəllim və bizim ailə üçün çox əziz olan Vaqif müəllim aramızda yox idi. Yaxşı ki, bu gün onun övladları, ailə üzvləri və qardaşları onun əziz xatirəsini daim uca tuturlar. Allah Vaqif müəllimə rəhmət eləsin, qəbri nurla dolsun. Onun əziz xatirəsi qohumların, dostların və yaxınların yaddaşında daim yaşayacaqdır.

BƏYMƏMMƏD NƏSLİNİN QEYRƏTLİ OĞLU

Hörmətli və əziz əmim oğlu, Vaqif müəllimlə uşaqlıq və gənclik illərindən aramızda səmimi ünsiyyət var idi.

60-cı illərin orta məktəb dövründə əlimizə keçən qəzet, jurnal, kitabları acgözlüklə oxuyub, öz aramızda müzakirə etməyimiz çox maraqlı idi. Oxumaq böyük biliklərə malik olmaq, o zaman sanki bir yarış idi. Hər kəs kimi biz də ali məktəbə daxil olmaq üçün böyük səylər edirdik. (Allah bütün orta məktəb müəllimlərimizə rəhəmət etsin)

Baxmayaraq ki, o zaman hər şey, kitab, dəftər qəzet qıt, həyat tərzimiz çox aşağı idi. Atam söyləyirdi, “ehtiyac həyat məktəbidir”.

Həmin dövrdə “Ədəbiyyat və incəsənət”, eləcə də “Qobustan” jurnalı oxumaq bizim ən böyük məşguliyyətimiz idi. İlk illərdə Vaqif müəllim ilk şeirlərini mənə oxuyurdu. Yaşımın az olmasına baxmayaraq, mənə şəxsi fikrimi, rəyimi səmimi öyrənmək istəyirdi. O dövrdə Vaqif müəllimlə ünsiyyətimiz getdikcə dərinləşirdi. Əslində bu ünsiyyətin mənbəyi bizim həm də yaxın qohumluğumuz idi. Vaqif müəllimin atası Cəfər əmi ilə atam İbrahim müəllimin bir-birilərinə olan münasibəti idi. (hər ikisi Bəyməmməd tayfasından olan əmi uşağı idilər) Atam necə ağızdolusu Cəfər əmi deməsi, onunla istənilən mövzularda ailə, dolanışıq müzkirələrini ədəblə, ehtiramla aparmaları heç vaxt yaddan çıxmayan hadisələr idi.

Ümumiyyətlə, 50-ci illərdə uşaqlıq dövrü özümü başadüşəndən qohumların, qonuşuların atamın iş yerindəkilərin bir-birinə davarnışını özüm yaşlaşdıqca duyurdum ki, həmin insanlar nə qədər tərbiyəli və ağıllı, təmkinli, cəsəratli və qürurlu olublar. Vaqif müəllimin gəncliyi bu dövrün süzgəcindən keçib gəlib. Ona görə də ləyaqətini dünya malına, vəzifəyə, tərifi dəyişməyən bir insan kimi yetişdi. Vaqif müəllimin bu keyfiy-

yətləri külli şeirində özünü bürüzə verir. Mənə elə gəlir ki, vətəni, təbiəti, insanları sevməyin ən yüksək pilləsi şairlikdir.

Vaqif müəllim şeirdən-şeyrə, müəllimlikdən məktəb direktorluğuna, nəşriyyat direktorluğuna, universitet müəllimliyinə yüksəldikcə püxtələşdi, vətəni, xalqını, məsləkini sevməyi daha da çox bürüzə verdi.

Ali təhsil bizim yollarımızı ayırdı. Vaqif müəllim öz peşəsinə, mən isə tibb instituna daxil oldum. Tibb institunda oxuduğum müddətdə ilk şeirlərini mənə göndərir, ilk oxucuları tibb institunun yataqxanadakı tələbələri və mən olurdum. Hətta Bakı Dövlət Universitetinin yataqxanalarında əlyazmaları oxunurdu.

Mən sonda düşünürəm ki, şairin xisləti pak, əqidəsi düz, həkim dili ilə desək genetik sağlam olmalıdır ki, (Allah Cəfər əmim ilə Zəroş bibimə rəhəmət eləsin) yazdığı şeirlər insanların qəlbinə daha tez yol tapsın.

Vaqif müəllimin həyat tərzi, vətənə bağlılığı, intellektuallığı, yüksək tərbiyəsi, səbrliliyi, ləyaqətini qoruyan bir ziyalı olması indiki gənclərə bir örnəkdir.

Onun ölümü haqqında heç nə demək istəmirəm, çünki, Vaqif müəllim əzizlərinin, oxucularının qəlbində yaşayır. Nəfəsi, duyğuları, Bəyməmməd qeyrətli təəssübkeşliyi əbədi olaraq şeirlərində yaşayacaqır. Allah rəhmət etsin. Ölüm haqdır.

VƏTƏNİN QEYRƏTLİ OĞLU

1967-ci ildə ali məktəbi bitirib, müəllim kimi ilk təyinatımı Sədərək kəndinə almışdım. Hər gün Sədərək kəndi ilə qonuşulqda yerləşən Dəmirçi kəndindən Sədərəyə gəlirdim. Vaqif Məmmədov ilə ilk tanışlığımız həmin məktəbdən başladı. O zaman Vaqif müəllim də, həmin məktəbdə müəllim kimi yeni fəaliyyətə başlamışdı. İlk gündən aramızda yaranan səmimi münasibət dostluğa çevrildi. Biz bir-birimizin evinə gedib gəlir, bizə görə də ailələrimiz bir-birini tanıyırdı. Biz bir-birimizin evində duz-çörək kəsdik və bu çörəyi 40 il qoruyub saxladıq...

O illərdə mən ailə qurdum. Vaqif müəllim mənə bir bənd şeir yazmışdı. Bu şeiri hamı heyranlıqla oxuyurdu, əldən ələ gəzirdi. Bu şeirdə hamının ən çox marağına səbəb olan mənim adımın baş hərflərini Vaqif hər sətirin başında elə yazmışdı ki, yuxarıdan aşağıya oxuyanda mənim adım oxunurdu:

*İnsan xoş keçirsin gününü gərək,
Məhəbbət naminə kəsək duz çörək,
Rahatlıq günüdür, yığılın görək.
Aparaq gəlini bəyin evinə,
Nənə, babalar da bəlkə sevinə.*

Bir neçə ildən sonra mən müəllimlik peşəsinə son verib, polis sıralarında xidmət etməyə başladım. Amma Vaqif müəllimlə bizim dostluq münasibətlərimiz davam edirdi. Tez-tez biz görüşür, söhbətlər edərdik. 1973-cü il bu görüşlərimizin birində Vaqif müəllim 1941-1945 ci il Böyük Vətən Müharibəsində həlak olanların ailəsinə göndərilən qara kağızlara həsr etdiyi bir şeirini mənə oxudu.

*Gəlib çox ünvana, gəlib çox ada,
Şübhəli dərdləri dağ eyləyibdir.
Nədənsə, öz adı "qara" olsa da,
Çoxunun saçını ağ eyləyibdir.*

Şeiri alıb bir də özüm oxudum və o zamanlar daha çox işlədilən bu "qara kağız" sözünün mənasına Vaqif müəllim kimi heç kimin bu qədər varmadığını müşahidə etdim. Bu bir parça kağıza yazdığı şeirin çox dərin mənaya malik əsər olduğunu bildirdim. "Vaqif, sən gələcəkdə tanınmış şair olacaqsan"-dedim.

Vaqif müəllim yaradıcılığına bir gün də ara vermirdi və hər görüşümüzdə söhbətimizin əsas qayəsini onun yaradıcılığı tuturdu. Sonralar Vaqif müəllimin "Xatın harayı" poeması istər Azərbaycanda, istərsə də o vaxtkı sovetlər birliyinin bir çox respublikalarında, o cümlədən, Ukraynada çap olunaraq sevilə-sevilə oxunurdu. Xatirimdədir, o zamanlar Azərbaycandan Xatın şəhərinə gedən nümayəndə heyyyətindən Vaqif müəllimi soruşmuşdular.

*Oğul gəzən ana varsa,
Yar itirən sona varsa.
Dərdli insan yenə varsa,
Deyin Xatına gəlsin.*

1992-ci illər idi. Mən Sədərək rayon Polis İdarəsinə rəis müavini vəzifəsinə təyin olunmuşdum. Blokada şəraitində yaşayan Naxçıvanın, o cümlədən, Sədərəyin ən ağır, ən çətin günləri idi.

Ermənilərin Sədərək kəndinə ağır artilleriya ilə tez-tez hücumları olurdu. Elə gün olurdu ki, kəndə 300-350 top, qrad mərmiləri atırdılar. Həmin illərdə Vaqif müəllim Sədərək kənd 1 sayılı orta məktəbin direktoru vəzifəsində işləyirdi. Vaqif müəllim o illərdə hər vasitə ilə döyüşçülərin yanında olmaq, onlara dəstək olmaq üçün bütün imkanlardan istifadə edirdi.

1992-ci ilin əvvəlləri idi. Dağlarda səngər qazmaq üçün o vaxtın yuxarı sinif şagirdlərinin və müəllimlərin könüllü iştirak

etmək isdədiklərini mənə dedi. Biz bunu təşkil etdik. Qaraburun deyilən ərazidən Mil təpəyə qədər olan böyük bir ərazidə səngərlərin qazılmasında Vaqif müəllimin rəhbərliyi ilə o vaxt Sədərk kənd 1 sayılı orta məktəbinin kollektivi yaxından iştirak etdilər. Yaxşı yadımdadır, o vaxt 11-ci sinif uşaqları, bu kitabın tərtibçisi Səbuhigilin sinifi idi.

Aramsız döyüşlərdə rayonun yaşayış evləri, bütün inzibati binaları ermənilər tərəfindən tez-tez ağır artilleriya ilə vurulurdu. Vaqif müəllimin təklifi ilə o vaxt polis idarəsini onun rəhbərlik etdiyi 1 sayılı orta məktəbin zirzəmisinə köçürdük. Bu ən vacib bir addım idi ki, biz atmışdıq. Çünki məktəbin zirzəmi hissəsi nisbətən təhlükəsiz istiqamətdə idi. Döyüşlərin ən ağır vaxtlarında Vaqif müəllim ailəsini kənddən daha təhlükəsiz yerə çıxararaq, özünün şəxsi iki mərtəbəli evini döyüşçülərə qarargah kimi vermişdi. Bu döyüşlərdə özü, qardaşları və oğlanları ilə axıra kimi iştirak etdilər. Dəfələrlə şahidi olmuşdum ki, Vaqif müəllimin kiçik oğlu Tural (o vaxt onun 10 yaşı oldı) ən qaynar döyüş postlarına döyüşçülər üçün su, patron daşıyıb gətirir, digər oğlu Səbuhi döyüş postlarında döyüşürdü. Səmimi etiraf edirəm ki, Vaqifə dəfələrlə “uşaqların yaşı balacadır, çox irəli getməyə icazə vermə” demişdim. Vaqifinsə cavabı “mənim oğlanlarım bu dağlarda şəhid olan cavanlardan artıq deyil” – olmuşdu. Bəli, Vaqif müəllim belə bir insan idi. Müəllim, şair, vətənin dar günündə isə əsl vətəndaş idi. Elə bir insan ki, həm malını-mülkünü, həm də canını və canı qədər sevdiyi oğlanlarını vətən yolunda gözünü qırpmadan ortaya qoymuşdu.

Sonrakı illərdə mən Tovuz rayonuna polis rəisi təyin olundum. Bu illər ərzində də Vaqif müəllimlə əlaqələrimiz davam etdi. Bizim saf, təmiz, təmənnəsiz dostluq münasibətimiz var idi. Aramızdakı məsafə uzaq olsa da, daim bir-birimizlə telefonla əlaqə saxlayar, bir-birimizin vəziyyəti ilə maraqlanardıq. Hər dəfə “Bakıya nə vaxt gəlsən xəbər et Tovuzla aparım səni” deyirdim. Bir gün mənə növbətçi hissədən "Vaqif Məmmədov adlı bir nəfər sizinlə görüşmək istəyir" dedilər. Tez aşağı düşüb onu qarşıladım. Görüşdük, 3 gün qonağım oldu. Həmin vaxt rayonda

bir sıra yoldaşlarla, şeir-sənət adamları ilə Vaqif müəllimin görüşləri oldu. O görüşlərdə Vaqifin özü də, şeirləri də, yaradıcılığı da hər kəsi heyran etmişdi .

2015-ci ilin sonlarında Vaqifin Bakıda əməliyyat olunduğunu eşitdim. Evə yanına getdim. Görüşdük, xeyli söhbət etdik. Keçmişdən, köhnə illərdən, yaradıcılığından danışdıq. Yeni kitabını hazırladığını, bu günlərdə çapdan çıxacağını dedi. Amma ömrü vəfa etmədi. Sonuncu kitabını görmədi. Həmin kitab çapdan çıxanda artıq dünyasını dəyişmişdi... Vaqif müəllim ilə mən 40 ilə yaxın dostluq etdik. Çox heyif, Vaqifi tez itirdik. Onun ürəyi yazıb-yaratmaq, vətən eşqi ilə dolu idi. Bizim bu təmənnəsiz əsl dostluğumuzu övladlarımızın, nəvələrimizin davam etdirəcəyinə ümid edirəm. Çünki biz bu dostluğu saf, təmiz, münasibətlər üzərində qurmuşduq.

Allahdan sənə rəhmət diləyirəm əziz dostum! Məkanın cənnət olsun!

SEÇİLMİŞLƏRDƏN BİRİ...

Vaqif müəllim haqqında çox yazılıb, mən bir az başqa səpgidən yanaşmaq istərdim.

Tanrı bizi yaradanda hərəyə bir və ya bir neçə qabiliyyət verir. Öz seçdiklərinə xüsusi qabiliyyət də verir. Buna görə Vaqif müəllim seçilmişlərdəndir. Ona yazıçılıqdan, şairlikdən əlavə səmimilik, doğruluq, qayğıkeşlik, ədalətlik və bir çox başqa insani keyfiyyətlər də bəxş etmişdir.

Dərin bilik qazanmaq üçün daim müəllimlikə onu yenilikçi və həqiqi vətənpərvər səviyyəsinə gətirdi. Elə buna görə də, Sədərək məktəbində ilk muzey yaratdı, daim inkişaf etdirdi, təkmilləşdirdi, yenilədi. Hətta, mənfur ermənilərin atdığı mərmilərin dağıtdığı muzeyi yenidən bərpa etdi və yeni eksponatlarla zənginləşdirdi. Bu sətirləri yazarkən bir hadisə yadıma düşdü, o vaxt dərslərin üz qabığında Leninin şəkli olurdu, qəlpələrdən biri düz onun kəlləsinə dəymiş, kitabı deşib keçmişdi, kimsə kitabı atmaq istəyirdi, amma Vaqif müəllim “bundan yaxşı eksponat ola bilməz, bu həm Leninə, həm də biliyə xəyanətdir” deyib, bu kitabı muzeydə eksponat kimi saxladı.

Məktəb direktoru işlədiyi dövrdə ilk olaraq məktəblilərin topladığı üzüm çubuqları sayəsində qazınan pullarla yaxşı və əla oxuyan şagirdləri o vaxt SSRİ məkanına əsasən də türkdilli respublikalara, ekskursiyaya aparır, şagirdlərin dünyagörüşünün artırılmasına çalışırdı. Böyük səbri və mərhəməti sayəsində, digər müəllimlərin də səyi nəticəsində, bu səfərlərdə heç bir hadisə baş vermədi. Bunun ömrü boyu şəhər görməyən kənd uşaqlarının inkişafına böyük təsir edəcəyinə inanırdı və yanılırdı.

Şagirdlərin bir çoxu Rusiyada, Belorusiyada, Tatarıstanda, Özbəkistanda viktorinalarda, yarışlarda iştirak edir, müxtəlif diplomlarla geri dönürdülər.

Vaqif müəllim özü də Daşkənddə keçirilən poeziya müsabiqəsinin qalibi olmuşdu.

Sədrək məktəbində linqafon kabinetinin, kompyuter sinifinin yaradılması da Naxçıvan MR-da ilklərdən idi.

Vaqif müəllim yumoru çox sevirdi, dəyərləndirirdi. Sədrəkdə bəmərə hadisələrin hamısını toplayardı.

Yadımdadı hər dəfə yerdə nərđ oynayırdıq, deyirdilər Vaqif müəllim nədən oynayırsınız?

Cavab verirdi ki, İdris müəllimi bilmirəm, amma mən uduzsam Eltəni (o vaxt Eltənin 3 yaşı vardı) sinif nümayəndəsi qoyacam.

Bir dəfə də müəllimlər otağında təsadüfən şairlərimiz Vaqif Məmmədov, Əhməd Sədrəkli və Kəmaləddin Qədim əyləşib söhbət edirdilər, mən zarafatla: bu şairlər niyə fərqli insanlar olurlar? deyər sual etdim.

Vaqif müəllimlə Kəmaləddin müəllim nə deyəcəyimi bildikləri üçün gülümsündülər, Əhməd Sədrəkli sualedici nəzərlə mənə baxdı, dedim ay Əhməd müəllim, siz fərqli olmasaydınız bizim kimi siz də şer yazsa bilməzdiniz də.

Vaqif müəllim bizim üçün böyük itki oldu, Allah rəhmət eləsin.

XATİRƏLƏRDƏ YAŞAYAN DOST

Kəndimiz Naxçıvan Muxtar Respublikasının ən böyük kəndlərindən biridir. Mərkəzdən-ədəbi mühitdən uzaq olmağımız kəndin cavanlarının yaxşı mənada qruplaşmasına səbəb olurdu. Ədəbiyyata-incəsənətə meyilli gənclərin bir qrup şəklində yığılaraq dostluq etməsi yaşlıların nəzərində müsbət hal kimi qiymətləndirilir və təqdir edilirdi. Qəzet və jurnallarda nəşr edilən bədii nümunələri acgözlüklə oxuyar, müzakirə edərdik.

Vaqif müəllim yaşca bizdən bir neçə yaş böyük idi. Asta yerişi, məsum baxışları, sakit təbiəti ilə bizlərdən gizli bir iş çevirdiyini düşünürdük. Öz daxili aləminə qapılmış kimi görünür, sanki, vaxtının qiymətini bilirmiş kimi abunə olduğu qəzet və jurnalı alaraq tez də evə dönərdi. İlk şeirlərini rayon qəzetində oxuduqdan sonra, ona olan rəğbətimiz birə-beş artdı. Daha sonra şeirləri mərkəzi qəzet və jurnallarda çap olunduqca ona olan hörmət və ehtiramımız dostluğa çevrildi. Biz onda bildik ki, o, şeirə vurğun və ədəbi qaydalara vaqif idi.

Bəli, bu, şeir və sənət vurğunu Vaqif müəllim idi...

Qismət elə gətirdi ki, orta məktəbdə müəllim kimi çiyin-çiyinə çalışması olduq. Onun daxili aləminə, pedoqoji qabiliyyətinə və digər özünəməxsus xarakterinə yaxından bələd olmaqla Vaqif müəllimi kəşf etdim. O, öz səmimiyyəti ilə kollektivdə xüsusi hörmət qazanmaqla gənc müəllimləri ətrafına yığa bildi. Uşaqların təhsilində önəmli anların uğurla başa vurulmasında fədakarlıqla yanaşır, ədəbi mühiti genişləndirirdi. Şeirləri ilə çərçivəyə sığmayan Vaqif müəllimin uğurları rayon, vilayət, respublika səviyyəsindən kənara çıxmağa başladı. Səsi-sədası Orta Asiyadan tutmuş Türk dünyasının ədəbi mühitlərindən gəlməyə başladı. Ədəbi yaradıcılığı ilə yanaşı müəllimlik peşəsini hər şeydən üstün tutan Vaqif müəllim məktəb direktoru kimi böyük

bir kollektivə rəhbərlik etdi. Şagirdlərə və həmkarlarına qarşı səmimi davranışı ilə kollektivin sevimsinə çevrilən şair ruhlu Vaqif müəllim böyük ehtirama layiq oldu. Ədəbi ictimaiyyətdə nüfuzu artdıqca el arasında gənc olmasına baxmayaraq ziyalılığı və təklifləri ilə el ağsaqqalına çevrilmişdi. Elin-obanın dar günündə ağıllı və uzaqgörən təklifləri ilə bütün məsələlərin öhdəsindən layiqincə gəlir, əsl vətənpərvərlik nümayiş etdirirdi. Elə məhz bu gözəl cəhətinə görə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə deputat da seçildi.

Təbiətin bütün gözəlliklərinə şair qəlbi ilə vaqif olan Vaqif müəllim əsl dost, sirdaş idi. Bizim görə bilmədiyimiz adi gözəllikləri Vaqif müəllimin qələmindən inci kimi düzümündən sonra görür, bizləri də rıqqətə gətirirdi. İncəsənətin bütün gözəlliklərindən yararlanmaqla yanaşı, məni də bu sahəyə daha çox bağlanmağa yönəltdir, demək olar ki, ilk şeirlərini mənə oxuyar, fikirlərimi öyrənmək istəyirdi. Məmməd Arazdan, Bəxtiyar Vahabzadədən, Nəbi Xəzridən aldığı məktubları birgə oxuyar, fərəhlənərdik. İlk kitabının nəşr edilməsi sevincimizə sevinc qatmışdı...

Mənfur qonşularımızın respublikamıza qarşı iddiaları və kəndimizə silahlı hücumları zamanı şairin əsl vətənsəverliyi özünü bir daha biruzə verdi. Öz evini ordu və könüllü döyüşçülərin qərargahına çevirən Vaqif müəllim əlində silah gah Ucubiz dağında, gah Əjdəkanda, gah Mildə-bir sozlə, bütün döyüş nöqtələrində olmaqla döyüşçülərdə ruh yüksəkliyinin artırılmasında mühüm işlər gördü. Onun sifətini bürümüş saqqallı görünüşü gözlərim önündən getmir. Şəhidlərin dəfnində, onların anılması ərəfələrində kədərli gözləri, düşüncəli anları yeni-yeni şeirlərin yaranmasına səbəb olur, tarixin məhvərində ağırlı anların incisinə çevrilirdi.

Vaqif müəllim elm-sənət adamı idi. Naxçıvan Dövlət Universitetində çalışdığı müddətdə belə kəndlə-dostlarla əlaqəni kəsməmiş, həmişə yeni-yeni uğurları ilə bizləri sevindirirdi. Tarix elmləri namizədi olarkən sevincimin həddi-hüdudu yox idi. Telofonla təbrik etməyimə baxmayaraq sabahı günü görüşü-

nə getdim. Yeni şeir kitabları ilə, monoqrafiyasını mənə hədiyyə verdi. Kitabxanamda Vaqif müəllimin əsərləri önəmli yer tutur. Bədii nümunələrdən şagirdlərə örnək verir, Vaqif müəllimin yaradıcılığı ilə şagirdləri tanış edirəm.

Vaqif müəllimin xəstəliyi və dünyasını dəyişməsi tək ədəbi mühiti yox, kənd əhalisini də yasa qərq etdi. Hələ də onun yoxluğuna inanmır, surəti gözümlə önümdən getmir. Yaxın dost, sevimli və ziyalı bir insan haqqında keçmiş zamanda danışmaq, yazmaq olduqca çətin və kədərlidir...

Xalq şairi Səməd Vurğun belə insanlar haqqında necə də gözəl yazıb:

*Ölüm sevinməsin qoy, ömrünü vermir bada
El qədrini canından daha əziz bilənlər.
Şirin bir xatirətək qalacaqdır dünyada
Sevərək yaşayanlar, sevilərək ölənlər...*

VAQIF MÜƏLLİM VƏTƏNİN QEYRƏT QALASI İDİ

Vaqif müəllim haqqında söz demək nə qədər şərəflidirsə, bir o qədər də məsuliyyət tələb etdiyindən fikirlərimi yığcam halda çatdırmağa çalışacağam....Vaqif müəllim hədsiz dərəcədə aydın, işıqlı, xeyirxah, qayğıkeş, təmənnəsiz, millətsevər, Vətəninə və xalqına bağlı əməli-saleh insan idi. O, elə bir şəxsiyyət idi ki, vəzifəsindən, ixtisasından, peşəsindən, onunla yaxınlığından asılı olmayaraq hamının rəğbətini qazanmış, onların qəlblərində dərin iz buraxmışdı. Vaqif müəllimlə tanışlığım 1991-ci ilin yanvar ayına təsadüf edir... O zamanlar mən əvvəllər qulluq etdiyim Rusiya Federasiyasından xidməti yerimi dəyişdirərək Azərbaycanın dilbər guşəsi olan doğma Naxçıvana bir neçə ay idi ki, gəlmişdim... Sədərək rayonu da yenidən yaranmış və rayonun yerli icra orqanları, o cümlədən, polis şöbəsi təzə fəaliyyətə başlamışdır... Mənim komandiri olduğum polisin Post Patrul Xidməti rotası həm Sədərək rayonunun Ermənistanla sərhədlərində yaradılmış polis keşikçi postlarında xidmət, həm də rayon ərazisində ictimai-asayişin keşiyində dururdu....Vaqif müəllim də o zamanlar Sədərək kənd 1 nömrəli orta məktəbin direktoru idi. 1991-ci ilin mart-aprel aylarından başlayaraq Ermənistanla sərhəddə ictimai siyasi və hərbi gərginlik hiss olunduğundan, o zaman postlarımızda rayon ictimaiyyətinin fəallarının da canlı qüvvəsinin köməyinə ehtiyac duyulurdu. Bunun üçün şöbə rəhbərliyi tərəfindən rayonunun idarə təşkilat rəhbərlərinə və rayon ziyalılarına müraciət olundu... Bizim müraciətimizə ilk olaraq səs verənlərdən biri də Vaqif müəllimin özü və onun rəhbərlik etdiyi pedoqoji kollektivin fəalları oldu. Vaqif müəllim başda olmaqla müəllimlərdən rəhmətlik Paşa Əbilov, Vəli Kərimov, İsmayıl İsmayılov, hərbi rəhbər Teymur müəllim və digərləri

mütəmadi olaraq əllərində silah gecələr bizim postlarda polis əməkdaşları ilə növbədə olur gündüzlər isə öz pedoqoji fəaliyyətləri ilə məşğul olurdular. 1992-ci ilin may ayının əvvəllərində Ermənistanla sərhdəddə başlayan atışma ayın 18-dən sonra əsl müharibəyə çevrildi. O zamanlar Sədərəkdən qoca, qadın və azyaşlı sakinlər çıxarıldı. Vaqif müəllim özü və o zamanlar yetkinlik yaşına çatmayan oğlanları Səbuhi və Tural kəndi tərک etməyənlərin önündə idilər. Yadımdır Vaqif müəllim öz evini bizim üçün hərbi qərargaha çevirmişdi, demək olar ki, Sədərəyin müdafiəsi onun evində yaradılmış qərargahdan idarə olunurdu. Özü, oğlanları Səbuhi və Tural əllərində silah “Ucubiz” postunun müdafiəçiləri sırasında idilər. Turalı biz “Qəqəni” deyə çağırırdıq. Vaqif müəllim tez-tez postlarda olur, döyüşçülərimizin qayğıları ilə maraqlanır və onlarda vətənpərvərlik ruhunun yüksəldilməsi istiqamətində müəyyən işlər görürdü. Vaqif müəllim ömrünün son günlərində həqiqətə, ədalətə, sadıq qaldı. Haqqın, ədalətin qarçısı oldu. Bu ali insani keyfiyyətlər onun canına, qanına hopmuşdu. Məhz bu insani keyfiyyətlərinə görə fəxrli deyə bilərəm ki, Sədərək döyüşlərində ŞƏHİD olmuş 108 nəfərin sırasında vaxtı ilə Vaqif müəllimin dərס dediği və vətənpərvərlik ruhunda yetişdirdiği şagirdləri xüsusi yer tutmuşdur. İki ilə yaxındır ki, əzizimiz, Vaqif müəllim əlçatmaz, ünyetməz bir aləmdədir. Biz isə Vaqif müəllimi heç cür unuda bilmirik. Bu gün bizi onun əbədi xatirə qalan şəkildən boylanan mehriban qayğılı baxışları və xeyirxah əməlləri ovundurur. Bu baxışların qarşısında baş əyib deyirik: Sənsiz Səninləyik, əzizim! Allah sənə rəhmət eləsin, ruhun şad, məkanın cənnət olsun.....

BİR ÖMRƏ BƏRABƏR UNUDULMAZ XATİRƏLƏR...

Həyatda elə hallar olur ki, bir insanla illər uzununu ünsüyyət saxlayırsan, yol yoldaşı olursan, ancaq zaman keçdikcə həmin insan unudulur və yaxud da unudursan. Belə hallarda İnsanda elə bir təsəvvür yaranır ki, heç elə bil o insanı tanımamısan və hər hansı keçmiş xatirələrlə yada salmaq istədikdə dərin-dərin xeyallara dalmağa məcbur olursan. Ancaq hərdən elə də olur ki, heç vaxt tanımadığın, görmədiyən bir insan qısa bir zamanda sənəin ən əziz adamlarından birinə çevrilir, onunla keçirdiyən hər saniyə sənəin üçün unudulmaz tarixə qovuşur. Vaqif Cəfər oğlu Məmmədov mənim üçün o insanlardandır ki, onun əziz xatirəsi yaddaşımdan heç vaxt silinməyəcək qədər böyük şəxsiyyət, əsl ziyalı və dəyərləi insandır. “Tanışlığımız və ayrılığımız” bu hər iki söz bir-birindən nə qədər fərqli səslənsə də, ancaq ağılıma gəlməyəcək qədər məni həm hədsiz dərəcədə sevindirdi və çox keçmədi ki, göz yaşlarıma qərç etdi. Vaqif müəllimlə ilk tanışlığımız 2015-ci ilin mart-aprel aylarına təsduf etdi. Qələmə aldığı “Heydər Əliyev fenomeni və ordu quruculuğu” adlı sayca ikinci kitabımı yenidən tamamlamışdım. Kitab ümummilli liderimiz, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin həyatından, ictimai-siyasi fəaliyyətindən və Azərbaycanın hərbi tarixindən bəhs olunduğundan çapa getməsi üçün mütləq bir tarixçi tərəfindən oxunmalı və ön söz yazılmalı idi. Günlərin bir günü şəxsiyyətinə və qələminə böyük hörmət bəslədiyim, şair Nəriman Zeynalzadə ilə əlaqə saxladım. Hal-əhval tutduqdan sonra bildirdim ki, belə bir adda kitab yazmışam ancaq hal-hazırda hərbi xidmətimlə əlaqədar Naxçıvanda olduğumdan burada tanıdığım tarixçi və yazıçı yoxdur, istəyirəm qısa bir zamanda bu kitabım işıq üzə gərsün. Nəriman müəllimlə elə bu mövzuda bir az söhbət edtikdən sonra mənə dedi ki, sən narahat olma, mənim Naxçıvanda Vaqif adlı

bir dostum var çox yaxşı insandı, səni onunla tanış edəcəm, telefonunu verəcəm zəng et danış, o, sənə nə lazımdı köməklik edəcək. Sözün düzü yaxşı dedim, ancaq nəşə bir az tərəddüd içində qaldım, yaşlı və cavan adam olduğunu soruşdum. O, isə məndən niyə sual verdiyimi soruşdu. İlk olaraq fikirləşdim ki, yazıçılıq sahəsində ilk addımlarımı atıram birdən olar ki, heç məni qəbul etməz. Dedi yaşlı adamdı, otuzdan çox kitabların müəllifidir, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Avrasiya Yazarlar Birliyinin üzvüdür. Bir çox ali titullar saydı, ancaq dedi narahət olma, zəng et, sözünü de. Lap istəsən axşam mən zəng edib deyərəm, sonra sən zəng edərsən. Dedim belə olsa daha yaxşı olar. Axşama qədər gözlədim, zəng etmədim. Axşam tərəfi işdən evə təzəcə gəlmişdim, telefonuma zəng gəldi. Zəng edən Nəriman müəllim idi. O, mənə Vaqif müəllimlə danışdığımı dedi və bildirdi ki, Vaqif müəllim sənə zəngini gözləyir. Nəriman müəllimlə danışığımızı bitirib Vaqif müəllimə ilk zəngimi etdim. Telefonu qaldırdı, salam verib özümü təqdim etdim. Mənimlə salamlaşdıqdan sonra özüm haqda qısa məlumat verdim. Dedim zabitəm, Naxçıvanda hərbi xidmətdəyəm, bir şer kitabının müəllifiyəm. Sonra isə yazdığım yeni kitabım haqqında məlumat verdim. Məni diqqətlə dinlədikdən sonra dedi ki, sabah axşam görüşək, kitabı ver mənə oxuyum və sonra fikrimi bildirərəm. Səhərişi gün axşam yenidən zəng edib bildirdim ki, siz hara deyirsiniz mən həmin ünvanı gəlmişəm orda görüşək. Vaqif müəllimin səmiyyəti və sadəliyini mən elə həmin andaca hiss etdim. O, mənə cavabında bildirdi ki, yox sən həbcisən, yorğun olarsan, sən harada qalırsansa mənə de, mən ora yaxın yerə gələcəm. Dedim Vaqif müəllim mən buna qəti razi ola bilmərəm, siz ünvanınızı deyən mən gəlmişəm. İsrar etdiyimi görüb sözünü çevirə bilmədim. Yaşadığım ünvanı bildikdən sonra elə bir yer təyin etdi ki, ən uzaq məsafəni özü gəlməli oldu. Biz Naxçıvan şəhərində “Hüseyn Cavid məqbərəsi”nin yanında görüşməli olduq. Salamlaşdıq, səmimi görüşdük və yavaş-yavaş Uşaq Gənglər Şəhərciyinə doğru söhbət edə-edə getdik. İlk dəfə idi ki, gördüyüm nurani, ucaboy insanın həqiqətən simasından nur tökülürdü,

danışdıqca söhbətimiz daha da genişlənirdi. Vaqif Məmmədov şəxsiyyət baxımından maraqlı və savadlı insan olmaqla yanaşı, onun söhbətləri də maraqlı idi. Tarixdən, ədəbiyyatdan və digər elm sahələrindən zəngin biliyə malik bir insan idi. Adam dinlədikcə doymurdu. Hətta arada hərb elmindən elə terminlər işlədirdi ki, o terminləri yalnız peşəkar hərbiçilər bilə bilərdi. Təqribən iki-üç saat söhbət etdik, bu müddət ərzində mənə çox sorğu-sual etdi və dedi mən səni tam başa düşdüm, narahat olma, ən gec iki-üç günə sənə xəbər edəcəm. Sağollaşdıq, ayrılmaq məqamı gəldikdə istədim bir taksi saxladım və Vaqif müəllimi evlərinə yola salım. İnanırım sizi az qaldı mənimlə dalaşsın. Dedi sən məndən qəti narahat olma, mən özüm gedəcəm, mən razı olmaram ki, sənin xərcin çıxsın. Yavaş-yavaş yol boyu fikirləşə-fikirləşə gəldim evə. Vaqif müəllimin səmimiyyəti, sadəliyi, insanlığı qarşısında özümü başqa cür hiss etmişdim. Elə hiss etmişdim ki, mənim hər zaman xəyallarımda canlandırıdığım əsl insanlıq simvolunu tapmışam. O hisləri dil ilə ifadə etmək çətin olsa da, ancaq tamam başqa bir əhval-ruhiyyə idi. Sakit, təmkinli, sadə danışığı ilə mənə valeh olmuşdu. O, böyük insan mənimlə elə səmimi danışdı ki, sanki, elə bil, məndən yaşda kiçikdir. İki gün keçdi, sonra rəhmətlik özü mənə zəng etdi. Dedi hardasan, danışmağa vaxtın var? Dedim, buyurun eşidirəm sizi, əlbət də sizinlə danışmaq mənə hər zaman xoşdur. Bildirdi ki, axşam vaxtın olsa gəl bizə, evdə səni gözləyəcəm. Axşam işdən çıxdım və zəng edib gəldiyimi bildirdim. Öyləşdim taksiyə, yollandım Vaqif müəllimin yaşadığı ünvana. Deməli mənə verdiyi ünvana çatmağa az qalmışdı ki, mənə zəng etdi. Dedi, mən çıxmışam küçəyə yolun kənarında durmuşam, fakirləşdim ki, axşam vaxtıdı birdən evi tapmarsan... Çatdım ki, durub yolun kənarında mənə gözləyir. Sürücüyə dedim saxla, mən düşüm, sən isə mənə 15-20 dəqiqə gözlə. Düşdüm Vaqif müəllimlə salamladım. Bildirdi ki, getməliyik evə. Dedim olmaz ki, elə burda danışaq, mən işdən gəlirəm sürücü də yaşlı adamdı burda çox ləngiməsin, həm də tanımadığım adamdı. Dedi eybi yox, sən də gəl sürücü də. Çox isrardan sonra mənə apardı evə.

Evə daxil olan kimi məni xanımına təqdim etdi və dedi ki, bu mənim gənc yazıçı, həm də hərbi dostumdur. Adı Natiqdi, özü də Hərbi Hava Qüvvələrinin zabitidi. Burada bir məqamı qeyd etmək istəyirəm ki, Hərbi Hava Qüvvələrinin zabitidi deyəndə, bir anlıq ötrə başımı qaldırıb rəhmətliyin gözlərinə baxdım ki, gözlərində sevinc hissi var. Sanki, mənimlə fəxr duyurdu. Mənə deyirdi ki, sən qəhrəman şairsən. Soruşurdum ki, siz bunu nə üçün deyirsiniz? O, isə hərbi peşəsi və yazıçılıq bunlar hər ikisi çox ağır, cəsarət tələb edən sahələrdir. Sən isə bu iki ağır yükü eyni zamanda daşıyırsan. İnanırdım sizi Vaqif müəllimin səmiyyəti önündə çox utanırdım. Tez tələsik yazdığım kitabı gətirdi, bir-bir səhifələdi, tutduğu nöqsanları göstərdi, məsləhətlərini və tövsiyyələrini verdi. Sonra mənə dedi ki, apar bunları da düzəlt və gətir yenidən oxuyum. İcazə alıb durmaq istədikdə dedi nə qədər tələssən də çay iç sonra get. Tez çay dəsgahı gəldi. Çay içmək üçün gətirilən mürəbbələri, şirniyyatları, konfetləri bir-bir mənə tərəf yaxınlaşdırırdı ki, bunlardan da ye. Yadımdadı qoz mürəbbəsi ilə bir stəkan çay içib qalxdım. Gəlib iki-üç gün ərzində göstərilən iradları aradan qaldırdım və təkrar zəng etdim. Dedi, gəl, Naxçıvan Dövlət Universtetinə. Getdim öz otağında məni böyük hörmətlə və ehtiramla qarşıladı, ayağa durub yer göstərdi. Düzəlişlər etdiyim əlyazma kitabı məndan aldı, dedi-sabaha baxıb sənə zəng edəcəm. Səhərisi gün günorta saatlarında özü mənə zəng etdi, Naxçıvanda 57 ticarət mərkəzinin yanında yenidən görüşdük. Hal-əhvaldan sonra kitaba yenidən baxdığımı, ön söz yazdığımı bildirdi, kitabın çap olunması üçün öz xeyir-duasını verdi və dedi ki, Allahın köməkliyi ilə kitab çap olunan kimi mütləq mənə də avtoqrafla hədiyyə edərsən. Vaqif müəllimlə təqribən yarım saat söhbət etdikdən sonra görüşmək ümidi ilə ayrıldıq. Qismət...!

Bu ayrılıqdan sonra bir neçə dəfə telefon əlaqələrimiz oldu. Sonuncu dəfə, 2015-ci il dekabrın sonları idi zəng etdim, Yeni il və Dünya Azərbaycanlılarının həmrəylik bayramı münasibəti ilə bayramını təbrik etdim. 2016-cı il yanvar ayının əvvəli elə bil özümdən ixtiyarsız ürəyimə bir hiss gəldi ki, zəng edim Vaqif

müəllimin halını xəbər alım. Zəng etdim, telefona cavab verildi, ancaq səs Vaqif müəllimin səsi deyildi. Mənimlə kimin danışdığını soruşduqda bildirdi ki, sizinlə danışan Vaqif müəllimin oğlu Səbuhi dir. Heç ağılıma gəlməzdi ki, nə sə baş verə bilər. Çünki, mən Vaqif müəllimlə bir neçə gün öncə telefonda sağlam, gümrah səsle danışdığı halda sağollaşmışdım. Ancaq Səbuhi müəllim telefonu açıb deyəndə ki, sizinlə danışan Vaqif müəllimin oğludu, həmin anda elə bil hissiyatım mənə nə sə dedi. Mən Səbuhi müəllimdən Vaqif müəllim harada olduğunu soruşdum. Cavabı mənə dəhşətə gətirdi. Bildirdi ki, atam basından əməliyyat olunub həkim danışmağa icazə vermir. Ancaq qeyd etdi ki, narahat olmayın, hər şey yaxşıdı sizin zənginizi atama catdıracam. Bu xəbər mənə çox üz müşdü, o xəbəri eşitdikdə, elə bil, dünya başıma hərləndi. Ancaq nə etmək olar! Vaqif müəllim Bakı şəhərində əməliyyat olunmuşdu, mən isə xidməti işimlə əlaqədar Naxçıvanda idim. Tez-tez zəng edirdim, Səbuhi müəllimlə danışırıdım. Ancaq təssüf edirəm ki, o böyük və dəyərli insanı son dəfə ziyarət etmək mənə qismət olmadı. Çox keçmədi ki, Vaqif müəllimin ölüm xəbərini eşitdim. O, yaşamağı, yazmağı, yaratmağı çox sevirdi. Onun dünya boyda ürəyi hər kəsin üzünə açıq idi. Yaxşılıq, insanlıq, səmimiyyət, saflıq onun həyat devzi idi. O, dünyanı çox sevsə də, ancaq şerlərimin birində vəsf etdiyim kimi Vaqif müəllimin vüqarlı qamətinə, polatdan möhkəm iradəsinə, mərd ürəyinə dünya öz külüngünü tez vurdu...

*Ucalıb göylərə bənzəsən aya,
Meydan oxusan da dənizə, çaya,
Çox igid, ərəni kəməndə salıb,
Tutub pəncəsində ilantək çalıb,
Verdiyi ömürü əlindən alıb,
Çəkilib kənara duran dünyadı.
Axtarır, arayır, gözləri gəzir,
Birini yaşadır, birini əzir,
Nə alim, nə nökar, nə xan, nə vəzir,
Şahi öz taxtından salan dünyadı.*

*Ölüm tez gələndə vaxtsız, zamansız,
Dağlara qəm çökür, qalır dumansız,
Heç kəsi tanımır olur amansız,
Hər kəsi aldadan, yalan dünyadı.
İnsan oxucudur, həyat bir nağıl,
Ölüm yetişəndə hiss edir ağıl,
Belə dünya oda alış, yan, dağıl,
Bir yandan boşalıb, dolan dünyadı.
Yaşa bu dünyada xoş bir diləklə,
Hər kəsi qarşıla duzla, çörəklə,
El üçün çalış sən təmiz ürəklə,
Yaxşılıq əbədi qalan dünyadı.
Olsan da enilməz sıldırım qaya,
Sonda öz külüngün vuran dünyadı.*

Vaqif müəllim xoş diləkli, el üçün çalışan, təmiz ürəkli insanlardan idi. Qəbri nurla dolsun, məkanı cənnət olsun, Allah rəhmət eləsin!

Əlirza Balayev

Əməkdar jurnalist,

“Xəzər Xəbər” jurnalının

baş redaktor müavini

QEYRƏT QALASININ ÖVLADI

Vaqif müəllimlə ilk tanışlığım və sonrakı görüşlərimiz zamanı həmişə özümə də tam aydın olmayan bir duyğu səsələnirdi içimdə: Vaqif müəllim kimi bir insan, bir şəxsiyyət yalnız Naxçıvan torpağında doğulub, boya-başa çata bilərdi. Sanki tuncdan tökülmüş heykəl görkəmi ilə əzəli və qədim Naxçıvanımızın qürur və əzəmətini daşıyırdı özündə. Sonralar poeziyası ilə dərinədən tanış olduqca, bu duyğumda yanılmadığımı şahidi oldum. Vəfatından təxminən iki ay əvvəl mənə öz avtoqrafı ilə (Ən vəfalı dost kimi, böyük ürək sahibi olan, ziyalı kimi şəxsiyyətinə hörmət bəslədiyim Əlirza müəllimə müəllifdən xatirə olaraq. 8.XII.2015. 19:³⁰) hədiyyə etdiyi “Kərkinin taleyi” kitabını oxuyandan sonra isə bu duyğumun həqiqiliyinə tam əmin oldum. Onun ruhu, varlığı doğma torpağa məhəbbətdən, sədəqətdən yoğrulmuşdu, bu onun sarsılmaz əqidəsini və dönməzliyini şərtləndirirdi.

*Əlincə mərdlərin haray səsidir,
Köksündə izi var elin-elatın.
Ötən əsrlərin nişanəsidir,
Daşlaşan qeyrətdir Möminə Xatun.*

*... Dar gündə əlinə silahın alıb,
Danışıb Sədarək, dinib Sədarək.
Döyüşdə düşməyə qələbə çalıb,
Qeyrət qalasına dönüb Sədarək.*

Bu bəndlər Vaqif müəllimin “Dənizə qar yağır” kitabının ilk şeiri – “Sözlü, nəgməli diyar” şeirindəndir. Həmcə çox da

iri olmayan bu kitabına şair “Naxçıvan süitəsi”, “Naxçıvan nəğməsi” adlı şeirlərini də daxil etmişdi. Bu şeirlər fikrin aydınlığı, hisslərin təbiiliyi və poetik təhkiyənin ahəngdarlığı ilə seçilir. Bu şeirlərdə Vaqif müəllim doğma diyarının keçmişini və bu gününü, qəhrəmanlıq tarixini, mədəniyyət abidələrini, təbii gözəlliklərini və sərvətlərini böyük sevgi və ilhamla tərənnüm edir.

Maraqlıdır, indi çox az-az işlənən “qeyrət” sözünə Vaqif müəllimin şeirlərində və publisistik yazılarında kifayət qədər rast gəlmək mümkündür. Bəlkə həyatının sonunadək çalışdığı Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəşriyyatına “Qeyrət” adını da Vaqif müəllim özü vermişdi?

“Kərkinin taleyi” kitabının hər səhifəsində Vaqif müəllimin ermənilər tərəfindən xaincəsinə zəbt edilmiş doğma kəndə (belə də demək olar, Kərki kəndi Vaqif müəllimin anadan olduğu və yaşadığı, məktəb direktoru işlədiyi Sədərək kəndinin yaxınlığında idi və Sədərək sovetliyinə daxil idi) görə iztirabları, hiss və həyəcanları, düşməyə qəzəbi duyulur. Kitabın Azərbaycanın böyük vətənpərvər oğlu tərəfindən yazıldığına heç bir şübhə qalmır.

Yuxarıda adını çəkdiyim və misal gətirdiyim “Dənizə qar yağır” kitabını mənə göndərəndən sonra aramızda məni düşündürən bir söhbət oldu. Dəqiq xatırlamıram, e-mail yazışmada, yaxud telefonla məndən xahiş etdi ki, kitab haqqında məqalə yazım. Məni düşündürən də məhz bu oldu ki, mən ədəbi tənqidçi deyiləm və heç bu mövzuda belə yazım da çap olunmayıb. Bəs niyə mən?

Vaqif müəllimin yaradıcılığı haqqında akademik İsa Həbibbəyli başda olmaqla (İsa müəllimin Vaqif müəllim haqqında ayrıca “Sənətə vaqiflik” adlı kitab çap edilib) Azərbaycanın adlı-sanlı ədəbiyyatşünas və tənqidçiləri, müxtəlif sahələrin alimləri məqalələr yazmışlar. Akademiklər Ziya Bünyadov, Bəkir Nəbiyev, şair və yazıçılardan Bəxtiyar Vahabzadə, İsmayıl Şıxlı və digərləri onun poeziyası haqqında maraqlı fikirlər söyləmişlər. Onun “Dənizə qar yağır” kitabı haqqında da heç özü demədən peşəkar tənqidçi və ədəbiyyatçılar məqalə yazdılar və çox güman ki, yazıblar da. Bəs niyə mənə yazmağımı istəyirdi?

Təbii ki, yazacağımı vəd etdim və “Təfəkkürlə hissiyyatın ideal vəhdəti” adlı məqalə yazdım.

Məqaləni “Azərbaycan” qəzetinə təqdim etdim və bir neçə gündən sonra çap olundu. Vaqif müəllim zəng edib təşəkkürünü bildirdi. Mən söyləyəndə ki, məqaləni bir az ixtisar ediblər, təskinlik verdi ki, “Azərbaycan” qəzetində bundan iri həcmli ədəbi rəy çap olunmur. Lakin mən həmin məqaləni bütünlüklə oxumasını istəyirdim. Elə həmin gün məqaləni “525-ci qəzet”ə göndərdim. Sabahı Vaqif müəllim zəng etdi və böyük bir ruh yüksəkliyi ilə minnətdarlığını bildirdi. Mən məqalənin çıxdığını bilmirdim. Qəzeti aldım, məqalə tam həcmdə çap olunmuşdu. Mən də öz növbəmdə redaksiyaya zəng edib, təşəkkürümü bildirdim. Maraqlıdır ki, Vaqif müəllim də qəzeti görməmişdi. Mənə söylədiyinə görə, səhv etmirəmsə, Qaxdan bir tanışi zəng edib, kitabı haqqında məqalə çap olunduğuna görə onu təbrik etmiş, bundan sonra qəzeti alıb oxumuşdu. Sonralar həmin məqaləmi Vaqif müəllim öz yaradıcılığına aid məqalələrdən ibarət tərtib etdiyi “Bir ömür yaşadım...” kitabına da daxil etmişdi.

Vaqif müəllimlə tanışlığımız qiyabi başlamışdı. Çalışdığımız Xəzər Universitetinin “Xəzər Xəbər” jurnalının redaksiyasına Vaqif müəllimin qohumu olan əməkdaşımız gəldi və onun yeni-cə çapdan çıxmış şeirlər kitabını mənə verdi. Şeirləri oxuyandan sonra öz dəst xətti, öz poetik üslubu olan bir şairlə tanış oldum. Vaqif müəllimi müdriklik xəzinəsi olan folklorumuzun və çox-əsrlik yazılı ədəbiyyatımızın möhtəşəm ənənələri kimi zəngin ədəbi zəmin üzərində pərvəriş tapmış, çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatında öz səsi, öz nəfəsi olan, orijinal duyum və deyim tərzii ilə seçilən qələm sahibi kimi tanıdım.

Kitabdakı şeirlərin gənclər üçün ibrətamiz ola biləcək bir neçəsini “Xəzər Xəbər” jurnalının növbəti nömrəsində Vaqif müəllimin fotoportreti ilə birlikdə çap etdik. Jurnal Vaqif müəllimə çatdırıldıqdan sonra mənə zəng etdi, tanış olduq və tədricən aramızda sədaqətli və vəfalı bir dostluq körpüsü yarandı.

Sonra Vaqif müəllimlə məktublaşıb, Naxçıvan Dövlət Universitetinin (NDU) tələbə həyatının jurnalımızda işıqlandırılması

ideyasını müzakirə etdik, təkliflərimizi universitetin rektoru, akademik İsa Həbibbəyliyə bildirdik. İsa müəllim təkliflərimizi qəbul etdi və Vaqif müəllimin rəhbərliyi ilə NDU-da “Xəzər Xəbər”in bürosu yaradıldı. Jurnalımızın hər nömrəsinə yazılar gəlməyə başladı. Artıq neçə illərdir ki, jurnalımızın, demək olar ki, hər nömrəsində NDU həyatından yazılar dərc olunur. Beləliklə də, həm çoxsaylı oxucularımızın NDU haqqında məlumatlandırılmasında, həm də “Xəzər Xəbər” jurnalının NDU-da, həmçinin Muxtar Respublikanın humanitar təsisatlarında yayılması və təbliği, jurnal vasitəsilə Muxtar Respublikada Xəzər Universitetinin geniş və ətraflı təqdim olunmasında Vaqif müəllim misilsiz xidmət göstərdi.

Vaqif müəllim şəxsi xahişlərimə də böyük diqqətlə yanaşan nadir dostlardan idi. Oğlum Xaqanın və qızım Altuntacın doktoranturada təhsil aldıkları illərdə məqalələrinin Naxçıvan Dövlət universitetinin “Elmi əsərləri” jurnalında dərc etdirməsini və müdafiələri ərəfəsində isə avtoreferatlarına Naxçıvanın adlısanlı ziyalıları tərəfindən rəy yazdırıb göndərməsini heç zaman unuda bilmərik. Bu məqamda, onun görünməmiş bir nəciibliyi haqqında danışmaya bilmərəm. Qızım Altuntacın avtoreferatı çapdan çıxandan sonra elektron poçtla ona göndərdim və iki rəy yazdırmasını xahiş etdim. Üstündən 5-6 gün keçdi, Vaqif müəllimdən cavab gəlmədi. Narahat olub, ona zəng etdim. Dedi ki, son günlər poçtuma baxmamışam, narahat olma, iki rəy təşkil edər və bu günlərdə Bakıya gələndə gətirərəm. Bir neçə gün sonra rəyləri zərf içində iş yerimdə mənə çatdırdılar və xəbər tutdum ki, Vaqif müəllim xəstəxanadadır. Səbuhiyə zəng edərək öyrəndim ki, Vaqif müəllim ağır cərrahiyyə əməliyyatı keçirmək üçün xəstəxanaya yerləşdirilib. Demə, amansız xəstəliyi ilə mübarizədə olduğu günlərdə mənə heç nə demədən, xahişimi yerinə yetirməklə də məşğul olubmuş...

Dərhal xəstəxanaya yanına getdim. Qürur və əzəməti özündə idi, mərd simasında qəm-kədər əlaməti yox idi. Söhbət etdik, onu öpüb ayrıldım. Əməliyyat olunduğu və sonrakı günlərdə Səbuhiyə zəng edib, halından xəbər tuturdum. Xəstəxanadan

çıxandan sonra evində onunla görüşdüm. Özünü yaxşı hiss edirdi. Yemək yedik, söhbət etdik. Onun tam sağalacağına əminliklə ayrıldım. Sarsıdıcı xəbəri bir neçə müddət sonra Səbuhi zəng edib dedi: atam dünyasını dəyişib...

Ağır itki idi. Dostları üçün də, onu tanıyanlar üçün də... Böyük qəlb ağrısı ilə Vaqif müəllim haqqında nekroloq yazıb, fotosəklə birlikdə “Xəzər Xəbər” jurnalının 2016-cı ilin fevral nömrəsində dərc etdik.

Vaqif müəllimlə ən son “görüş” onun qırx mərasimində oldu. Səbuhi yenidən çapdan çıxmış “Ömrün payız nəğməsi” adlı şeirlər kitabını mənə verdi. Səbuhi ilə yazıçı dostumuz, naşir Qəşəm İsabəylinin ciddi səyinə baxmayaraq, Vaqif müəllim sonuncu kitabını görə bilmədi... Hər dəfə bir cərgədə durmuş kitablarına nəzər salanda, avtoqrafsız olan bu kitab ən nisgilli anlar yaşadır mənə, kövrək xatirələrə qaytarır məni...

Sədaqətli, nəcib, xeyirxah, təvazökar və ləyaqətli bir insan kimi...

Vaqif müəllimin əziz xatirəsi dostlarının qəlbində daim yaşayacaq.

TƏVAZÖKAR MÜƏLLİM

Vaqif müəllimin xatirəsi mənim üçün olduqca əzizdir. Bu xatirəmdə mən, mənə dərs keçmiş, mənə həyatda mənəvi dayaq olmuş, ayrı-ayrı vaxtlarda məni ruhlandırmış, mənim uğurlarıma sevinmiş və qürur duymuş insana öz mənəvi borcumu vermək, insanları onun xeyirxah əməlləriylə tanış etmək, xatirəsini müəyyən mənada əbədiləşdirmək istəyirəm. Vaqif müəllimin yaradıcılığı, şeirləri ilə yaxşı tanışam, bu görkəmli şəxsiyyətin müəllimliyindən və insanlarla rəftarından, onlara qayğı ilə yanaşmasından söz açmağı özümə borc bilirəm.

Vaqif müəllim olduqca mülayim, xoşxasiyyət, humanist, heç kəsin qəlbinə dəyməz və heç kəsi incitməzdi. Vaqif müəllimin mülayimliyi, humanizmi onun ciddiyyətinə, obyektivliyinə qətiyyənlə mane olmurdu. O, bu mülayimliyi ilə yanaşı, olduqca prinsipial və obyektiv bir şəxsiyyət idi. Qeyd etdiyim kimi, o, mənim müəllimim olmuşdur. Ona görə mən müəllimimi yaxşı tanıyırdım.

Onun ətrafındakı insanlara olduqca xoş təsir bağışlayan təbiəti vardı. Vaqif müəllimə məxsus olan ən gözəl insani xüsusiyyətlərini-etibarlı dostluğu və yoldaşlığı qiymətləndirən və ona sadıq olan, olduqca təvazökar, əməksevər, hər şeyi dərinliyinə qədər öyrətmək arzusu ilə çalışan, haqq-ədalət tərəfdarı olan, yüksək keyfiyyətləri özündə birləşdirən gözəl bir insan idi.

Vaqif müəllim işində olduqca dəqiq və işçilərə münasibətdə ədalətli insan idi. İşçilərə davranışında onun bir dəfə də olsun onlara səsini ucaltmasının şahidi olmamışdım. Olduqca böyük bir səbrə, daxili mədəniyyətə malik olan Vaqif müəllim, eyni zamanda, gözəl pedaqoq, tarixçi, yaradıcı insan idi.

Vaqif müəllim bir şəxsiyyət kimi nümunə götürülməli görkəmli simalardan biri olmuşdur. O, geniş yaradıcılıq fəaliyyəti

yətinə malik olan bir insan idi. O, görkəmli şair, tanınmış tarixçi alim, nümunəvi müəllim kimi xatirələrdə əbədi yaşayacaq. Yaradıcılıq istiqamətinin hər biri xüsusi tədqiq olunmalıdır.

Vaqif müəllim görkəmli şair olmaqla yanaşı, yaxşı müəllim kimi tanınırdı. O, təkcə bilik vermir, eyni zamanda hərəkətləri, adamlara münasibəti ilə tərbiyə edirdi. Vaqif müəllim qayğıkeş, mehriban bir adam idi. Asta, ağır yerişi və səliqəli geyimi ilə seçilirdi. Tələbələrlə mülayim rəftar edirdi.

Kərki kəndinin erməni işğalçıları tərəfindən işğal olunmasının 25 illiyi ərəfəsi idi. Vaqif müəllim bu münasibətlə capa hazırladığı “Kərkinin taleyi” kitabının üzərində işləyirdi. Bir gün iş otağında Kərki şeirini gördüm Vaqif müəllimə bu şeirə mahnı bəstələtmək istədiyimi bildirdim. Etiraz etmədi. Həmin şeir yaxın dostum bəstəkar Vidadi Heydərovun bəstəsində gözəl bir mahnıya çevrildi. Çox təəssüflə qeyd etmək istəyirəm ki mahnı hazır olanda Vaqif müəllim dünyasını dəyişmişdi.

Vaqif müəllimin şəxsiyyəti, ədəbi yaradıcılığı, tarixçi kimi elmi fəaliyyəti haqqında tələbələri, iş yoldaşları, elmi ictimaiyyət, bir sözlə, onu tanıyanların hamısında dərin hörmət qazanmışdı. Həm pedaqoq, həm təcrübəli mətbəə işçisi, həm də şair-publisist kimi bu nəcib insan haqqında illərdən bəri könlümdə yaşayan xoş xatirələri paylaşmaq istəyirəm, o, mənə daha çox qayğı göstərir, yerinə yetirəcəyimiz işlərlə bağlı məsləhətlər verirdi. Ona görə də mən bu xeyirxah, nəcib, qayğıkeş şəxsiyyəti hər vaxt minnətdarlıq hissi ilə yad edirəm. Vaqif müəllim həm dostum olduğundan, həm də birlikdə işlədiyimizdən yoxluğunu daha çox hiss edənlərdən biri də mənəm. Onun xoş xatirələri daima qəlbimdə yaşayacaq.

Kamil Mehdiyev

*Sədarək kənd 1 saylı orta
məktəbin keçmiş müəllimi*

VƏTƏNİN DAR GÜNÜNDƏ QƏLƏMİNİ SÜNGÜYƏ ÇEVİRƏN ŞAİR

Xalqın dərdi-sərini özününkü sanan, Cənub-Şimal həsrəti qəlbini yandıran, ikinci dünya müharibəsində Belarusiya meşələrinin müharibə meydanlarına çevrilərək ağacların çəkdiyi nalələrə ürək ağrısı ilə tamaşa edən, həmin ərazilərdə almanların Xatın kəndində törətdikləri vəhşiliklərə dözə bilməyərək, “Xatın harayı” ilə dünyaya səslənərək:

*Oğul gəzən, ana varsa
Yar itirən Sona varsa
Dərdli insan yenə varsa,
Deyin, Xatına gəlsin.*

–deyərək bu haqsızlığa qarşı üsyan edən, elə həmin yerdə almanların törətdikləri başqa vəhşilikləri əks etdirən komplekslərə sızıldayan qəlbi ilə insanları sülhə səsləyən, Ukrayna şəhərlərindəki muzeylərdə rast gəldiyimiz insan yağından hazırlanan sabun, elə həmin insanların saçlarından toxunmuş parçalara tamaşa etdiyi zaman, həmin sobalarda sanki, Vaqif müəllimin əridiyini, onların odunda onun da yanmağını göürdüm. Vaqif müəllim həmin yerlərdəki qara buludu, həmin insanların ahu-zarını, yanan alovlarının tüstüsünə bənzədən yazmışdı:

*Kiminsə gözünün ağı, qarası,
Gedib o göz dikib hər ilə, aya.
Bir kövrək ananın ciyərparası,
Yanıb tüstüsü də qalxıb səmaya.*

Sonralar Qarabağ "qıgılcımları"nı dünyaya sərənlərə qarşı apardığı mübarizələrdə danlanıb, hədələnən Vaqif müəllim doxsanıncı illərdə Azərbaycanın ikinci böyük bəlası ilə qarşılaşdı. Hər günün acı xəbərləri, hər günün ölüm dolu hadisələri Vaqif müəllimin qəlbinə dərd salırdı. Bu dərdlərin sızıltısından doğan şeirlər bütün azərbaycanlıları, xüsusi olaraq Azərbaycanın ən qaynar nöqtəsi olan Sədərək əhalisini mübarizəyə ruhlandırır. Hər dəfə kəndin qoca, qadın və uşaqları kəndi müvəqqəti tərək edərəkən Vaqif müəllim ürək ağrısı ilə Sədərəyi belə təsvir edirdi:

*Sular donub bulanmır,
Od-ocağı qalanmır.
Dağda sürü dolanmır,
Bu kənd niyə yetimdir?*

Və ya, başqa bir şeirində yazmışdı:

*Bağ-bağçalar yetim kimi boy atdı,
Uşaqları top səsləri oyatdı.
Payız gəldi, el arana qayıtdı.
Bizim ellər yaylağından dönmədi.*

Sözləri ilə kəndi tərək edənlərin aylarla kəndə qayıda bilməmələri üçün çəkdiyi dərdi gizlədə bilmirdi. Bu şeirlərdə Sədərək harayını bütün Azərbaycana yayırdı. Sədərəyə köməyə gələn insanlara öz təşəkkürünü, “Diz çökürəm bu qeyrətin önündə”, “Dəyanət dəmiydi, qeyrət dəmiydi” şeirləri ilə bildirərək demişdi:

*Dağda nəyə səsi ucaldı göyə,
Gəldilər köməyə yel oğlu kimi.
Sədərək dardadı, qoruyaq deyə,
Elə mərdlər gəldi, Koroğlu kimi.*

Bu sözlərlə bütün döyüşənləri, köməyə gələnləri alqışlayaraq onlara ruh verirdi. Elə buna əsl misal olaraq Vaqif müəllim

limə çox pis təsir edən, ermənilərin od vurduğu buğda zəmisinin yanması idi. Onun çörəyin kül olmasına dözə bilməməsini qəbul edə bilməyən sədərayin qeyrətli oğlanları ermənilərin bir neçə kənd aralıda olan buğda zəmisini yandırdılar.

*Taxıl zəmisinə düşmənlər ot atıb
Yanır, tabağımda çörəyim yanır.
Alov dilimləri lap ərsə çatıb,
Elə bil, cızhacız ürəyim yanır.*

Vaqif müəllim döyüşçüləri təkcə şeirləri ilə ruhlandırmırdı. O, hər gün sıldırımlı qayalardan keçərək bütün Sədərək döyüşçülərinə baş çəkməsi, döyüşçüləri daha yüksək ruhla döyüşlərə aparırdı. Özünün ikimərtəbəli evini döyüşçülərin qərərgahı və yaşayış yerinə çevirməsi, sanki, bütün azərbaycanlıları vətənpərvərliyə çağırırdı. Bəli, Vaqif müəllimin gözləri önündə şəhid olan dost-tanış acıları, ürəkdən sevdiyi Sədərək kəndinin bütün əhalisinin dolanışıq mənbəyi olan, minlərlə hektar üzüm və meyvə bağlarının məhv olması, Sədərək rayonunun neçə-neçə zavodlarının, məktəblərinin və xüsusi ilə gözəl bir qəsəbəsinin az qala xəritədən silinəcək səviyyədə dağılması acısı, od alovu sözün əsil mənasında Vaqif müəllimi də yavaş-yavaş yandıırırdı. Şam kimi əriyərək yanan Vaqif müəllim günəş kimi işıq saçdı öz elinə. Bu işıqdan neçə-neçə həqiqi vətənpərvər döyüşçülər yetişib, ermənilərə müharibəni Sədərəkdən başlamağa peşman etdilər.

Kamran Həsənov
*Sədarək kənd 1 saylı
orta məktəbin məzunu*

QAYĞIKEŞ VƏ TƏLƏBKAR MÜƏLLİMİM

Çox hörmət bəslədiyim əziz müəllimim, hörmətli ziyallı, şair-publisist Vaqif müəllim haqqında xatirələrimi bölüşmək mənim üçün çox çətindir. Bu gözəl insan haqqında həmişə eşitdiyim xoş sözlər olub. Orta məktəbdə oxuduğum illərdə bir tələbkar müəllim idi. Heç yadımdan çıxmaz, orta məktəbin son sinifində oxuyurdurduq.

1981-ci ilin sonunda qış təttilində orta məktəbdə bir qrup məktəbli və müəllimlərlə Tatarıstan vilayətinin Kazan şəhərinə ekskursiyaya getdik. O vaxtlar “Norasen-Bakı” qatarı ilə Bakıya, ordan da Moskva-Kazana getməli idik. Dekabrın 29-da yola düşdük, 30-da “Bakı-Moskva” qatarında yol gedirdik. Vaqif müəllim onda orta məktəbdə direktor müavini işləyirdi və qrupun rəhbəri idi. Qrup şagirdlər və müəllimlərdən ibarət idi. Biz dörd nəfər şagird bir kupədə gedirdik. Qış ayı olduğundan hava çox soyuq idi. Bizim kupədə əmim oğlu Məmməd də var idi, o, siqaret çəkirdi, biz qoymurduq pəncərəni açsın, kupe tüstü ilə dolurdu sonra pəncərəni acırdı ki, kupe təmizlənsin. Bir dəfə Məmməd siqaret çəkirdi birdən kupenin qapısı döyüldü. Biz sakit dayandıq, qapı bir də bərk döyüldü. Vaqif müəllimin səsini eşitdik, uca səslə qapını acın dedi. Tez pəncərəni acıdıq, tustu çəkilsin, lakin qapını acanda kupədə tustu çəkilməmişdi. Vaqif müəllim kupeyə daxil oldu: –bu nə tustudu kim siqaret çəkib,? deyə soruşdu, biz cavab vermədik. Lakin özü başa düşdü kimdi. Vaqif müəllim dedi ki, ay Məmməd, bizim kupədə siqaret çəkən var Paşa müəllim (Allah rəhmət etsin Paşa Əbilov) siqaret çəkir özü də səndən damarlı qullab alır bizdə bir belə tüstü olmur, sən nə çəkir sən ele bil, ocaq yandırmısan, biz də gülüşdük. Nə isə, getdik catdıq Moskva şəhərinə yanvar ayının 1-də 1982-ci il, Yeni ilin ilk günü. O vaxtlar qatarlar gecikmələrlə gedirdi. Hava şaxtılı Moskvanın soyuğu hər tərəf qar idi. Biz Moskvada-

Kazan vağzalında qatarın yola düşməsinə gözləyirdik. Qatar 5-6 saat gecikirdi. Soyuq olmasına baxmayaraq ruslar dondurma yeyirdi. Biz də hərəməz bir dondurma aldığımız, bir tərəfdə istədik tez yeyək qayıdaq qrupun yanına. Sən demə, Vaqif müəllimin gözü bizdədi, bir də gördük yanımızdadı. Bizə dedi ki, siz yeyirsiz aşağı sınıf şagirdləri də var onlar da görüb yeyəcək və xəstələncəklər, olmaz. Gəlib catdıq Kazan şəhərinə. Bizim üçün ayrılmış yerdə yerləşdik. Bizdən əlavə keçmiş SSRİ-nin bir çox respublikalarında, hətta Bolqarıstan, Cexoslovakiyadan da qruplar var idi. Gündüzlər Kazanın gəzməli-görməli yerlərini, muzeyləri, tarixi yerləri gəzirdik. Axşamlar respublikalardan olan məktəblilər arasında şahmat, dama, voleybol yarışmaları keçirirdik, sonra diskoteka. Diskotekada olanda müəllimlərin diqqəti biz şagirdlərdə idi. Vaqif müəllim şagirdlərə daha çox diqqət üçün müəllimlərin hamsını cəlb etmişdi, bizə nəzarət etsinlər. Biz yuxarı sınıf şagirdlərinə özü xüsusi nəzarət edirdi. Bir gün axşam diskotekadan gəldik, hamı getdi yatmağa. Biz üç şagird öz aramızda danışdıq ki, uşaqlar yatandan sonra öyrənmişdik ki, şəhərdə şəhərə qədər diskoteka var, gedək ora. Bizdə rus dilini bilmirdik. Bir nəfər əvvəllər bir necə il Rusiyada yaşayan 8-ci sınıf rus dili oxuyan sınıf yoldaşımız Mirəziz var idi, o da bizim tərcüməçimiz idi. Uşaqlar yatandan sonra tam sakitlik idi, otaqdan gizlin cixdik, paltó, papaq əlimizdə. Dəsmal götürdük ki, görün olsa, deyək yuyunmağa gedirik. 1-ci mərtəbəyə yenmişdik ki, arxa qapıdan çıxmaq. Uşaqlar hara belə? Yerimizdə donduq, dedik, yuyunmağa gedirik bu da dəsmal. Vaqif müəllim: Gecə saat 12-də paltó papaqla 1-ci mərtəbədə yuyunmağa, rəhmətlik güldü biz də güldük, qayıdın otağınıza dedi. Uşaqlar mənə dedi sən qohumundu get, icazə al. Yaxınlaşdım Vaqif müəllimə dedim, başqa uşaqlar da var digər məktəblərdən onlarla gedirik, qoy gedək. Sizi tək buraxa bilmərəm. Cox xahiş etdik, icazə versin. İki müəllim də bizə qoşdu biz getdik. Sabahsı gün Vaqif müəllim soruşdu, necə keçdi səfəriniz dedim əla. Dedim müəllimlər diskotekada Bolqarıstandan olan müəllimlərlə gözü yumulu tans edirlər xahiş etdim bir bənd şeir yazsın bunlara. Dedi, ayaq üstü tez yazdım. Hələdə o şeir yadımdadı:

*Tans başladı hamı girdi oyuna
Hamımızın keyfi coşdu-qaynadı,
Baxıb bolqar qızlarının boyuna
Müəllimlər gözün yumub oynadı.*

Bizim üçün çox maraqlı olan bu səfərimizi başa vurub, xoş xatirələrlə geri döndük. 1988-ci ildən növbəti erməni təxribatı başlayandan Vaqif müəllim həm də bir Azərbaycan əsgəri kimi torpaqlarımızın keşiyində durmuşdu. Yəqin ki, bu fikrimi mənimlə bölüşən yüzlərlə insan olar Vaqif müəllimin evi bir qərərgaha çevrilmişdir. Sərhədlərimizdə güclü atışma gedən zamanlar biz postda növbəmizi dəyişəndə həmin evin sığınacağında gecələyirdik. Naxçıvanın digər rayonlarından gələn könüllülər, polislər belə bu evdə qalırdılar. Torpaqlarımızın mənfur düşmənlərdən qorunmasında Vaqif müəllimin rolu çox böyük olmuşdur. Bir tərəfdən müəllim kimi şagirdlərin təlim-tərbiyəsində, digər tərəfdən bir əsgər kimi ermənlərə qarşı vuruşması digərlərinə bir nümunə idi.

Vaqif müəllimə tez-tez zəng edirdim, halını əhvalını soruşurdum. Bir gün facebookda ana tərəfdən bir qohumum şəkil paylaşmışdı, altda belə bir yazı yazmışdı. Batabatda Vaqif Məmmədovla manqal keyfi. Məndə bu şəkilə münasibət bildirib yazmışdım. Ay qohum, bizi lap şişirtdin, bu Batabat manqalı ilə, Vaqif müəllim bunu oxuyub mənə yazmışdı ki, ay Kamran, bu hansı qohumundu məni də özünə qoşub yoldaş edib. Mən yazdım bu başqa Vaqif Məmmədovdur. Cavabında dedi bir əhvalatı deyim gül. Kənddə yeyib içən bir müəllim var idi hərdən kənddə başqa bir müəllimlə qol-qola gəzirmiş. Bu müəllimə deyirmişlər sən niyə o yeyib içəndən sonra onla qol-qola gəzirsən? O yazıq da and-aman edirmiş ki, harda yeyib içib xəbərım yoxdu kefli olanda gəlib məni tapır qolumdan tutur ki, gedək gəzək. İndi bu Nadirin şəkillərinə məni tağ etməsi ona bənzədi.

Vaqif müəllim gözəl insan ziyallı, vətənpərvər şair kimi onu tanıyanların qəlbində həmişə yaşayacaq.

**ÖLÜMSÜZLÜYƏ QOVUŞAN,
ƏBƏDİYAŞAR VƏTƏN OĞLU, ŞAİR DOSTUM
VAQIF MƏMMƏDOV...**

Vaqif Məmmədov... Şair, dəyərli insan, təəssübkeş, vəfali dost və əziz, istəklili qardaşım! Sənin haqqında nə qədər danışsam, xatirələr söyləsəm, hətta cild-cild kitablar yazsam da belə, çox azdır... Yaxşılardan ən yaxşısı, dostların birincisi idin. Alicənab, sədaqətli, ali bir şəxsiyyət idin. Yaradıcılığın da qeyri-adi idi. Ancaq mən sənin şənini təriflər yazmayacam. Sadəcə, elə ürəyimdən keçənləri, bağrımın yangılarından, bu itkinlə barışmamamağımdan yazacağam, əzizim, mənim. Bu yoxluğa bəndi, bərəsi, düzü, dolayı, gedimi qara izli, qara gözlü ölümünə inanmayacağam... Mən bu ölümə inanmıram.

Bir daha səsinin gəlməyəcəyinə, üzünün gülməyəcəyinə inanmıram. Zənglərinin kəsilməsinə, uca qəddi-qamətinin büküləcəyinə inandıra bilmərəm ki, özümü... Qəfildən, elə qəflətən eşitdim sənin qara xəbərini. Bu qara xəbərindən sonra, mən, hələ də özümə gələ bilmirəm...

O vaxtdan, o vədədən... bir qara düyün vurulubdur, sanki, bütün olanlara və olacaqlara... Mən də o düyünün için də qalmışam. Taqətsiz və çarəsiz... Mənim üçün isə o düyünün içində qalmaqda müşkül məsələdir, o qara düyünü qırmaq da. Mən beləcə, itir-itirə gedirəm, əzizim. Və hər birinizlə elə mən də ölürəm. Bəli, qərribə bir müəmmadır, ölü ola-ola, ayaq üstə diri dolanan, dərdi başından aşan, bağı yana-yana kösöy olan və qəlbi cadar, ürəyi qanlı şair **Vaqifin** qələm yoldaşı Rəhilə Elçin...

Görürsənmi? Dərinlərdə neçə-neçə yaram var...

Başdan-başa biçaqlandım, -De sağ qalan haram var?...

Dünyaya sığışmayan dünya, çin olmayan arzuların, sönən ümidlərin, həqiqətə dönməyəcək gümanların, nəğməli könlün,

üzü üstə çevrilmiş yazı masan, mürəkkəbi qurumayan qələmin, özünə sığışmayan fitrətin, sətirlərin, misraların, büsbütün dünyəvi aləmin, bənzərsiz, bitkin, bütün zehnin, ali qüdrətin, gülüşün, təbəssümün, sevincin, qəmin, ədəb-ərkanın, əркиn, inadın, baharın, yazın, könül rübabın, ilham Pərin, qoruyucu Mələklərin özünlə getdi Şair, getdi özünlə... Heyf, çox heyif, şair... heyif...

Elinin, yurdunun, evinin, obanın-ocağının, odunun-közünün, küncünün, bucağının, Ana Vətəninin çox dəyərlı, dəyanətli, mətin, möhtəşəm şair, alim, pedaqoq oğlu idin, şair Vaqif, əziz qardaşım, qələm dostum, əvəz olunmayacaq İNSAN...

Qarışıq, müəmmalı dünyamız kimi, yazdıqlarım da qarmaqarışıq olacaqdır. Şair nə sənin şəninə tərif deyəcəyəm, nə də ruhun qarşısında cürət edib yaradıcılığını təhlil edib, yaradıcılığından danışacağam. Elə özün kimi sadə, təvəzökarlıqdan uzaq yazacağam ki, ürəyincə olsun, qardaşım mənim. Ürəyimdən keçən ən incə, istəyimlə, məhəbbətimlə hər zaman ruhunu salamlayacağam, mənim şair qardaşım...

Arzuları yarımçıq, həyat yolları yarıda qırılmış, ümidləri istədiklərini tam doğrultmamış, odu, ocağı yanardan düşmüş, qora dönmüş, yanar çırağı vədəsiz sönmüş, tam bütövlənməmiş ömrü qəfildən dönmüş, nurlu, işıqlı gözlərinin işığı əbədi sönmüş şair Vaqif... Amma, yaşarlı ömrü ilə əbədi yaşama dönmüş, əbədiyyətə qovuşmuş... Şair Vaqif...

Sətirli, misralı, təlatümlü, qasırgalı, nigaran, sək-səkəli ömrü ilə ölümsüzlük zirvəsinin ölümsüz ölməz oğlu...

Azərbaycan xalqının sevimlisi, Vətəninin əsl şair oğlu, dostlarının, doğmalarının istəkliyi, doğması, kövrək qəlblisi, gözəl ürəkliyi, billur baxışlısı, mehrıban təbəssümlüsü, Şair Vaqif... – Yarımçıq, qırılmış ömrü ilə bütöv, bitkin bir ömrün, sahibi şair Vaqif... Vaqif Məmmədov...

Bu ad, bu soyad, mənim üçün, çox doğmadır, çox əzizdir, dəyərlidir, möhtəşəmdir. Mən Vaqif Məmmədovu öz doğma qardaşlarımdan, belə, seçməmişəm.

Yaşadığımız qısa ömrümüzdə, ömrü boyu yaxın, doğma, istəkli olmuşuq. Hər zaman yaxşı, sevincli, arzulu günlərimizi

bir bölüşmüşük. Kədərsiz, qəmsiz, şad günlərimizdə də. demək olar ki, tez-tez görüşərdik.

İclaslar, tədbirlər, poeziya görüşləri, şeir məclisləri. Eh, nə gözəl günlər, nə şirin xatirəli, şirin məqamlı günlər var imiş. O günlər, heç vaxt unudulmayacaq günlər... Qədrini bilməmişik o günlərin. Tam sağlam idik, dərdsiz, qəmsiz idik. Ancaq şadlıqda görüşərdik. Sanki, kədər də, qüسسə də, xəstəliklər də qorxardı bizlərdən... Biz ikimiz də xoşbəxt idik, bəxtəvər idik, evimiz, eşiyimiz, ailəmiz, balalarımız, fitri istedadımız, xatirimiz, hörmətimiz. Ən başlıcası isə, tam, sağlam olmağımız idi. Çoxları bizlərə qibtə edərdilər, sənə də, mənə də... Mənim istəkli, əziz qardaşım Vaqif Məmmədov...

Naxçıvan... isti ocağımız, ana yurdumuz, ən doğma məkanımız... Hər ikimiz də məsul vəzifələrdə işləyirdik. İşlərimiz çox, vaxtımız az olsa da, işlərimizi proqramlaşdırardıq. Tez-tez Naxçıvan Yazıçılar Birliyin də keçirilən tədbirlər də iştirak edərdik. O tədbirlərdə sən də, mən də çıxış edərdik. Və gənc yazarlara tövsiyyələr edər, məsləhətlər verərdik... Heyif o günlərə, çox heyif...

Bu gün çox kövrəlmişəm. Bu gün sənsizliyi daha çox hiss etmişəm qardaşım. Sənə yazacaqlarımı, sənsiz yaza bilmirəm. Dünya gözümdə qaralır, aləm başıma dolanır. Sənsizlikdən nə yazım axı? Nə? Necə?

Nə sənin yaradıcılığından, nə də keçdiyin şərəfli ömür yolundan danışmaq istəmirəm. Əlinə silah götürüb, azğın düşmənlərə üsyan edən vaxtlarından, Səderək döyüşlərindən, o döyüşlərdən aldığı təəssüratların məhsulu olan əsərlərindən, bir sözlə, yaradıcılığından, yaratdıqlarından yazmaq istəmirəm, əziz qələm yoldaşım. Ancaq, şirin xatirələrdən söz salmaq, o xatirələrin dili ilə səndən yazmaq istəyirəm. Amma, çətindir mənə, nə gur səsim qalıb, nə də şaqraq gülüşüm. Elə sənin kimi, mənim də addımım qırılıb, yerişim sınıb... Özümü itirmişəm, sanki...

Sən bilmədinmi, qardaşım? Yas mərasimində də iştirak edə bilmədim. Küsmədinmi, incimədinmi, məndən?

Beləcə, səhətimlə bağlı problemlərim illərdir ki, tutub yaxamdan, asılıb addımlarımdan... Bibilərim də öldü, yaslarına

getmədim ki... Onlara sağlıqlarında, ağrı, bayatı, ürəkləri dağlı deyib ağlamışdım. Çox ağlamışdım. Amma, səninlə bağlı xatirələrim saysız-hesabsız məqamlarla doludur...

Görüşərdik... Görüşən də problemlərimizdən, evdən, balalarımızdan danışardıq. Hərdən şeirləşərdik. Son vaxtlar isə az-az görüşərdik. Hərəməz bir diyara düşmüşdük... Hərdən zəngləşərdik, dərdləşərdik. Naqafil dərdlərimizdən danışardıq.

Səhətimlə bağlı olaraq, son illər baş verən ağrılı, acılı xəbərləri qızlarım məndən gizli saxlamağa çalışırlar. Sənin qara xəbərindən isə xəbər tuta bildim. Sarsıldım, dəli kimi oldum. Ən ağrılı, müşkül mənim üçün yas mərasimində iştirak etmək iqtidarında olmamağım oldu. Sənə elə öz evimdə bayatı da dedim, layla da dedim. Həmişə deyərdin ki, sən şair ocağının qızısan, Məmməd Arazımızın yadigarısan, davamçısısan. Sən belə, deyərdin Vətənimin dəyərlı şair oğlu. Mən sənin bu gedişinə, yandım, çox yandım, için-için qovruldu. Göz yaşlarımı ürəyimə uddum... Mən sənin adına, özünə layıq nə isə demək, nə isə yazmaq istəyirəm. Bu yazdıqlarım sənə son vida nəğməm olsun deyə yazıram. İstəkli şair qardaşım, şair Vaqif Məmmədov.

*Su gələr arxa dolar,
Çalxanar, arxa dolar,
Qızların ağır günündə
Qardaşlar arxa olar...*

Lay-lay qardaşım, lay-lay... Ömrü yarımçıq, gümanları yalan, ümidləri puç, arzuları viran olan şair qardaşım lay-lay...

Allah sənə rəhmət eləsin, məkanın cənnət olsun, ruhun şad olsun, yeriniz behişt olsun, Azərbaycan xalqının sevimlisi, dəyərlisi, möhtəşəmi. Əziz insan, sədaqətli dost, istəkli qardaş. Səni ömrü boyu unutmayacağıq ki, Vətən torpağının isti qoynunda rahat uyu qardaşım! Heyf, çox heyf ki, ömrün kimi, doğmalarınla, əzizlərinlə doğmalığım, yaxınlığın da yarımçıq oldu, yarımçıq qaldı.

Amma, sənin ömründə, yaradılıcığın da ölməzdir, əbədidir. Vətəninin, xalqının şair oğlu, şair dostum. Ölməz, əbədiyaşar, heç vaxt unuda bilməyəcəyimiz, şair Vaqif Məmmədov.

Məzarın işıqla, nurla dolsun, məzarını güllər, çiçəklər öpsün şair. Duyumu, duyğusu, çılğın dünyası səksəkəli, incə, kövrək qəlbli sevgi Pərində özün ilə nurlu, məzarına birgə köçdü şair...

Şair dostum bilmirəm bu yazdıqlarımı duydunmu, hiss etdinmi? Ruhuna agah oldumu?

Ürəyimin ağlar fəryadı ilə ruhunun başına dolana-dolana, həsrətinin arxasınca boylana-boylana, məzarın önündə dönə-dönə baş əyirəm.

*Sinəm yaralı deyin,
Bağrım yaralı deyin,
Köhnə yaram qan verir,
Təzə yaralı deyin.*

*Yarağım sındı, sənsiz,
Çırağım söndü, sənsiz,
Gümana əl uzatdım,
Əlim də yandı, sənsiz.*

*Qəlbi yaralı ağlar,
Könlü paralı ağlar,
Sən tək Vətən oğlunu,
Mən tək yaralı ağlar.*

Duydunmu yazdıqlarımı? Eşitdinmi batmış səsimin hayını, şair? Mən idim qardaşım, mən idim şair, sənin qələm yoldaşın, Şairə Rəhilə Elçin... Əlvida, əlvida, şair dostum. Əlvida, şair Vaqif Məmmədov. Bağrımıza dağlar qoyub, bizləri ağlar qoyub, ömrümüzdən köçdün.

VAQIF MƏMMƏDOV İMZASI

Vaqif müəllim alim-tədqiqatçı kimi, əvəzsiz idi. Alimlik onun yaranışında idi. O, sanki, düşüncülərdən yaranmışdı. Təbiəti elə idi ki, onu düşüncədən ayrı təsəvvür edə bilməzdin. “Düşünüb daşınan adam”! Mən Vaqif Məmmədovu ancaq belə görmüşəm. O, dediyi sözün, verdiyi məsləhətin yerinə düşməməyindən ehtiyatlanan adam idi. Bir dəfə də olsun havayı söz danışmazdı. Danışığında həmişə sadəlik, yığcamlıq vardı.

Vaqif müəllimin bir sıra elə yüksək, gözəl insani keyfiyyətləri vardı ki, ondan öyrənmək, onunla birgə çiyin-çiyinə çalışmaqla fəxr etməmək mümkün deyildir.

Vaqif Məmmədov imzası 20 ilə yaxındır ki, mənə tanışdır. Bunun 5 ilə yaxını qiyabi, 15 ildən artıq müddətini isə əyani tanışlıq təşkil edir. Telefon zəngindən sonra olan ilk görüşümün səbəbi də, onun bir neçə qəzet nömrəsində mənim barəmdə yazdığı məqalələri mənə təqdim etmək olmuşdur. Elə həmin vaxtdan sonra uzanan tanışlıq telləri dostluq tellərinə çevrilmişdir. Vaqif müəllim həmişə mənə deyirdi: – Zaur müəllim, Sədərəklə, Vədi Azərbaycan adlı qartalın qoşa qanadlarıdır. Bizim xoşbəxtliyimiz ondadır ki, sənə mən bu gün həmin qanadları əvəz edirik.

Vaqif müəllimin böyüklüyü onda idi ki, istər insan kimi, istər iş yoldaşı kimi, istər qələm yoldaşı kimi, istərsə də bir dost kimi öz etibarını qazanmağı bacaran bir şəxsiyyət idi. Elə buna görə də onun ölüm xəbəri təkcə öz doğmalarını deyil, onu tanıyan hər bir kəsi həddindən artıq sarsıtdı!

Vaqif müəllim öz nurlu əməlləri ilə, qiymətli misraları ilə hər bir ürəkdə özünə yurd-yuva salmağı bacarıbsa, demək o, dünyasını dəyişsə belə ölməzlik qazanıbdı. Bu ölməzliyi qazanmağın özü də böyüklükdür. Çünki, bu ucalığı qazanmaq hər kəsin hünəri deyil.

VAQIF MƏMMƏDOV HAQQINDA XATİRƏLƏRİM

Sıralarımızdan vaxtsız ayrılmış, unudulmaz sairimiz Vaqif Məmmədov haqqında xatirələrim çoxdur. Çox səmimi, qayğıkeş, güləruz, xoşsifət, dostcanlı insan idi Vaqif müəllim. Müsbət insani keyfiyyətlərini sadalamaqla bitməz əziz dostumuz, sevimli şairimiz-Vaqif müəllimin. Onunla birgə olduğumuz hər bir tədbirdə, görüşdə, qatıldığımız hər hansı bir müsahibə və söhbətlərdə ondan həmişə nə isə müsbət, yaradıcı bir fikir, əxz edilə biləcək bir keyfiyyət öyrənmək olardı. Özündən daha çox sonra bədii yaradıcılığa gəlmiş, biz qələm yoldaşlarına olan münasibətlərindəki qayğıkeşliyi, təəssübkeşliyi və səmimiyyəti inanın ki, mən indiyədək bir kimsədə görməmişəm. Yaxşı yadımdadır. Bir dəfə Vaqif müəllimin oxucularımız tərəfindən olduqca sevilən, bəyənilən “Gəmiqaya” adlı şeirindən ciddi şəkildə təsirlənərək mən də, eyniadlı “Gəmiqaya” adlandırdığım şeirimi yazmışdım. Tədbirlərimizdə və yerli mətbu orqanlarımızda dərc olunduğundan Vaqif müəllim də bu şeirlə tanış olmuşdu. Respublika Mərkəzi Kitabxanasında ana dili ilə bağlı tədbir keçirilirdi. Biz də dəvət olunmuşduq. Vaqif müəllim mən əyləşdiyim kresloya yaxınlaşdı. Səmimiyyətlə salamlaşdıq, yanımızdakı boş kresloya əyləşərək: – Səni çoxdandır ki, görmək istəyirdim, lap yerinə düşdü Rəhilə xanım. “Gəmiqaya” şeirinizi oxudum, olduqca nəfis məcazi ifadələrlə zəngin, gözəl və uğurlu şeir alınıbdir. İnciməsəniz, şeirinizə kiçik bir düzəliş edərdik. Əlbəttə, bu mənim şəxsi mülahizəmdir –dedi. Düzü, bir az tutuldum, sonra buyurun Ustad, sizin hər bir tövsiyyəyiniz bizim üçün qiymətlidir – dedim –Bilirsiz Rəhilə xanım, şeiriniz çox gözəldir

5 misra, 5 bənddən və 8 hecadan ibarət olan şeirinizin hər bəndi Gəmiqaya rədifli ilə tamamlanır. Məsləhət görürəm ki, Gəmiqaya sözlərindən öncə “Daş kitabım” kəlmələrini əlavə edəsiniz, onda daha gözəl alınar. Şeiri əzbər bildiyimdən 5-ci misraları “Daş kitabım, Gəmiqaya” deyə oxuduq və həqiqətən də gözəl səsləndiyini gördük. Təşəkkür etdim. Şeir dərc olunduqda Vaqif müəllimin tövsiyyəsinə əsasən düzəlişlə getdi və çox bəyənilirdi. Vaqif müəllimə necə təşəkkür edəcəyimi bilmədim...

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinə üzv qəbul olunurdum. Bunun üçün ədəbi mühidə tanınmış, AYB-də ən azı 10 il üzvlük stajı olan 3 nəfər yaradıcı şəxsdən zəmanət almam lazım idi. Əlbəttə mənim ilk üz tutduğum adam yenə də unudulmaz şairimiz, həmişə və hər yerdə güvənə biləcəyimiz, qayğıkeş ustadımız Vaqif müəllim oldu. Onun yanına getdim və xahiş etdim ki, Vaqif müəllim, AYB üzv keçməm üçün mənə zəmanət verərsinizmi? – deyə müraciət etdikdə:

– Rahilə xanım, sənə zəmanət duracaq o qədər zəminlərin varkən, mənim zəmanətim nəyinə gərək? – deyə özünəməxsus təbəssümlə gülümsədi

– qızım, əlbəttə, verərəm. Bu zəmanəti sənə mən deyil, əsərlərini sevə-sevə oxuyan oxucuların, sənə yazdıqların gözəl ədəbi-bədii nümunələrin verir, bu zəmanəti sən yaradıcılığınla özün qazanmışsan. Bu başdan təbrik edirəm. Şadam ki, sənə kimi layiqli qələm yoldaşıma zəmanət verirəm. Heç vaxt yolundan dönmə, mübariz ol. Uğurlar diləyirəm!

İndiki kimi yadımdadır. Naxçıvan MR-nın yaradılmasının 90 illik yubleyinə həsr olunmuş tədbir keçirilirdi. Tədbirdə Naxçıvan şairlərinin Naxçıvan MR-na həsr olunmuş şeirlərinə, yerli bəstəkarların bəstələdiyi əsərlərin müsabiqəsi keçirilirdi. Münsiflər heyətinə tanınmış incəsənət xadimləri, xalq artistləri, görkəmli elm xadimləri, ustad şairlər o cümlədən Vaqif Məmmədov da dəvət olunmuşdu. Müsəqibənin necə və hansı şərtlərə uyğun keçirilməsi müzakirə olunurdu ki, bu tədbir tam obyektiv şəkildə keçirilsin. Bu zaman dəyərli ustadımız, hörmətli Vaqif müəllim özünəməxsus təbəssümlə söz istədi və münsiflər heyətinə təklif

etdi ki, müsabiqədə iştirak üçün seçilmiş əsərlər səsəndirilərkən və münsiflər əsərləri müzakirə edib qiymətləndirərkən, nə şairlərin, nə də bəstəkarların adları çəkilməsin. Onların adları məxfi saxlanılsın. Neçə əsər müsabiqəyə buraxılıbsa, sadəcə sıra ilə nömrələnsin və bu nömrələrlə çağırılsınlar. Bu daha obyektiv olar. Çünki, müəlliflərin adları əvvəlcədən çəkilərsə, bu tanınmış məşhur yaradıcı insanlarımızı digərləri üzərində üstünlük saxlar.” Vaqif müəllimin bu təklifi hamı tərəfindən bəyənilirdi və nəticədə olduqca şəffaf, tərəfsiz və obyektiv bir müsabiqə keçirildi. Hörmətli Vaqif müəllimin sayəsində o vaxtadək ədəbi mühitdə o qədər də tanınmayan bir sıra şair və bəstəkarlarımız yüksək mükafatlara layiq görüldülər. O tədbirdə “Naxçıvanım” (sözləri R.Dövrən, musiqisi-Y.Xəlilov-ələri) I yerə layiq görülmüşdür. Çünki, burada hörmətli Vaqif müəllimin təbirincə desək – adlara deyil, əsərlərə qiymət verilmişdi ki, bu da həm iştirakçıları, həm də çoxsaylı bədii zövqlü tamaşaçıları məmnun etmişdi.

O qədər insanpərvər, qayğıkeş, həyat dolu birisiydi ki, Vaqif müəllim haqqında keçmiş zamanda danışmaqda olduqca çətinlik çəkirəm. Allah gözəl insan, unudulmaz, istedadlı pedaqoq, ustad şair, çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının əvəzsiz və görkəmli sənətkarına qəni-qəni rəhmət eləsin. Məkanı cənnət olsun!

ÖMÜR YADDAŞI

Onunla tanışlığımız “Kərkinin taleyi” kitabının izi ilə başladı. Yadımdadır, 2015-ci il yanvar ayının 20-si idi. Kərkinin işğalından düz 25 il keçmişdi, gecəni yatmamışdım xəyalım o eldə, o obada gəzirdi. Sübh tezdən “facebook”a nəzər saldım təsadüfən bir paylaşmaya rast gəldim. Bir kitab paylaşması idi. “Kərkinin taleyi”. Tez müəllifinə baxdım ki, Vaqif Məmmədov. Gözlərim yaşardı Kərki sən də yada saldılar? deyib ağlayırdım. Müəllifə dostluq təklifi göndərdim. Təşəkkür edib, kitabı əldə etmək istəyirdim. Bir neçə gün Vaqif müəllim öz adresində olmadı, mənim isə kitabı əldə etmək üçün səbrim qalmamışdı. Nəhayət ki, dostluğum qəbul olundu. Təşəkkürümü bildirib, kitabı necə əldə edə biləcəyimi soruşdum. O, isə təvazökarlıqla, göndərəm, dedi. Vaqif müəllim Kərki ilə bağlı xatirələrimi soruşdu danışdım, sanki, danışdıqca da ürəyim boşalırdı. O vaxtlar şerlərimi az-az paylaşardım daha doğrusu, paylaşmağa utanardım. Vaqif müəllim bir neçəsinə rast gəldikdən sonra mənim şeir yazmağımı öyrəndi və mənə:

– Ay qızım, sən ki, gözəl şeir yazırsan, niyə paylaşmağa utanırsan, dedi.

– Mənsə, müəllim sizin kimi yazarların önündə necə paylaşım? – dedim.

– Sən nə danışırısan ay qızım, nə bilmək olar, bəlkə, sən gələcəkdə daha da üstün nəaliyyətlər qazanacaqsan.

Beləliklə, hər keçən gün Vaqif müəllim mənə doğmalaşırdı, hər səhər paylaşdığım şerləri ara-sıra nəzərdən keçirib, səhvlərimi düzəltməyi tələb edirdi. Zaman-zaman sanki, mən onun tələbəsinə çevrilmişdim. Şeiri paylaşanda belə çəkinə-çəkinə paylaşardım, səhvlərimin çıxmağını ürək döyüntüsü ilə gözləyirdim. Sonralar mən ona “ustad” deyə müraciət etdim. O əsl ustad kimi tərifləyir, səhvlərimi üzüm vururdu, bir daha olmasın deyə, tələb edirdi. Amma sonralar Vaqif müəllimin tələs-

diyini hiss edirdim, çünki, hər gün ay qızım, bir az tələs, ömrü bilmək olmaz yaz ki, ilk kitabının ön söz müəllifi olum. Etiraf edirəm ki, ürəyimdə olan vətən sevgisini kimsə onun kimi duya bilmədi. Mənim Kərki üçün necə darıxdığımı və nələr çəkdiyimi gözəl duyurdu. O, da mənə vətən qızı deyirdi.

Bir gün sual verdim:

– Ay ustad, nədən mənim şair olmağımı bu qədər istəyirsiniz?

Vaqif müəllimin bir az duruxduğunu hiss etdim, sonra isə bu sözləri dedi:

– Ay qızım, bunu məndən tələb edənlər var, təəccüblə soruşdum

– Kim?

Vaqif müəllimsə bir az ara verdikdən sonra dedi:

–Tejgar.

Əvvəl bu sözü zarafat bildim, amma Vaqif müəllimin ciddi-liyini hiss edirdim. Mənə dediyi bu oldu:

– Ay qızım 25 ildir ki, bu kənd üçün, Tejgar üçün yanıb tu- tuşan ilk səni gördüm. Sən vətənə lazımsan, sən Tejgara lazım- san, yaz yarat neçə ki, sağam sənə bu yolda kömək edəcəm. Amma indi arxam boşdu, tənhayam bu yolda sənə çox ehtiyacım var, ustadım. İlk kitabım nəşr olunanda Vaqif müəllim çox se- vinmişdi. Həmin gün mənə, qızım, Vətən səni gözləyir-mesajını verdi. Mənə, vətənimdə o qanlı lələni öz əllərinlə dərd dedi. Səhə- tində narahatçılıq yarananda mənə:

– Mən bir müddət xəstəxanada olacam yazıb yaratmağa davam et-dedi. Dedim

– Ustad hansı xəstəxanada olacaqsız, mən də gəlirəm?

– Yox gəlmə, vətən şairləri kövrək olar qızım –dedi.

Mən ona tezliklə sağalmasını arzuladım və hələ Tejgar dağı- nı ziyarət edəcəksiniz deyəndə. O, ömür vəfa edərsə dedi. Bəli ömür vəfa etmədi, onu sevən hər kəsi tərk edib getdi.

Mən ustadım qarşısında söz vermişəm Vətən üçün lazım gəlsə canımı verəcəyəm. Allah səni rəhmət eləsin böyük ustad. Bu sözləri ürək ağrısı və göz yaşları ilə yazıram. Səndən roman yazsam belə az olar, ey gözəl ürəkli, sadə, təvazökar, mehriban insan. Səndən mənə şeir dolu bir dünya qaldı.

İbrahim Səlim

*Sədərək kənd 1 saylı
orta məktəbin məzunu,
şair-bəstəkar*

NUR İÇİNDƏ YATASAN, UCA ÇINAR

1985-ci il məktəbə ilk addım atdığım vaxt idi. Bir az qorxu, bir az həyacan, bir az tərəddüd. Beləcə 3 ili başa vurub, ibtidai sinfi bitirib, yeni bir həyacana hazırlaşırıdım. Amma bu həyacan özüylə bərabər şıltaqlıq da gətirmişdi. 4-cü sinif başa çatdı. 5-ci sinifdə ilk dəfə olaraq müəllimlər otağına direktorun qəbuluna nadinc şagird kimi iki sinif yoldaşım və bir də mən getmişdik. Qapıdan içəri girdiyimizdə uca çinar dediyim Vaqif müəllimi gördüm. Bizdən kimin oğlu olduğumuzu soruşdu, dedik və o, iki sinif yoldaşımı cəza olaraq bir ayaqları üstündə saxladı onları. Mənə tərəf gələndə çox qorxdum. Mənə dedi, bu cəzanı ya sənə sillə vurmağımı özünə yaraşdırarsan? Deməsilə məndə yaranan utanç içimdəki qorxudan qat-qat artıq oldu. O gündən sonra nəinki məktəbdə, yolda belə görəndə qaçıb gizlənidim. Aylar, illər ötdü orta məktəbi bitirib getdim hərbi xidmətə. Hərbi xidmətimi başa vurduqdan sonra ata ocağıma Sədərəkə döndüm. Bu arada da gizli-gizli heç kimə bildirmədən cızma qara şeirlər yazırdım. Amma oxumağa yəni, müğənniliyə daha çox həvəsim vardı. 2000-ci ildə hərbi xidmətdən qayıdandan sonra mədəniyyət evində məşğələlərə gedirdim. Bir gün Novruz müəllim (Cabbarov) mənə dedi: – İbrahim, şeir müsabiqəsi olacaq sən də hazırlaş, bu yaxınlarda tədbirimiz var qəşəng bir şeir seç de. Tədbir 20 yanvar şəhidlərini xatirəsinə hazırlanmışdı. Və mən şəhidlərimizlə bağlı bir şeir tapıb əzbərləməliydim, Amma tapa bilmədim. 17 yanvar idi, gəldim mədəniyyət evinə Novruz müəllim soruşdu ki nə oldu? Cavab verdim ki, tapa bilmədim, ama yazaram.

– Sən şeirdə yazırsan? Elədirsə iki gün qalıb tələs. Elə orada bir şəhidlər şeiri yazıb verdim. Novruz müəllim oxudu və çox

bəyəndiyini deyib səhər 18 yanvar şəiri göndərdi Naxçıvana Vaqif müəllimə. Vaqif müəllim Sədərək rayon qəzeti olan “Oğuz yurdu” qəzeinin 19 yanvar tarixində mənim şeirimi çap etdirərək haqqımda gözəl bir rəy yazmışdı. Novruz müəllimə bu uşağı göndər yanıma demişdi. Amma məktəbdə yaşadığım utanç hərəkətim imkan vermirdi gedəm. Elə bilirdim hələ yadımdadı. 2005-ci il Novruz bayramı ərəfəsində balaca bir kitabım, 7 ay sonra isə ikinci kitabım işıq üzü gördü. Novruz müəllimə dedim kitabımdan birini Vaqif müəllimə vermək istəyirəm, göndərsəm olar? Dedi ayıb olar özün apar. Dedim, məktəbdə belə bir iş olmuşdu, ona görə utanıram. Dedi, yadında qalmaz, qalsa belə üzə vurmaz o, müdrik insandı. Bu sözlərdən ürəklənib getdim yanına. Universitetdə otağına daxil oldum məni gördü ayağa durub məni o qədər gözəl qarşıladı ki, o, insandakı müdriklik məni valeh etdi. Nə də olsa aradan 14 il ötürdü. Kitabı verdim çox sevindi və mənə xeyli həmsöhbət oldu, nəsihətlər verdi və məni də əli-boş göndərmədi. Özünün kitablarından bir neçəsini mənə aftoqrafla verdi. O gündən işim olmasa da tez tez bəhanələr edib yanına gəldirdim. Bir gün getdiyimdə mənə redaktoru olduğu “Oğuz yurdu” qəzetindən verdi, açıb baxdım üç şeirimi salıb qəzetə və mənim yardıcılığım haqqında çox gözəl bir rəy yazmışdı. O gündən hər nömrəyə şeir və məqalə yazıb göndərməyə başladım. Hər birini də qəzetə verir və mənə gözəl istiqamətlər verirdi. Məndə tez-tez zəng vururdum məsləhətlər alırdım. Ad günündə, bayramlarda təbrik edirdim. Bir gün sosial şəbəkədə əməliyyat olduğunu yazmışdılar. Zəng vururdum bağlı idi telefonu. Mesaj yazdım cavab gəlmədi. Çox narahat olsam da, bir az səbr elədim. Fikirləşdim özünü toparlasın danışaram. Amma çox keçmədi sosial şəbəkədə rəhmətə getdiyini yazdılar. Nə qədər çətin, nə qədər acı olsa da bu, bir həqiqət idi. Artıq uca çinarımız aramızda yox idi. Və bu gün onun üçün deyə biləcəyim tək şey var.

Nur içində yatasan, Uca Çinar!

XATİRƏYƏ DÖNƏN ÖMÜR

Biri vardı, biri yoxuydu çox səmimi, çox qayğıkeş, unudulmaz insan, yaxşıqla yoğrulmuş bir müəllimlər müəllimi Vaqif müəllim vardı. Bir vaxt belə yazacağım heç ağıma gəlməzdi. Bunu yazmaq mənə çox ağır idi.

Aradan günlər, aylar keçsə də, biz Sizi heç unutmadıq Vaqif müəllim. Sizin kimi mehriban, xoşxasiyyətli, işçilərini həmişə öz övladı bilən, onlarla sevinib, onlarla kədərlənən bir insanı unutmamaq olarmı? Nə yaxşı ki, dünyada yaxşı insanlar var. Sizdən nə desəm, nə yazsam azdır, Vaqif müəllim. Siz bizə bir məktəb, bir müəllim, eyni zamanda, mənəvi ata olmusunuz. Bəlkə, bu sözləmlə razılaşmayanlar ola bilər, amma mən Sizi həmişə belə görmüşəm. Belə tanımışam, həmişə Sizdən ata qayğısı hiss eləmişəm.

Siz, 4-cü sinifdə oxuyanda mənim müəllimim olmusunuz. Bəlkə də, onda mən sizin necə bir insan olduğunuzu uşaq ağımlınan çox da başa düşməmişəm. Amma sonralar iş elə gətirib ki, mən yenə dönə-dönə Sizin yanınızda işləmişəm. 1994-cü ildə Sədarək kənd orta məktəbində yoldaşımın otağınıza gəlib sizdən iş istəyəndə sizə demişdim ki, Mən boş durmaq istəmirəm. mənə elə iş verin ki, çox işləyim. Siz də gülümsəyərək, demişdiniz: Sən iş görənlən ol, mən sənə iş verərəm, iş çoxdu.

8 il “Oğuz yurdu” qəzetində, keyli müddət də Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatında bir yerdə işlədik. Mən həmişə sizin işə münasibətinizə, işə olan məsuliyyətinizə qibtə eləmişəm, Vaqif müəllim sizdən müəllimim kimi çox şey öyrənmişəm. Siz mənə həm müəllim, həm də məktəb olmusunuz. Mən kəndimizin vətənpərvər oğlu kimi, ziyalı kimi həmişə sizinlə fəxr eləmişəm. Urəyi Vətənə, kəndinə, elinə-obasına bitməz, tükənməz sevgi ilə bağlı olan Vaqif müəllim. Heyif ki, aramızdan tez ayrıldınız. Bizim hələ sizdən öyrənməli

çox şeyimiz var idi. Nə vaxt sizə bir söz deyəndə bizə atalar məsəli çəkmənizi, yuxarıdan bir iş gələndə tələm tələsik bizi səfərbər edib işi bölmənizi, o anda nə qədər narahat olub məsuliyyət daşdığınızı, yeri gələndə bizi danlamağınızı (hətta bəzən ağlamışıq da), hər dəfə başqa ölkələrə səyahətə gedəndə kiçik də olsa, bizə hədiyyə gətirmənizi və o səyahət haqqında elə maraqlı, elə təfəssilatı ilə danışmağınızı xatırladıqca sizinlə keçən günlərin nə qədər mənalı, nə qədər anlamlı, nə qədər gözəl olduğuna bir daha əmin oluruq.

Hər dəfə təzə kitabınız çıxanda sanki, övladı dünyaya gəlmiş kimi sevinməyinizi, bizə şirinlik alıb gətirmənizi heç vaxt unutmuram. Vaqif müəllim.

Bir əhvalat heç yadımdan çıxmır. Aypara Behbudova (NDU Elmi kitabxanasının direktoru idi) sizin haqqınızda kitab nəşr etdirmişdi. Kitabı da kompyuterdə mən yığmışdım “Vaqif Məmmədov: Ömür yolu”. Kitabxanada kitabın təqdim etmə mərasimi keçirildi. Mən də gözlədim ki, ya Aypara müəllimə, ya da siz mənim adıma çəkib “sağ ol” deyəcəksiniz. Ondan əvvəl də demişdiniz ki, tədbirdən sonra kollektiv şəkildə, jurnala lazım olur. Adımı çəkməyiniz deyə mən də uşağcasına sizdən incidim və hamıdan əvvəl gəldim otağa. Tədbirdən sonra otağa gəldiniz və bildiniz ki, mən sizdən incimişəm. Otağınıza çağırıb – Minayə, adam öz qızına ona iş gördü deyə hər dəqiqə təşəkkür eləyər? Mən səni evimin qızı kimi görürəm – dediniz. Onda mən sizin bu sözünüzdə çox utandım və səhv elədiyimi başa düşdüm. İndi də yadıma düşdükcə utanıram.

Həmişə kitabın son vərəqində kompyuterdə yığan işçi kimi mənim adıma yazdırardınız. İkinci cild “Seçilmiş əsərləri”niz çıxanda nəşriyyatın yadından çıxıb adıma yazmamışdı. Otağa girib mənə kitaba adıma düşmədiyini elə günahgarcasına dediniz ki, mən özüm utandım və səhəri gün özüm kitabın şirinliyini alıb gətirdim ki, siz narahat olmayasınız. Hər dəfə təzə kitabınıza avtoqraf yazıb mənə verirdiniz.

“Kitabın çapı üçün hamıdan çox əmək sərf edən, işgüzar, məsuliyyətli və bacaraqlı nəşriyyat işçisi kimi hörmət qazanan

keçmiş şagirdim, indiki iş yoldaşım Minayə xanıma müəllifdən xatirə olaraq “Seçilmiş əsərlər”in I cildinə 29.05.2008”

“Ailəmizin kədərini öz kədəri kimi çəkə-çəkə dərdimizə şərik olan, bu kitabı kompyuterdə yazarkən dəfələrlə göz yaşlarının şahidi olduğum hörmətli iş yoldaşım Minayə Abbasovaya minnətdarlıq duyğuları ilə müəllifdən. “Səni kim unudar” kitabı 2009”.

“Bu kitabın yığılmasında, tərtibatında və ərsəyə gəlməsində əsl fədakarlıq göstərən hörmətli iş yoldaşımız Minayə Abbasovaya minnətdarlıq duyğuları ilə müəllifdən. “Kərkinin Taleyi” adlı kitaba 20.02.15”

Və bu avtoqraflar mənim işimə verilən ən böyük qiymət idi mənimçün.

Mən tək sizdən yox ümumiyyətlə, ailənizdən çox qayğı görmüşəm. Hər dəfə Sizə gələndə Hərgül bacım (həyyat yoldaşı) məni ata evindən gedər kimi yola salıb. Axırncı dəfə 2015-ci il orucluqda Hərgül bacımla sizi iftara çağırmışdıq. Kondisoner xarab olduğu üçün bizim ev isti idi. İkiniz də çox narahat oldunuz və bizdən gedəndən sonra maşın tutub bizə sərinqeş göndərməyinizi heç vaxt unutmayacam. Bunu ancaq valideyn öz övladı üçün edərdi Vaqif müəllim.

Mən heç vaxt sizin sözlünüzü yerə salmamışam, həmişə nə iş tapşırırsınız məsuliyyətlə işləyib təhvil vermişəm. Ancaq bir dəfə rəhbərlikdən bir iş tapşırmışdılar mən sizin sözlünüzü yerə saldım və işi eləmək istəmədim. Siz də mənə hirsələndiniz, əslində haqlıydınız. Bunun üçün sizdən üzr istəyirəm, Vaqif müəllim. Mən bilsəydim tezliklə bizdən ayrılacaqsınız sonunda mənim üçün ölüm olsaydı belə, gərək sözlünüzü yerə salmayaydım. Bağışlayın məni və haqqınızı halal eldin. Mən heç nə ilə sizin haqqınızı ödəyə bilmərəm.

“Ömrün payız nəğməsi” kitabınızı yığanda nə qədər əzab çəkdiyimi bilə bilməzsınız, Vaqif müəllim. sizi o qədər dəqiq adam kimi tanımışam ki, kitabın bir mündəricatını günlərinən yanınızda saxlayıb göndərməməyə çox üzülürdüm. Bilirdim ki, gücünüz çatmır eləməyə. Hərgül bacımdan hər dəfə sizi soru-

şanda səhətinizin gah pis, gah yaxşı olduğunu deyirdi. Arada Hərgül bacım sizin ruhdan düşdüyünüzü, hər şeyə kövrəldiyinizi deyirdi. Onda mən sizə kollektivimizin adından bir məktub yazmaq qərarına gəldim və Səbuhiyə də dedim ki, məsləhət bilsə sizə versin. Onda mən sizin nə vəziyyətdə olduğunuzu dəqiq bilmirdim. Məktubu olduğu kimi verirəm.

Hörmətli Vaqif müəllim! Salam. Necəsiniz? Biz də yaxşıyıq. Sizin də yaxşı olmağınızı o tək Allahdan istəyirik. İşlərimiz gedir bacardığımız qədər çalışırıq ki, söz-söhbət olmasın işimizi vaxtında görək. Amma Sizsiz olmur Vaqif müəllim, bilmədiyimiz çox şey var. Elə bil, başsız qalmışıq. Tezliklə sağalıb gəlməyinizi arzulayırıq. Nə olar özünüzü toparlayın, sağalın və gəlin. Biz sizsiz heç nəyik. Bir dəfə dedim işdən çıxacam, dediniz əvəz olunmayan kadr yoxdu. Düz dediniz əvəz olunmayan kadr yoxdu, əvəz olunmayan insanlar var. Bizim üçün Sizi heç kim əvəz eləyə bilməz. Biz ümidinən, səbirsizliyinən Sizin yolunuzu gözləyirik.

Siz də ümidinizi üzməyin. Allah yenə Sizə nəfəs veribsə, demək ümid və çarə bitməyib. Heç vaxt özünüzü ümitsizliyə kapdırmayın. Siz güclüsünüz və biz də gücümüzü həmişə Sizin kimi müəllimlərimizdən almışıq. Həm də Siz bizim təkə müdirimiz yox, həm də mənəvi atamızsınız. Ona görə də Sizin nə ailənizə, nə övladlarınıza, nə nəvələrinizə, nə də bizə – mənəvi övladlarınıza, nə tələbələrinizə, nə iş yoldaşlarınıza və nə də Sizi sevən oxucularınıza yoxluğunuzu yaşatmaq haqqınız yoxdu.

Biz-övladlarınız Sizi səbirsizliklə və ümidlə gözləyirik. Bizi başqalarının əlində qoymayın, nə olar gəlin.

***Hörmətlə, Sizi ümidlə gözləyən kollektiviniz,
iş yoldaşlarınız, tələbələriniz və
Sizi sevən oxucularınız!***

Siz də məktubumuza cavab yazdınız.

NBU-nun "Qeyrət" nəşriyyatının kollektivinə!

Salam! Necəsiniz?

Məktubunuzu çox ürşəcanla oxudum. Həqiqətə
yaddaşınızda ehsalə bilmişəmsə, tam
səmin oldum ki, sizə pis olmamışam və deməli,
arxanca qarğış yox, dualar göndərirsiniz...
Həmənizə minnətdəyəm ki, belə qədər bilirsiniz.
Sizə 1 sizə də acım. Son vaxtlar həmişə evdə,
həm də işdə özümü çox pis hiss edir, hisslərim
cilovlaya bilmir, cəhətlərimin xətrinə düşürdüm.
Burda tam sübut olundu ki, bu azad mən
8-9 ay, belə də 1 ilə yaxın imiş ki, mənim
bəyində yuva qurub, mənim yaxın dostluq
edirmiş, məncə buru məzəni alıb, sizə qarşı
olmuş hər hansı 1 qeyri səmimi hərəkətim
olubsa, gec olsa da bağışlayarsınız...

Qaldı indiki vəziyyətim, taleyin xəstəliyimi,
ya mədəmsə, liz bu xəstəliyin 1 çox ölkədə və
Azərbaycanda mən kamil bilicisini tam bil...

Məmmədov V. N. N. N.

və onun dediyinə görə əməliyyat onun gözlədiyindən də uğurlu keçdi, sükürlər olsun... Bu vəqəni yaxşı bilirsiniz bəli. Əsərlərdir. Axtır hər şey yaxşıya doğru gedir deyəsən... Sığallat hər şey yaxşı olar...

4-5 gün qabaq N.Ə.Ə.ənin və "Deyst" nəşriyyatının heç zaman, heç vaxt müqayisə və əvəz olunmayacaq çox böyük qurucusu İsa müəlliminə yaxınlaşmışdı... Soruşdu ki, "Deyst" nəşriyyatında vəziyyət necədir? Əlaqə varmı? Dedim qaradım, sən onu çox gözəl 1 qurum kimi sənimi 1 kollektivə çevirə bildin... Mən ora çox müqəddəs 1 yer, xətir, əsl etim məbədi kimi baxırdım, sən başda olmaqla, orda olan hamısına inandır, güvənir və nə əmin sən etdiyinizi söyləyirdim. Ona görə də hər dəfə də təşəkkür etmişəm hamısına ehtiramla Siz çox böyük 1 fəxir şəxsiyyəti, o fəxir sizin çap etdiyiniz kitab və jurnallarda.

Sizə fəvriyyətlərim:

Əvəz, əyləş, işdə 1-1-nizə və hamıya qarşı sənimi və ətəklətli olma. Dünənə çox fani və mənasızdır...

Nəşriyyatın qarşısını ümidli ağacları ümidsiz qaytarmaq... İltisadi ¹⁰özədə biz bels olmuşuq. 11⁰⁰ Hamıca ehtiramla: Kəmiş iş yoldaşınız. 12. VII. 2015 11. İltisadi...

Məktubunuz o qədər ümidverici idi ki, oxuyanda sevin-cimizin həddi yoxuydu. Həm ağladıq, həm sevindik. Məktubun axırında yazdığımız keçmiş iş yoldaşınız sözüylə heç razılaş-madıq və Sizə yenə bir məktub yazdıq.

Hörmətli Vaqif müəllim! Salam. Necəsiniz? Biz də yaxşıyıq. Sizin də yaxşı olmağınızı o tək Allahdan istəyirik. Vaqif müəllim

məktubunuzu aldıq. Biz də həyəcanla oxuduq. Əmin olun ki, Siz bizim yaddaşımızda elə həmişə beləsiniz. Nə desəniz də, bizə hirslənsənizdə Sizə qarşı heç vaxt başqa fikirdə olmamışıq, Sizi həmişə böyüyümüz kimi, atamız kimi qəbul eləmişik. Yaxşı olmağınıza çox sevindik. Amma bir sözünüzlə heç razılaşmadıq “Keçmiş iş yoldaşınız”. Bu sözü qəbul eləmirik. Siz həmişə bizim iş yoldaşımız, müdirimiz və atamız olacaqsınız, bunu unutmayın! Yaxşı olun və gəlin. Ümidlə Sizi gözləyirik!

Hörmətlə, Sizi unutmayan kollektiviniz

Qayıdıb gələcəyinizə o qədər inanırdıq ki, Vaqif müəllim. Amma siz gəlmədiniz. Siz həmişə sözünüzün üstündə duran adam olubsunuz. Biz həmişə sizi belə tanıyıyıq. Amma bu dəfə dura bilmədiniz. Hələ də yoxluğunuza inana bilmirik.

Xəstə olanda iki dəfə sizinən danışdım, ancaq ürək eləyib Sizdən hallallıq ala bilmədim. Dedim özünüzü pis hiss edərsiz. Haqqınızı halal eləyin, Vaqif müəllim. Mən də Sizə nə etmişəmsə, halal xoşunuz olsun. Əgər mənə bir ömür daha verilsəydi mən yenə də sizin kitablarınızı yığardım və bununla fəxr eləyərdim.

Allah Sizi rəhmət eləsin! Ruhunuz şad olsun!

Yaqut Hüseynova

*Jurnalist-yazar, NDU-nun məzunu,
TC-nin “UYGAD” yazarlar və qazeteçilər
cəmiyyətinin Azərbaycan təmsilçisi*

UNUDULMAZ GÖRÜŞ

Son dəqiqələr qalmışdı onun gəlişinə. Çox sevincli və həyəcanlı idim, o gün. Sevincim yerə-göyə sığmırdı. Sanki saniyələr belə getmək bilmirdi. Valideynlərim də mənimlə birgə gəlmişdi, o unudulmaz görüşə. Ailəmizdə Vaqif Məmmədov adına, şəxsiyyətinə böyük sevgi, hörmət və ehtiram vardı. Xalqımızın böyük şairi, ziyalısı Vaqif Məmmədov kimi bir ustadın tələbəsi olduğum üçün qürur duyurdum. Şirvan şəhər Tarix-Diyarşünaslıq muzeyində görüşəcəkdik onunla. Muzeyin kollektivi də onu çox sevirdi. O, kollektivin ən yaxın dostlarından biri idi. Birdən telefonuma zəng gəldi. Vaqif müəllimin nömrəsi idi. Sevinclə telefonu açdım. Yaqut, artıq muzeyin yanındaıyq. Muzeyin direktoru Gülşən xanımla birlikdə onları qarşılamağa getdik. Ailəsi ilə birgə gəlmişdi Şirvana. Görüşüb, muzeyə qalxdıq. Vaqif müəllim muzey ilə yaxından tanış ola-ola, həmsöhbət oldu mənimlə. Sonra çay süfrəsi arxasında əyləşib, şəhərimizlə bağlı təəssüatlarını bölüşdü. Unudulmaz gün idi. Çünki USTADIM şəhərimizdə qonaq idi. Vaqif müəllimin: – Yaqutun Naxçıvan Dövlət Universitetinə ilk gəlişi bu günə qədər yadımdadır. 2 sentyabr 2002-ci il idi. Atası ilə gəlmişdi... – deməsi, məni çox sevindirdi, eyni zamanda, kövrəltdi. Bir məzun üçün bundan böyük səadət ola bilməzdi. Müəllim qəlbində zərrə boyda olsa da, yer tapmaq... Onun bu sözləri məni bir anlıq xatirələrə apardı. NDU-ya gəlişimizdə ilk həmsöhbət olduğumuz və xeyirduasını aldığım müəllim, məhz Vaqif Məmmədov olmuşdu. O, bir müəllim və ustad şair kimi tələbələrinin gözəl təhsilə yiyələnməsi üçün əlindən gələni edirdi. Bədi yaradıcılıqda ilk addımlarını atan gənclərə hər zaman dəstək olaraq, onlara qələmin şərəfini layiqincə daşımağı tövsiyə edirdi. Vaqif Məmmədov

həmişə deyirdi ki: – Ətraf çox vaxt sizin uğurlarınızı qəbul etməyəcək. Qarşınızdakı məqsədlərə doğru çəkdiyiniz zəhmətin diktəsinə qulaq asaraq addımlayın. Müəllimimin bu sözlərini heç vaxt unutmadım. Zaman keçdikcə dərk etdim ki, cəmiyyətin təəssüf ki, çox vaxt dırnaqarası fikri və çirkin əməlləri insanı ya kompleksə salmaq, ya da irəlilədiyimiz yoldan bizi dayandıрмаğa nail olmaqdır. Vaqif Məmmədov haqqında yazdıqca bitməz, düşüncələr... Hər zaman bir tələbə kimi USTADIMIN etimadını layiqincə doğrultmağa çalışacağam. RAHAT UYU, USTAD! Qarşınızda sevgi və ehtiramla BAŞ ƏYİRƏM! Və onun bir şeiri ilə yazıma nöqtə qoymaq istəyirəm:

*Mən ürəksiz ağlamıram, gülmürəm,
Hər istəyim ürəyimdə birləşir,
Böyükmüdür, kiçikmidir, bilmirəm,
ÜRƏYİMƏ təkə VƏTƏN yerləşir!*

Yeganə Rüstəmov

M.S.Ordubadı adına

Naxçıvan Muxtar Respublika

Kitabxanasında şöbə müdiri

UNUDULMAZ SƏNƏTKAR

Vaqif müəllimlə biz qonşu idik, eyni binada yaşayırdıq. Mən kitabxanada kütləvi şöbədə işlədiyim üçün yeni gələn kitablar haqqında məlumatım olurdu. Vaqif müəllimin şeir kitablarını oxumuşdum, şəkillərinə isə ötəri baxmışdım. Biz üçüncü mərtəbədə yaşayırdıq. Bir gün evin balkonundan baxanda Vaqif müəllimi gördüm. Ürəyimdə fikirləşdim ki, görəsən bu şəxsi mən harada görmüşəm. Bir xeyli müddət keçdi. Həmin vaxtı kitabxananın direktoru, filologiya elmləri doktoru Yusif Səfərov idi. O, məni çağıraraq dedi ki, Vaqif Məmmədov sizin qonşudur. Onunla yolda rastlaşdım, yeni kitabları var, sabah kitabları al gətir. Əvvəlcə fikirləşdim ki, Yusif müəllim səhv edir, mən şairlə eyni binada yaşamıram. Birdən balkondan gördüyüm şəxs yadıma düşdü. Tez kitabxananın fonduna daxil oldum. Fondan Vaqif Məmmədovun kitablarını istədim. Kitabda şəkli görün kimi dəqiqləşdirdim ki, gördüyüm şəxs görkəmli şair, publisist Vaqif Məmmədovdur. Məhəllədə nə vaxt rastlaşsaydım, salam verirdim. Balaca qızım ilə hərdən həyəətə çıxırdım. Həyətdə Hərgül xanım ilə tanış oldum. Hərgül xanım da nəvəsi Turqayı həyəətə çıxarırdı. Biz xeyli söhbət edirdik. Mən onun gülərüz, mehriban, nurlu üzünə heyran olurdum. Amma sözün düzü hələ bilmirdim ki, o, Vaqif Məmmədovun həyat yoldaşıdır. Kitabları götürmək üçün həyətdə maraqlandım, evlərinə getdim. Qapını döydüm, Hərgül xanım qapını açdı, kitablar üçün gəldiyimi dedim, dedi ki, Vaqif müəllim gəlsin deyərəm veriləcək kitabları kənara qoyar, sabah gəlib apararsız. Sabahı gedib kitabları götürdüm.

Yeni kitablar haqqında ayda bir dəfə televiziya məlumat verdiyim üçün kitablar ilə yaxından tanış oldum. Şairin şeirləri

olduqca ürəyimə yatırdı. Mən də bir fikir oyanmışdı ki, Vaqif müəllimin yaradıcılığından mövzu götürüb müdafiə edirəm. Bir müddət keçdi, kitabxananın direktorunu dəyişdilər. Aytəkin Qəhrəmanova kitabxanaya yeni direktor göndərildi. Direktor qadın olduğuna görə istəyimi ona bildirdim. Bir gün həyətdə Hərgül xanım ilə rastlaşdım. O, mənə dedi ki, yeni direktorunuz Aytəkin müəllimə Vaqif müəllimlə bir yerdə işləyib. O, Vaqif müəllimin xətrini çox istəyir. İstəyirsən Aytəkin müəllimə ilə səndən ötrü danışsın. Mən də dedim ki, zəhmət olmasa, zəng vurub bir kəlmə danışar. Səhəri gün Aytəkin müəllimə məni yanına çağırırdı. Otağa daxil olanda Vaqif müəllimi gördüm. Həqiqətən, həm sevindim, həm də çox narahat oldum. Vaqif müəllimin insanlara böyük qiymət və əhəmiyyət verdiyi üçün çox sevindim. Narahat oldum ona görə ki, o qədər iş sahibi olan insan, böyük məslək sahibi məndən ötrü kitabxanaya gəlmişdi. Bu hadisədən sonra mənim Vaqif müəllimə hörmətim daha da artdı. Vaqif müəllimlə söhbət edərkən adam özünü daha önəmli hesab edirdi. Onun söhbətləri adamı yormurdu, əksinə, o qədər savadlı, gözəl danışdı ki, hər rastlaşanda Vaqif müəllimdən çox şey öyrənirdim. Bir gün Vaqif müəllim “Kəlilə və Dimnə” əsərinin köhnə nəşri üçün kitabxanaya gəlmişdi. Oxu zalında rastlaşdıq, salamlaşdıq. Dedi: müəllimə necəsiniz, işiniz-gücünüz necədir? Aytəkin müəllimə ilə necə yola gedirsiniz? Dedim yaxşı, çox sağ olun! Həmin gün Vaqif müəllimə bildirdim ki, universitetə gəlib iş götürmək istəyirəm. Soruşdu ki, nə iş, dərslər demək istəyirsiniz? Dedim, yox sizin həyat və yaradıcılığınıza dair müdafiə etmək istəyirəm. Vaqif müəllim bir anlığa durmuşdu, yanaqları allandı, hiss etdim ki, çox məmnun oldu. Bildirdi ki, çox yaxşı müəllimə, mənim yaradıcılığımıza qiymət verdiyiniz üçün təşəkkür edirəm. Siz işi götürün. Mən nə qədər ki, sağam canlı əsərim, sizə köməklik edəcəyəm. Universitetə getdim, iş götürmək üçün müraciət etdim, dedilər ki, iş götürmək üçün universitetin müəllimi olmalısınız. Vaqif müəllim çox narahat oldu. Dedi, müəllimə, hamı üçün kimə işə ağız açaram, amma öz işimdən ötrü heç kimə ağız açmaram. Universitetə oğlumla

getmişdim. Vaqif müəllimin otağına getdik. Xeyli söhbət etdik, kitablarının çox hissəsini mənə bağışladı və dedi ki, müəllimə bəlkə nə vaxtsa bu kitablar sizə lazım olar. Vaqif müəllim o qədər gözəl, səmimi söhbət edirdi ki, oğlum dedi, ana, Vaqif müəllim necə intellektli, kübar insandır. Vaqif müəllim bir də onu dedi ki, müəllimə, mənim haqqımda iş götürsəniz, hər il yaşımda və yaxud yeni kitabım nəşr ediləndə sizi televiziyağa çağıracaqlar, evdə narazılıq olmayacaq? Dedim yox, mən onsuz da televiziyağa tez-tez müsahibə verirəm.

Yeni kitabları nəşr olunduqca mənə bir nüsxəsini ya göndərirdi, ya da kitabxanaya özü gətirirdi. Ümummillə lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 90 illiyi münasibətilə nəşr etdirdiyi “Qalib gəldi, qalib getdi” adlı 6 cildlik miniatür kitab dəstini kitabxanaya Vaqif müəllimin özü gətirmişdi. Hətta onu da qeyd etdi ki, bu kitabın nəşr edilməsində oğlum Səbuhinin xidməti böyükdür. Kitablardan birini mənə təqdim etdi, elə bil dünyanı mənə verdilər. Kitabxanada Vaqif müəllimin anadan olmasının 65 illiyini keçirmək istəyirdik. Dedi yox, müəllimə lazım deyil. “Qalib gəldi, qalib getdi” adlı kitabının təqdimatını 21 iyun 2013-cü il tarixdə kitabxanada keçirdik. Tədbirdə şair və yazıçılar da iştirak edirdi. Mən də tədbirdə çıxış etdim. Atam təzə rəhmətə getmişdi. Mən çıxışımda Vaqif müəllimin “Ata” şeirini bədi qiraət etdim. Şeiri göz yaşları içərisində təqdim etdim. Atamın rəhmətə getdiyini Vaqif müəllim bilirdi. Zəng edib başsağlığı vermişdi. Tədbirdən sonra mənə təşəkkürünü bildirdi, yazdığım çıxışı aldı və “Müəllimə ölüm hamı üçündür, hamımız bir gün ölüb gedəcəyik. Allah sizi, balalarınızı saxlasın. Allah atana rəhmət eləsin” sözlərini dedi. Həmin il dekabrın 6-da Vaqif müəllim kitabxanaya gəlmişdi. Yeni kitabını da kitabxanaya gətirmişdi. Yeni kitabını “Bir ömür yaşadım” adlandırmışdı. Düzü kitabın adını oxuyanda mən çox narahat oldum, dedim görəsən Vaqif müəllim nə üçün kitaba belə bir ad seçib. Elə hiss etdim ki, bu adla demək istəyir ki, mən ömrümü yaşadım, daha bəsdir. Vaqif müəllim kitablardan birini mənə təqdim etdi, hədsiz dərəcədə sevindim. Kitabı açarkən öz xətti ilə “Kitabdakı

məqalələrdən birinin müəllifi, yaradıcılığımıza daimi diqqət göstərən hörmətli Yeganə Rüstəmovaya xatirə olaraq. 6.XII.2013” sözlərini oxudum. Kitabda mənim çıxışımın da çap olunduğuna çox sevindim. O, anda fikirləşdim ki, ilahi, Vaqif müəllim necə gözəl, necə qayğıkeş insandı yəqin ki, kitabın içərisində böyük şəxsiyyətlərin də yazısı var. Mənim də yazımı onlarla bərabər çap etdirib. Vaqif müəllimin böyüklüyü onda idi ki, insanlar arasında fərq qoymurdu, hamıya hörmətlə yanaşırdı, heç kimi incitmirdi. Şair-publisist Vaqif Məmmədovu yaxından tanıdığım üçün özümü çox xoşbəxt hesab edirəm. Onun ürəyi son nəfəsinədək yurd sevgisiylə, vətən, millət sevgisiylə döyündü. Amma vətən və xalq üçün fədakarlıqla çalışanlar ölmürlər, əbədiyyən insanların qəlbində yaşayırlar. O, vətənin, millətin oğlu idi. Vətəni ürəyinə sığdırmışdı:

*Dar qəfəsdə qala bilməz ürəyim,
Hər arzumu qalsa ora yığmazdım.
Yumruq boyda ola bilməz ürəyim,
Belə olsa Vətən ora sığmazdı...*

*Ürəyimsiz ağlamıram, gülmürəm,
Hər istəyim ürəyimdə birləşir.
Böyükmüdür, kiçikmidir bilmirəm,
Ürəyimə təkcə Vətən yerləşir.*

Şeirlərini oxuduqca bu hissələri daha çox başa düşmək olur. Bir ildən artıqdır ki, biz Vaqif müəllimdən ayrı düşmüşük, amma onun mehriban səsi hələ də qulağımdadır.

Vaqif Məmmədov ilk kitabını “Yaşadacaq bu yol məni” adlandırmışdı. Doğrudan da illər, əsrlər keçəcək bu tutduğu yol həmişə onu yaşadacaq. Allah ona rəhmət eləsin! Qəbri nurla dolsun!

SÖZDƏN MUNCUQ DÜZƏN ŞAİR

SÖZ- bəlkə də insanlığın sahib olduğu ən dəyərli xəzinədir. O xəzinə ki, illərə, əsrlərə, qərinələrə belə meydan oxuya biləcək qüdrətə malikdir. Zamanın ən çətin sınaqlarından çıxma bilən sözlə davranmaq, onu cilalamaq, onu qəlibə salmaq, onu azad buraxmaq, ondan poeziya yaratmaq hər qələmin, hər şairin hünəri deyil. Məhz Vaqif Məmmədov da sözü sevən, ona heyran olan, onu möhtəşəm şəkildə oxucusuna təqdim edən, “Sözdən muncuq düzən” şair idi. Yazıma başlamamışdan öncə onu qeyd etməliyəm ki, bu yazını yazmaq mənim üçün xeyli çətin oldu. Çünki, Vaqif Məmmədov kimi bir şəxsiyyəti öz düşüncələrimlə anlatmaqdan, daha doğrusu yetərincə anlada bilməməkdən ehtiyat etdim. Haqqında kitablar çap edilən, saysız-hesabsız yazılar yazılan, ən dəyərli ədəbiyyatçıların yüksək dəyərlə qiymətləndirdiyi şair, publisist, tarixçi və naşir – Vaqif Məmmədovdan bəhs etmək, onun şeirlərini təhlil etmək, haqqında söz söyləmək olduqca məsuliyyətli bir işdir. Ümid edirəm ki, bu yazıda az da olsa, bu məqsədimə nail ola biləcəm.

Onun ədəbiyyat, tarix, jurnalistika, publisistika sahələrində əldə etdiyi nəaliyyətlər, müəllifi olduğu, nəşrində iştirak etdiyi kitabları saymaqla bitməz. Və əminəm ki, hər bir diqqətli oxucu Vaqif Məmmədovun şərəfli həyat yoluna yaxından bələddir. Mən isə sizlərə daha çox onun yaradıcılığından və yaradıcılığında ki “Vaqif Məmmədov ruhundan” danışmaq istəyirəm.

O, “vətəni ürəyinə sığmayan” el oğludur. Vətənpərvərlik mövzusunda yazdığı şeirlərində onun vətəninə, elinə, obasına olan tükənməz sevgisi oxucunu bir qonaq tək qarşılayır. Şeirlərinin ruhundakı qüdrət, qəhrəmanlıq və mərdlik oxucuya da sirayət etmiş olur. Bütün bu sadaladıqlarım məni həmişə heyran edib. Hər zaman bu möhtəşəmliyə baş əymişəm ona görə ki, vətənini bu qədər dərinədən sevmək hər insanın işi deyil. Onun

vaxtilə Sədərək döyüşlərində göstərdiyi qəhrəmanlıq, təkcə “Sədərək şəhidləri” adlı kitabındakı Bəxtiyar Vahabzadənin təbirincə desək “odlu-alovlu şeirləri, onunla fəxr etməyə bəs edir”. Həmişə xalqını, millətini, elini, obasını əziz tutan bu insan torpağına qırılmaz tellərlə bağlıdır. Və bu sevgi, bu məhəbbət onun şeirinin hər misrasında oxucunu çağırır.

40 ilə yaxındı bədii yaradıcılıqla məşğul olan, 35-dən artıq kitabı çap olunan şairin şeirləri Azərbaycanla yanaşı, həm də Türkiyə, İran, İraq, Rusiya, Özbəkistan, Belorusiya, Ukrayna, Almaniya, Yunanıstan, Pakistan, ABŞ və s ölkələrdə də çap olunmuşdur. Deməli, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Avrasiya Yazarlar Birliyinin üzvü, bir neçə Beynəlxalq ədəbi müsabiqələrin qalibi olan şair Azərbaycanın paytaxtında deyil, regionda yaşamasına baxmayaraq, onun poeziyasının üfüqləri çox genişdir. O, bu dünyanı başqa rənglərdə, başqa mənalarda, başqa çalarlarda görməyi bacaran yaradıcı insanlardandır.

Böyük təəssüflə qeyd etməliyəm ki, bu dəyərli və əvəzsiz şəxsiyyəti mən yalnızca virtual olaraq tanıya bildim. Real həyatda onunla üz-üzə gəlmək, görüşmək xoşbəxtliyi mənə nəsib olmadı. Şairi mətbuatdan izləyirdim. Bir gün təsadüfən facebook profili ilə rastlaşdım və heç tərəddüd etmədən dostluq yolladım. Nə yaxşı ki, qəbul etdi. İlk vaxtlarda aktiv şəkildə şeirlərini paylaşmırdı. Çox təvazökar bir insan idi. İlk olaraq mən onun dəniz mövzulu şeirlərinə heyran olmuşdum və mütəmadi olaraq şeirlərini müxtəlif qruplarda və profilimdə paylaşırırdım. Bu paylaşım-lara rast gəldikcə, təşəkkürünü bildirirdi. Bir müddət sonra isə özü facebookda yazdığı şeirləri paylaşmağa başladı. Və bundan sonra biz oxucuların mənəvi söz, sənət ziyafəti başlandı. Tanış olduğumuz vaxt ərzində Vaqif Məmmədov adlı əsrarəngiz bir dünyaya qonaq oldum. Bəhs etdiyim bu dünyanı onun sadıq oxucuları çox yaxşı bələddirlər. Günün monotonluğundan xilas olmaq üçün facebooka daxil olanda biz bu dünyanın qonağı olurduq. O, sevimli şairi Mikayıl Müşfiqin diliylə desək “hər gün yeni bir nəğmə, hər gün yeni bir ilham” ilə qarşılayırdı bizləri. Hər bir oxucusunu nəzərdə saxlayan böyük ürəkli şair hər kəsə qarşı

diqqətli və nəzakətli idi hər zaman. Çox həssas qəlbli insan idi. Onu narahat edən məsələləri belə son dərəcə təmkinlə və mədəniyyətlə dilə gətirir, hər zaman təmkinini qoruyurdu. Kitablari haqqında məlumatlara rast gəldikcə məndə olmadığı üçün böyük təəssüf hissi keçirirdim. Kitablarını heç vaxt satışı vermədiyini yaxşı bilirdim. Hərdən ürəklənib kitablarını əldə etmək istədiyimi dilə gətirmək istəsəm də, nədənsə vaz keçirdim.

Bir gün “Dəniz də nigaran, sən də nigaran” kitabının çapdan çıxdığı haqqında bir məlumata rast gəldim və bütün cəsarətimi toplayıb bu barədə şairə yazdım. İstəyimi çox səmimi və mehriban bir şəkildə qarşıladı və tezliklə çatdıracam deyib poçt adresimi götürdü. Bir müddət sonra bir yox, 13 kitab hədiyyə gəldi. Sevincimin həddi-hüdudu yox idi. Mənim tək bir sözümə görə diqqət göstərib, zəhmət çəkib kitablarını göndərməyi məni çox təsirləndirdi. O kitabların hamısını acgözlüklə oxudum desəm, yanılmaram. Onları oxuduqca bu möhtəşəm insanın bu qədər böyük işlər görüb, bu qədər sadə, təvazökar, səmimi və mehriban olduğuna heyranlıq duymaqla bərabər, heyrət etdim. 3 ildən artıq bir müddətdir ki, facebookda mütamadi olaraq izlədiyim, hər şeirini böyük zövqlə oxuduğum üçün onun yaradıcılığına biganə qala bilmədim. Kitablara, ədəbiyyata və xüsusilə poeziyaya rəğbəti olan hər bir kəs əminəm ki, onun yaradıcılığı haqqında, hər səhifəsindən bir həyat, bir dünya boylanmış kitabları haqqında danışmaya bilməzdi. Onun poeziyası, onun şeiriyyəti, onun lirikası insan hissələrinin ən bədii tərənnümünün əks-sədasıdır. Şeirlərdə ifadə olunan hər bir fikir, hər bir düşüncə oxuculara doğmalıq hissi bağışlayır sanki. "Hisslərin tərcümanı" deyilən bir ifadə var ki, bu söz tam anlamıyla onun şeirlərinə aid edilə bilər. Siz onu oxuduğunuz zaman hətta görməzdən gəldiyiniz bir çox düşüncəyə rast gələ bilərsiniz. Onun şeirləri ilə tanış olan hər bir insan əminəm ki, bu duyğuları mütləq ki, yaşamışdır.

Ürək yangısıyla oxunan bu lirik şeirlər əminəm ki, bir çox oxucunun ürəyinə toxunub, kövrək notlara kökləmişdir.

Şairin dəniz sevgisi, dəniz vurğunluğu onun yaradıcılığında ayrıca bir cığır salmağı bacarmış dərin duyğulu şeirlərdir. Bu

şeyrlərdə ifadə olunan bütün hisslər o qədər səmimi, o qədər içdən, o qədər həqiqidir ki, onlardan doymaq mümkün deyildir. Azərbaycan poeziyasında oxuduğum qədəri ilə yazılmış ən gözəl, ən duyğulu dəniz şeirləri Vaqif Məmmədova aiddir (bu mənim şəxsi fikrimdir) Bir dəfə şairin sağlığında dəniz şeirlərinin birinə belə bir rəy yazmışdım. Dənizin ən gözəl təsvirlərinə öz fırçası ilə həyat verən kırımlı rəssam İvan Ayvazovskidirsə, onun sözlərlə ən gözəl rəsmini çəkən şair də sizsiniz. Bu şeirlərin xüsusiyyəti və gözəlliyi də ondadır ki, müəllif təkcə dənizi vəsf etməklə kifayətlənməyib dənizin fonunda aşıq bir sevgilinin duyğularını da anladır. O, bir rəssam fırçasının dalğalarla oynadığı tək dənizlə, ləpələrlə rəqs edir sanki:

*Günlər axarıyla sanki ötüşmür,
Ləpələr qum üstə son izə çatmır,
Dənizin dalğası sənə yetişmir,
Sənin də əllərin dənizə çatmır...*

*Dalğalar tuş gəlib əsən küləyə,
Həsrətə boyayıb dəniz səsinə.
Sən ki, qağayılar sən yoxsan deyə,
Oxumaq istəmir öz nəğməsinə...*

Burda təsvir edilən intizar, kədər sözlərin bərəsinə-bəndinə sığışmır sanki. Hər zaman nigaran olan dəniz yarını gözləyən aşıq tək yanır, fəryad edir. Bu bəndlərdə, bu misralarda tüğyan edən həsrət oxucunun gözlərinin önündə canlı mənzərələr vardır.

*Hər Günəş çıxanda, hər Ay batanda,
Ləpələr rəsmini hörür, bilirəm.
Sənin həsrətinlə dəniz yatanda,
Səni yuxuda da görür, bilirəm
Həsrətin üstünə çökür bir anda,
Çoxalır sahilin dumanı, çəni.
Nigaran xəyallar səni yoranda,
Sən onu anırsan, o da ki, səni...*

Şairin dəniz silsiləli şeirlərində onun təxəyyülünün, onun xəyal gücünün sərhədlərini təxmin etmək bir oxucu olaraq mənim üçün çox çətindir. Onun yaradıcılığındakı hər şey mükəmməl şəkildə tərənnüm edilir.

Oxucu əsla özünü yad hiss etmir. Yazdıqları o qədər doğma, o qədər içdəndir ki, insan bəzən öz düşüncələrinin əksini görürmüş olur. Axıcı dili, səlisliyi, xüsusi qafiyə və ölçüyə malik olan şeirləri bəzən bir çayın şırıltısına bənzəyir, bəzənsə xoş bir avazı xatırladır. O, sənət dəryasının ən nadir incilərini tapan kəşfiyyatçı tək həmişə yeni tapıntılarla oxucusunu sevindirir. Ürəyinin ən büllur bulağından süzülüb gələn düşüncələr həmişə yenilik axtarışındadır. O, daim yazır, yaradır...

Dəniz haqqındakı silsilə şeirlərini oxuyarkən insan özünü ya qumlu sahilə, ya qayalıqda, ya dənizin ortasında tənha gəmidə zənn edir. Oxucusunu yaratdığı dünyaya elə inandırır ki, insan bəzən bu dünyadan ayrılmaq istəmir, elə hey o şeirin, o dənizin, o dalğanın içində qalmaq istəyir. O, sanki sözlərdən xalça toxuyur, kəlimələrlə rəsm çəkir. Təbii çalarla, canlı təsvirlərlə, min bir rənglə yaratdığı bu sənət nümunələri özünəməxsusluğu ilə seçilir. Bəzən o qədər gözəl vəsf edir ki, dənizin səsinə belə duymaq olur. Dalğaların mehini, sahiləki qumun istisini belə hiss edir oxucu. Bu şeirlərdə dəniz bəzən üsyan edir, bəzən coşur, bəzən dalğalanır, bəzənsə, sakitcə ləpələrini sahilə döyür. Vaqif Məmmədovun şeirlərində dənizin hər şəkildə təsviri var. Onun gecəsi də, gündüzü də misralarda öz möhtəşəm əksini tapıb.

*Sərib ətəyini qırçınlı donun,
Sahilə dəyirdi dəniz bir az da.
Deyəsən xətrinə dəymişdin onun,
Sənə bənzəyirdi dəniz bir az da.*

*Qağayı uçurdu belədən-belə
Elə qıy vururdu, laçın kimiydi.
Kükürəyən dalğalar gəlirdi dilə,
Sənin dalğalanan saçın kimiydi.*

Şairin müsahibələrində də qeyd etdiyi kimi, ən çox sevdiyi fəsillərin birincisi olan xınalı payızın bir çox şeirə mövzu olması, heç də təsadüfi deyildir. Çünki şairin payız haqqında bir çox şeirləri mövcuddur. Yaradıcı insanlar həyata fərqli gözlərlə baxır, fərqli duyğularla yanaşırlar. Payız da bu yaradıcı insanın diqqətindən əlbəttə ki, yayına bilməzdi. Payızın yeksənəkliyi, onun yalnızlığı, həsrəti Vaqif Məmmədov şeirlərində fərqli bir nəfəs tapır sanki. Bəzən payızı xınalı gəlinə bənzədən şair, bəzən də payızda qonaq gələn bahardan söhbət açır:

*Ömrüm hey bürünüb dumana, çənə,
Mənim də baxtına bu payız düşüb.
“Payız mənzərəsi” gətirdin mənə,
Nə bildin ömrümün payızı düşüb.*

*Nə bildin çiyində duran mələyin,
Qismətə hicranı yazan vaxtıdır.
Hardan sazağımı duydun küləyin,
Nə bildin ömrümün xəzan vaxtıdır.*

Payız yağışlarını da unutmayan şair təbiətin ən gözəl halını öz söz çələngi ilə toxuyub, hər sətirinə bir şirinlik, bir məlahət, bir gözəllik qatıb elə bil. Bu şeirlərdə hər bir şey öz ahəngində, öz rəngində, öz biçimində, əl dəymədən, pozulmadan necə varsa elə də təsvir olunub. Oxuduqca xəyalımızın ən gözəl güşələrində açılan mənzərələrdə bu möhtəşəmliyin hər incə detallı bizə rahatlıq və zövq verir:

*Kəsildi yollardan haray da, ün də,
Payızdı, yağışlar yağacaq yenə.
İki sevən ürək yağışlı gündə,
Bir çətir altına sığacaq yenə.*

*Çən-duman dağlardan dərəyə endi,
Sevənlər həsrəti duyacaq daha.
Xınalı saçını ağaclar indi,
Yağış suyu ilə yuyacaq daha.*

Onun məhəbbət və ayrılıqdan bəhs edən şeirləri də eyni ruhda, eyni üslubda yazılmış kövrək bir qəlbin ən kədərli çırpıntılarıdır.

Onun şeiri azaddır, onun şeiri uzaqlıq tanımır. Bu şeirlərdə müşahidə edilən gözəllik və məhəbbət onun mənəvi dünyasının aynasıdır. Onun şeirində sevgili, yar müqəddəs və toxunulmazdır. Heç bir vəchlə ona toxunmur. Ürəyinin nisgili, qubarı, dərdi nə qədər böyük olsa da bunu çərçivədə saxlamağı bacarır, yarıdan heç vaxt giley-güzar etmir. Və oxucu şahid olduğu bu mənəzərəyə heyran qalır. Vaqif Məmmədovun şeirlərində yaşayan o vəfalı aşıq bu sətirlərdə yarının hər cəfasına, hər nazına dözür. Hətta bir şeirində sən mənə əzab ver, əzab ver gülüm deyir:

*Sevgidə gözlərin toxdu bilirəm,
Eşqinə səd qoyan yoxdu bilirəm,
Sənin də əzabın çoxdu bilirəm,
Sən mənə əzab ver, əzab ver, gülüm...*

*Nə deyim ömrümə çən tək çökənə,
Üstümə dünyanın dərdin tökənə,
Qəlbinin əzabı bəlkə tükənə,
Sən mənə əzab ver, əzab ver gülüm...*

Tükənməz bir söz ehtiyatına sahib olan şair bu şeirlərdə qələmini ən dərin dəryaların mürəkkəbinə batırıb xarüqələr yaradıb sanki. Sözlər, sətirlər elə bir düzümdə göz oxşayır ki, bəxş etdiyi böyük zövqün təsirindən qurtulmaq istəmir oxucu. Onun ilhamı, müşahidə qabiliyyəti, səmimi və özünəməxsus deyim tərz, təkrarsız ifadələri bu şeirləri gözəl və oxunaqlı edən səbəblərdir.

Onun qələmi, onun lirikası o qədər sərhədsizdir ki, siz bir şeirdə təbiətin birdən çox lövhəsini eyni anda görə bilərsiniz. Və o, bunu elə bir ustalılıqla edir ki, hər bənddə güclü təəsüratlar yaradır. O mənə çalarları ilə zəngin ifadələrdə dayanıb düşünməmək, xəyal aləminin sonsuz ənginliklərinə dalmamaq mümkün olmur:

*Sən dağ olsan, lap zirvənə diklənər,
Ucalardım, əlim göyə dəyərdi.
Dəniz olsan sahilində təklənər,
Ləpələrin yanağımı döyərdi...*

*Sən karvansan, ötən günlər qatarlı,
İstəyirəm qabaq çıxam, əyləyəm...
Nə olsaydın sənə gücüm çatarlı,
İnsafsızsan, bilmirəm ki, neyləyəm?*

Şair şeirdəki obrazı təsvir olunan lövhələrin hər biri ilə müqayisə edir, müşahidə aparır. Bu qədər gözəlliyi bir şeirə sığdırma bilən düşüncəyə eşq olsun deməkdən başqa bir şey qalmır oxucuya. Onun dili, üslubu, ifadə orijinallığı, poetik təfəkkürü, məlahətli və oxunaqlı, su kimi axıb gedən misraları bütün yaradıcılığı üçün səciyyəvidir. Onun bütün kitablarında yaradıcılığının əhatə dairəsinin sərhədlərini müəyyən etmək çox çətindir. Çünki Vaqif Məmmədov ilk öncə çox güclü bir müşahidəçi, sonra da həmin müşahidələri bədii dildə şeirlərə həkk edən böyük şairdir. Ətrafında hər bir hadisəyə öz fərqli və müdrik baxışıyla nəzər salan şair onu elə müxtəlif rənglərlə boyayıb, mənalandırır ki, adi halda bizə sıradan gələ biləcək hadisələr onun qələmi ilə sehrlili və möhtəşəm bir ab-havaya bürünür sanki.

Bir müsahibəsində şair qeyd edir ki, “Mən şeir yazma bilməyəndə şeir yazıram. O şeirləri kağıza köçürürəm ki, artıq onlar məni narahat edir, sıxır. Onları sözlərə həkk edəndən sonra rahatlıq tapıram”. Ətrafında baş verən hadisələrə heç vaxt biganə qala bilməyən şair aşağıdakı şeirdə öz narahatçılıqlarını necə də dəqiq və gözəl ifadə edib. Onun şeirlərində hər bir mövzuya rast gəlmək, hər bir hadisədən ibrətamiz nəticə çıxarmaq olar. Vətəni, elini sonsuz məhəbbətlə sevən bu el oğlunun şeirlərində vətən eşqi, torpaq sevgisi, mərdlik, dürüstlük hər kəsə nümunə ola biləcək ruhdadır. Zamanın özüylə gətirdiyi müsbət olmayan dəyişikliklər onu bu sətirləri yazmağa sövq edir:

*Nar ağacı indi armud yetirir,
Süni yolla söyüddən də bar yağır...
Qar-yağış da ünvanını itirir,
Yay günündə Afrikaya qar yağır.*

O, bəzən bir quşun, bəzən bir ağacın, bəzən bir gəminin, bəzən bir dalğanın, bəzən də insanın dilindən danışır. Ətrafında gördüyü və müşahidə etdiyi hər bir hadisə, hər bir obyekt onun şeirinə mövzusunə çevrilə bilər. O, hər bir predmeti poeziya tablosunda təsvir etməyi bacarır. Onun üçün zamanın, məkanın, əşyaların və insanların fərqi yoxdur. Əksinə, fərqliliklər onun şeirlərini daha da zənginləşdirir.

Sözlərdəki təbii çalarlardan, dərin mənalı ifadələrdən, sətiraltı ehyamlardan ustalıqla istifadə edir. Oxucu asanlıqla şeirin sehrinə qapılır. Sanki oxucu sərnəşindir, Vaqif Məmmədov isə kapitan. Oxucu şeiri oxuduğu müddətcə sükan şairdədir və o, sərnəşinə bəzən sakit mavi suları, bəzən də fırtınalı, ucsuz-bucaqsız, sonsuz ənginlikləri göstərə biləcək qüdrətdədir.

Fikirlərinin sərrastlığı, düşüncələrinin qətiyyəti, heç vaxt yolunu dəyişməyən dəsti-xətti onu Vaqif Məmmədov edən dəyərlərdəndir. İnsan psixologiyasını dərinlən duyan şair şeirlərində bu göynərtilərini elə mənalandırır ki, orda hər kəs öz duyğularından pay alır. Sevgi dolu bir ürəyin çırpıntıları yüzlərcə oxucunu eyni anda eyni ruha, eyni yozuma, eyni ahəngə, eyni düşüncəyə bənd edir. Bunu bacarmaq, insan qəlbinin ən gizli güşəsini işıqlandırmaq, o sarı simə toxunmaq hər qələm adamının işi deyil:

*Adını qəlbimə əkmisən mənim,
Gözündə rəsmimi çəkmisən mənim,
Bütöv varlığımıza çökmüsən mənim,
Təzəmdə, köhnəmdə, boyatımdasan,
Yaxşı ki, sən mənim həyatımdasan...*

Vaqif Məmmədov yaradıcılığını bacardığım qədər, mütaliə etmişəm. Amma indiyə qədər onun şeirlərində heç vaxt bədbin-

lik, ümitsizlik notlarına təsadüf etməmişəm. Şairin ən kədərli, ən hüznülu şeirləri belə məhəbbətin acılı, şirinli ağrıları ilə bəzənibdir. Oxucu bu sətirərdə kövrəlsə də, o məhəbbətin, o müqəddəs sevginin böyüklüyü qarşısında baş əyib, şeirdə anlatılan eşqə alqış deyir. Elə son şeirlərində də bu ənənə davam etdi. Aşağıdakı şeirə nəzər salsanız böyük qəlblı şairin həyata olan sonsuz sevgisinin şahidi olacaqsınız. Hər sətirdən boylanən həyat eşqi, yazıb-yaratmaq istəyi oxucunu gələcəyə, yeni başlanğıclara, gözəl günlərə, Bahara və Novruza səsləyir.

*Yolunda vədəsiz boransa, qarsa,
Səsin səbahlara hələ çatarsa,
İnənsən yolunu gözləyən varsa,
Hələ qarşıda sə Novruz da, yaz da,
Hələ yaşamağa dəyər bir az da...*

Onun yaradıcılığında hər bir şeir söz yox ki, çox dəyərlidir və hərəsi özünəməxsus gözəllikdə qələmə alınmışdır. Lakin bir şeir var ki, şairin təxəyyülünə bir daha və bir daha heyran qaldım. Xəstəxanada keçirdiyi günlərdə musiqi dinləyən şair Qaçaq Nəbinin "Boz at məni davadan qurtarsən sən qurtararsən" misrasından həm təsirlənib, həm də bəhlənib yazdığı şeir məni çox kədərləndirdi. Çox hörmətli ömür gün yoldaşı Hərgül xanım Məmmədovaya həsr etdiyi bu şeiri oxuyarkən göz yaşlarımı saxlaya bilmədim. Bu şeirdə qoşa addımlayan iki insanın xoşbəxt bir ömür yolunu gördüm sanki. Şeirdə haqqında danışılan boz at, bu hadisəyə verilən mənə, ondan çıxarılan nəticə çox heyratamızdır. Bu şeirdə Vaqif Məmmədovun xəyal dünyasının sərhədsizliyinə bir daha şahid oldum:

*Hər şeyi aldı əyninə,
Jaketin atıb çiyinə.
Paltarını olmur əyninə,
Boz at yaman arıqladı...*

*...Məşhəddə birgə olarıq,
Namazı qoşa qılarıq,
Gecəni orda qalarıq,
Boz at yaman arıqladı...*

Vaqif Məmmədov Azərbaycan poeziyasının əsl ənənəvi şeir adətlərini yaşadan, qoruyub saxlayan azsaylı şairlərdəndir. Onun haqqında nə qədər yazsam, nə qədər danışsam da düşünürəm ki, dənizdə damla edə bilər ancaq. Əminəm ki, onun şeirləri söz yaşadıqca, şeir yaşadıqca yaşayacaq. Dillər əzbəri olub və olacaq, hələ çox mahnılara söz olacaq. Təkcə dəniz silsiləli şeirləri poeziyamızda yeni bir cığıra başlanğıc verdi. Əminəm ki, bundan sonra bir çox qələm sahibi onun şeirlərindən bəhrlənib, onun üslubunu davam etdirib, yaşadacaq. Vaqif Məmmədov yaradıcılığı ona nəzər salmağa çalışan hər bir kəsə səxavətlə pay verə biləcək bir xəzinədir. Yetər ki, ona doğru yol alasan, bədii duyumla yanaşmağı bacarasan. Əgər bu xəzinədən siz də bəxşiş almaq istəsəniz onun poeziyası hər zaman üzünüzə açıqdır. O, elə bənzərsiz gözəlliklər, elə nadir incilər yaradıb ki, onlar hər zaman yaşayacaq, hər zaman da yeni qalacaqdır!

Zamana meydan oxuyan Vaqif Məmmədov qələmi, Vaqif Məmmədov poeziyası heç vaxt köhnəlməyəcəkdir!

Təəssüf edirəm ki, müəllif özü sonuncu kitabının işıq üzü görməsinin şahidi ola bilmədi. Ancaq əminəm ki, o, bir yerlərdən bizi izləyir və əminəm ki, o yer cənnətdir...

Allahdan ona rəhmət, sevdiklərinə, oxucularına, ailə üzvlərinə, xüsusilə, övladlarına və xanımına səbr diləyirəm.

ƏBƏDİYYƏT

Deyirlər dünyada çox az insan var ki, yaradıcılığı ilə şəxsiyyəti üst-üstə düşür. Onlarda biri idi Vaqif Məmmədov. O, bu dünyada təkcə yazıb yaratmadı. Gözəl şair kimi anılacaq hər zaman. Elə özü də bunun fərqi deydi, yoxsa yazarmıydı “Yaşadacaq bu yol məni”. Bir də onu bilirdi ki, Vaqif müəllim bu yalan, bu yaman dünyada insan ömrü yaşamalardı, əsl insan. Özündə çox mətləbləri gizlədən insan. Qələminin yazmadığı, sözünün çatmadığı yerdə ziyası, zəkası, jurnalistika fəaliyyəti, bir sözlə, vətəndaş ürəyi köməyə gəlirdi. “Böyükmüdür, kiçikmidir bilmirəm, ürəyimə təkcə vətən yerləşir deyirdi” şair... başqa hec nə, elə olmasaydı əgər əli qələm tutandan bəri hardan idi bu misralar, bu bəndlər... Vətən, Vətən dedi, elə hey...

Şərqi qapısı Naxçıvanın ən ucqar rayonunda–Sədərəkdə doğulmuşdu şair. Amma bu rayon Vaqif Məmmədovun tərcümeyi-halında eləcə bir yer olmaqdan çıxdı. Bəlkədə bu yer, bu yurd ilham verdi şairə... O da hey yazdı...

Dərdindən yazdı, dərmanından yazdı... Ömrü vəfa etdi Sədərəyin xoş günlərini də qələmə aldı, yarası sağalmış Sədərəyin... Amma Vaqif müəllimin qələmi Sədəriyin dar günündə köməyə gəldi, şairin qələmi doğulduğu torpağa hayan oldu... dünyanın qarışan vaxtında, ötən əsrin doxsanıncı illərində Vaqif Məmmədov düz on dörd il Sədərək kənd məktəbinin direktoru vəzifəsində işlədi. Gündüzlər sinifdə müəllim oldu, dərstdən sonra Sədərəyin səngərində növbə tutdu. O vaxtlar xalqımızın silah sursatla yanaşı böyük sözünə, məsləhətinə də ehtiyacı vardı.. Vaqif müəllim bir müəllim, ziyalı missyasını burda da davam etdirdi... amma elə hey yazdı...

“Sədərəkdə yazılan gündəlik”lərdən sonra oxucusunun qarşısına gəldi, cild-cild kitablar yazdı, Sədərəkdə oğullarımızın göstərdiyi şücaətdən, “Kərkinin taleyi”ndən yazdı, Bir də əlinin çatıb, ününün yetdiyi yerlərə, qələm dostlarına, ölkə mətbuatına

Naxçıvan həqiqətlərini car çəkdi o illərdə, sonralar xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə yazırdı: “Vaqif Məmmədovdan bir məktub aldım. İçində bir neçə şeir vardı. Ah dolu, aman dolu şeirlərdən üzümə alov vurdu, varaqlar əlimi yandırdı. Bu şeirlər Sədərəyin bu gündü müsibətinin sabah üçün tarixidi” Nəbi Xəzridən, Ziya Bünyadovdan, Fərman Kərimzadədən də gəldi belə etiraflar.

Vaqif Məmmədovun şeirlərində vətən bütövdür. O, vətənin bütövlüyünü bu torpağın ən uzaq bir nöqtəsində yanan ocağın közündə də görür, Vətənin bir ovuc torpağını qanıyla yoğuran, şəhidlənən ömürlərin əbədilənən taleyində də hiss edirdi. Və bu duyğuları şair doğulub boya başa çatdığı, erməni faşistləri qabağında qeyrət qalasına cevrilən, Azərbaycanın bir ovuc od rəngli Sədərək kəndinin simasında bütöv Azərbaycanın ləyaqət və dözümlüyünü göstərməyə çalışır:

*Dəyanət dəmiydi, qeyrət dəmiydi,
Yolumuz haqq işə uzanan yolsa...
Sədərək ümmanda batan gəmiydi,
Qeyrətsiz olsaydıq, silaha qalsa...*

Elə insanlar var ki, ulu tanrı onlara şairlik istedadı ilə bərabər, həm də bütöv bir xalqın adından danışmaq kimi səlahiyyət də bəxş edir. Bütöv bir xalqın adından danışmaq işinin nə qədər çətin, məsuliyyətli və şərəfli olduğu artıq hər birimizə məlumdur. Düşünürəm, nə yaxşı ki, erməni işğalçıları tərəfindən 14 dəfə hücumə məruz qalan Sədərək kəndində Vaqif Məmmədov kimi şairlərimiz olub. Həm silah götürüb xalqla birgə səngərlərdə döyüşüb, həm xalqın adından danışib, onların haqqını, hüququnu müdafiə edib, həm də xalqın gün-güzəranını olduğu kimi qələmə alıb, gələcək nəsillərə çatdırıb. Vaqif Məmmədov yaşadığı o illərin mühüm ictimai-siyasi, mədəni hadisələrini “Heydər Əliyev və Sədərək rayonu”, “Sədərək harayı”, “Sədərəkdə yazılan gündəlik”, “Unutsaq unudularıq”, “Sədərək şəhidləri”, “Kərkinin taleyi” və sair kitablarında elə dəqiq şəkildə əks etdirmişdir ki, hər hansı bir tarixçi onun əsasında dövrün salnaməsini yarada bilər.

Təkcə silahla deyil, dəyanət, qeyrətlə də qalib gələn xalqımızın gələcək taleyindən ümidli idi Vaqif Məmmədov. İnam

hissi ilə yoğrulmuş şeirləri ilə Vaqif Məmmədov yaşadığımız ağrıların, sevinclərin özünəməxsus portretini yaradırdı:

*Bahar xalısını sərəcək yerə,
Dağ çayı düzlərə sellənəcəkdir.
İnsan qayğısını görəcək yenə,
Torpaq cicəklənib güllənəcəkdir.*

Vaqif Məmmədov nə yazdısa, nədən yazdısa özü kimi yazıb. ürək yanğısı ilə, vətəndaşlıq qayəsi ilə.

*Kağızlı, qələmlə bir yol secmişəm
Bu da bir qismətdir buna da şükür-dedi.*

Bir ömrün maraqlı dastanını yaratdı. “Şeir yaza bilməyəndə seir yazıram” deyirdi. Bu hansı məqam idi görəsən? Dərdini şeirlə, kağızla, qələmlə bölməkdən çəkinmədi. Ömrün son günlərində kağızdan qələmdən ayrı düşəndə də elə dərmanı da onlarda gördü:

*Taleyim şairlər köcündə keçib,
Mənə kağız verin, qələm gətirin
Ömrüm kağız qələm icində keçib
Mənə kağız verin, qələm gətirin.*

Sualı da özünə oldu, elə cavabı da. “Dərdimi deməyə kimsə tapılmaz, Yenə də Allahın hüsurundayam” deyib Allahla bölüşdü fikirlərini. Elə şairliyə də, şeirə də alın yazısı, qismət dedi..

*Bu da bir taledi, bu da həyatdı,
Gözümlə od saldım ürək buzuna.
Bizim sevincimiz gizli boy atdı,
Döndüm sevincimin dan ulduzuna.*

Şairliklə yanaşı müəllim ömrü yaşadı Vaqif Məmmədov. Həm Sədərək rayon məktəbində, həm də NDU-da Jurnalistika ixtisasına dərs dedi. Bu gün Naxçıvanla yanaşı ölkəmizin digər bölgələrində çalışan jurnalist ordusunda onun da tələbələri az deyil. 40-a yaxın kitabın müəlifliyi oldu, NDU-da fəaliyyət göstərən “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru oldu, eyni zamanda, universitet-

in dosenti kimi fəaliyyət göstərdi. Azərbaycan Jurnalistlər və Yazıçılar Birliyinin, İLESAM-ın və Avrasiya Yazırlar Birliyinin üzvü oldu. “Əməkdar Mədəniyyət işçisi” adına “Qızıl Qələm” və “Həsən bəy Zərdabi” mükafatlarına layiq görüldü, şeirlərinə çoxsaylı musiqilər bəstələndi Vaqif Məmmədovun. 1995-2000-ci illərdə Naxçıvan MR Ali Məclisinə deputat seçildi.

Şair qələmindən süzülənlər sərhədlər aşdı, dünyanın bir sıra ölkələrində cap olundu. Vaqif Məmmədov dünyanın bir sıra beynəlxalq simpoziumlarında iştirak və çıxış etdi. Dünya azərbaycanlılarının iki qurultayına nümayəndə seçildi. Dərs vəsaitləri, monoqrafiyalar hazırladı, kitablar tərtib elədi, haqqında çoxsaylı kitablar yazıldı... bir sözlə, yazı-pozu, kağız qələm icində bir ömür basa vurdu.

*İllərdir icimə axan göz yaşım,
Nəsibim qismətim-könül sirdaşım*

– dedi Vaqif Məmmədov...

Özümü hər zaman şanslı sayacam Vaqif müəllimdən dərs alan jurnalist tələbələrdən biri olduğum üçün. O, sadəcə hər hansı bir ixtisası öyrədən müəllim deyildi, hər hansı bir məsələ də yanına qacaçağımız, bizi nəsihətlərindən məhrum etməyən, öyrədən bir ziyalı idi. Əsl insanın yoxluğunu şübhəsiz, həyatımızda hiss edəcəyik. Deyirlər “əsl müəllimlər düşüncələrini deyil, düşünməyi öyrədir” Vaqif müəllim kimi.

Müdrük insanlar çinar ağaclarına oxşayırlar. Çinar kimi olurlar, kölgəsində kölgələnən də olur, qol budağını qırmağa çalışanlar da. Onlarsa torpağın dərin qatlarına, ona qol budaq verən doğma torpağa elə möhkəm bağlanırlar ki, illər, əsirlər keçir, onlar eləcə yaşadığı illərdən, kitablarından, əməllərindən boylanırlar. Müdrük insanlar dağ ömrü, torpaq ömrü yaşayırlar. Od kimi, su kimi köhnə, ulu və bir o qədər də təzə tər olurlar.. Nə zaman xatırlasaq yaddaşımızın daş evində xoş xatirələri canlanır. O insanların həyatımıza təsirini, bizə öyrətdiklərini, yazıb yaratdıqlarını yada salıb məkanın cənət olsun deyəcəyik...

Məkanın cənət olsun Vaqif Məmmədov... şeirin, sözün dağ ömrü, torpaq ömrü yaşayacaq...

UNUTMADIQ, UNUTMAYACAĞIQ

Gözəl şairimiz Vaqif Məmmədovun yaradıcılığı ilə mətbuatdan və televiziya ekranlarından tanış idim. Şeirlərinin vurğunu idim. Elə oldu ki, böyük şairimizi həyatda da tanımaq qismətini oldu.

Təsadüfən Vaqif müəllimin is yoldaşının çalışdığı xəstəxanada, bizim şöbəmizdə xəstə kimi yatması mənim Vaqif müəllimlə tanışlığımın əsasını qoydu.

Həmin ili atamın 75 illiyinə hədiyyə olaraq şeirlər kitabını çap etdirmək arzusunda idim.

Axtarışlarıma son qoyuldu. Naxçıvan Dövlət Universitetinin "Qeyrət" nəşriyyatının direktoru Vaqif Məmmədovdan, atamın kitabının redaktoru və ön söz müəllifi olmasını xahiş etdim. Məmunyyətlə razılıq verdi. Qürurverici idi.

Məni valeh edən bu gözəl insanın bütün müsbət keyfiyyətləri ilə yanaşı çox diqqətli, dəqiq və çox məsuliyyətli olması oldu.

Sevincimin həddi-hüdudu olmayan o günü-kitabı əlimə aldığım günü ömrüm boyu unutmayacam.

Çox xoşbəxt oldum ki, mən nəinki bu gözəl insanı, hətta onun gözəl, səmimi ailəsini tanıdım. İsti münasibətləri ilə sanki illərin tanışını kimi qaynayıb qarışdıq. Mən bu səmimi, sadə, mehriban, güləruz, halal ailəni çox sevdim. Vaqif müəllimin görkəmcə də ciddi, ağır təbiəti olmasına baxmayaraq, söhbətlərindən doymaq olmurdu.

Hal-hazırda mənə bu gözəl şairin sevə-sevə oxuduğum, öz dəsti-xətti ilə imza atdığı, iyirmiyə yaxın kitabı var.

Vaqif müəllim vətənpərvər insan idi. O, bu qanlı-qadalı illərin bütün ağrı-acılarını ürəyinə yazan, yükünü çiyində daşıyan şairlərimizdən idi. Buna görə də Vətən mövzusu, onun şeirlərinin ana xəttini təşkil edir. Eyni zamanda, çoxlu lirik şeir-

ləri var. Doğma yurdumuzu, onun əmək adamlarının həyatını arzu və istəklərini səmimiyyətlə tərənnüm edirdi.

Dənizi çox sevdiyim ucun Vaqif müəllimin dəniz mövzusunda yazdığı bütün şeirlərini əzbər bilirəm.

Çox təəssüf edirəm ki, ömrünün kamillik çağlarını yaşayan, ürəyi yazıb-yaratmaq eşqi ilə döyünən və hələ neçə-neçə kitabını gözlədiyimiz Vaqif müəllim, qəflətən bizləri tərk etdi.

Amma bu gözəl insan cismən yanımızda olmasa da, ruhən aramızdadır. Hər zaman şeirləri ilə qəlbləri oxşayan şair siz unudulmazsınız... unutmadıq, unutmayacağıq da...

VAQIF MƏMMƏDOVUN “UŞAQLIQ NOTLARI”, MƏNİMSƏ UŞAQLIQ ARZULARIM

*Bizim günahımız heç az olmayıb,
Quşa daş atmışıq, yuva sökmüşük...
Yeriş yeriyəndə anamız sayıb,
Necə yıxılmışıq, necə düşmüşük...*

*...O günlər necə də əziz gün idi,
Nələri yadıma saldı o günlər...
O günlər necə də təmiz gün idi,
Bəlkə, evciklərdə qaldı o günlər?*

Çalışdığım Şirvan şəhər Tarix-diyarşünaslıq muzeyinin internet səhifəsini mən idarə edirəm. Üç il bundan öncə bir gün səhifəmizdə şəhərimizin milli qəhrəmanları haqqında yazı yazıb paylaşdım. Həmin yazıya aid səhifəyə bir çox rəylər yazıldı. Səhifənin idarə edicisi olaraq yazılan rəylərin hamısını oxuyurdum ki, əgər kiminsə sualı olarsa cavab verim. Birdən yazılan rəylərdən biri diqqətimi daha çox cəlb etdi. Çünki, o rəy digərlərindən fərqli idi. Hiss etdim ki, bu adam sözü anlayan, sözü düzgün istifadə edə bilən biridir. Dərhal bu adamın səhifəsinə baxdım. Gördüm Vaqif Məmmədovdur. Səhifə haqqında heç bir məlumata baxmadan, səhifədə paylaşılan şeirlər diqqətimi cəlb etdi. Başladım şeirləri bir-bir oxumağa, birdən hiss etdim ki, artıq bir saatdı şer oxuyuram.

Uşaq vaxtlarımdan şeirə çox böyük marağım olub. Hətta, şeir yazmaq ən böyük istəyim olsa da, çox təəssüf ki, alınmayıb. Amma şeir demək bacarığım var. Yaza bilməsəm də şeirləri xüsusi intonasiya ilə söyləməyi bacarıram.

Mənə görə şairlər, yazıçılar seçilən, fərqli istedadı olan insanlardır. Yaşadığı duyğuları, hissləri sözlə qələmə almağı hər adam bacarmır. Mən hər zaman belə insanlara qibtə etmişəm. Uşaqlıqdan arzularımdan biri idi ki, hansısa bir şairlə tanış olum, onu yaxından görüm, söhbət edim, şeiri necə yaza bilir? sualına şəxsən şairin özündən cavab alım. Çünki, şeirləri kitablardan oxuyurduq, müəlliflərin isə yalnız adını oxuyurduq, onları görmək şansımız yox idi. Həmin gün hiss etdim ki, deyəsən artıq o arzum allah tərəfindən qəbul olunmuşdur...

Şeirləri oxuyub bitirəndən sonra, səhifə haqqında məlumatlara baxdım. Vaqif Məmmədov adının qarşısında duran statusları, səhifədə yazılan rəyləri görəndə daha çox sevindim. Anladım ki, bu, elə belə səhifə deyil, həqiqi bir şairin səhifəsidə və şairin özü idarə edir bu səhifəni. Ona görə də bu fürsəti qaçıra bilməzdim. Fikirləşdim ki, şairə ürək sözlərimi, muzeyin səhifəsinə yazdığı fikirlərinə görə təşəkkürümü və şerlərini oxuyub çox bəyəndiyimi yazım. Cavabın gəlməyəcəyini gözləsəm də, başladım həvəslə yazmağa. Fikirləşirdim ki, şair, həm də bu qədər işi olan insan hamıya çatdırıb cavab yaza bilməz... Mən ürək sözlərimi yazıb, şerlərdən də bir neçəsini özümçün götürüb səhifədən çıxdım. Üstündən heç yarım saat keçmədi ki, mənə cavab gəldi. “Diqqətinizə və səmimi sözlərinizə görə çox sağ olun, Ülviyyə xanım”. Bu mesajı bəlkə də 10 dəfə oxudum. İnanmadım ki, şairin özü yazar. Tez şairə yenidən yazdım ki,

– Vaqif müəllim, siz özünüzsüz yazan? Cavab gəldi ki,

– Bəli.

Həmin gün artıq bir arzuma çatmışdım. Şairin özü ilə şəxsən söhbət edirdim... Elə o gündən Vaqif Məmmədovla aramızda şair oxucu münasibəti yarandı.

Əlbəttə ki, 40-dan artıq şeir və elmi-publisist kitabın müəllifi, Azərbaycan Jurnalistlər (1992) və Yazıçılar Birliyinin (1995), İLESAM-ın (Türkiyə, 2005) və Avrasiya Yazarlar Birliyinin (2010) üzvü, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, “Əməkdar mədəniyyət işçisi”, “Qızıl Qələm” mükafatı laureatı, Naxçıvan Dövlət Universitetinin “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru, universitetin

“Jurnalistika və dünya ədəbiyyatı” kafedrasının dosenti Vaqif müəllimlə tanış olmaq mənim üçün böyük şərəfdir.

Biz dostluq etməyi bacardıq. Bəlkə də ona görə ki, Vaqif müəllim mənim şəri və sözü anlayıb, qiymət verə bilmək bacarığını hiss etdi. Beləliklə, Vaqif müəllimlə ilk tanışlığım qiyabi olaraq internet vasitəsi ilə başladı. O vaxtdan bəri mənim həyatımda Vaqif müəllimin xüsusi yeri olub. Bu zaman kəsiyində Vaqif müəllimin bir çox şerlərini oxumaq şansım oldu. Hətta Vaqif müəllim bütün kitablarından çalışdığım muzeyin kollektivinə və mənə göndərdi. Şeirləri oxuduqda hansı janrda, hansı mövzuda, hansı ruhda yazılmasından asılı olmayaraq oxucuya xoş hisslər yaşadır. Ancaq Vaqif müəllimin bilavasitə özü ilə söhbət etmək daha böyük xoşbəxtlik idi. Söhbətlərimiz nəticəsində onun zəngin həyat təcrübəsinə, dərin müşahidə qabiliyyətinə, hərtərəfli biliyə, yüksək daxili intizama və mədəniyyətə malik, insan psixologiyasını dərinləndirən bilən, dəqiq, məsuliyyətli biri kimi tanıdım. Allah hər bir insanı fərqli yaradıb və çox az sayda insana xüsusi istedad, bacarıq, fərqlilik verib. Vaqif müəllim fərqli düşüncə tərzinə və xüsusi istedadla, bacarıqla malik bir insan idi. Vaqif müəllimi tanıdığım bu illər ərzində ondan ata qayğısı gördüm və hiss etdim.

O, elə bir insan idi ki, onunla hansı mövzuda olursa olsun danışa bilərdin və əmin ola bilərdin ki, o, sənə doğru yol göstərəcək. Bir sözlə, tanıdığım vaxtdan bəri Vaqif müəllim mənim üçün bir həyat məktəbi, ən yaxın dost, mənəvi ata, uzaqda olan yaxınım, doğmam idi.

Vaqif müəllim həqiqi ziyalı idi. Bildiyim qədər ziyalı adlandırılan adam dərin biliyə, geniş dünyagörüşə, yüksək mədəniyyətə və.s. malik olmalıdır. Mənim fikrimcə, bunlardan əlavə ziyalının qəlbində başqalarına fayda, xeyir verəcək mənəvi işıq olmalı, təvazökar, sadə və xeyirxah olmalıdır. Vaqif müəllim tam da belə insan idi, onun qəlbində belə bir işıq vardı. Çox xoşbəxtəm ki, həyat mənə Vaqif müəllim kimi insanın mənəvi işığından bəhrələnməyi nəsib etdi.

Mən Vaqif müəllim qədər sadə, təvazökar ikinci bir insan hələ ki, görməmişəm. Heç görmədiyi, yaxından tanımadığı bir

oxucusunun şair görmək arzusunu yerinə yetirəcək qədər sadə bir ziyalı idi Vaqif müəllim.

2014-cü ilin avqust ayı idi. Vaqif müəllim Bakıya tədbirə gələcəyini, vaxt tapa bilsəm muzeyə gəlib yeni kitablarını bağışlayacağını bildirdi. Nə gizlədim, bu görüşü çox səbrsizliklə gözləyirdim ki, şairlə canlı görüşəcəyəm. Biz artıq muzeydə görüşə hazır idik. Bütün kollektiv Vaqif Məmmədovu gözləyirdik. Axır ki, bu görüş baş tutdu. Müəllim şəhərimizə və muzeyimizə öz ailə üzvləri, həyat yoldaşı, övladları və nəvələri ilə qonaq gəldi. Vaqif müəllimin necə böyük mənəviyyata malik ziyalı olduğunu qiyabi olaraq bilirdim, həmin gün isə bir daha əyani şahidi oldum. Muzeyin bütün kollektivi həmin görüşdən çox böyük mənəvi zövq aldı, çox şey öyrəndi.

Mən isə bir daha həyatın möcüzəsinə inandım. Anladım ki, nə olur olsun, kim nə deyir desin hər zaman inamla arzu etmək lazımdır. Uşaqlıq arzumuzun nə zaman yerinə yetəcəyini biz bilə bilmərik. Həyatın həqiqətən sürprizləri var.

Tanıdığım zaman müddətində Vaqif müəllimin mükəmməl bir insan olduğunu dəfələrlə şahidi olmuşdum. Onun mükəmməl bir şair olduğuna əmin oldum. Həmin gün uşaqlığımdan mənə maraqlı olan şair şəri necə yazır? Neçə günə yazır? kimi suallarına cavabımı da tapdım.

17 may 2015-ci il idi. Tədbirə hazırlaşırıdık. 18 may Beynəlxalq muzeylər günü olduğu üçün hər il bu günü muzeydə geniş qeyd edirik. Mən artıq 9 il olacaq ki, muzeydə çalışıram. Hər il də bu tədbirə yenilik axtarıram, ən çox da muzey haqqında şeir axtarmışam. Amma heç vaxt tapmamışam. Bu dəfə Vaqif müəllimə bu barədə məlumat verdim. Hətta bir anlıq onun şair olduğunu unudub şairlər haqqında öz narazılığımı da bildirdim. Hər il muzeylərə aid axtardığım şeiri tapmadığım üçün şairləri günahlandırdım.

Söhbətimizdən bir saat keçmədi ki, Vaqif müəllimdən mesaj gəldi. “Ülviyyə xanım, bir şair kimi sənin tənqidini qəbul edib, muzeylərə aid qısa bir vaxtda bu şeiri yazdım. Bunu sənə və sənin timsalında bütün muzey işçilərinin peşə bayramına hədiyy-

yə edirəm. Ən azından əminəm ki, hər il bugünkü gün 18 may muzeylər günü məni xatırlayacaqsız. Bu şəri təqdim etməyi isə sənə həvalə edirəm”.

Bu mesajı oxuduqca gözlərim doldu. Çox sevindim. İndiyə qədər aldığım ən dəyərli hədiyyə idi. Sonra isə başladım illərdi axtardığım şəri oxumağa...

Muzeydə düşüncələr

*Tarix müqəddəsdir, tarix uludur,
Tarix güneylərdə, quzeydə yaşar.
Muzeylər tarixlə baxın, doludur,
Vətənin tarixi muzeydə yaşar...*

*Keçmişdən nişanə - ağaclar, kollar,
Keçmişin ruhuyla ətirlənibdir.
Bəşər övladının keçdiyi yollar,
Sanki, muzeylərdə sətirlənibdir...*

*Muzey bir ocaqdır, əzmim-vüqarım,
Muzey keçmişləri bizə daşıyır.
Orda məhəbbətim, əhdim, ilqarım,
Neçə ürəklərin odu yaşayır....*

*Muzeydə ellərin söz abidəsi,
Öyüd-nəsihətdir neçə ürəyə.
Orda Qazan xanın ucalar səsi,
Qorqud boy boylayar Bamsı Beyrəyə...*

*Muzey bir xəzinə - sözü tükənməz,
Ürək neçə dastan bağlayar burda....
Muzey bir atəşdir közü tükənməz,
Tarix də danışar, çağlayar burda..*

Bu şerin yaranması məni və çalışdığım kollektivin hər bir üzvünü sevindirdi. Bu bizə verilən bir dəyər idi. Mən şeiri

xüsusi intonasiya ilə deyə bilsəm də uzun müddət idi şer söyləmədim. Amma artıq bu şeri özüm təqdim etməli idim. Bu mənim üçün böyük şərəf idi. 18 may muzeylər günündə tədbirə qələnələrə bu şeri xüsusi təqdimatla təqdim etdim .

Vaqif Məmmədov keçən il peşə bayramımızı, muzeylər gününü özünəməxsus şəkildə, muzey haqqında fikirlərini öz sözləri ilə qələmə alaraq bizim üçün yazdığı şeirlə təbrik etmişdi. Çox heyif ki, bu il Vaqif müəllim bizi təbrik edə bilmədi. Onun vaxtsız gedişi bizləri çox üzdü, yoxluğunu həmin gün daha çox hiss etdik... Amma onu deyə bilərik ki, Vaqif müəllimin muzey haqqında şeri artıq tarixə keçib və muzeyimizdə ən dəyərli eksponat olaraq qalacaq, hər il muzeylər günündə bu şer vasitəsi ilə Vaqif müəllim daha çox xatırlanacaqdır...

Dəyərli insan, vətənpərvər şair, gözəl dost, müdrik ağsaqqal Vaqif müəllim haqqında keçmiş zamanda danışmaq olduqca çətindir. Vaqif müəllimin vəfatı hamı kimi, məni də çox üzdü. İl yarımından çox vaxt keçməsinə baxmayaraq, hələ də onun vəfatı haqqında söz tapıb danışa bilmirəm. Sadəcə bunu deyə bilirəm ki, həyatının son 3 ilində mən onu tanıdım. Bu illərdə Vaqif müəllim mənim üçün bir məktəb, qayğıkeş ata, əmi, dayı, səmimi dost, uzaqda olan yaxınım, doğmam oldu.

Vaqif müəllim mükəmməl insan, şair, yazıçı olmaqla bərabər həm də mükəmməl ata olub. Onun övladları isə onun ən dəyərli əsəridir. Mən inanıram ki, onların sayəsində Vaqif müəllim heç zaman unudulmayacaqdır. Vaqif Məmmədov həm də şanslı, xoşbəxt ata olub ki, özünə layiq, valideyininə etibarlı, vəfalı övladları var. Allah hər bir valideyinə Vaqif müəllimin övladları kimi övladlar nəsib etsin.

Vaqif Məmmədov cismən aramızda yoxdu. O, kitablarında, şerlərində, ən əsas da onu sevən insanların ürəklərində yaşayır və yaşayacaqdır.

Vaqif müəllim, nə yaxşı ki, sizin kimi bir şairi, səmimi dostu, dəyərli insanı tanımaq şansım olub. Allah sizə rəhmət eləsin. Ruhunuz şad, məkanınız cənnət olsun.

ONUN HƏYAT AMALI

Hər kəsə bir ömür verilib, deyiblər. Hərə də bir cür yaşayıb bu ömrü. Elə buna görə də dilimizdə ömür, şərəfli ömür ifadələri yaranıb. Faydalı, xeyirxah, xalqına, millətinə xidmətdə keçən ömrə dəyərli ömür deyiblər. Şair-publisist, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, “Qeyrət” nəşriyyatının direktoru olmuş Vaqif Məmmədov da belə mənalı və şərəfli ömür sahiblərindən idi.

Vaqif müəllim çox yüksək şəxsi keyfiyyətlərə malik bir şəxsiyyət, mədəniyyət və etik davranış nümunəsi idi. O, həm də yaxşı bir təşkilatçı idi, yorulmaq nə olduğunu bilməzdi. Nəinki universitetdə, müxtər respublikada, eyni zamanda, Azərbaycanda çox böyük nüfuza, hörmətə malik idi. Onunla işlədiyim 4 il ərzində ona qarşı olan hörmətin, diqqətin dəfələrlə şahidi olmuşam. Özünə və tabeliyində olanlara, eyni dərəcədə tələbkar idi. Nə qədər ciddi, zəhmli idisə, o qədər də kövrək, həssas və qayğıkeş idi. İnsanlara əl tutmaq, onların qayğısına qalmaq, dərd-sərinə həyan olmaq onun həyat amalı idi.

İşçilərə qarşı çox tələbkar, eyni zamanda, qayğıkeş, mehriban idi. Hər səhər iş otağımıza gələr əvvəlcə hal-əhval tutar, sonra da sözünü deyər, tapşırığını verərdi. Danlamağı da vardı. Amma yeri gələndə, işçini mərd-mərdanə müdafiə edirdi.

Vaqif müəllim yaxşı idarə rəhbəri, yüksək əxlaqi keyfiyyətlərə malik olan bir insan, qayğıkeş ailə başçısı, vətəni, xalqını sevən bir vətəndaş, öz fikrini həssaslıqla tərəf müqabilinə çatdırmağı bacaran, mehriban, səmimi bir insan idi.

İnsanlarda həmişə düzgünlüyü, səmimiliyi və etibarını sevərdi, çünki özü də düz, səmimi və etibarlı adam idi. İnsanlarda xoş ünsiyyət, onların arasında səmimiyyət görmək istəyirdi. Həyatı yaxşı bilirdi, hadisələrə analitik fəlsəfi təhlil verməyi bacarırdı. İşi işbilənə, bacarana tapşırırdı. Gənc kadrlara diqqət və qayğı

ilə yanaşardı. Əsl ağsaqqal idi, xeyirxah və sədaqətli insan, gözəl ailə başçısı idi, həyatda ondan öyrəniləsi çox şey vardı.

Bu gün yenə də Vaqif müəllimi tanıyan hər kəs “Çox heyif, gözəl insan”-deməmiş vaxtilə onun rəhbərlik etdiyi iş otağının qapısından keçmir. Deyirlər ki, yaxşı insanları Allah-təala tez aparır yanına. Biz bu gün həm müdirimizi, həm Sədərək döyüşlərində iştirak edərək gözünü qırpmadan canını qurban verməyə hazır olan vətənsəvər, öz şerlərində vətəninini çox gözəl tərənnüm edən Vaqif müəllimimizi itirmişik.

Vaqif Məmmədov kimi şəxsiyyətlər heç vaxt unudulmur, daim xatirələrdə yaşayır, xoş sözlərlə yad edilir, ruhuna dualar oxunur. O, öz əməlləri ilə tarixdə, onu tanıyan insanların qəlbələrində, “Qeyrət” nəşriyatının bütün kollektivinin yaddaşında silinməz izlər, xatirələr qoymuşdur.

**Vaqif Məmmədov ailə üzvlərinin
xatirələrində**

YARADICI İNSAN VƏ GÖZƏL AİLƏ BAŞÇISI

*Kimsənin yazığı gəlməsin mənə,
Sanmayın qəlblərə dəyib gedirəm.
Atımı sürmədim dumana-çənə...
Şərəfli bir ömür qoyub gedirəm...*

Qardaşım haqda deyil, şərəfli, ləyaqətli bir Azərbaycan vətəndaşı, yaradıcı insan, gözəl ailə başçısı bir sözlə-Əsl insan haqda yazmaq istəyirəm.

Vaqif müəllim birinci sinifdən onuncu sinifə kimi mənim müəllimim olub. Həm təhsildə, həm də həyatda çox tələbkar, çox səmimi, çox da mehriban bir insan idi. Bütün hərəkətlərində vətənə və ailəsinə bağlılığı hiss olunurdu. Hər kəsə fərdi yanaşması ilə ətrafdakı insanların dərin hörmətini qazanmışdı. Hələ lap gənc yaşlarında isə yazdığı şeirləri ilə respublika gənclərinin hörmət və rəğbətini qazanmışdı. Sonralar bu rəğbətin nəticəsi kimi, Naxçıvan MR Ali Məclisinin deputatı seçilərək bu etimadı doğrultdu.

Yaxşı yadımdadır, erməni qəsbkarlarının Azərbaycana hücumları ərəfəsində Sədərək rayonunda olan şəxsi ikimərtəbəli evini əşyaları ilə birlikdə Sədərəyin müdafiəsinə gəlmiş hərbiçilərin ixtiyarına verərək, onların növbəli surətdə yatıb dincəlmələri, postlara çıxmaları üçün şərait yaratdı. O zamanlar qadınlar və uşaqlar kənddən çıxarılsa da, Vaqif müəllim iki oğlunun heç birini kənddən çıxarmadı, “oğlan uşağı kişi kimi formalaşmalıdır, ən azından postlardakı əsgərlərə su, ərzaq, patron daşıyarlardı” dedi. Baxmayaraq ki, kiçik oğlunun o vaxt cəmi 10 yaşı var idi və döyüşlərin son günlərində oğlanları ilə birlikdə ön cəbhədə oldu. Sonralar, müharibə və xalqımızın mərd oğulları haqqında onlarla kitabın müəllifi olsa da, təvazökarlıqdan nə özü, nə də övladları haqqında bir kəlmə də yazmadı.

Vaqif müəllim Naxçıvan Dövlət Universitetinin ən üzdə olan fəal müəllimlərindən, o cümlədən, unversitetin “Qeyrət”

nəşriyyatının direktoru idi. Bütün bunlarla bərabər bədii yaradıcılıqla məşğul olur, elmi və bədii konfranslarda iştirak edir, Azərbaycan ərazilərinin erməni qəsbkarları tərəfindən işğalını dünyaya çatdırmağa çalışırdı.

Mən Vaqif müəllim haqqında nə qədər çox yazsam da, o, dəryada bir damla olacaq. İnanıram ki, zaman gələcək Vaqif müəllimin həyat və yaradıcılığı gənc tədqiqatçıların elmi araşdırmaları olacaq. Qardaşım haqqında, xüsusilə də Vaqif müəllim kimi bir qardaş haqqında, rəhmətə gedib yazmaq çox ağırdır. İcimdə bir duyğu var ki, o, rəhmətə getməyib. Sadəcə dünyasını dəyişib, çünki o, həqiqətən daima onu tanıyanların qəlbində yaşayacaqdır. Qəbrin nurla dolsun, Allah sənə rəhmət etsin qardaşım! Görüşənədək...

YALNIZLIQ CƏTİNDİR

Həmişə mehribanlığı, təkini, sadə və səmimiyyəti, sakit davranışıyla hər birimizdən fərqlənən qardaşım Vaqif artıq bir ildən çoxdur ki, aramızda yoxdur... O, hər zaman belə səssiz və sakit idi. Bir yerdə böyüdük, atamın, anamın böyük övladıydı. Ondan başqa ailəmizdə daha 6 bacı-qardaşım vardı, amma nədənsə Vaqifi hər zaman onlardan çox sevdim və ona bir başqa cür bağlıydım... Bilmirəm, nədənsə, üzü güləndə güldüyüm, kədərləndiyində özündən çox üzüldüyüm insanıdı Vaqif...

Gözlərində o qədər məsum bir ifadə var idi ki, o baxışlar hər zaman içimi titrədirdi. Atam ona həmişə “məndən sonra evimin yol göstərəni, ailəmizin dayağı sənsən” deyirdi...

O, atamın sözünə sadıq çıxaraq əlimizi heç vaxt buraxmadı. Bizim övladlarımızı öz övladlarından ayırmadı. Hara getsə, dönüşdə yanımıza hədiyyəsiz dönmədi, o kiçik hədiyyələrlə bizləri sevindirməyə çalışdı. Övladlarımızın təhsil almasında, yaxşı, pis günündə həmişə dayaq oldu hər birimizə..

İllər keçdikcə biz böyüdük və ata yurdumuzu bir-bir tərk etməyə başladığımız evləndən evləndi, oxuyan oxumaq üçün getdi...

1993-1994-cü illərdə o biri qardaşlarım, bacım Bakıya köçüb gedəndə Naxçıvanda bir Vaqif qaldı, bir də mən. Bacı-qardaşlarımın hamısı Naxçıvandan getsə də, özümü tək hiss etmirdim. Çünki, Vaqif burada idi, Vaqif mənim üçün hamı idi. Həm ata-ana, həm qardaş-bacı, bir sözlə, Vaqif burada mənim üçün bir el idi:

*Vaqifi el bilirdim,
Başında tel bilirdim.
Uca dağlar başında
Qurumaz göl bilirdim.*

Deyirlər, bəzən tanrı şeytanın çox olduğu yerə mələklər göndərir. Vaqif yer üzünə göndərilən, olduğu hər yerdə insanlara örnək olan gözəllik mələyi idi sanki...

O, çox mərhəmətli bir insandı. Ancaq bilmirəm, son zamanlar niyə bu qədər zalım, qəddar oldu O? Arxasında nə qədər gözü yaşlı insanlar buraxdı...

Axı sən Özcanı, Asımanı, Seymurunu, Turqayı çox sevdirdin. Bizi bir kənara qoy, onlara necə qıydın, onları niyə boynubükük və gözləri yaşlı qoydun? Mən sənini əlini heç buraxmadım, sən niyə məni buraxdın? Səni çox sevən bir ürəyim var, onu belə, istəsən sevə-sevə verərdim.

Bəlkə də, ətrafın səni haqq etmədi nədi.. Sən insanların nifət etdiyi “ölüm”ü belə gözəlləşdirmək üçün seçdin... Allahımın səni çox sevdiyini bilirəm. Məkanın cənnət olacaq, əziz qardaşım...

Bizim üzülməyimizi heç istəməzdin, heç vaxt da bizi üzmədin, o çarəsiz xəstəliyi tapana qədər. Sən sevdiklərini qorumaq üçün fədakarlıq edən bir insandın... Bəlkə yenə də sevdiklərini qorumaq üçün getdin... Səndən sonra əlimiz qoynumuzda, gözümüzdə yaş, dilimizdə sən varsan... Acımız çox böyükdür, çünki bu dünyadan sənini simanda bir SAFLIQ getdi. Gülüşünlə və üzünün nuruyla ətrafına təmizlik saçırdın... Sənə “bu gün yoxsan” deməyə dilim də, qəlbim də üsyan edir...

Çünki, ürəyimizin ən isti yerindəsən. Muradın, Səmanın, Nəzrinin, Tuncayın, Nurgülün gözlərindədir gözlərinin gözəlliyi, baxışlarının saflığı... Mən onlardan təsəlli tapacam, qəlbim qan ağlasa da... Üsyan etmədim, etmirəm, Allahım səni yanına aldı deyirəm, Onun sevgili qulu olduğun üçün... Anana, atana və cavan qardaşın Müşfiqə qovuşdun... Biz səni o ələcsiz xəstəlikdən qoruya bilmədik, onlar səni qorusun... Hamımızın böyük qardaşı, bizi orada qarşılamaq üçün getdin. Anan yerinə qoyduğun Aybəniz bacının ürəyi yangın yerinə döndü. Ağılar dilində gül açdı, sən oyanasan deyə... Səbuhinin, Turalın gözü yol çəkir, sən apardıqları o yoldan sağ-salamat dönəsən deyə. “Kaş aparmasaydıq” deyirlər, bilirəm, hələ çox “kaşlar” deyəcəklər. O qədər çox “kaş”lar ki... Yatdığım torpağı öpərək, “görüşəcəyik” deyirəm, əziz qardaşım....

MƏNİ YAŞADAN XATİRƏLƏRDİR

Vaqif müəllim istedadlı alim olduğu kimi, gözəl bir ailə başçısıydı. Biz Vaqiflə 1974-cü ildə ailə qurmuşduq. O, mehriban, geniş ürəkli, mədəni və sədaqətli ömür-gün yoldaşı idi. Onun daxili gözəlliyi, elə bil ki, əzəmətli xarici görkəmi ilə tarazlaşmışdı. Nə qədər dərdim olsaydı, onu görəndə hər şeyi unudar, özümü dünyanın ən xoşbəxt qadını hesab edirdim.

Vaqif müəllim çox əməksevər idi. O, elmi əsərlərini çox çətin bir şəraitdə yazmışdı. Biz o zaman Naxçıvanda ikiotaqlı evdə kirayədə yaşayırdıq. Elmi əsərlərinin müəyyən hissəsini, o cümlədən, namizədlik dissertasiyasını həmin balaca otaqda yazmışdı. Vaqif müəllim kirayədə qaldığımız evin sahibi ilə ömrünün axrına qədər əlaqə saxlayır, uşaqlarının oxuması ilə maraqlanır, xeyir-şərlərinə yarayırdı.

Xatirimdə dərin iz buraxan belə bir cəhəti də qeyd etməyi vacib bilirəm ki, Vaqif müəllim yoldaşlarına və müəllimlərinə qarşı çox diqqətçil, səmimi idi. Tələbələr ürək sözlərini ona deyər, dərdlərini onunla bölüşürdilər. Milliyyətindən asılı olmayaraq, onun çoxlu dostları var idi. O, ilk görüşdən adamın qəlbinə yol açmağı bacaran, özünü sevdirmək qabiliyyətinə malik olan şəxsiyyət idi. Özünü “sevdirmək” ifadəsini, bəlkə də dəqiq işlətmirəm, çünki, Vaqif müəllim özünü sevdirməyə çalışmırdı. Lakin özünü o qədər təbii və səmimi aparırdı ki, onun xarakterindəki məlahət və saflıq elə ilk anlarından şölələnərək insanın ürəyini işıqlandırır.

Vaqif bir ailə başçısı kimi örnək götürüləcək insanlardan idi. Qayğıkeş, təmkinli, səbirli və mülayim adam idi. Vaqiflə acılı-şirinli çox günlər keçirmişəm. Bir həyat yoldaşı kimi ondan heç vaxt inciməmişəm. Övladlarına və mənə qarşı hər zaman diqqətli və mehriban olub. Onun necə ailəcanlı və qayğıkeş olduğunu "Ömür-gün yoldaşımın 50 illiyinə" yazdığı şeirində də görmək olar:

*Çörəyimiz olub, suyumuz olub,
Yerin ayrısə də, “dur” deməmişəm .
Otuz iki ildir toyumuz olub,
Sənə bir dəfə də “çor” deməmişəm .*

*Hər an var-dövlətə baxmışıq gəndən,
Halallıq içində cəfa görmüşəm.
Ötən ömrümüzə hər zaman səndən,
Etibar, sədaqət, vəfa görmüşəm.*

Ailəsini və ailəsinin hər bir fərdini əziz tutar, hər birinə hörmətlə yanaşardı. Övladlarımızın hamısı şükür ki, ailə-uşaq sahibidirlər. Lakin buna baxmayaraq Vaqif heç vaxt diqqətini onların üzərindən çəkmirdi. İşinə görə uşaqlarla ayrı-ayrı şəhərlərdə yaşasaq da, tez-tez hamısını gedib yoxlayırdı. Nəvələrini isə bir ayrı sevirdi. Onlarla vaxt keçirəndə Vaqifə uçmağa qanad lazım idi.

Ailəsinə, bacısına, qardaşına, elinə-gününə həddən artıq bağlı idi. Onun üçün vətən sevgisi, yurd məhəbbəti çox müqəddəs idi. Müqəddəs olan şeylərdən biri də kitabları və şeirləri idi. Hər axşam istirahət üçün iş otağına çəkilər yazı-pozu işləri ilə məşğul olardı. Onunla müharibənin ən ağır günlərini yaşayıb, görmüşəm. Ancaq heç vaxt onun ümidinin, sabaha olan inamının öldüyünü hiss etməmişəm. Hər zaman şükr edər, gələcəyə inamla baxardı.

Əməliyyatdan sonra xəstəxanada keçirdiyimiz günlərdə belə, əhval-ruhiyyəsi yüksək idi. Son anınadək həyat eşqi heç vaxt ölmədi Vaqifin. Mən onun xəstəliyinin ciddiliyini ilk dəfə həkimdən təsadüfən öyrəndim. Böyük oğlum Səbuhini işdən çağırmışdılar deyə bir saatlığına xəstəxanadan ayrılmışdı. Həkim bu barədə mənə deyəndə dünyam başıma yığılıdı sanki. İlk sözüm: “Səbuhiyə deməyin, o, bilməsin” – oldu. Həkim isə təəssüflə: “Səbuhi ilk gündən bilirdi. O, da sizlərdən gizlədirdi” – dedi. Həmin gündən sonra daha çox Vaqifin yanında olmaq, bir anını belə boş ötürməmək istəyirdim. Keçən hər gün, hər saat onu

bizdən, övladlarından oğurlayırdı. O, mənə həsr etdiyi “Boz at yaman arıqladı” şeirini yazanda mənim içimdə nələr çəkdiyimdən xəbərsiz idi:

*İştahı yox, yeyə bilmir,
Sözü çoxdu, deyə bilmir,
Bura gəldik niyə, bilmir,
Boz at yaman arıqladı.*

Vaqifin gedişi çox amansız oldu. Ağzımızın dadını, dünyamızın rəngini özü ilə apardı. Nə deyim, elə xatirələr var ki, ürəkdə doğurduğu duyğuları qələmə alsam bir kitaba sığmaz. Bu xatirələr müqəddəsdir, ürəyimdə bitib-tükənməz ümmanlar yaradır. İnsan ömrü boyu bu xatirələrlə yaşamaq istəyir və deyərdim ki, bu xatirələr olmasa insan ömrü mənasız olar. İndi məni yaşadan onun əziz xatirəsi, övladlarım, nəvələrimdir. Ancaq buna şükür edirəm ki, arxasında belə dəyərləli övladlar qoyub getdi. Tək təsəllim, tək dayağım onlar və bir də xatirələrdir. Mən onun xatirələrini yaşatmaq üçün yaşayıram...

MÜQƏDDƏS BORC

Atam haqq dünyasına qovuşduqdan sonra onun haqqında keçmiş zamanda danışmaq, yazmaq mənim üçün çox çətinidir. Onun haqqında sağlığında günlərcə, saatlarla danışardım, lakin indi nədənsə hiss və duyğularımı heç kimlə paylaşa bilmirəm. Ata oğul kimi onunla aramızda olan mənəvi körpü o qədər möhtəşəm idi ki, indi bu münasibətin tərifini verməkdə, onun haqqında yazmaq üçün gərəkli olan kəlimələri seçməkdə çətinlik çəkirəm. Mənə elə gəlir ki, övladlar neçə yaşlarında olursa-olsun valideynlərini itirəndən sonra böyüyürlər. Ata-ana həyatda olduğu müddətdə uşaq kimi qalırlar, ancaq o böyük itkinin ağırlığını duyandan sonra sanki yetkin insana çevrilirlər.

Vaqif Məmmədov oxucuları üçün əvəzsiz şair, publisist, tələbələr üçün dəyərli müəllim, universitet üçün əsl ziyalı alim, gərəkli nəşir idisə, mənim üçün qayğıkeş ata, qıbləgah, yol göstərən mayak idi. Artıq iki ilə yaxındır ki, atam aramızda yoxdur. Nə qədər ki, atam həyatda idi, mən özümü qollu-budaqlı, əzəmətli bir çinarın cavan pöhrəsi hesab edirdim. Çünki o, həmişə güvəndiyim, varlığına şükr etdiyim bir insan idi. Lakin indi... Qəribədir ki, ölümündən bu qədər müddət keçməsinə baxmayaraq gözüm hər yerdə onu axtarır. Nədənsə, həmişə gələcəyinə olan ümidim sadələvhəsinə olsa da sönmür. Hətta telefonuma zəng gələndə bir anlıq da olsa, o, olduğunu zənn etdiyim vaxtlar olur. Bir hadisə baş verəndə qeyri-ixtiyari atama zəng etmək istəyirəm. Ötən il oğlum ali məktəbə qəbul olanda sevinclə bu şad xəbəri ilk atama vermək üçün tələsik nömrəsini yığıb zəng etdim, ancaq bu sevinc uzun sürmədi, tez xatırladım ki, artıq o, bizimlə deyil... Onun haqqında yazmaq məni həm iftixar hissinə, həm də hüznü duyğulara kökləyir. Amma düşünəndə ki, yaşanmış bu ömür hədəf getməyib, şərəfli bir ömürdür, bununla qürur duyuram. Atam ömrünün sonlarında keçirdiyi ağır beyin əməliyyatından sonra 30-dan artıq şeir yazmışdı. “Gedirəm” adlı şeirində də dediyi kimi:

*Kimsənin yazığı gəlməsin mənə,
Sanmayın qəlblərə dəyib gedirəm.
Atımı sürmədim dumana, çənə,
Şərəfli bir ömür qoyub gedirəm.*

Həqiqətən, atam çox ədalətli və haqqa sadiq insan idi. Onun üçün ədalətsizlik yolverilməz idi. Heç yadımdan çıxmaz, atam Sə-dərək kənd orta məktəbində direktor işləyirdi. Mən də bu məktəbdə oxuyurdum. O vaxt atamın təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə məktəbdə fond yaradılmışdı. Bu Naxçıvanda, bəlkə də Azərbaycanda öz fon-du olan yeganə orta məktəb idi. Belə ki, bu fondun hesabına ildə otuza yaxın şagird keçmiş SSRİ-nin müxtəlif şəhərlərinə ekskur-siyaya göndərilirdi. Ancaq bunun üçün şagirdlərin il boyu əlaçı olmaları şərt idi. Mənim də bir fəndən dördüm vardı. Həmin il əlaçı çıxma bilməmişdim. Atama nə qədər dil tökdüm ki, o, dördümü gör-məzdən gəlib məni də əlaçılar sırasında ekskursiyaya göndərsin, qətiyyənlə razı olmadı ki, mən heç kəsin haqqına girə bilmərəm. Sən çalış, oxu, qiymətini düzəlt, növbəti il səni məmnuniyyətlə gön-dərərəm. Halbuki bu atamın əlində çox asan bir iş idi. Nə o vaxtlar, nə də sonra atam heç bir zaman öz vəzifəsindən sui-istifadə edən insan olmadı. İşlədiyi kollektivdə həmişə haqq, ədalət tərəfdarı, dürüst və vicdanlı olmağı ilə tanınıb sevildi.

Mən həmişə atamın dəqiqliyinə, sözü bütövlüyünə, hər işə məsuliyyətlə yanaşmasına qibtə etmişəm. 2015-ci ilin noyabr ayının ilk günlərində səhəti ilə bağlı Bakıya gəlmişdi. Milli Onko-logiya Mərkəzində MRT-dən yoxlanışdan keçmək üçün qeydiyyat işləri ilə məşğul idim. Atama bəlli etməsəm də, mən analizlə-rin əsl cavablarının ürəkaçan olmadığını bildirdim. Daxilimdə böyük bir sarsıntı ilə son yoxlanışı etmək üçün orada idik. Atamın mobil telefonuna zəng gəldi. Həmin söhbətə istəməyərək qulaq şahidi oldum. Atamın-bir neçə günə başımdan əməliyyat oluna-cağam, sağ salamatçılıq olsa hazırlıyıb verəcəm. Səbuhi ilə əlaqə saxlayarsan, – deməsi məndə maraq yaratdı. Zəng edən kimliyini soruşdum. Atam mərhum Məhərrəm müəllimin oğlu (Məhər-rəm Musayev kəndimizin ziyalısqocaman müəllimi idi) Zakir

müəllim olduğunu, Məhərrəm müəllim haqqında hazırlanan kitaba xatirə yazmaq üçün zəng vurduğunu dedi. Həmin zəngdən bir neçə gün sonra 18 noyabr 2015-ci il tarixdə atam əməliyyat oldu. Əməliyyatın üçüncü günü atamı xəstəxana otağında həkimlərin müşayəti ilə ayağa qaldırıb gəzdirdik. Hər şey yaxşı idi. Həmin gün atam bir-iki şeir də yazdı. 5 saata yaxın çəkən ağır beyin əməliyyatından sonra atamın özünü belə tez toplaması, məni sevindirirdi. Amma eyni anda bu sevinc içində boğulurdu. Çünki artıq, hər şey mənə bəlli idi. Atamın günlərin sayı sayılı idi. Əməliyyatın dördüncü günü idi. Onu səhər yeməyindən sonra palatada gəzdirdim. Atam bir az gəzəndən sonra məndən kağız, qələm istədi və pəncərənin qarşısında oturub nəsə yazmağa başladı. Mən ondan heç nə soruşmadım, fikirləşdim ki, yəqin şeir yazacaq. Ona görə də yanından uzaqlaşdım və xeyli müddətdən sonra atama yaxınlaşanda onun Məhərrəm müəllim haqqında yazıya başladığını, xeyli də yazdığını gördüm. – Bir az dincəlim, qalanını da axşam yazaram – dedi. Mən o an ancaq təəccüb içində atama baxırdım, heç nə deyə bilmirdim. “Bir insan bu qədərmi sözlünə sadıq olar, ilahi” deyə düşünürdüm. – Söz vermişdim birdən mənim yazıma görə kitab gecikər, sözləri məni bir an fikirdən ayırdı. Həmin günün axşamı yazını bitirib əlyazmasını mənə verərək, – bunu kompyuterdə yaz və Zakir müəllimə çatdır – dedi. Təbii ki, həmin günün səhəri yazını Zakir müəllimə çatdırdım. Mən həmin gün atamın verdiyi sözə məsuliyyətinin, dəqiqliyinin bir daha şahidi oldum.

Vətənpərvərliyi, yurd məhəbbəti onun ən dəyərli mənəvi keyfiyyətlərindən idi. O, bir salnaməçi tək 1990-1992-ci illərdəki Sədərək döyüşlərini, müharibənin dəhşətlərini ustalıqla qələmə almış, o günlərin odunu, alovunu, xalqın dərđini, nisgini ürək ağrısıyla şeirlərində “Tanrı taleələrini yazıb, mən sadəcə kağıza köçürürəm” deyib təsvir etmişdi:

*Taxıl zəmisinə düşmən od atıb,
Yanır, tabağında çörəyim yanır.
Alov dilimləri lap ərşə çatıb,
Elə bil, cızhacız ürəyim yanır...*

*Yanır, bütün kəndin gözü önündə,
Dönübdü ünyetməz divara tüstü.
Qara bəxtlilərin qara günündə
Kəndi bürüyübdü bu qara tüstü.*

Bu şeirin yaranmasının canlı şahidiyəm. Müharibə vaxtı atılan top və güllələrdən kəndimizin taxıl zəmisinə od düşdü. Hər tərəf bir anda alova büründü. Heç bir şəkildə bu yangını söndürmək mümkün olmadı. Çox qısa bir müddətdə böyük bir ərazi külə döndü. Mən ilk dəfəydi ki, atamın gözlərində çarəsizlik, ümitsizlik görürdüm. O günlərdə mən bir şairdən, müəllimdən daha çox, bir vətən oğlunu, el qəhrəmanını gördüm. O, vətənin dar günündə qələmini süngüyə çevirib, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin sözləri ilə desək, qeyrət qalası Sədərəyin müdafiəsinə qalxdı. Bunu yalnız vətəninə ürəkdən sevən, ona cismən, ruhən bağlı olan insan edə bilərdi.

Mən bir oğulun atasına duyduğu heyranlıqdan daha çox, bir oxucu kimi həmişə atama qibtə etmişəm. Onun bütün yaradıcılıq uğurlarına mən və bütün ailəmiz həmişə ürəkdən sevinmişik. Bir dəfə qardaşımla birgə, ancaq atamdan xəbərsiz, onun şeir kitabını çap etdirib ad günündə hədiyyə etdik. 40-dan artıq kitabın müəllifi olsa da, şeirləri dünyanın 12 ölkəsində müxtəlif dillərdə çap edilsə də, bizim hədiyyə etdiyimiz bu kitaba görə uşaq tək sevindi ki, hələ də gözlərimin qarşısındadır. Həmişə deyərdi ki, bu kitab mənim üçün ona görə daha doğma və əzizdir ki, oğul qayğısı və diqqəti ilə çap olunub. Bu ənənəyə sadıq qalaraq, haqq dünyasına qovuşandan sonra onun ayrı-ayrı illərdə yazdığı iki bəndlik şeirlərini eyni adla – “Qoşayarpaq misralar” adıyla çap etdirib atama doğum günü hədiyyəsi etdik. Xəstə olduğu müddətdə “Ömrün payız nəğməsi” adlı kitabını çapa verdik, təəssüf ki, onu görmək qismət olmadı. Ölümündən sonra kitab işıq üzü gördü. Atam ürəyi arzularla dolu bir insan idi, onun yazılmamış neçə-neçə əsərləri qaldı. Səderək kəndində mənsub olduğumuz Bəyməmməd nəslinin 1700-cü ildən bəri nəsil şəcərəsi atamın böyük araşdırmalarından sonra ərsəyə gəlmişdi.

Həmin nəsil şəcərəsi sonuncu dəfə, yəni 2002-ci ildə çap olunsa da, atam son illəri də işləmək haqqında düşünürdü. Böyük bir nəslin şəcərəsini araşdırıb ərsəyə gətirən atamın bu araşdırmasını davam etdirməyi bir övlad kimi özümə mənəvi borc bilib, yeni əlavələri şəcərəyə əlavə edərək yenidən çap etdirməyi düşünürəm. Atamın bir çox tamamlanmamış işləri var idi ki, onları həyata keçirə bilmədi. “Seçilmiş əsərləri”nin 1-ci və 2-ci cildlərini 2008-ci ildə çap etdirmişdi. 3-cü cildini də hazırlamışdı, lakin ömür vəfa etmədi.

İnsan doğulub boya-başa çatdığı ailədə, eldə, obada yaşamağın necə böyük nemət olduğunu o evdən, o eldən, o obadan ayrıldıqdan sonra dərk edir. Mən 1992-ci ildən sonra ali təhsil almaq üçün Bakı şəhərində yaşadım. Bütün tələbələr kimi mən də ildə bir-iki dəfə Sədərəkdəki evimizə qonaq kimi gedirdim. Təhsilimi başa vurduqdan sonra Naxçıvana qayıdanda atam Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə deputat seçildiyi üçün ailəmiz Naxçıvan şəhərində yaşayırdı. Ailə qurduqdan sonra iki il valideyinlərimlə yaşadığından sonra, mən ata evindən ayrıldım. Ayrı evlərdə yaşasaq da, tez-tez bir-birimizə gedib gələr, hər zaman valideyinlərimin diqqətini üzərimdə hiss edərdim. 2002-ci ildə isə mən işimlə əlaqədar Naxçıvandan Bakıya köçdüm. Məni doğma insanlardan, atamdan, anamdan məsafələr bir az da uzaqlaşdırdı. İldə 2-3 dəfə görüşə bilirdik. 2002-ci ildən 2015-ci ilə qədər keçən 13 il müddətində mənim valideyinlərimlə eyni evdə ən çox qaldığım bir aydan çox olmayıb. Ən çox bir yerdə yaşadığımız atamın səhəti ilə bağlı Bakıya gəldiyi 3 noyabr 2015-ci ilin 3 ayı oldu.

Artıq Naxçıvandan gələndə orada yaşayan qardaşımın-Kimsəyə heç nə demə, ciddi bir səbəb olduğu üçün göndərirəm ora-deməsindən sonra içimdə bir boşluq yaranmışdı. İlk olaraq Bakıdakı özəl xəstəxanaların birində müəyyən yoxlanışlar aparılmalı idi. Əmilərimlə atamgil xəstəxanaya çatmamışdan əvvəl gəlib həkimləri müəyyən qədər məlumatlandırdıq ki, nə olursa olsun, özünə hər şeyin normal olduğunu müalicə və ya əməliyyatla keçib gedəcəyini bildirsinlər. Bu, belə də oldu.

Həmin günün axşamı xəstəxanada atamı MRT yoxlanışından keçirdik. Səhər cavabı öyrənməyə tək getmişdim. Həkimin Sizə deyilən xəstəlik yoxdur-deməsinə çox sevindim. Elə həmin vaxtı xəstəxanadan çıxmamış bu xəbəri yaxınlarıma bildirdim. Sevincimin həddi-hüdudu yox idi. Bir gün öncə əmilərimlə Milli Onkologiya Mərkəzinə əməliyyat gününü müəyyənlədirmək üçün, neyrocərrah Rasim Babayevin yanında olmuşduq. Təkrar Rasim həkimin yanına gəldim. Analizə baxıb-Mən kağızda yazılana deyil, plyonkadakına inanıram-deyib, atamın yaşını soruşdu. Mənə “Xəstəliyin çox ciddi olduğu ehtimalına üstünlük verirəm” deyərək bu şübhənin bir gerçək olduğunu təsdiq etdi. O xəbəri aldığı anı sözlərlə ifadə edə bilmirəm sizə. Bir gün öncə hamımız sevinmişdik ki, ciddi bir şey yoxdur. Amma indi bu xəbər... Həyatımda acılı-şirinli günlər çox olub. Amma həmin gün bu dünyadan ayrılmışdım sanki. Həkimin o sözündən sonra daha nə danışdığını eşitmirdim. İlk olaraq nə olur-olsun bu məsələni atamdan gizli saxlamaq haqqında düşündüm. Həyata bağlı, daim yaşayıb-yaratmaq eşqi ilə dolu bir insana bu acı xəbəri vermək onun xəstəliyini daha da sürətləndirə bilərdi. Həmin gün heç kimə heç nə demədim. Düzü, bu cəsarəti özüm də tapa bilmədim. Səhər Naxçıvana, qardaşıma zəng edib, vəziyyəti bildirib, əmilərimə də cərrahla olan son söhbəti danışdım. Bir gün sonra təkrar əmilərim, mən cərrah Rasim Babayevlə görüşüb əməliyyat gününü müəyyənləşdirdik. İstər əməliyyata qədər, istərsə də əməliyyatdan sonra atamdan bu xəstəliyi gizli tuta bildik. Real olmayan analiz cavabları hazırladıb evə gətirirdim ki, özü maraqlanıb oxusa, nə isə bir şey bilməsin. Keçən hər bir dəqiqənin atamla bizim ayrılığımızı yaxınlaşdırdığını bilirdim. Son günlərinə kimi o, öz sözündən, söhbətindən, zarafatlarından qalmaq. 06.02.2016-cı il saat 11:⁵⁷-də bu dünyaya gözələrini əbədi yumaraq, bizi tərk edib getdi... Bu gün də məni ən çox narahat edən hallardan biri də, atamın özünün tərtib etdiyi “Ömrün payız nəğməsi” kitabının çapını görə bilməməsidir. Əməliyyatdan sonra bu işə xüsusi zaman ayıraraq məşğul olurdum ki, atam bu kitabını görsün. İnsan taleyini yazan, ona ömrü

verən allah olsa da, həkimlərlə mütəmadi görüşlərimdə zamanın sayıldığını, azaldığını bilirdim. Kitabın ilk nüsxəsini 8 fevralda nəşriyyatdan götürəcəkdim, amma atam iki gün öncə 6 fevralda dünyasını dəyişdi. Sonra kitabın çapını ön sözə fikirlərimi də əlavə etmək üçün bir müddət saxladım və 40 məclisinə qədər çap etdirdim. Kitabı nəşriyyatdan götürəndə atamın mərhum şairə Validə Hüseynovaya həsr etdiyi şeiri yadıma düşdü.

*Baharda köç olmaz-qəlbimə dəydin,
Saçların əbədi dənsiz olacaq...
Ad qoyan günlərdə sən nə biləydin
Kitabın gəlişi səniz olacaq?..*

Demək ki, atamın da talehində çapda olan kitabını görməmək yazılıbmış. Kitabı nəşriyyatdan götürüb atamın məzarına getdim...

O, bizim üçün bir məktəb idi. Dörd övladı, nəvələri bundan sonra daha məsuliyyətlə “Vaqif Məmmədov” adını uca tutaca-ğın. Atam onu tanıyan insanların qəlbində elə bir iz qoyub getdi ki, mən inanıram ki, o qəlblərdə əbədi yaşayacaq. Həyat davam edəcək, amma bundan sonrakı həyatımızı atasız yaşayacağıq.

İndi mən ancaq atamın şeir və kitabları vasitəsilə onunla danışı bilərəm. Şeirlərinin ilk oxucusu olmağıma baxmayaraq, indi bu şeirləri oxuyanda daha çox fərqli duyğular keçirirəm. Sanki, indi daha çox başqa mətləblər, sətiraltı eyhamlar kəşf edirəm. Bu mənada, “Ata” şeiri mənim üçün çox dəyərlidir:

*Ata səbr, dözüm, əzəmət, vüqar,
Ata övlad üçün haqqın yoludur.
“Ata” kəlməsində böyük məna var,
Ata müqəddəsdir, ata uludur.*

*Tikməyə, qurmağa həvəsi olar,
Ata əkən güllər solmaz dünyada.
Dostun, sirdaşın da əvəzi olar,
Atanın əvəzi olmaz dünyada.*

*Ata bu həyatın mənası, dadı,
Ata keşikçidir ata yurduna.
Ən uca heykəli, ən böyük adı
Övlad ürəyində ucaldar ona.*

Şeirinin son misrasında yazdığı kimi, “Ən uca heykəli, ən böyük adı, Övlad ürəyində ucaldar ona”. Atamın dediyi kimi, bundan sonra bu şərəfli adı və atamdan qalan dəyərli xəzinəni qoruyub saxlamaq və gələcək nəsillərə çatdırmaq bizim – övladlarımızın müqəddəs borcudur.

Atamın ölümündən sonra çoxsaylı zənglər alırdım. Zəng edən hər kəs onun vaxtsız gedişinə ürək ağrısı ilə təəssüf edir, atam haqqında öz xatirələrini danışır. Atam o qədər dəyərli bir şəxsiyyət idi ki, onu tanıyanların böyük əksəriyyəti onun haqqında yüksək fikirdə idilər. Getdiyim hər məclisdə atamı tanıyanlardan hər biri öz xatirələrini, acılı-şirinli günlərini danışır. Bu hallarla rastlaşdıqca qərara aldım ki, atam haqqında olan xatirələri, qızıldan qiymətli fikirləri kitab halına salaraq əbədiləşdirim. Onun əziz və dəyərli oxucuları bu kitabla Vaqif Məmmədovu daha yaxından tanıyıb, mənəvi dünyasına qonaq olsunlar. Şükür ki, bu arzumu da reallaşdıra bildim. Atamın sağlığında onun yaradıcılığını bir övlad kimi layiqincə təbliğ edib, yaşatmaq üçün ona söz vermişdim. Çalışacam ki, bu sözümə sadıq olam. Çünki, bunu mən atamın ruhu qarşısında özümün ən müqəddəs borcum hesab edirəm.

Atam Vaqif Məmmədov görkəmli alim və ictimai xadim olmaqla bərabər böyük bir ailənin başçısı, böyük bir nəslin ağsaqqalı olmuşdur. Məni və qardaş-bacılarımı daim düşündürən bir sual vardır: biz kimin övladıyıq və hansı məsuliyyəti daşıyıyıq? Bu barədə düşünərkən hər birimiz, ilk növbədə, Vaqif Məmmədovun övladı olmaqla fəxr edir, qürur duyuruq, eyni zamanda, dərk edirik ki, hər anımızda, addımımızda bizə örnək olan atamızın tövsiyəsini, nəsihətini rəhbər tutmalıyıq, onun Azərbaycan xalqına verdiyi töhfələrin, heç olmazsa, bir hissəsinə bərabər işlərin görülməsinə nail olmalıyıq. Hər birimiz atamızın adının uca tutulması və daim yaşaması üçün əlimizdən gələni edirik və edəcəyik.

ƏN BÖYÜK SƏRVƏTİMİZ ONUN SOYADIDIR

Elm və mədəniyyətimizin inkişafı sahəsindəki coşqun və yorulmaz fəaliyyəti, gərgin ictimai xadim kimi çoxcəhətli işi ilə seçilən Vaqif Məmmədovun bütöv şəxsiyyət simasını onun nümunəvi ailə başçısı olması əsaslı şəkildə tamamlayır. Yetirmələri üçün ideala çevrilmiş bu insan ailədə də nümunəvi bir həyat yoldaşı və ata olmuşdur. Böyük mütəfəkkir, filosof N.Tusi “Əxlaqi-Nasiri” əsərində deyir: “Elm sahiblərini elmlərinin çoxluğu ilə deyil, əməllərinin faydalığı, əxlaqlarının saflığı və özlərinin xeyirxahlığı ilə sınaqdan keçirmək lazımdır”. Vaqif müəllim alim kimi əvəzsiz, insan kimi əxlaqlı və saf, azərbaycanlı vətəndaş kimi xeyirxah idi. Övladlarını da belə görmək istəyirdi.

Mən bu ailəyə gəlin gəlmişəm və bu ailədə Vaqif müəllimi həmişə sevimli ata, müdrik ailə başçısı kimi görmüşəm. O, ailədə həyat yoldaşına qarşı saf məhəbbət, övladlarına tükənməz qayğı, gəlinlərinə dogma övlad sevgisi, nəvələrinə böyük nəvəziş göstərən bir İNSAN idi. Özümü xoşbəxt sayıram ki, mən belə bir ailənin gəlini olmuşam. Atam həmişə ailəsinə, övladlarına, nəvələrinə çox böyük qayğı və məhəbbətlə yanaşırdı. Çox böyük səmimiyyətlə deyirəm ki, belə ata, belə baba hər övlada, hər gəlinə, hər nəvəyə qismət olmur.

Vaqif Məmmədov vətəninə, xalqına, torpağına bağlı bir vətəndaş, ürəyi insanların sevinci-kədəri ilə döyünən, sinəsində böyük bir dünyanın-Zəngəzurun, Göycənin, Qarabağın, Şuşanın, Kərkinin işğal olunan, bölünən torpaqlarımızın dərdlərini yaşadan və anbaan bu dərdləri göyərdən, əzizləyən əsl azərbaycanlı idi. “Mütləq dönəcəyik o torpaqlara” adlı şeirində də yazdığı kimi:

*Elə bil, tilsimə, daşa düşübdü,
Kədər sevinc ilə qoşa düşübdü
Könlümə bir az da Şuşa düşübdü
Torpaq, Vətən hara, əsirlik hara?
Mütləq dönəcəyik o torpaqlara.*

O, həyatı boyu öz zəngin daxili aləmi və yüksək mənəviyyatı ilə bizlərə-övladlarına, nəvələrinə hər kəs üçün müqəddəs və ülvî hiss olan vətən sevgisi-Azərbaycan sevgisini, vətənpərvərlik duyğularını aşılamağa və cəmiyyətə ləyaqətli vətəndaş yetişdirməyə çalışıb.

O, yaxşı insan, səmimi dost, dəyərli məsləhətçi, qayğıkeş, tələbkar müəllim, hörmətli ağsaqqal olmaqla yalnız elmimizin deyil, həm də mənəviyyatımızın, milli adət-ənənələrimizin qoruyucularından biri kimi tanınırdı. Sadəliyi, təbiiliyi ilə seçilən bu insanın şəxsi keyfiyyətləri onun bədii yaradıcılığının bir güz-güsüdür.

Vaqif müəllim istedadlı şair, görkəmli alim olmaqdan əlavə, həm də müdrik el ağsaqqalıydı. 67 illik ömrünü alınacaq, üzüağ yaşadı. Çöhrəsindən nur tökülən bu müdrik insan ayağını haraya basıbsa, hansı məclisə təşrif buyurubsa, oraya öz nurunu, ziyasını daşıyıb.

Vaqif müəllim hamı üçün tarixçi alim, ictimai xadim, istedadlı şair, gözəl naşir idi. Bizim üçünsə o, yalnız qayğıkeş ata, xeyirxah insan, ən əsası bütün ailəni öz ətrafına birləşdirməyi bacaran dəyərli ailə başçısı idi. O, bu dünyadan köçərkən bizlərə – övladlarına, nəvələrinə, gəlinlərinə, böyük bir sərvət qoyub getdi. Amma bu düşündüyünüz sərvətdən deyil. Bu, puldan, var-dövlətdən, şan-şöhrətdən daha qiymətli, təmiz, fəxri bir sərvətdir. Bu sərvət onun soyadıdır. O, bizə fəxr ediləcək soyad verməklə bərabər, həm də bu soyada layiq olmaq məsuliyyətini üzərimizə qoymuşdur. Bizlər bu soyadı qorumaq və şərəflə daşımaq üçün əlimizdən gələn bütün xeyirxah əməlləri əsirgəməməliyik. Bizə miras qoyub getdiyiniz bu şərəfli soyad üçün Sizə minnətdarıq, əziz atam! Ruhun şad, qəbrin nurla dolsun!

MƏNİM İDEALIM, ÖRNƏK ALDIĞIM İNSAN

Hər kəsin həyatda örnək aldığı ideal bir insan obrazı var. Mənim idealım, örnək aldığı insansa atamdır. Gözlərimi dünyaya açdığım andan etibarən varlığımı, sevgisini, qəlbinin hərarətini hiss etdiyim insan, ilk müəllimim, ən böyük güvənc yerim... İnsanın gələcək həyatını, verəcəyi qərarları və irəliləyəcəyi yolu tapmaqda əsas önəmli faktor valideyinləri və onlardan öyrəndikləridir. Mən vicdanın, doğruluğun, ədalətin, haqqın nə olduğunu məhz atamdan və onun atdığı addımlardan öyrənmişəm. Və eyni zamanda, dəfələrlə çox insandan necə zəhmətkeş, təmiz, düzgün, vətənpərvər və ədalətli atanın oğlu olduğum həqiqətini eşitmişəm. Belə bir atanın övladı olmaq, mənim doğulduğum an qazandığım bir ərməğan idi ki, mən bununla daim fəxr edirəm və özümü minnətdar hiss edirəm. Eyni zamanda, insan üçün ən əhəmiyyətli duyğu olan azadlığın nə olduğunu və önəmli də mən atamdan öyrənmişəm. Heç bir zaman həyatımda sərhədlər, müdaxilələr hiss etməmişəm, əksinə düzgün yolu tapmaqda mənə yol göstərən, doğrunu əyridən ayırmağı öyrədən bir insan olub həyatımda. Daim məni dəstəkləyən, sevən, dəyərləndirən və qələbəmi, uğurumu gözləyən, mənə etimad edən bir insan. Elə bir insan ki, həyatını ailəsinə, Vətəninə həsr edəcək qədər fədakar, sevdiklərinə hər şeyin ən gözəlini təmin edə bilmək üçün gecə-gündüz çalışacaq qədər cəfakəş, qəbul etdiyi dəyərlərindən heç bir zaman heç bir şəkildə vazkeçməyəcək qədər iradəli və bir atanın ola biləcəyi qədər müdrik, uzaqgörən və ideal. Həyatımda sahib olduğum hər bir şey üçün mən sənə borcluyam.

Mən bu yazımda insanın ictimai varlıq kimi mənəvi-bəşəri insani duyğularından yazmaq istəyirəm. İnsan göründüyü kimi yalnız cisimdən ibarət deyil, həm də cismi yaşadan ruhdan ibarətdir. Yəni tanrı onu maddi və mənəvi dəyərlərin daşıyıcısı kimi yaradıb. O, həm bioloji, həm də ictimai varlıqdır. O, içəri-sində bir çox insani dəyərlər kefiyyətlər daşıyır. Bir fərd kimi

tək görünsədə əslində daxilində müxtəlif missiyaları daşıyan və həyata keçirən bütöv bir şəxsiyyəti təmsil edir. O, dünyaya övlad kimi gəlir, amma əslində o artıq bir neçə insan olur. O, həm oğul olur, qardaş olur, əmi olur, dayı olur, qohum olur, bir ailənin nümayəndəsi olur, bir sevgili, bir ər olur, ən əsası isə Ata, ailə başçısı və bir baba olur! Bu qədər insanı daxilində saxlayan bir varlıq mümkün deyil ki, bu qədər missiyalarının hamısını laiqincə yerinə yetirə bilə. Əsas odur ki, onun tərəziyə qoyulan əməlləri içərisində yaxşılıqlar daha ağır olsun. Mən bir çox şəxsiyyəti varlığında daşıyan və ən əsası ata misiyasını layiqincə yerinə yetirən atam haqqında yazacağam.

Ata övladın bu dünyada yeganə həmişə güvənə biləcəyi bir dağdır. Bu dağın qoynu bəzən daş-qaya olsa da unutmayın, yolunu itirmiş hər kəs özünü müdafiə üçün bu qayaları səngər edirsə, insan da həmişə dar ayaqda atanın köməyini beləcə səngər edər özünə. Ata uca, amma başı qarlı bir zirvədir. Atam mənim üçün bir ümmandır, bir dünyadır ki, o dünyada həmişə ruhuma dinclik tapmışam, atam mənim həmişə insan kimi şəxsiyyət kimi təqdim edəcəyim bir qurur yeridir.

Mən atamı lap çox istəmişəm. Çünki atam həm yaxşı oğul, həm yaxşı ailə başçısı, həm yaxşı ata, həm də yaxşı qohum olmuşdur. Atam biz övladlarına hər zaman dürüst, namuslu, alnı-açıq olmağı öyrətdi. O, qeyri-adi istedadla malik olmaqla yanaşı, həmçinin savadlı müəllim idi. Təhsil verdiyi şagirdlərinə biliklə birgə, həyat dərsi də keçirdi. Atam mərd və sözünün ağası idi. Elə bilirəm ki, hələ də yuxudayam, nə vaxtsa oyanacam və bu qorxunc yuxu sona yetəcək, atam yenə yanımızda olacaq, nə vaxt səsləsək bizə cavab verəcək, bir çətinliyə düşsək köməyimizə gələcək və hər zaman onun şən, zarafatçı, qayğıkeş üzünü görəcəyik. Bircə onu bilirəm ki, ömrüm boyunca istər yaxşı günüm olsun, istərsə də pis günüm gözüm səni axtaracaq, ata!

Atamı sözlə ifadə etməkdə çətinlik çəkirəm. O, mənim üçün həmişə arxa-dayaq olub. Uşaqların bir dediyini iki etməyən, qayğımıza qalan, övladı üçün özünü oda-közə atan bir insan idi. Bizə çox dəyər verirdi. Atam el-oba üçün ağsaqqal və məsləhət

yeri idi. İnsanlara qarşı həmişə təmkinli, qayğıkeş, səmimi bir insan olub. Atamdan halal duz-çörəklə keçinməyi, namərd qarşısında əyilməməyi, dürüstlüyü, insansevərliyi öyrəndim. Buna görə səni həmişə fəxrlə anacağam.

Sən həqiqətən də şərəfli bir ömür yaşadın, ata. Sənin qazandığın şan-şöhrət, ad-san səni hər zaman ucalardan uca tutacaq. Sən heç bir zaman yorulmaq nədir bilmədin, çalışdın-çalışdın ki, vətəninə savadlı gənclər bəxş edəsən və bunu etdin, həm də layiqincə etdin. Arzuların yarımçıq qaldı atam, ən böyük arzun idi, nəvə toyunda oynayasan, bir də dogma yurdu Kərkiyə – vətəninə dönəsən, o yerləri vəsf edəsən. Ancaq olmadı, özün demişkən – əcəl yaxşılıarı seçir dünyadan

Atacan, sənə qarşı qəlbimdə elə duyğular var ki, onları ifadə etməyə sözlərin gücü çatmır. Kaş ki, ürəyimdən keçənləri sağikən sənə söyləyə biləydim. Əziz atam! Sən heç getmədin ki, əvvəl bir yerdə idin. İndi baxdığım hər yerdəsən.

Ata, nədən başlayım, nədə bitirəm, bilmirəm. Necə anladım içimdəki bu boşluğu. Uşaq ikən ata kəlməsini anlamırdım, qayğısız idik, dərdsiz idik, çünki atam var idi. Biri xətrimə dəyəndə tez atama şikayət edirdim. Güvən yerim idi, dayağım idi, keçilməz bir dağ idi. Bilməzdim ki, neçə illərdən sonra atam bizi tərk edəcək, bu dünyanın ağır yükü ilə baş-başa buraxacaq.

Atamı itirsəm də, hər zaman onunla fəxr etmişəm və bu gün də fəxr edirəm ki, mən ziyalı bir insanın, əsl şəxsiyyətin, Vaqif müəllimin oğluyam.

ÜRƏKLƏRDƏ SİLİNMƏZ İZİ, XOŞ XATİRƏSİ QALDI

Həyatda elə insanlar var ki, onların ömür yolu, uğurları, mənəvi dünyası həmişə başqalarına örnək olur. Həmin şəxslərin ideyaları ilə yetişən nəsil layiqli tərbiyə alır, cəmiyyətdə xüsusi yer tutur. Xeyirxah əməllərin sahibi olan şəxsiyyətlər isə daim əbədiyaşarlıq hüququ qazanır, böyük ehtiram və hörmətlə yad edilirlər. Onların yoxluğu yalnız ailənin dərdi olmur, həm də cəmiyyətin hansısa bir sahəsində hər zaman hiss edilir, təkrar-təkrar yada düşür.

Belə dəyərli şəxsiyyətlərdən biri də istedadlı şair, tanınmış ziyalı, sədaqətli ailə başçısı, qayğıkeş ata olan Vaqif Məmmədovdur. Mən bu ailənin gəlini olmuşam. O, ilk gündən mənə gəlin kimi yox, həmişə dogma qızı kimi atalıq qayğısı göstərmiş. Hətta atama deyə bilmədiyim sirrimi, sözümlü onunla dərdləşmişəm və onun dəyərli məsləhətlərini almışam.

Atam öz nurlu sifəti, nəzakətli danışığı, dəyərli məsləhətləri ilə həm kollektivdə, həm də ailədə dərin hörmət qazanmışdır. Sözümlü əsl mənasında saf, təmizqəlblili insan idi. Hamıya xeyirxahlıq etməyi çox sevərdi. Tanrı elə bil bu şəxsiyyəti xeyirxahlıq üçün yaratmışdı.

Onu çoxlarından fərqləndirən cəhətlərindən biri həmsöhbətlərini, tabeliyində olan işçiləri, ailə üzvlərini çox səbrlə, diqqətlə dinləmək qabiliyyəti idi. Atam halallığı, düzlüyü, xeyirxahlığı, mənəvi saflığı həyatının mənası hesab edərmiş. O, insanlara qarşı həmişə ədalətli olmağa çalışmışdı, heç kimdən köməyini əsirgəməzmiş. Başqalarının səhv işini görəndə əsəbləşdiyi vaxtlar da olmuş, amma heç vaxt insanların qəlbinə toxunan hərəkətə yol verməzmiş. Şübhəsiz ki, onun səmimi, qayğıkeş, təvazökar, xeyirxah insan kimi formalaşmasında aldığı tərbiyə, keçdiyi həyat yolu böyük rol oynamış. Atam həm də mehriban ailə başçısı olmuş. Onun dörd övladı var. Təəssüf ki, aramızdan tez getmiş.

Vaxtsız ölüm səmimi bir insanı, gözəl ailə başçısını, qayğıkeş bir atanı bizdən ayırdı.

Bu gün oxucuları Vaqif müəllimi ancaq bir şair, şeirlərini sevən müəllif kimi xatırlayıb, buna görə kədərlənir, təəssüflənirsə, biz ailə üzvlərisə həm gözəl şair, həm ədalətli insan və qayğıkeş ata kimi onun üçün darıxır, yoxluğuna üzülürük. Baxmayaraq ki, iki ilə yaxındır ki, dünyasını dəyişib. Amma bu gün də biz ona ehtiyac hiss edirik. Lakin onu da bilirəm ki, atam bizləri göydə ulduz tək izləyir. Hər zaman izləyir, hifz edir. O ulduz Vaqif Məmmədov ulduzudur ki, bu gün də, gələcəkdə də yolumuza işıq saçacaq. Onun nurlu çöhrəsi, mənalı baxışları indi də gözümün önündədir. Amansız ölüm 2016-cı il fevral ayının 6-da onu aramızdan apardı. Arzuları qırıldı, 70 illik yubileyini görə bilmədi. Ürəklərdə silinməz izi, xoş xatirəsi qaldı.

BÖYÜK ŞAİR, MÜDRİK AĞSAQQAL

*Azərbaycn havası nur, suyu nur,
Azərbaycan baharı nur, yayı nur,
Azərbaycan nur selində yuyunur.
Ülviləşir yaddaşlarda qalmağa.
Belə yerdə nə var şair olmağa.*

Bu misraları hamının sevimlisi Vaqif müəllim demişdi. Vaqif müəllim qohuma, qonuşuya can yandıran, Vətənimiz Azərbaycan üçün canını fəda edən ziyalımız idi. Naxçıvanın, Sədərək kəndinin o ağır günlərində öz evini döyüşçülərə qərərgah etdi, özü isə silaha sarılıb erməni qəsbkarlarına qarşı vuruşdu. O, hər dəfə səngərlərdən qayıdanda qələmini götürüb döyüşçüləri döyüşə ruhlandıran şeirlər yazırdı. O, evində yaşayan döyüşçülərin hər birinin çətinlikləri ilə tək-tək maraqlanırdı. Sədərək kəndinin işğalının qarşısının alınmasında onun böyük rolunu olmuşdu.

Vaqif müəllim Bakıdan, Rusiyadan, Türkiyədən və başqa ölkələrdən gələn jurnalistləri lazımınca məlumatlandırır, Naxçıvanın, Sədərək kəndinin çox ağır günlər yaşadığını, vətən üçün canlarından keçən şəhidlərimiz barədə məlumatları hər vasitə ilə bütün dünyaya çatdırılması üçün əlindən gələni edirdi. Bir sözlə, gün ərzində kəndimizə neçə top mərmisi düşmüş neçə şəhid vermişik, heç kimi və heç nəyi yaddan çıxarmadan, zərgər dəqiqliyi ilə şəxsi gündəliyində qeydlərini aparırdı.

Vaqif müəllim həm əmim oğlu, həm də qaynatam idi. Bir ağsaqqal kimi gözəl tövsiyələr verirdi. O böyük insan, uşaqda uşaq, böyüklə böyük idi. Vaqif müəllimin ürəyində kin-küdrət yox idi.

O, seyr etməyi, yeni-yeni kəndləri şəhərləri gəzməyi çox sevirdi. Getdiyi, gəzdirdiyi yerlər haqqında gözəl şeirlər yazırdı.

Vaqif müəllimin şeirləri dünyanın bir çox ölkələrində müxtəlif dillərə tərcümə olunaraq geniş oxucu kütləsinə təqdim olunmuşdur.

Bu insan haqqında daha çox söz demək olar. Təəssüf ki, bu gün Vaqif müəllim aramızda yoxdur. Mənə vəfatından bir qədər əvvəl demişdi-Gündüz, hazırlaş gələcəm Bakıya maşınla gedək Məhşədə. Çox təəssüflənirəm ki, bu səfər bizə qismət olmadı

Vaqif müəllim bu gün aramızda olmasa da, aradan neçə illər keçsə də o, bizim, oxucularının qəlbində əbədi yaşayacaqdır. Onun yazdığı əsərlər gələcək nəsillərin də dillər əzbəri olacaq.

Allah sizə rəhmət etsin, əziz müəllimim!

ATA ADLI DAĞIM UCUB

Atamın yaxınlığında onun haqqında yazmaq mənim üçün çox çətindir. O, mənim üçün bir dağ idi. Onun haqqında yazılması, deyiləsi çox sözüm var. Amma necə başlayım, necə bitirəm bilmirəm. Bunları yazarkən elə bilirəm ki, onun qarşısında imtahan verirəm. Mən istəyirəm atamın Cəfər babamın 100 illik yubileyinə həsr etdiyi “Ata ömrü” adlı kitabına yazdığı “Ön söz”lə başlayım.

“Əlimə qələm aldığım lap gənclik illərimdən çox insanlar haqqında yazılar işləsəm də, on xarici ölkədə şeirlərim çap olursa da, 15 kitabın müəllifi olsam da, həcmi çox da böyük olmayacaq bu kitabı necə başlamaq, necə qurtarmaq haqqında aylarla düşünüb götür – qoy etsəm də, elə bilirəm bu yaşında imtahan qarşımdayam. Çünki başqa yazılarımdan fərqli olaraq bu kitabda mənim üçün müqəddəs bir varlıq olan atam haqqında yazmağa qərarlıyam. Nədir bu mövzuya məni vadar edən?... Yadıma gələn vaxtdan atamın gözlərim önündə keçən keşməkeşli həyatı, onun çoxlarına bənzəməyən sabit və bütöv xarakteri, zamanın sərt küləkləri qarşısında heç vaxt əyilməyən və sınımayan polad iradəsi, əzəmətli qaya kimi sərt, çiçək kimi zərif təbiəti, bir də heç bir süni təsvirçiliyə, şişirtməyə yol vermədən onu ailəmizin gələcək övladlarına – öz ulu babalarını görməyən nəvə, nəticə və kötücələrinə tanıtmaq istəyim...

Öz keçmişinə baxanda utanc hissi keçirib hansı nəsilədən, hansı kökdən olduğunu danmaq məcburiyyətində qalan insanlar da görmüşəm, atasının, babasının adı çəkiləndə qürur hissi keçirən, elə bir ocaqda doğulub böyüməsi ilə güvənc duyan, fəxr edən insanlar da görmüşəm. Özümü, qardaş və bacularımla övladlarımızı və onlardan törəyəcək insanları ona görə xoşbəxt sayıram ki, atam kimi saf ürəkli, gözü-könlü tox, çox vəzifələr görsə də dünya malında gözü olmayan, heç vaxt, heç kəsə bəslilik edib ev yıxmayan, heç kəsin yanında gözü kölgəli

olmayan bir insanın ocağında dünyaya gəlmişik. Bir də ona görə xoşbəxtlik ki, o, bizim üçün həmişə düzlük, doğruluq, halallıq, cəsarət, sədaqət, zəhmətkeşlik və yüksək əxlaq nümunəsi kimi simvola çevrilib, bundan sonra zaman-zaman bizə doğma olan ruhu ilə başımız üstündə dalğalanacaqdır...”

Ata, sənin öz atan üçün bu yazdıqlarının hamısı sənə də aiddir. Mən də özümü, qardaşlarımı və bacımı ona görə xoşbəxt sayıram ki, sənin kimi gözü-könlü tox, dünya malında gözü olmayan, heç kimə pislik etməyən, halal zəhməti ilə övladlarını böyüdən bir insanın övladlarıyıq.

Hələ də mənə elə gəlir ki, bu yaşadığımız yuxudu və sən gələcəksən. Çünki, sənin kimi həyat dolu, yaşamaq eşqi olan, yazıb yaratmağı sevən birinin bir anda gözlərini əbədi olaraq bu həyata yummasına heç inanmaq istəmirəm. Bu həyatın yalan olduğunu bilirdim. Amma sən getdikdən sonra buna lap əmin oldum. Həqiqətən də, insana yaxşı əməllərdən başqa heç nə qalmır. Sənin heç vaxt dünya malında, var-dövlətdə gözün olmadı. Ancaq çalışdın ki, bacardığın qədər hamıya yaxşılıq edəsən, əl tutasan. Sən bu dünyada özünə rəhmət qazandın. Ona görə də bu dünyadan köçməndən iki ilə yaxın keçməsinə baxmayaraq, hamı sənin üçün heyifsilənir, sənə rəhmət oxuyur, sənin yoxluğunla heç kim barışa bilmir.

Deyirlər ata-ananın ovladı üçün qoyub getdiyi ən böyük miras təmiz adıdır. Sən biz övladların üçün çox böyük miras qoyub getdin. Bizim üçün Vaqif Məmmədov adını qoyub getdin.

Hələ uşaqlıqdan, məktəb illərimdən həmişə çalışmışam ki, adına layiq bir ovlad olum, səni utandıracaq heç bir hərəkət etməyim. İnanıram ki, buna da nail olmuşam. Ömrümün sonuna kimi də, sənin adına layiq bir ovlad olacam.

Sən həmişə mənə zəng edəndə özümdən asılı olmadan ayağa qalxıb, səninlə ayaq üstə danışardım. Heç vaxt bunu anlaya bilmirdim ki, niyə belə edirəm. İndi bunu başa düşürəm ki, sən bizim yanımızda o qədər böyük hörmət qazanmışdın ki, səsini eşidən kimi, qeyri-ixtiyarı ayağa qalxırıdın.

İndi sadəcə bununla təsəlli tapıram ki, nə yaxşı ki, heç vaxt sənə qarşı hörmətsizliyim olmayıb. Həmişə çalışmışam ki, səni sevindirirəm. Hər ad günündə atam üçün nəsə surpriz hazırlayırdım, istəyirdim onu sevindirirəm. Qarşıdan 70 illik yubileyin gəlir, kaş ki, sağ olaydın mən səni sevindirmək üçün nəsə fikirləşəydim. Amma nə etmək olar “Alın yazısı” şeirində də yazdığın kimi:

*Bir az yorğun idin, bir az da xumar,
Dünya sirr sandığı-açmaq olmayır...
Dünyanın qəribə təzadları var,
Alın yazısından qaçmaq olmayır...*

Yaxşı yadımdadır, bir dəfə Əshabi-Kəhf ziyarətgahına getmişdik. Bizim oturduğumuz yerə yaxın oturanlar halva bişirirdilər. Sən zarafatla, “halvanı bişirsinlər, yeyək gedək” dedin. Əslində sən halva yemək üçün yox, zarafatla dedin və elə həmin anda bir bənd şeir yazıb göndərdin onlara. Şeir belə idi:

*Halva çalan ağrıməsın qolların,
Halva bişib, tez ol qaba yay, görək.
Çox gözlədik bu halvanın yolların
Yubanırıq payımızı ver görək.*

Bu şeir halva bişirənlərin də çox xoşuna gəlmişdi. Halva da götürüb gəlmişdilər bizim oturduğumuz masaya. Belə sadəliyinlə, təbiiliyinlə sən həmişə hər günümüzü yadda qalan edirdin. Heyif, sənli günlərimiz ATA!

Atamın şeirlərinin ilk oxucularından biri də mən idim, dəfələrlə şeirlərini oxuyurdum. Amma səndən sonra oxuduğum şeirlərində başqa mənalar görürəm və mənə çox pis təsir edir. Xüsusi ilə də dünya ilə, ölümlə bağlı yazdığın şeirlər:

*Zamandır-zamanın bir parçasıdır,
Sənu çox ürəyin qəmi yasıdır,
Dünyanın təzadlı bir dünyasıdır,
Nəsə, gah nəğmədir, gah da bayatı,
İnsan həyatı...*

Sənin üçün çox darıxıram, Ata! Qoltuğunda kitabların olan papkanla qapımızı döyüb, mənə qapını açdıqda gülürüzlə “qonaq istəyirsiniz?” dediyin o günlərin geri qayıtması üçün bütün ömrümü düşünmədən qurban verərdim. Atam Müşfiq əminin ölümü ilə bağlı yazdığı bu şeiri sanki özündən sonra bizə də bir təsəlli kimi qoyub getdi:

*Tək sizin deyil ki, bu qəm, bu kədər,
Dərdilər dünyada görün nə qədər...
Bu dünya oyuncaq, bu dünya hədər...
Dünyanı mənasız, boş kimi gördüm.*

Sən bizim üçün insanlıq örnəyi idin. Sənin yerin hər an, hər yerdə görünür:

*Zaman keçib gedir şığıyan atda,
Ağıllı hər kəsə sirrini verməz.
Ata da, ana da birdir həyatda,
Kimsə bil, onların yerini verməz.*

Əməliyyatdan sonra sanki ölümün addım-addım yaxınlaşdığını hiss edirdi. Həyətə düşüb gəzəndə hər gün mütləq şəkil çəkdirirdi və deyirdi “çək, yadigar saxla”. Amma mən inana bilmirdim ki, gedəcəksən ona görə tez-tez şəkil çəkdirirsən. Bəlkə də, inanmaq istəmirdim.

Bir gün sənə dedim ki, tezliklə yaxşı olacaqsan, sənin heç nəyin yoxdur. Sən də mənə baxıb gülümsünərək dedin: “Qızım, Müşfiq əminin kitabını mən yazmışam, mən uşaq deyiləm”

(Mərhum əmim Müşfiq üçün tərtib etdiyi, “Səni kim unudar” kitabı) həqiqətən də, o, ölümün yaxınlaşdığını bilirdi və buna baxmayaraq da sanki, ölümə meydan oxuyurdu. Hər gün neçə-neçə şeirlər yazır, hər sözü zarafata salırdı ki, biz sıxılmayaq.

Xəstəxanada əməliyyatdan sonra palataya gələndə mənə ilk sözü o oldu ki, sənə şeir yazacam, adını da reanimasiyada fikirləşmişəm “Zalım Şəlalə” qoyacam. Dedin narkozdan ayılında səni görmək istəyirdim, amma yanıma gəlmədin. Buna görə sənə “Zalım Şəlalə” adlı şeir yazacam. Reanimasiyaya heç kimi buraxmadıqlarını sənə dedik. Buna görə həm narahat oldum, həm də çox sevindim ki, o vəziyyətdə belə məni görmək istəmişən.

Qızım Şəlaləyə

Əməliyyatdan sonrakı gecə qızım Şəlaləni çox görmək istəsəm də, gəlmədi... incidim. Dedim ki, sənə “Zalım Şəlalə” adlı şeir yazacam. Sonra gördüm bu onluq deyilmiş, yəni o yerə tibii personaldan başqa kimsənin keçmək haqqı yox imiş...ona görə bu şeiri yazdım . (09.XII.2015)

*Sənə “zalım” demək olmaz,
Sən mələksən, mələk, qızım.
Hər səhər özün yetirən,
Yağış–qızım, külək–qızım...*

*Qohumları çox istəyən,
Hamiya xoş sözlər deyən.
Halal çörəyini yeyən
Tər lan qızım, tülək qızım...*

*Atanı baş tacı bilən,
Adını çox uca bilən.
Qardaş bilən, bacı bilən,
Arzu qızım, dilək qızım...*

*Sən ki, belə ürəklisən,
Halal sulu, çörəklisən.
Hamımıza gərəklisən,
Qədrini çox bilək, qızım...*

*Gəlin gətir, nəvən olsun,
Qoy muncuğun, şəvən olsun,
Gəlin səni sevən olsun,
Budur məndə dilək, qızım,
Sən mələksən, mələk, qızım!*

Bu şeirin mənə yazdığım sonuncu şeir olduğu üçün mənim üçün bir xəzinədi. Ona görə burada yazdım, və bu şeirdən sonra gördüm ki, zarafatla “zalım Şələlə” deyirsən. İnandın ki, yanına gəlmək mənlük olmayıb. Bu mənim ürəyimi bir az sakitləşdirdi.

Atam əməliyyatdan sonra hamımıza şeir yazmışdı, bunlar şeir yox, sanki bir vəsiyyəət idi. Demək ki, gedəcəyindən bu qədər əmin imiş.

Bilirəm ki, atamın getdiyi yerin dönüşü yoxdu. Amma buna özümü inandırmaq istəmirəm. Fikirləşirəm ki, kaş, bu səfəri də həmişəki səfərlərindən olaydı, geri dönməyi mümkün olaydı. Heyif, çox heyif ki, bu səfərin başqa səfərdir:

*Durnalar qatardan ensələr belə
Lal duran qayalar dinsələr belə,
Səfərə çıxanlar dönsələr belə,
Atamın səfərdən gəlməyi getdi...*

Atamla keçirdiyimiz axırıncı ad günündə şəkillərindən ibarət çərçivə hazırlamışdım və buna başlıq olaraq “Əsrin ən yaxşı Atası” adın vermişdim. Buna çox sevindi və gülə-gülə “İlin müəllimi”, “İlin şairi” və başqa adlar eşitmişdim, amma əsrin atasını eşitməmişdim” Sən, mənim üçün əsrin ən yaxşı atasısən. Heyif ki, daha ad günlərində yanımızda olmayacaqsan. Sənsiz keçirəcəyik ad günlərini. Sənsizlik nə qədər çətin olsa da

buna dözəcəyik. Bir an qəlbimizdən çıxmıyacaqsan. Sən həmişə qəlbimizdə yaşayacaqsan, ATA. Müəllifini bilmədiyim bir şairin yazdığı kimi:

*Həsrətin çəkibdir sinəm üstə dağ,
Səni istəyirəm, tək səni ancaq.
Çəkilib xəlvəti gözlərdən uzaq,
Ağlaram, ağlaram gizlicə sənsiz,
Yaman darıxıram, ay ata sənsiz.*

Bu dünyada hər insan doğulur, yaşayır və ölür. Hərə öz yaşadıklarına görə xatırlanır. Atam bu dünyada elə bir iz qoyub getdi ki, həmişə gözəl insan kimi, qayğıkeş ata kimi, unudulmaz şair kimi qəlblərdə yaşayacaq.

ŞƏXSİYYƏTİNƏ HÖRMƏT ETDİYİM DƏYƏRLİ İNSAN

Bu günlərdə Səbuhi ilə söhbət edərkən mənə Vaqif müəllim haqqında xatirələr kitabı hazırlamağı planlaşdırdığını bildirdi və mənə də öz xatirələrimi yazmağı təklif etdi. Bir anlıq gözümlün qarşısından ilk olaraq məktəb illərində Vaqif müəllimin bizə dərs deməyi canlandı. Doğrudan da məktəb illərində yaxşı, pis günlər olduğu kimi, müəllimlərimizlə olan xatirələr də ömür boyu xatirlənir. Həmin müəllimlər sırasında heç vaxt unudulmayacaq müəllimlərimiz olmuşdur. Vaqif müəllim bir müəllim kimi hamının hörmətini qazanmış və ömür boyu şəxsiyyətinə hörmət ediləcək bir ziyalı kimi xatirələrdə qalacaqdır. Vaqif müəllimi müəllimim kimi tanımaqdan savayı, bu ailəylə qohum olduğdan sonra (qızı Günay xanım ilə ailə qurmuşam) Vaqif müəllimin ucalığını daha da hiss etdim. O, ailə başçısı kimi həqiqətən, ağısaqqallığını həmişə hiss etdirirdi. Vaqif müəllimlə söhbət edərkən onun məsləhətləri, öyüdləri mənə təsirləndirirdi. Bu gün də övladlarının tərbiyəsində həmin tərbiyə özünü göstərir.

Yaxşı xatirimdədir ki, hər dəfə bizə qonaq gələndə hal-əhval tutduqdan sonra nəvələri Seymur və Nəzrinin dərsləri ilə maraqlanar, çalışıb ali məktəbdə oxumağı məsləhət edərdi. Bu günlərdə oğlum Seymur qəbul imtahanına hazırlaşır və inanıram ki, babası Vaqif müəllim aramızda olmasa da, Seymur ona verdiyi sözü tutacaqdır.

Mən Vaqif müəllimin yaradıcılığını həmişə izləyən biri kimi, onun yeni kitablarının işıq üzə girməsini səbirsizliklə gözləyirdim. Hər yeni kitabı çıxdıqda Vaqif müəllim öz imzası ilə yeni kitablarını bizim ailəyə də hədiyyə edirdi.

Onu da qeyd edirəm ki, Səbuhinin Vaqif müəllimdən sonra onun haqqında yeni kitablar çıxarmağını, bir övladın valideyinlərinə qoyduğu hörmətin, sonsuz sədaqətin ən bariz nümunəsi kimi qiymətləndirirəm...

ATALI GÜNLƏRİM ÖMÜR TƏQVİMİMİN ƏN GÖZƏL GÜNLƏRİ İDİ...

Atamın ölümündən bir ildən artıq müddət keçməsinə baxmayaraq, yoxluğuna heç cürə inana bilmirəm. Mən deyərdim ki, bir övlad üçün atasının yoxluğundan sonra onunla bağlı ürək sözlərini yazmaqdan ağır heç nə ola bilməz. Amma bu mənim üçün həm ağır, həm də sevindirici haldır ki, atam aramızda olmasa da, unudulmaz xatirələri, xeyirxah əməlləri, ədəbi-bədii irsi ilə hər zaman yaddaşlarda qalacaq. Qəlblərdə yaşayacaq!

Atamla bağlı qəlbimdə həmişəlik iz salan xatirələr çoxdur. Bir onu bilirəm ki, ondan sonra elə bil, həyatın dadı qalmayıb. Kaş bir gün səhər oyananda atamın ölümünə "Nə yaxşı ki, yuxuymuş" deyə bilsəydim.

Neçə illərdir həsrət çəkirdim, xəyallar qururdum ki, görəsən nə vaxtsa atamgil Bakıya bizim yanımıza köçəcək. Amma ağılıma gəlməzdi ki, baxa bilmədiyim o soyuq məzarın bizə qonşu olacaq. Artıq bir idən çoxdur ki, gözüm yollarda qalıb, dur gəl evimizə ay, ata!

*Ata səbr, dözümlü, əzəmət,
Ata övlad üçün haqqın yoludur.
Ata kəlməsində böyük məna var.
Ata müqəddəsdir, ata uludur.*

Yaxşı yadımdadı, 1993-cü illər idi, müharibə gedən vaxtlar idi. Qadınları, uşaqları kənddən çıxarmışdılar. Atam o vaxtlar Sədərəkdə yaşayırdı. Müharibənin ən ağır vaxtları idi. Bir neçə ay olardı ki, atamı görmürdüm, onun üçün çox darıxırdım, amma müharibə getdiyi üçün məni kəndə aparmırdılar. Atamın ad günü (28 iyun) yaxınlaşırdı, fikirləşirdim ki, bəlkə qismət olar ad günündə onu görə bilərəm, bu arzusuyla atamın ad gününə bir şeir yazdım. Elə vəziyyət yarandı ki, (bəlkə də atamı görmək üçün günlərlə kəsib, ağladığım üçün) bizi-anamı, məni və ba-

cımı (çünki qardaşlarım Səbuhi və Tural da həmin vaxtı atamla birgə kənddə qalırdılar) 3-4 saatlığa kəndə getməyə icazə verildilər. Atamla görüşdük, yazdığım şeiri oxudum, o, çox sevindi və gözləri yaşardı. Mənim isə sevincimin həddi-hüdudu yox idi. Çünki neçə aydan sonra atamı görmüşdüm. Təəssüf ki, indi günlərlə ağlasam da, küssəm də belə, sənə qovuşa bilmirəm...

*Qəm küknardı, vələsdi.
Tufan qopdu, yel əsdi.
Getmək vaxtın deyildi,
Fələk yaman tələsdi.*

Atamın yaradıcılığının canlı şahidi olmuşam. Fəxr edirəm ki, atam xalqı üçün dəyərli insan olub. Hər yeni kitabı çıxanda çox sevinir, öz imzası ilə hər birimizə hədiyyə edirdi, biz övladları isə onun ən fəal oxucuları idik.

Onun ölümündən sonra işıq üzü görən son “Ömrün payız nəğməsi” kitabı isə imzasız verildi mənə. Bu dəfə sevinmədim, əksinə... Həftələrlə stolun üstündə qaldı. Bəlkə möcüzə olar atamın imzası kitaba düşər dedim. Amma təəssüf ki, o imzanı bir daha görə bilmədim...

1998-ci ildə ailə həyatı qurduğum üçün Bakıya köçdük. Demək olar ki, həmin ildən sonra, baxmayaraq ki, tez-tez telefonla əlaqə saxlayır, gedib gəlirdik, amma mən ata sevgisinə bir az həsrət qaldım. Fikirləşirdim ki, atamgil nə vaxtsa Bakıya köçəcək, bundan sonra birlikdə olacağıq. İstədiyim vaxt atamı görə biləcəm deyə xəyallar qururdum. Təəssüf ki, həyatda çox vaxt düşündüklərimizin əksi olur...

Atam bizi həmişəlik tərک etdi. İndi düşünürəm ki, kaş atam həyatda olardı, eyni şəhərdə yaşamasaq da, səsini eşidə bilərdim. İnan ki, səni bir dəfə görə bilmək üçün canımdan keçərəm. Atalı günlərim ömür təqvimimin ən gözəl günləri idi...

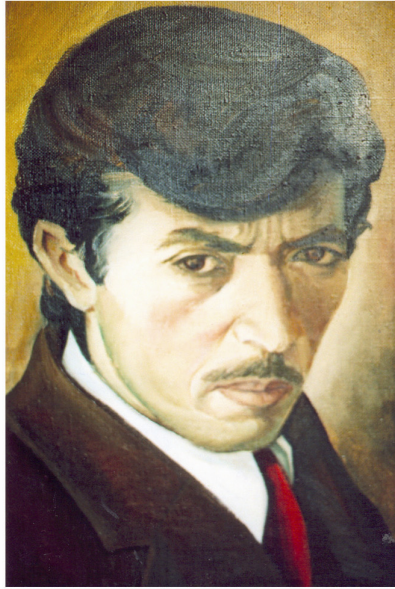
Təsəllim odur ki, atam onu tanıyanların, doğma və əzizlərinin qəlbində əbədi məskən saldı. Nə qədər ki, biz yaşayırıq onu xatırlayacaq, adını uca tutacağıq. Allahdan ona rəhmət diləyirəm. Məkanın cənnət olsun ay, ata!...

Vaqif Məmmədov
rəssamların gözü ilə

Müəllif: Xalq rəssamı Hüseynqulu Əliyev

Müəllif: Əməkdar rəssam Şəmil Mustafayev

Müəllif: Əməkdar rəssam Həbibə Allahverdiyeva

Müəllif: Əməkdar rəssam Ülviyyə Həməzəyeva

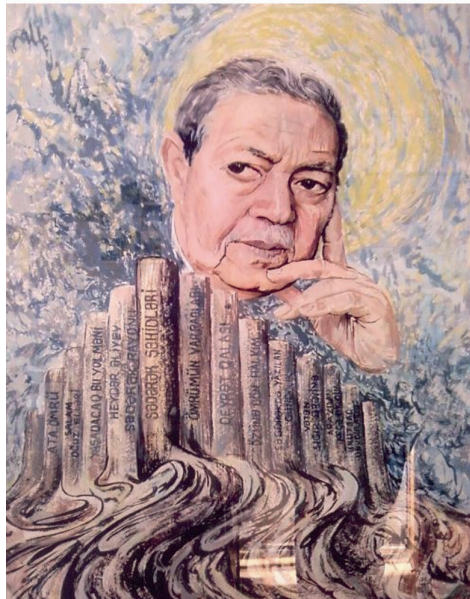
Müəllif: Salih Cengiz (Türkiyə)

Müəllif: İlqar Mehdiyev

Müəllif: Şəmsiyyə Zalova

Müəllif: Fizzə Quliyeva

Müəllif: Turanə Dünyamalyeva

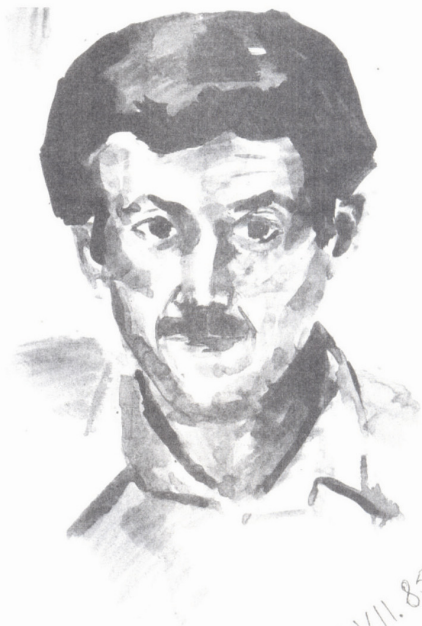

“Qeyrət”
Nəşriyyatı
Əməkdaşların
yubiley hədiyyəsi
(2008 İyun)

**Ədəbiyyat və elm adamları
Vaqif Məmmədov haqqında**

Ziya Bünyadov (akademik):

Vaqif Məmmədovun Sədərək haqda şeirlərini oxudum. Çox təsirləndim. Eşq olsun, qəhrəman Sədərək camaatına.

26.07.1992

***

Bəkir Nəbiyev (akademik)

Cəbhədə həlak olmuş Vətən oğulları haqqında müdhiş xəbərləri “Qara kağız” adlandırarkən o zaman bəlkə də biz bu məsələnin üzdə olan mənası ilə kifayətlənmiş və niyə belə deyildiyinin fərqi nə varmamışıq. Vaqif Məmmədovun nəzərində isə bu kağızlar məzmunundakı matəm xəbərindən pərt olaraq xəcalətindən “qaralmışdır”.

“Kommunist” qəzeti 25.10.1983

***

Bəxtiyar Vaqhabzadə (xalq şairi)

Sədərəkdən Vaqif Məmmədovdan bir məktub aldım İçində bir neçə şeir vardı. Ah dolu, aman dolu bu şeirlərdən üzümə alov vurdu, varaqlar əlimi yandırdı. Bu şeirlər Şədəreyin bugünkü müsibətinin sabah üçün tarixidir.

“Mədəniyyət” qəzeti 17.09.1992

***

Əzizə Cəfərzadə (xalq yazıçısı)

Azərbaycanın ucqar Sədərək elindən Vaqif Məmmədovun Qaçaq Qorxmazla bağlı mənə yazdığı məktub qəlbimi rıqqətə gətirdi. Sevinirəm ki, yurdumuzun Vətən qeyrəti çəkən belə oğulları var.

16.08.1979

***

Hüseyn İbrahimov (xalq yazıçısı)

Vaqifin şeirlərində yiğcamlıq, obrazlı təxəyyül, həssas müşahidəçilik xoşuma gəldi. İnanırsan ki, cavan şair poeziyanın ictimai-siyasi məqsədini, yüksək və xeyirxah qayəsini, vətəndaşlıq pafosunu başa düşür və onu düzgün qiymətləndirməyi bacarır.

“Şərq qapısı” qəzeti, 08. 10. 1977

***

İsa Həbibbəyli (akademik)

Vaqif Məmmədov Azərbaycan və türk dünyasında tanınan şairdir. Yüksək hazırlıq səviyyəsi, şeirə-sənətə vaqiflik, elmə dərinədən bələdçilik Vaqif Məmmədovun sənətini və elmi yaradıcılığını daim irəli aparır.

İsa Həbibbəyli. "Sənətə Vaqiflik". Bakı, 2008

***

Nəbi Xəzri (xalq şairi)

Vaqif Məmmədovun şeirlərində dil, üslub və ifadə orijinallığı, poetik təfəkkür lazımı professional səviyyədədir. Vaqif Məmmədovun yaxşı qələm təcrübəsi var, şeirin sirlərinə vaqifdir.

Vaqif-böyük bir addır. Dahi sənətkarın adıdır. Deməli, Vaqif Məmmədovun üzərinə ikiqat məsuliyyət düşür. Həm ulu şair əcdadı qarşısında, həm də oxucular qarşısında. Ümüd edirəm ki, Vaqif Məmmədov elə bu məsuliyyətlə də öz yaradıcılığına yanaşacaqdır.

"Azərbaycan gəncləri", 25.06. 1983

***

Məmməd Aslan (xalq şairi)

Əzizim Vaqif! Bir zirvə rüzgarında yoğrulmuş gözəl şeirinizlə könlümü necə sevindirdiyini kaş bilə bilsəydin. Ürəyin üçün, diqqətin üçün var ol qardaşım! Şeirini Ərzurumun gədiyinə sərf etdiyim zəhmətin ən gözəl mükafatı kimi qəbul etsəm, məni qınayan gərək ki, tapılmasın.

05.02.1986

***

Əliağa Kürçaylı (şair)

"Narbənd ağacı" şeirimə şeirlə cavab yazan Vaqif Məmmədovun cəsarəti məni ürəkdən sevindirdi. Mən onun misralarının səmimiyyətinə inanıram və qənaətim belədir ki, o, mövzularını real həyatdan götürür.

23.12.1975

***

Hüseyn Razi (şair)

Vaqif Məmmədov maraqlı mövzular axtarışındadır. Onu əxlaq məsələləri, adət və ənənələr, təbiət romantikası daha çox düşündürür. Onun şeirləri forma və məzmununa görə seçilir. O, təsir vasitələrinin təzəliyinə və əlvanlığına diqqət yetirir.

“Şərq qapısı”, 29.07.1976

***

Yavuz Axundlu (filologiya elmləri doktoru, professor)

Vaqif Məmmədovun yaradıcılığında son 10-12 ildə xalqın taleyində baş vermiş hadisələrə sənətkar münasibəti diqqəti cəlb edir. “Şəhid ataları yerə baxırdı” şeirində Vətən torpağı uğrunda döyüşlərdə övladları şəhid olmuş ataların ağır dərdi olduqca təbii və təsirli boyalarla təsvir edilmişdir.

“Şərq qapısı”, 06.05.2000

***

Cavad Cavadlı (şair)

Vaqifin şeirlərinin hər biri dərin müşahidənin, axtarışların məhsuludur. Bu şeirlərdə şair qəlbinin hərarəti, odu hiss edilməkdədir.

“Azərbaycan müəllimi”

***

Kəmalə Ağayeva (şairə)

Vaqif Məmmədovun müharibə mövzusunda yazılarında şeirə xas olan musiqi axını, mövzuya uyğun hisslər, yeni qafiyələr və ifadələr maraqlıdır.

“Şərq qapısı”, 20.09.1974

***

Tofiq Mütəllibov (şair)

Vaqif Məmmədovun şeirləri həcmcə kiçik olmasına baxmayaraq gözlərimiz önündə bir-birindən mənalı lövhələr canlandırır. “Təndir” şeirini oxuduqca xəyalımızda təndir qarşısında oturan ağsaçlı bir ana canlanır.

“Azərbaycan gəncləri”, 14.01.1977

***

Səfərli Babayev (AMEA-nın müxbir üzvü)

“Naxçıvanda “Kitabi-Dədə Qorqud” toponimləri” monoqrafiyamda proloq əvəzində Vaqif Məmmədovun “Dədə Qorqud boylarında” şeiri çap olunub. Bu şeirdə dastanın ruhu, məzmunu, incəlikləri böyük məharətlə və poetik hisslərlə nəzmə çəkilmişdir. Vaqif Məmmədov az sözlə dərin mənalı, məzmunlu müdrik fikirləri izhar etməyi bacaran şairlərdəndir.

24.05.2000

***

Vaqif Bəhmənli (şair)

Vaqif Məmmədovun şeirlərində kövrək ürəyin çırpıntıları, isti nəfəs duyulur.

“Sovet kəndi”, 12. 12. 1978

***

Altay Tağızadə (şair)

Vaqif sözləri sadəcə nəzmə çəkmək – mücərrəd fikirləri yan-yanaya düzmək yolu ilə getmək istəmir, o, aydın və səliqətli üslubda konkret fikri mənalandırmaya cəhd edir.

“İşıqlı yol”, 24. 12. 1971

***

Kamran Əliyev (filologiya elmləri doktoru, professor)

Vaqif Məmmədov öz fikirlərini bir bəndlik şeirlərdə verməyə çalışır. Bu özlüyündə çox yaxşı keyfiyyətdir. Onun “Xınalı saçını yolar meşələr”, “Şəlalə qayadan asılı qalıb” misralarını oxuyanda valeh olursan.

“İşıqlı yol”, 07. 11. 1974

***

Sərvaz Hüseynoğlu (şair- publisist)

Vaqif Məmmədov bədii sözün yerini, çəkisini bilən istedadlı bir qələm adamıdır. Heç bir tərəddüdə filana əl yeri qoymadan deyə bilər ki, Vaqif Məmmədov təkcə “Bu meşələr” şeirini dərc etməklə kifayətlənsəydi belə, yenə də əsl şeir xiridarının yaddaşında şair olaraq qalacaqdı.

“Ədəbiyyat qəzeti”, 26.06.2008.

***

İbrahim Bozyel: (Türkiyəli yazar)

Vaqif Məmmədovu tanımaqdan böyük mutluluq duyduğum. Onun şeirlərində Vətənə, xalqa, millətə, doğma torpağa bağlılıq var.

14.11.1996

***

Ş. Ubaydullayev (“Taşkent okşomi” qəzetinin baş redaktoru, Özbəkistan)

Daşkəndin 2000 illiyi münasibəti ilə keçirilən “Daşkənd təranəsi” müsabiqəsinin poeziya üzrə qalibi Vaqif Məmmədovun şeirlərində özbək xalqının milli ənənələri, milli kaloriti yaşayır. Onun “Daşkənd böyük eldi” adlı silsilə şeirlərində həqiqi mənada, Daşkəndin böyüklüyü, ululuğu və müqəddəsliyi əks olunur.

“Taşkent okşomi” qəzeti, 09. 09. 1983

***

Nasriddin Muxammadiyev (“Taşkent okşomi” qəzetinin ədəbiyyat və sənət şöbəsinin müdiri, Özbəkistan)

Vaqif Məmmədovun Daşkənd haqqında şeirlərinin belə sevilməsinin bir səbəbi Özbəkistanın ən görkəmli tərcüməçisi Sulayman Raxmonun əməyidirsə, ən əsas səbəbi şeirlərin yüksək bədii səviyyəsi və xalq dilinə, xalq ruhuna uyğun olmasıdır.

“Taşkent okşomi” qəzeti, 19.07.1983.

***

İslam Beytullah Erdi (Türkiyəli yazar)

Vaqif Məmmədovun şeirlərində onun ürəyinin yurd sevgisiylə, millət sevgisiylə döyündüyünü anlamaq çətin deyil. Onun şeirləri ana laylasını, həzin nəğməni və ürəkləri oxşayan saz səsinə xatırladır.

“Balkanlarda türk kultürü” jurnalı, 1999

***

Murat Muhammedoğlu (İstanbul)

Vaqif Məmmədovun “Sədərək şəhidləri” kitabı erməni vəhşiliyini sübut edən ən tutarlı salnamədir.

“Yeni mesaj” qəzeti, 28. 07. 1999

***

Mustafa Quluzadə (İran)

Naxçıvanın tanınmış şairlərindən olan Vaqif Məmmədovun şeirlərində Vətənə, xalqa, doğma torpağa bağlılıq, yüksək duyğular aşılamağa qadir olan poetik düşüncə diqqəti cəlb edir.

“Məhdi-Azadi” qəzeti, 14.08.2000

Vaqif Məmmədov
poetik düşüncələrdə
(İthaf olunmuş şeirlər)

QƏRİB MƏZAR

Şair dostum Vaqif Məmmədovun əziz xatirəsinə

Sən demə,
təkcə millətlər, xalqlar deyil,
ölülər də qaçqınlıq,
köçkünlük həyatı yaşayırmış,
Son anda
tabutunda
o dünyaya ömürlük
qəm, kədər
daşıyarmış –
rəhmətlik
Vaqif kimi...
Yaman tez qırıldı
bir şair ürəyinin sarı tel simi!..

Səderəkdə doğulmuşdu,
Səderəkdə böyümüşdü,
Səderəkdə “döyülmüşdü”,
Səderəkdə öyülmüşdü...

İlk şeirini, son sözünü
Səderəkdə yazdı...
Ancaq-
məzarını
Bakıda qazdı!..

...Atasını Sədərəkdə
dəfn etmişdi Vaqif,
Qardaşını, anasını Bakıda.
O vaxtdan da ağrıyırdı,
için-için ağlayırdı
Sədərəkdəki ata evinin
son kərpici, daşı da...
Görünür,
ana məhəbbəti güc gəldi
Sədərək torpağına,
ata məzarının
acı intizarına!..
Basdı ciyərpərasını
ana isti bağına...
Bununla nöqtə qoydu
Sədərəkdə çatılmış
bir ümid ocağına!..

...Qəribə zamanda yaşayırıq,
vallah, qəribə!..
Bu zamanda
təkcə millətlər,
xalqlar deyil,
sən demə, ölümlər də
dönürmüş qəribə..

VƏTƏN ŞAİRİ

Şair dostum Vaqif Məmmədova

Ürəyində təkcə Vətən vardır, deyirsən!
Şairlərə doğma Vətən yardır, deyirsən!
Bu Vətənin çayı daşı da bardır, deyirsən!
Deyirsən, şair!

Həsrətlərin sonundadır xoş vüsal dəmi,
Sənətinin bir adı var-ümmanda gəmi
Dar macalda Xızıra dönüb qəm pəncərəmi
Döyürsən, şair!

Küləklərdən uca tutdun bu yurdun mehin,
Canın qədər əzizlədin bir çiçək şəhin.
Misra-misra, kəlmə-kəlmə sənət zirehin
Geyirsən, şair!

Yaşamadın Tanrı verən bu ömrü hədə,
Qəlbin elə bağlayandan uzaqdır kədə.
İnanıram, yaşayacaq bu dünya qədə
Xeyir-sən, şair!
Sənətsevər ürəklərdə qoşa dayanmış
Şeir-sən, şair!

***

Qəlbiylə, hissiylə dilsiz səmadan
Nur seli endirib Vaqif Məmmədov
Daş heykəl, sakitcə üzümə baxma
Çox daşı dindirib Vaqif Məmmədov

DÜNYA VAQİFSİZ QALDI...

*Şair dostum Vaqif Cəfər oğlu Məmmədovun
vaxtsız vəfatına*

Acı xəbər ürəyimi dağladı,
Telli Tejgar yasa batdı- ağladı,
Uçan quşlar göydə qanad saxladı,
Ağrı dağın duman aldı, çən aldı,
Vaqif köçdü, dünya Vaqifsiz qaldı!

İlham üstə bir çağlayan sel idi,
Hər sözündə haqqı yazan əl idi,
Misra-misra ötən sözün dil idi,
Ağrı dağın duman aldı, çən aldı,
Vaqif köçdü, dünya Vaqifsiz qaldı!

Şerindəydi Sədərəyin düzləri,
Kişiləri, gəlinləri, qızları,
Sizin idi bu şairin sözləri
Ağrı dağın duman aldı, çən aldı,
Vaqif köçdü, dünya Vaqifsiz qaldı!

Budaq Təhməz nələr keçdi qəlbindən,
Bu kədərdən saçlarıma düşdü dən.
İlhamımla lap batmışam yasa mən,
Ağrı dağın duman aldı, çən aldı,
Vaqif köçdü, dünya Vaqifsiz qaldı!

MƏHƏBBƏTLƏ ANIRIQ

*Ustad şairimiz, unudulmaz Vaqif Məmmədovun
əziz xatirəsinə*

Andıqca insanın gözləri dolur,
Oyadır hər sözü neçə xatirə.
Hər kəlam canlanıb, bir lövhə olur,
Bəlkə xoş anılar kədər bitirə.

Şairmi, alimmi, müəllimmi deyim?
Necə adlandırım, bu sənətkarı?
Vəsf edib, öyməkçün, nələr söyləyim?
Xalqın mirasıdır, “əqlinin varı”.

Məktəbli, tələbə, gənc şair, ədib,
Dəyərli Ustadın öyrəncisidir.
Hər şagird dinləyib, zəka əxz edib,
Yazdığı hər əsər könül səsidir.

Ruh qatıb, can verib yazdıqlarına,
Qələmi toxunan, hər söz bal dadır.
Təşnələr üz tutar qüzey qarına,
Könül kəlamları dağlar boydadır.

Neməti olubdur halal duz- çörək,
Riyasız, hiyləsiz, sözün düz dəyən.
Elinə-gününə, açıq bir ürək,
Olmayıb kimsənin qəlbinə dəyən.

Bax belə qalacaq xalqın yadında,
Dövrən, – yurdumuzun Ustad şairi.
Ölməz bir şair var, – Vaqif adında,
Şairlər hər zaman, diridir-diri!..

MƏN HARDAN BİLƏRDİM

Mən hardan bilərdim amansız fələk,
Bu qədər insafsız, zalım olarmış.
Bir anda sındırıb şair qəlbini,
Araya ayrılıq, həsrət salarmış.
Mən hardan bilərdim qəfil bir xəbər,
Zamansız, dəvətsiz, vaxtsız bir ölüm,
Qəlblərə köz salıb sızladacaqdır,
İnsanlığ simvolu şair Vaqifin,
Ruhumu titrədən ölüm xəbəri,
Məni də kövrəldib ağladacaqdır.
Mən hardan bilərdim mənə dost deyən,
O, böyük insanın ürək sirrini.
Mən hardan bilərdim təmiz ürəkli,
Söz, sənət vurğunu elm məbədi,
İnsana ruh verən baxışlarıynan,
Dünyadan köçərmiş səssiz, soraqsız.
Mən hardan bilərdim nə hiss yaşayıb,
Bəlkə də ölümlə çarpışan zaman,
Özündə güc tapıb yaza bilsəydi,
Qələmi bir anlıq alıb əlinə,
Son dəfə ölümə şeir qoşardı,
Gözünü əbədi yummazdan öncə,
Dünyanı vəsf edən öz qələmiylə,
Kövrəlib, əl edib vidalaşardı.
Mən hardan bilərdim bəlkə də məndən,
Qəlbində incidi narazı getdi,
Mən hardan bilərdim dünyalar qədər,
Xətrini həmişə əziz tutduğum,
O, gözəl insana ölmündən sonra,
Kədərli, duyğulu şeir qoşacam,

Bilsəydim gizlincə gələn ölümü,
Yalvarıb Tanrıdan möhlət alardım,
Haqqı var çiyimdə çünki əbədi,
Əl tutub son dəfə halallaşardım,
Günahkar bilirəm indi özümü,
Kaş gedib görüşüb qucaqlaşardım,
Son dəfə şairlə sağollaşardım.

20. II. 2016

Bu gün 06.02.2017 tarixində sevimli şairimiz Vaqif Məmmədovun əbədiyyətə qovuşmasının ildönümüdür... Yaxın olmadıği üçün onun təziyyəsində iştirak edə bilmədim. Qoy o məni bağışlasın. Allah sənə rəhmət etsin, VAQİF müəllim.

HARDA QALDIN?

Qara günün qara donun ağardın,
Haçan gəlib ömrümüzə qar, yağdın.
Bir il keçdi, Vaqif, sən harda qaldın?
Sən gedəni başı qara bağlıyam,
Vaqif, əvvəlki tək sənə bağlıyam.

Ömrün payızını görürdün demək,
Çən düşdü ömrünə seyrək, çox seyrək.
Sənin yaratdığın böyük bir əmək,
Yaşadır hələ də sənsiz də səni,
O Tejgarda, Mildə, səni sevəni.

Vaxt varıdı qamış atla gəzərdin,
Yallarını qotazlarla bəzərdin
Mahmızlayıb kimlərisə əzərdin,
Bilirdin ki, bu yürüşün sonu var,
Bitəcəkdir ürək dolu arzular.

Yaxın deyil, uzaqdayam bilirsən,
Sən mənalı kitab, böyük bir sirsən.
Dostlar üçün ölü deyil, dirisən,
Uzaqdan abidənə baş əyirəm mən,
İnan, tapacağam mən səni, hökmən.

*Şair dostum Vaqif Məmmədovun
“Kəndə gəlmişəm” şeirini oxuyarkən...
Allah sənə rəhmət etsin.*

SƏNSİZ DÜŞÜNCƏLƏR

Nə qədər dözümlü olarmış ürək
Xatirə şirindir, xatirə kövrək,
Yollara səpildi deyib gülərək,
Görən harda qaldı, o dəcəlliyim,
Çubuq atlarını minən gəncliyim.

Atları çaparaq, yorğa gedərdik,
İkimiz gah sola, sağa gedərdik,
Hərdən də kükrəyib dağa gedərdik,
Bəlli idi hər kəsə mənim mənliyim,
Çubuq atlarını minən gəncliyim.

Hanı o uşaqlar, harda qalıblar,
Dünyasın dəyişib dalda qalıblar?
Əldən düşən də var, darda qalıblar,
Ağladır, yandırır, məni təkliyim,
Çubuq atlarını minən gəncliyim.

Nə edək, həyatın qanunu budur,
Allaha kim deyər ölümü durdur.
Əgər yanacaqsa yaş da qurudur,
Bu gündə yaşayır məndə mərdliyim,
Çubuq atlarını minən gəncliyim.

***

Şeir var mayası yoğrulmuş zərdən,
Hər misra dəyərdir böyük əsərdən.
Hər sözün kəskindir, vallah kəsərdən,
Vaqifsən, layiqsən şöhrətə şana,
İmzani tanıtdin Azərbaycana.

DEYİRDİN MƏNİ ÇOX TƏRİF EYLƏMƏ

Yaxşılıq söylənməz sən də söyləmə.
Nə zaman olmasam mən bu dünyada,
O zaman söyləyib salarsan yada.
Məgər ki, yoxluğun olurmu asan?
Sənə nə ad verim, ey böyük insan!
Sənə müəllim deyim, yoxsa ustadım,
Müdrikliyin oldu qolum qanadım.
Dedin, neçə ki, can vardı canımda,
Yaz, yarat, hər zaman varam yanında.
Sən vətən qızısan, sən el qızısan
Yurdumun parlayan dan ulduzusan.
Tanrı istedadı bəxş edib sənə,
İtmiş yurd yerini çəkəsən önə.
Dünya gəlди gedər, fani dünyadı,
Daim yaşayacaq şairin adı.
Elə yaz şerinlə oyansın cahan,
Fəxr etsin səninlə vətənin hər an.
Mənim yaşım gedib ömürsə qısa,
Vətən darda qalar, sizlər olmasa.
Ucal qələminlə ucal adınla,
Sən ol davamçımız istedadınla.
Elə yaz səninlə öyünsün vətən,
Həyatda olsam da olmasam da mən,
Ruhum qanadlanıb uçacaq yenə,
Vətən göylərindən baxacaq sənə.
O, qanlı lələni dər vətəninə,
Haqqı ədaləti qoru sinəndə.
Qələm silahındır sözlərin atəş,
Sənə güc verəcək parlayan günəş.

Yaz doğma elinnən yaz vətəninən,
Nəğmələr süzülün şair dilinnən.
Deyirdin ki, ömrüm yetərsə bəlkə,
Gedərik vətənə səninlə birgə.
Bəlkə də arzuna yetişmişən sən,
Səni ağuşuna alıbdır vətən.
Ruhun vətəndəsə nə olur ara,
Mənim salamımı yetir Tejgara.
Söylə duyğulunun intizarını,
Vətəninə olan düz ilqarını.
Bəlkə gün gələcək ruhum mənim də,
Hesabat verəcək vətən önündə.
Bilmirəm o zaman mən üzükara,
Necə baxacağam ulu Tejgara.
Bilmirəm bağışlar, yada yox məni,
Geri qaytarmaqçün doğma vətəni,
Nə gücüm nə də ki qələmim yetir,
Sadəcə dilimdə bayatı bitir.
Kaş ki, sağ olaydın ey böyük ustad,
Bu yolda olaydın mənə qol qanad.
Amma söz verirəm ruhun önündə
Vətənçün, el üçün yanacam mən də.

16.03.2016

QAYIT GƏL

Vətən üçün söz deməyə doğuldun,
Sədrəkdə sevimli bir oğuldun.
Bu işində nə tez belə yoruldun?
Qayıt yenə nəğmələrlə qoşa gəl.
Bu həyatda nəğmə qoşub cuşa gəl.
Dost-tanışlar getdiyini duymayır,
Kitabların darıxmağa qoymayır.
Hər nə olsa söz-söhbətini olmayır.
Qayıt yenə məclislərdə söhbət aç.
Səni seçən könüllərə işiq saç.
“Telli Tejgar” sənsiz desəm çox ağlar.
Yoxluğuna bütün dağlar yas saxlar.
Vallah inan, “Ucubiz” lap od qalar.
Sən gəzdüyün torpağında, daşında,
Bir çoxları lap könlünün başında.
Oğul uşaq nəvələri sevərdin,
Baş çəkməyə hərəsinə gedərdin.
Nəsihətin yaxşısını verərdin.
Qayıt yenə o işinə davam et,
Sevilməsən küs hamıdan, qayıt get.
Şəhidləri unutmağa qoymadın.
Balayarı lənətləyib doymadın
Dar günlərdə bircə rahat olmadın
Qayıt yenə lənət yağdır düşməne,
Əhsən desin sevənlərin qoy sənə
Nəğmələrin şagirdlərin dilində,
Səslənəcək ölkənin hər yerində
Qalacaqsan Sədrəyin dilində.
Bunun üçün rahat uyu, rahat yat.
Hərdən-hərdən nəğmə qoşub, bizə at.

Ömrün anları fotolarda

Atası Cəfər kişi və anası Zəroş xanım

Vaqif Məmmədov ailə üzvləri ilə

Həyat yoldaşı Hərgül xanım ilə

Vaqif Məmmədov ailə üzvləri ilə

Vaqif Məmmədov, həyat yoldaşı Hərgül xanım və övladları

Vaqif Məmmədov nəvələri ilə

Vaqif Məmmədov həyat yoldaşı, gəlini və nəvələri ilə (2014)

Vaqif Məmmədov nəvələri ilə iş otağında (2015)

Oğlanları Səbuhi və Turalla

Oğlanları atalarının məzarının ziyarət edərkən

Ümummilli lider Heydər Əliyev Sədərək kənd camaatı ilə görüşü zamanı (1992)

NDU-nun rektoru, akademik İ. Həbibbəyli Vaqif Məmmədovun 60 illik yubleyini təbrik edir. (2008)

NDU Elmi Şura üzvləri ilə (2012)

Dünyaşöhrətli cərrah Cavad Heyətlə (2011)

“Şərur” Ədəbi Birliyinin üzvləri ilə (2008)

Gəmiqayada ekspedisiya zamanı.
Soldan professor Ə. Quliyev, akademik V. Əliyev, t.ü.f.d,
dosent V. Məmmədov

Xalq şairi Zəlimxan Yaqubla (2011)

Türkiyədə keçirilən “Azərbaycan şairi Bəxtiyar Vahabzadə” beynəlxalq konfransda. Soldan şair Xanəli Kərimli, şair Vaqif Məmmədov və f.ü.f.d. dosent İman Cəfərov (2015)

Xalq yazıçısı Hüseyn İbrahimovla (2004)

İran, Maku şəhər Şəhriyar günləri (2014)

Şair V. Məmmədov, jurnalist-tərcüməci Orhan Aras və dosent Elbrus İsayev

Şair Vaqif Məmmədov, şair Cavad Cavadlı və f.ü.f.d, dosent Aypara Behbudova

Kars şəhəri 20 yanvar tədbiri (2011)

Fəlsəfə doktoru, telejurnalist Elçin Əlibəyli, Vaqif Məmmədov, yazıçı jurnalist İlham Tumas, NDU kitabxanasının direktor müavini Nicat Yaqubov, kitabxananın direktoru, dosent Aypara Behbudova (2011)

Akademik İsa Həbibbəyli, şair Vaqif Məmmədov “Qeyrət” nəşriyyatının kollektivi ilə

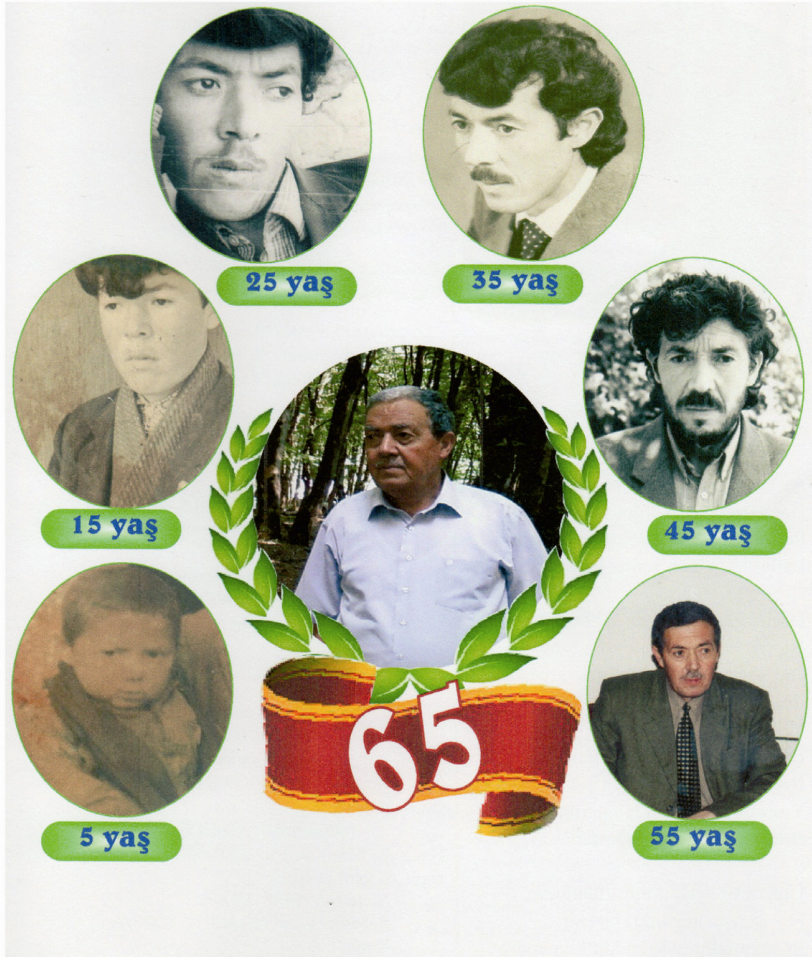
Tələbələrlə dərs zamanı

Sədərək 1 saylı orta məktəbin kollektivindən bir qrup (1988)

Haaqa şəhəri beynəlxəq konfrans iştirakçıları. (2007)

MÜNDƏRİCAT

Aypara Behbudova, Səbuhi Məmmədov. <i>Ön söz</i>	3
İsa Həbibbəyli. <i>Vaqifanə ömrün anları</i>	8
Vəli Əliyev. <i>Unudulmaz tələbəm Vaqif Məmmədov</i>	16
İsmayıl Hacıyev. <i>Müəllimlikdən şairliyə və alimliyə keçdiyi şərəfli yol</i>	18
Hacı Fəxrəddin Səfərli. <i>Xeyirxah əməlləri, ədəbi və elmi irsi ilə ürəklərdə yaşayan vətənsəvər insan</i>	22
Vəli Baxşəliyev. <i>Qədim Naxçıvanın nəğməkar oğlu</i>	26
Məmməd Rzayev. <i>Sədaqətli dost, unudulmaz şəxsiyyət</i>	29
Hüseyn Həşimli. <i>“Bir gün olar, itirərsiz Vaqifi...”</i>	34
Elbəyi Maqsudov. <i>Gözəl insan, istedadlı şair, fədakar alim</i>	40
Sədaqət Həsənova. <i>Vaqif Məmmədov haqqında düşündüklərim</i>	43
Abbas Seyidov. <i>Fədakar ziyalı, görkəmli yazar, tədqiqatçı alim</i>	46
Xanəli Kərimli. <i>Bir Vaqif də köç eylədi dünyadan</i>	50
Vahid Rzayev. <i>Vaqif müəllim haqqında kiçik bir xatirə</i>	55
Asim Yadigar. <i>Yarpaq töküümü</i>	58
Aypara Behbudova. <i>Ömrün son payızı</i>	64
Elbrus İsayev. <i>Ömrünü millətində həsr edən vətən sevdalısı</i>	74
İman Cəfərov. <i>Kodalı qoşayarpaq misraların sirri yaxud sabaha ünvanlanan sevgi</i>	78
Seyfəddin Eyvazov. <i>Telli Tejgarın şair oğlu</i>	81
Məmməd Abbasov. <i>“Ot kökü üstə bitər”</i>	84
Sərtib İslamoğlu. <i>Dost itkisi</i>	88
Əli Rza Xələfli. <i>Vaqif duzdağ taleyi</i>	91
Qəşəm İsabəyli. <i>Naxçıvanlı şair dostum Vaqif Məmmədov</i>	97
Şəhla Şirəliyeva. <i>Xatirələrdə yaşayan gözəl insan</i>	103
Əli Cabbarov. <i>Xeyirxah əməlləri ilə yaddaşlarda dərin iz qoymuş alim-şair</i>	106
Həbibə Allahverdiyeva. <i>Həyat rənglərini duyan şair</i>	109
Qafar Qərib. <i>Mərhum qələm dostumuz Vaqif Məmmədova</i>	111
İbrahim Yusifoğlu. <i>Bir ömür yaşadın</i>	114
Kəmaləddin Qədim. <i>Yaşadacaq bu yol səni</i>	125
Lütviyyə Əsgərzadə. <i>Xatirimdə qalanlar: Vaqif Məmmədov</i>	128
Asif Kəngərli. <i>Gözəl niyyətli insan</i>	132
Elxan Yurdoğlu. <i>Şərəfli bir ömür qoyub gedən şair</i>	133

Gülşən Vəliyeva. <i>Həyat formulu və yaxud xoş təsadiif</i>	138
Mehriban İmanova. <i>Yaddaşlara həkk olunmuş insan</i>	141
Arzu Abdullayev. <i>Gəncliyə həsr olunmuş ziyalı ömrü</i>	143
Mirələkbər Seyidov. <i>Görkəmli ziyalı Vaqif Məmmədov və Sədərək kəndi barədə düşüncələrim</i>	147
Mədət Səfərov. <i>Müdrilik zirvəsini fəth etmiş bənzərsiz insan</i>	152
Orhan Aras. <i>Bir dostun ardından</i>	155
Seyfulla Akbaba. <i>Azərbaycan və türk edebiyatı arasında manevi köprü kuran şair</i>	158
Habil Özmen. <i>Türk dünyasının kururu Vaqif Memmedov</i>	161
Salih Cengiz. <i>Kaybettigim en degerli dostum</i>	163
Samirə Məmmədova. <i>Amalı xeyirxahlıqdan yoğrulmuş insan</i>	164
Telli Pənahqızı. <i>Ruhun o leyləklərə əmanət, şair</i>	168
Şərabani Məmmədova. <i>Ölümə baş əyməyən şair</i>	172
Aygün Orucova. <i>Həyat qədər dəyərli</i>	175
Əli Səfərov. <i>Qəlbimizdə yaşayacaqsan!</i>	179
Səfər Əliyev. <i>Xatirəyə dönmüş ömür</i>	182
Arif Məmmədov. <i>Bəyməmməd nəslinin qeyrətli oğlu</i>	184
İmran Hüseynliyəv. <i>Vətənin qeyrətli oğlu</i>	186
İdris Qədimbəyli. <i>Seçilmişlərdən biri</i>	190
İsmayıl İsmayilbəyli. <i>Xatirələrdə yaşayan dost</i>	192
Vidadi Həsənov. <i>Vaqif müəllim vətənin qeyrət qalası idi</i>	195
Natiq Əliyev. <i>Bir ömrə bərabər unudulmaz xatirələr</i>	197
Əlirza Balayev. <i>Qeyrət qalasının övladı</i>	203
Vidadi Kazımov. <i>Təvazökar müəllim</i>	208
Kamil Mehdiyev. <i>Vətənin dar günündə qələmini süngüyə çevirən şair</i>	210
Kamran Həsənov. <i>Qayğıkeş və tələbkar müəllimim</i>	213
Rəhilə Elçin. <i>Ölümsüzlüyə qovuşan, əbədiyaşar vətən oğlu, şair dostum Vaqif Məmmədov</i>	216
Zaur Vedili. <i>Vaqif Məmmədov imzası</i>	221
Rəhilə Dövrən. <i>Vaqif Məmmədov haqqında xatirələrim</i>	222
Mətanət Duyğulu. <i>Ömür yaddaşı</i>	225
İbrahim Səlim. <i>Nur içində yatasan, uca çinar</i>	227
Minayə Abbasova. <i>Xatirəyə dönən ömür</i>	229
Yaqut Hüseynova. <i>Unudulmaz görüş</i>	236
Yeganə Rüstəмова. <i>Unudulmaz sənətkar</i>	238
Nəzrin Ələkbərova. <i>Sözdən muncuq düzən şair</i>	242

Fizzə Bağirova. <i>Əbədiyyət</i>	253
Şölə Məmmədova. <i>Unutmadıq, unutmayacağıq</i>	257
Ülviyyə Bağirova. <i>Vaqif Məmmədovun “Uşaqlıq notları”, mənim sə uşaqlıq arzularım</i>	259
Könül Elbrusqızı. <i>Onun həyat amalı</i>	265

VAQIF MƏMMƏDOV AİLƏ ÜZVÜLƏRİNİN

XATİRƏLƏRİNDƏ 267

Malik Cəfərov. <i>Yaradıcı insan və gözəl ailə başçısı</i>	269
Arifə Məmmədova. <i>Yalnızlıq cətidir</i>	271
Hərgül Məmmədova. <i>Məni yaşadan xatirələrdir</i>	273
Səbuhi Məmmədov. <i>Müqəddəs borc</i>	276
Nihal Məmmədova. <i>Ən böyük sərvətimiz onun soyadıdır</i>	284
Tural Məmmədov. <i>Mənim idealım, örnək aldığım insan</i>	286
Sona Məmmədova. <i>Ürəklərdə silinməz izi, xoş xatirəsi qaldı</i>	289
Gündüz Məmmədov. <i>Böyük şair, müdrik ağsaqqal</i>	291
Şəlalə Məmmədova. <i>Ata adlı dağım ucub</i>	293
Dəryah Həsənov. <i>Şəxsiyyətinə hörmət etdiyim dəyərli insan</i>	300
Günay Həsənova. <i>Atalı günlərim ömür təqvimimin ən gözəl günləri idi</i>	301

VAQIF MƏMMƏDOV RƏSSAMLARIN GÖZÜ İLƏ.....303

ƏDƏBİYYAT VƏ ELM ADAMLARI

VAQIF MƏMMƏDOV HAQQINDA.....313

VAQIF MƏMMƏDOV POETİK DÜŞÜNCƏLƏRDƏ

(İthaf olunmuş şeirlər)	321
Xanəli Kərimli. <i>Qərib məzar</i>	323
İman Cəfərov. <i>Vətən şairi</i>	325
Budaq Təhməz. <i>Dünya Vaqifsiz qaldı</i>	326
Rahilə Dövrən. <i>Məhəbbətlə anırıq</i>	327
Natiq Əliyev. <i>Mən hardan bilərdim</i>	328
Kirman Rüstəmli. <i>Harda qaldın?</i>	330
<i>Sənsiz düşüncələr</i>	331
Mətanət Duyğulu. <i>Deyirdin məni çox tərif eyləmə</i>	332
Kamil Mehdiyev. <i>Qayıt gəl</i>	334

ÖMRÜN ANLARI FOTOLARDA 335

**“Elm və təhsil” nəşriyyatının direktoru:
professor Nadir MƏMMƏDLİ**

Kompyuter yığıcısı: *Minayə Abbasova*
Texniki redaktor: *Ruhiyyə Abbasova*
Dizayner: *Zahid Məmmədov*

Çapa imzalanmış: **16.06.2017**
Şerti çap vərəqi: **22,25**. Sifariş: № **324**
Kağız formatı: **60x84 1/16**. Tiraj: **300**

Kitab “Elm və təhsil” nəşriyyat-poliqrafiya müəssisəsində
hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.
E-mail: elm.ve.tehsil@mail.ru
Tel: 497-16-32; 050-311-41-89
Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev döngəsi 8/4

Vaqif Cəfər oğlu Məmmədov 1948-ci il iyun ayının 28-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Sədərək kəndində anadan olub.

1970-ci ildən bədii yazıları mətbuatda çap olunan, 40-a yaxın bədii-publisistik kitabın müəllifi olan Vaqif Məmmədovun şeirləri müxtəlif dillərə tərcümə olunaraq Türkiyə, İran, İraq, Özbəkistan, Rusiya, Ukrayna, Belarus, Yunanıstan, Almaniya, Bolqarıstan, Pakistan və ABŞ-da çap olunmuşdur.

Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin (1992), Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin (1995), İLESAM-ın (Türkiyə Elm və Ədəbiyyat Əsəri Sahibləri Məslək Birliyi) və Avrasiya Yazarlar

Birliyinin (2010) üzvü olmuşdur.

Vaqif Məmmədov Özbəkistanda keçirilən "Daşkənd təranəsi" beynəlxalq poeziya müsabiqəsinin qalibi olmuş (1983), YUNESKO xətti ilə Bağdadda keçirilən "Füzuli günləri"ndə (1994), Türkiyə, İran, İraq, Hollandiya və Pakistanda keçirilən bir çox beynəlxalq konfranslarda iştirak və çıxış etmiş, bir neçə beynəlxalq şeir müsabiqələrinin qalibi olmuşdur.

2001-ci ildə "Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Müəllimlər İnstitutunun yaranması və inkişaf yolu" mövzusunda dissertasiya müdafiə edib tarix üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almışdır.

1995-2000-ci illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatı olub. 2005-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının "Əməkdar mədəniyyət işçisi" fəxri adına layiq görülmüş, 2007-ci ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin "Qabaqcıl təhsil işçisi" döş nişanı ilə təltif olunmuşdur. "Həsənbəy Zərdabi" və "Qızıl qələm" mükafatı laureatıdır.

1998-2015-ci illərdə Naxçıvan Dövlət Universitetinin "Qeyrat" nəşriyyatının direktoru, universitetin "Jurnalistika və dünya ədəbiyyatı" kafedrasında dosent vəzifəsində çalışıb.

2016-cı ildə vəfat edib

